

Lopen kunta

Tilinpäätös 2023

Käsittely
Kunnanhallitus 25.3.2024 (§ 52)
Valtuusto 27.5.2024 (§ 18)

SISÄLLYSLUETTELO

TOIMINTAKERTOMUS

TAKANA HYVÄ VUOSI – EDESSÄ NIUKEMPIA AIKOJA.....	1
1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA	2
1.1. Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	2
1.1.1. Lopen kunnan hallinto-organisaatio	2
1.1.2. Konserni	2
1.1.3. Valtuusto.....	3
1.1.4. Kunnanhallitus	4
1.1.5. Tilintarkastus.....	4
1.1.6. Tilivelvolliset toimielimet sekä viran- ja toimenhaltijat.....	4
1.2. Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	5
1.2.1. Lopen kunnan talouden kehitys.....	6
1.3. Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	8
1.4. Kunnan henkilöstö.....	10
1.5. Ympäristöasiat.....	10
1.6. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	11
1.7. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista.....	11
1.8. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä	13
1.9. Kokonaistalouden tarkastelu.....	17
1.9.1. Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut	17
1.9.2. Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	19
1.9.3. Tase ja sen tunnusluvut	21
1.9.4. Kunnan kokonaistulot ja -menot.....	24
1.10. Konsernitilinpäätös.....	25
1.10.1. Konsernirakenne ja toiminnan ohjaus	25
1.10.2. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	25
1.10.3. Konsernitavoitteiden toteutuminen.....	26
1.10.4. Konsernilaskelmat.....	28
1.11. Tilikauden tuloksen käsittely.....	33
2. LOPEN KUNNAN STRATEGIA 2023–2027.....	34
3. TOTEUTUMISVERTAILUT.....	43
3.1. Käyttötalouden toteutuminen	43
Keskusvaalilautakunta.....	43
Tarkastuslautakunta.....	45
Kunnanhallitus	46
Hyvinvointi ja vapaa-aikalautakunta.....	58
Ympäristö- ja rakennuslautakunta.....	73
Sivistyslautakunta	79
Tekninen lautakunta	99

3.2. Tuloslaskelman toteutuminen	114
3.3. Investointien toteutuminen	116
3.4. Rahoitusosan toteutuminen.....	121
3.5. Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	122
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	
Tuloslaskelma	124
Rahoituslaskelma	125
Tase 31.12.2022	126
Konsernitilinpäätös	
– Tuloslaskelma.....	127
– Rahoituslaskelma	128
– Tase 31.12.2023.....	129
TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	
Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot	130
Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	131
Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	132
Tasetta koskevat liitetiedot	135
Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	141
Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot.....	143
ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	
Lopen Vesilaitos (taseyksikkö).....	144
TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA	
TILINTARKASTAJAN TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	167
MUUT TILINPÄÄTÖKSEEN LIITETYT ASIAKIRJAT	
Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositteiden lajeista	168
Luottamushenkilöt toimielimittäin 2023	169
HENKILÖSTÖRAPORTTI	189

TAKANA HYVÄ VUOSI – EDESSÄ NIUKEMPIA AIKOJA

Kulunut talousarviovuosi oli monella tapaa merkittävä kuntien historiassa. Jo vuoden 2023 talousarviota valmisteltiin suurten muutosten ja epävarmuuden keskellä. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan heilutti maailmantaloutta ja toi epävakautta niin kuntatalouteen kuin ihmisten mieliin myös täällä Suomessa. Vuoden alussa tapahtui suuri hallinnollinen muutos, kun sosiaali- ja terveystaloudet sekä pelastuspalvelut siirtyivät uusille hyvinvointialueille. Tällä oli keskeinen vaikutus myös Lopen kunnan talouteen.

Hyvinvointialueuudistuksesta johtuen kuntien veroprosentteja leikattiin 12,64 prosenttiyksiköllä, jolloin Lopen kunnallisveroprosentiksi tuli 8,86 prosenttia. Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta alennettiin noin kolmanneksella. Myös valtionosuuksien tiedettiin laskevan, mutta epäselvää oli, mitkä tulevat valtionosuudet lopulta ovat.

Talouden ennustaminen olikin tilinpäätösvuoden aikana poikkeuksellisen haastavaa valtionosuuksien ennakoinnista kehityksestä johtuen. Jo heti vuoden 2023 alusta valtionosuudet leikkautuivat merkittävästi. Lisää leikkauksia tapahtui pitkin vuotta ja kun lopulliset valtionosuusluvut vuodelle 2024 saatiin, alkoi huoli olemassa olevien kunnan palveluiden toteuttamisesta tulevaisuudessa olla todellinen. Lopen kunnan taloutta on pitkään hoidettu vastuullisesti. Velkaantumistasemmme on hyvin maltillinen ja suuret investoinnit on hoidettu ajallaan. Epävarmuuden keskellä talouden tasapainoon keskityttiin tilinpäätösvuonna vielä normaaliakin tarkemmin. Lopulta vuodesta 2023 tuli Lopelle hyvä niin taloudellisesti kuin toiminnallisestikin. Todennäköistä on, että lähivuodet tulevat olemaan kulunutta vuotta vaikeampia.

Vuonna 2023 toimintatuotot kehittyivät 481 917 euroa muutetussa talousarviossa arvioitua suurempina. Toimintamenojen osalta alitusta muutettuun talousarvioon verrattuna kertyi yhteensä 752 577 euroa. Kokonaisuutena kunnan toimintatuotot pienenevät 17,1 % ja toimintakulut pienenevät 53,22 % edelliseen vuoteen verrattuna. Tähän muutokseen vaikutti rahoituksen kohdentuminen uudella tavalla kunnille ja hyvinvointialueille.

Vuoden 2023 talousarviossa verotuloja arvioitiin kertyvän noin 17 600 000 euroa, mutta verotulokertymä toteutui 963 200 euroa arvioitua suurempana ollen 18 563 200 euroa. Hyvinvointialueuudistuksen tuoman rahoitusmallin muutoksen kautta Lopen kunnan verotuloissa vähennystä edellisvuoteen oli 45,04 % ja valtionosuuksien vähennystä 66,23 %. Lopen kunnan tilinpäätös vuodelta 2023 on 463 747 euroa ylijäämäinen.

Huolimatta hankalasta maailmantalouden tilasta, yleisestä epävarmuudesta ja rakennusalan vaikeuksista toteutui kunnan omakotitalontonttikauppa olosuhteisiin nähden hyvin. Kunta myi tilinpäätösvuonna 12 omakotitalontonttia, mikä on enemmän kuin useimmilla muilla Kanta-Hämeen kunnilla. Huomionarvoista ja positiivista on, että kunta sai muuttovoittoa. Se on asia, johon voimme omilla toimenpiteillämme vaikuttaa ja olemme viime vuosina aktiivisesti vaikuttaneetkin. Sen sijaan vaikeammin hallittava tosiasia on syntyvyyden ja kuolleisuuden epäsuhta. Syntyvyys on koko Suomessa jatkuvasti laskenut. Lopella syntyi vuonna 2023 yhteensä 47 lasta, kun kuolleita oli 110. Tästä johtuen ja muuttovoitosta huolimatta kunnan väkiluku väheni tilinpäätösvuonna yhteensä 55 asukkaalla.

Mutta mitä tulevaisuudessa? Selvää on, että niukempia vuosia on edessä niin Suomessa kuin Lopellakin. Väestö ikääntyy, lapsia syntyy Suomeen yhä vähemmän ja monilla aloilla on haasteita työvoiman saannin suhteen. Hyvinvointialueiden taloushaasteet heijastuvat monilla tavoin myös kuntien talouteen. Oma veikkaukseni on, että sote-menojen jatkaessa kasvuaan, valtio joutuu tukemaan hyvinvointialueita yhä enemmän kuntien jäädessä ihmettelemään, miten olemassa olevat palvelut tuotetaan pienentyneillä valtionosuuksilla. Varmasti tarvitaan innovatiivisia ratkaisuja ja hankaliakin päätöksiä.

Itse kuitenkin uskon, että Lopella ei ole syytä vaipua synkkyYTEEN. Meillä on monia muita kuntia paremmat edellytykset selvittää vaikeista ajoista. Kunnan taseessa on hyvien vuosien tuomaa puskuria, meillä on osaava ja motivoitunut henkilöstö ja kunnan tuottamat palvelut kestävät vertailun muihin. Lopen sijainti, luonto, palvelut ja muut edellytykset tarjota kuntalaisille laadukasta ja miellyttävää arkea edesauttavat sitä, että onnistumme pitämään kunnan muuttovoittokuntana myös tulevaisuudessa. Talouden heilahtelu on lähes luonnonlaki. Näiden hankalien vuosien jälkeen tulee aivan varmasti taas paremmat ajat. Kyse on siitä, että vaikeiden aikojen yli on mentävä suunnitellusti ja viisaista ratkaisuja tehden.

Olen varma, että me Lopella pystymme siihen. Mennään siis rohkeasti eteenpäin.

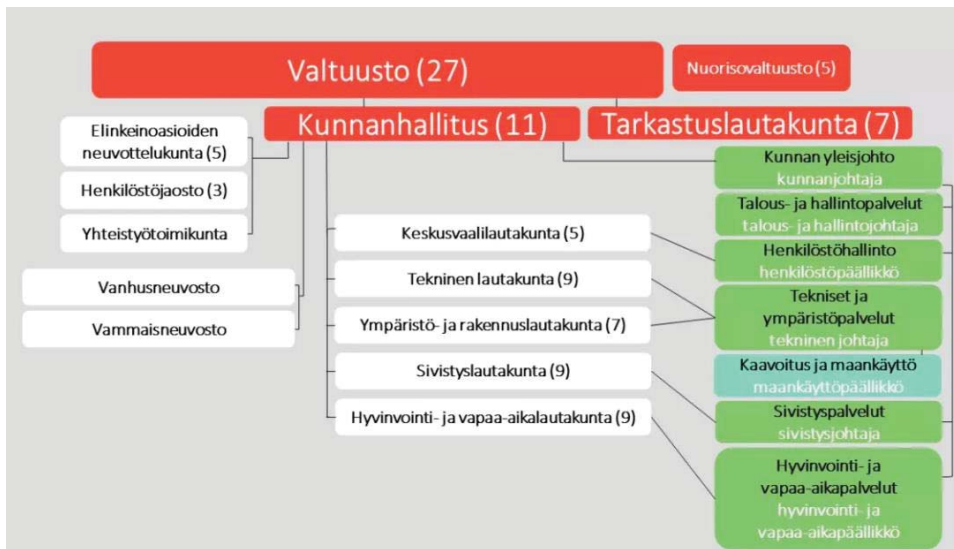
Lopella 18.3.2024

Mikko Salmela
kunnanjohtaja

1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

1.1. Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

1.1.1. Lopen kunnan hallinto-organisaatio

Kunnan organisaatiossa tapahtui vuonna 2023 seuraavat muutokset:

- Hyvinvointi- ja vapaa-aikapäällikkö Sari Sortala aloitti virassa 1.2.2023.
- Maankäyttöpäällikkö Werner Franzén aloitti virassa 1.3.2023.

1.1.2. Konserni

Lopen kunnan kuntakonserniin kuuluu neljä tytäryhteisöä, kaksi kuntayhtymää ja yksi osakkuusyhteisö.

Tytäryhteisöt:

- Lopen Vuokratalot Oy
- Lopen Vanhustentalot Oy
- Kiinteistö Oy Lopen Terveystalo Lopenpaja (muuttunut 1.8.2023 osakkuusyhteisöstä tytäryhtiöksi)
- Kiinteistö Oy Läyliäisten Palveluasema (muuttunut 1.8.2023 osakkuusyhteisöstä tytäryhtiöksi)

Kuntayhtymät:

- Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymä
- Hämeen Maakuntaliitto, kuntayhtymä

Osakkuusyhteisöt:

- Asunto Oy Lopen Kentänkulma

1.1.3. Valtuusto

Lopen kunnan valtuuston poliittiset voimasuhteet:

Kansallinen kokoomus (KOK)	8
Suomen Keskusta (KESK)	7
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP)	3
Lopen Sitoutumattomat (LopSit)	3
Perussuomalaiset (PS)	3
Vasemmistoliitto (VAS)	1
Liike Nyt (Liike Nyt)	1
Vihreä liitto (VIHR)	1

Valtuuston jäsenet:

Louhelainen Suvi (KESK), puheenjohtaja
 Ahlqvist Leila (SDP), I varapuheenjohtaja
 Seppälä Tiina (KOK), II varapuheenjohtaja
 Alho Aimo (KESK) 23.1.2023 saakka
 Eve Anne (KESK)
 Heinonen Timo (KOK)
 Hietala-Virtanen Satu-Maria (LopSit)
 Ketonen Kaisa (LopSit)
 Kilpiäinen Jorma (KESK)
 Kindt Sami (PS)
 Kollin Ossi (SDP) 23.1.2023 alkaen
 Laukkanen Jarmo (KOK)
 Lehtilä-Salmi Heli (Liike Nyt)
 Lehtinen Susa (KOK)
 Lähde Joni (LopSit)
 Marttila Katri (VAS) 27.2.2023 alkaen
 Mikkola Antti (KOK)
 Mikko Jarkko (KOK)
 Mustajoki Petri (KESK)
 Myllykoski Satu (KESK) 23.1.2023 alkaen
 Mäkilaine Kirsi (PS)
 Männistö Juhana (KOK)
 Niemelä Asko (KESK)
 Ojala Pilvi (VIHR)
 Pyhälampi Eeva (KOK)
 Rautiainen Marianna (VAS) 23.1.2023 saakka
 Saikkonen Marko (SDP) 12.4.2023 saakka
 Salomaa Ari (SDP) 27.2.2023 saakka
 Salminen Antti (PS)
 Ukkola Marja (KESK)
 Vehmas Pirkko (SDP) 12.4.2023 alkaen

1.1.4. Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen jäsenet 31.5.2023 saakka:

<u>Jäsen</u>	<u>Henkilökohtainen varajäsen</u>
Heinonen Timo (KOK), puheenjohtaja	Männistö Juhana (KOK)
Kilpiäinen Jorma (KESK), varapuheenjohtaja	Hovi Jori (KESK)
Alho Aimo (KESK) 23.1.2023 saakka	Peltomäki Marja (KESK)
Eve Anne (KESK)	Mustajoki Petri (KESK)
Ketonen Kaisa (LopSit)	Hietala-Virtanen Satu-Maria (LopSit)
Kollin Ossi (SDP) 23.1.2023 alkaen	Marttila Katri (VAS) 27.2.2023 saakka
	Pikkarainen Jarmo (SDP) 27.2.2023 alkaen
Laukkanen Jarmo (KOK)	Mikkola Antti (KOK)
Lehtinen Susa (KOK)	Voivala Kati (KOK)
Marttila Katri (VAS) 27.2.2023 alkaen	Vehmas Pirkko (SDP) 27.2.2023 alkaen
Myllykoski Satu (KESK) 23.1.2023 alkaen	Peltomäki Marja (KESK)
Pyhälampi Eeva (KOK)	Säkkinen Eerik (KOK)
Rautiainen Marianna (VAS) 23.1.2023 saakka	Marttila Katri (VAS) 27.2.2023 saakka
Salminen Antti (PS)	Mäkilaine Kirsi (PS)
Salomaa Ari (SDP) 27.2.2023 saakka	Kollin Ossi (SDP) 27.2.2023 saakka

Kunnanhallituksen jäsenet 1.6.2023 alkaen:

<u>Jäsen</u>	<u>Henkilökohtainen varajäsen</u>
Heinonen Timo (KOK), puheenjohtaja	Männistö Juhana (KOK)
Myllykoski Satu (KESK), varapuheenjohtaja	Hovi Jori (KESK)
Eve Anne (KESK)	Niemelä Asko (KESK)
Ketonen Kaisa (LopSit)	Hietala-Virtanen Satu-Maria (LopSit)
Kollin Ossi (SDP)	Pikkarainen Jarmo (SDP)
Laukkanen Jarmo (KOK)	Mikkola Antti (KOK)
Lehtinen Susa (KOK)	Voivala Kati (KOK)
Mustajoki Petri (KESK)	Peltomäki Marja (KESK)
Pyhälampi Eeva (KOK)	Säkkinen Eerik (KOK)
Salminen Antti (PS)	Mäkilaine Kirsi (PS)
Vehmas Pirkko (SDP)	Marttila Katri (VAS)

1.1.5. Tilintarkastus

Tilintarkastajana on toiminut BDO Audiator Oy.

1.1.6. Tilivelvolliset toimielimet ja viranhaltijat

Lopen kunnan 1.1.2023 voimaan tulleen hallintosäännön 6. luvun 8 §:ssä on tilivelvollisista mainittu seuraavaa:

”Kunnan tilivelvolliset toimielimet ja viranhaltijat määritellään vuosittain valtuuston hyväksymän talousarviorakenteen pohjalta. Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Vaikka henkilö ei olisikaan lain tarkoittama tilivelvollinen, hänen on hoidettava tehtävänsä asianmukaisella huolellisuudella eikä tilivelvollisaseman puuttuminen vapauta esihenkilöitä toiminnan valvontavastuusta.”

Valtuuston hyväksymän talousarviorakenteen mukaiset toimielimet ovat keskusvaalilautakunta, tarkastuslautakunta, kunnanhallitus, hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta, ympäristö- ja rakennuslautakunta, sivistyslautakunta ja tekninen lautakunta.

Liitteessä on esitetty kunnan tilivelvollisten toimielinten kokoonpanot vuodelta 2023.

<u>Toimielin/tehtäväalue</u>	<u>Tilivelvollinen viranhaltija</u>
<i>Käyttötalous ja investointiosa</i>	
Keskusvaalilautakunta	Henkilöstöpäällikkö
Tarkastuslautakunta	Talous- ja hallintojohtaja
Kunnanhallitus	Kunnanjohtaja
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta	Hyvinvointi- ja vapaa-aikapäällikkö
Ympäristö- ja rakennuslautakunta/ Rakennusvalvonta	Rakennustarkastaja
Ympäristönsuojelu	Ympäristöpäällikkö
Sivistyslautakunta	Sivistysjohtaja
Tekninen lautakunta	Tekninen johtaja
Vesi- ja viemärilaitos	Tekninen johtaja
<i>Rahoitusosa</i>	Talous- ja hallintojohtaja

1.2. Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Maailmantalouteen vaikuttavia tekijöitä ovat inflaatio, korkotason nousu ja geopoliittiset jännitteet. Nämä seikat ovat vaikuttaneet maailmankaupan supistumiseen. Talouden ja maailmankaupan odotetaan kasvavan jatkossa inflaation hidastumisen ja korkojen arvioidun laskun kautta. Maailmantalouden kasvuksi arvioidaan vuoden 2024 osalta 2,7 prosenttia.

Suomen talouden tilanne heikkeni vuoden 2023 aikana. Suomen bruttokansantuote (BKT) supistui 0,5 prosenttia kertomusvuoden aikana. Heikoin tilanne talouden osalta oli rakentamisessa. Palveluiden aikaisempi hyvä kasvu myös pysähtyi vuonna 2023. Suomen taloustilanteen odotetaan kuitenkin kääntyvän kasvuun ja BKT:n kasvuksi odotetaan 0,7 prosenttia vuonna 2024.

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2023 tilinpäätösten ennakkotiedot osoittavat, että kuntien ja kuntayhtymien tilikauden 2023 tulokset olivat hyvin lähellä tasapainoa. Tiedot selviävät Valtiokonttorin tutkiahallinto.fi kuntien tilinpäätösennusteiden raporteilta ja Suomen Kuntaliiton tekemästä kuntien tilinpäätösennusteiden koonnista. Manner-Suomen kunnilta saatujen tilinpäätösarvioiden mukaan kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösennusteiden tulos on 1,8 miljardia euroa ylijäämäinen.

Kuntien talouteen vaikutti vahvasti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023. Näihin palveluihin liittyvät toimintatuotot, toimintamenot, verotulot, valtionosuudet, investointivastuu ja osa lainakannasta siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille. Tämä muutos vaikutti vuoden 2023 kuntien talouteen, joten vuosien 2023 ja 2022 taloudet eivät ole vertailukelpoisia keskenään.

Kuntatalouden vahvoin tunnuslukuihin vaikuttavat sote-uudistukseen liittyneet kertaluonteiset poikkeuserät vuonna 2023. Näiden poikkeuserät sisältävät muun muassa vuodelta 2022 vuodelle 2023 siirtyneet 1,4 miljardin euron suuret verotilitykset.

Vuoden 2023 tilinpäätösarvioiden mukaan Manner-Suomen kuntien ulkoiset toimintakulut pienenevät 51,23 % ja ovat keskiarvon mukaan 3 672 euroa asukasta kohden. Toimintatuotot pienenevät 24,61 % ja ovat keskiarvon mukaan 1 032 euroa asukasta kohden. Toimintakate tulee keskiarvon mukaan olemaan noin 2 566 euroa alijäämäinen asukasta kohden.

Vuoden 2023 tilinpäätösarvioiden mukaan kuntien verotulot pienenevät 44,44 % ja ovat keskiarvon mukaan 2 602 euroa asukasta kohden. Valtionosuudet pienenevät 66,15 % ja ovat 651 euroa asukasta kohden.

Kuntien yhteenlaskettu vuosikate vuoden 2023 tilinpäätösarvioiden mukaisesti on noin 4,2 miljardia euroa. Arvioiden mukaan kuntien vuosikate kasvoi 22,0 % ja on keskiarvon mukaan 762 euroa asukasta kohden. Tilinpäätösarvioiden tiedoissa negatiivinen vuosikate oli 13 kunnalla, kun edeltävänä vuonna negatiivinen vuosikate oli 16 kunnalla.

Kuntien lainakanta oli 18,39 miljardia euroa vuoden 2023 lopussa. Asukasta kohden kuntien lainakanta vuonna 2023 oli keskiarvona 3 320 euroa, mikä tarkoitti 1,5 % laskua edellisen vuoden tilinpäätöksiin verrattuna.

Investointimenoja kuntien tilinpäätösarviossa oli yhteensä 4,88 miljardia euroa vuonna 2023. Investoinnit kasvoivat vuoden 2023 aikana 3,0 % ollen keskiarvon mukaan 788 euroa asukasta kohden.

Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarvioiden mukaan ulkoiset toimintakulut laskivat 52 %. Kuntien ja kuntayhtymien toimintatuotot laskivat yhteensä noin 28 %.

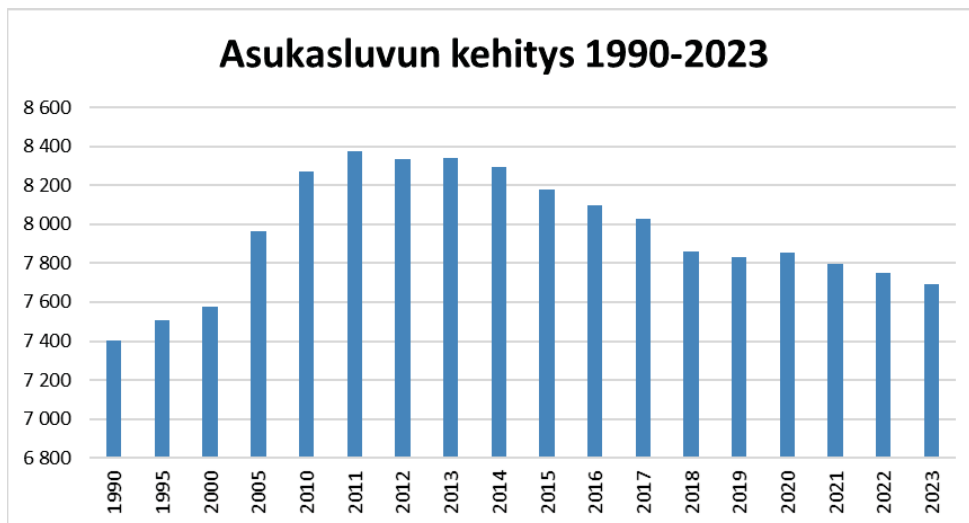
1.2.1. Lopen kunnan talouden kehitys

Asukasluvun kehitys 1990–2023

Vuosi	Asukasluku 31.12.	Muutos / v.	Muutos / 5 v
1990	7 405		
1995	7 506	-82	101
2000	7 578	77	72
2005	7 964	141	386
2010	8 273	29	309
2015	8 175	-116	-98
2016	8 098	-77	-278
2017	8 028	-70	-308
2018	7 861	-167	-480
2019	7 828	-33	-463
2020	7 855(*)	27	-320
2021	7 790(**)	-63	-308
2022	7 749	-50	-279
2023	7 694	-55	-167

Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne, Väestön ennakkotilasto

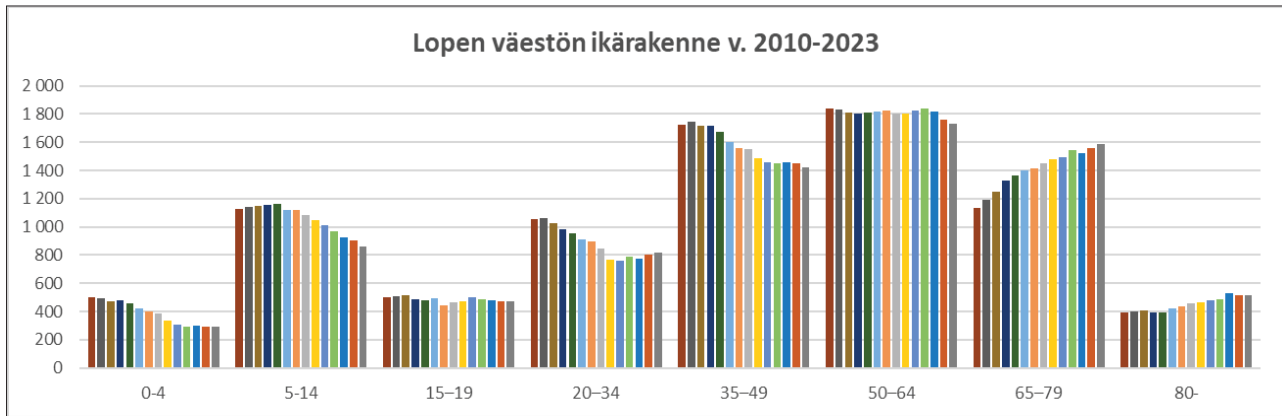
(* Tilastokeskus on tarkentanut asukaslukua kevään 2021 aikana ja todellinen asukasluku on 7 853. Raportointi on toteutettu vuoden 2021 tilinpäätöksessä olleen Tilastokeskuksen antaman asukasluvun 7 855 mukaisesti. Muutoksen määrässä on huomioitu vuoden 2020 osalta asukasluku 7 853. (**Tilastokeskus on tarkentanut asukaslukua vuoden 2022 aikana ja todellinen asukasluku on 7 799. Raportointi on toteutettu vuoden 2022 tilinpäätöksessä Tilastokeskuksen antaman asukasluvun 7 790 mukaisesti. Muutoksen määrässä on huomioitu vuoden 2021 osalta asukasluku 7 799.

Lopen kunnan asukasluvun kehitys on ollut vuodesta 2014 alkaen laskeva vuotta 2020 lukuun ottamatta. Asukasluku laski vuoden 2023 aikana 55 henkilöllä. Asukasluvun lasku johtui pääosin luonnollisesta väestönlisäyksestä, joka oli negatiivinen 63 henkilöä. Kuntien välinen muuttoliike oli negatiivinen 7 asukkaan verran. Maahanmuutto puolestaan oli positiivinen 15 henkilön verran.

Asukasluvun kehitys on viime vuosina ollut heikkoa koko Kanta-Hämeen alueella, mutta vuonna 2023 asukasluvussa tapahtui pientä kasvua. Maakunnan väkiluku vuoden 2023 lopussa oli 169 575. Asukasluvu nousi vuoden 2023 aikana 38 henkilöllä. Edeltävänä vuonna asukasluvu laski 664 henkilöllä.

Lopen kunnan väestön ikärakenne 2010-2023

Ikärakenteella mitaten talousarviovuoden 2023 ja sitä edeltävän vuoden 2022 välillä eniten lisäystä väestössä tapahtui 65–79-vuotiaiden osalta 1,9 % ja 20–34-vuotiaiden osalta 1,8 %. Eniten vähennystä tapahtui 5–14-vuotiaissa, joiden osuus väheni 4,6 %.

Kuviosta voi havaita, että 5–14-vuotiaiden määrä on kääntynyt laskuun. Suurin ikäryhmä oli 20–64-vuotiaat, joiden suhteellinen osuus kunnan väkiluvusta oli 51,5 % vuonna 2023. Kuviosta osoittaa selkeästi, että vuodesta 2010 alkaen ikärakenteella mitaten kasvua on tapahtunut eniten yli 65-vuotiaissa. Kunnan kehityksen kannalta huomioitavaa on, että vanhimpien ikäryhmien määrän kasvu tulee olemaan voimakasta.

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan vuoteen 2040 mennessä Lopen kunnan kokonaisväkiluku laskisi 7 176 asukkaaseen. Ennusteen mukaan alle 15-vuotiaiden määrä vähenisi 24 %, 15–64-vuotiaiden määrä vähenisi -17 % ja yli 65-vuotiaiden määrä kasvaisi 24 % vuoteen 2040 mennessä.

Tilastokeskus ennakoii vuoden 2040 maakunnan väkiluvuksi 159 251 asukasta. Väestöennusteen mukaisesti Hämeenlinnan seudulla asukkaita olisi 90 290, Riihimäen seudulla 41 220 ja Forssan seudulla 27 741. Tilastokeskuksen ennuste perustuu trenditarkasteluun.

Keskimääräisen työttömyysasteen kehitys 2000–2023

Vuosi	Loppi	Riihimäen seutu	Kanta-Häme	Koko maa
2000	10,5	12,2	12,6	14,4
2005	8,4	10,0	10,0	10,6
2010	6,8	9,3	10,1	10,0
2015	8,8	10,8	11,9	13,4
2016	7,6	14,1	11,5	13,6
2017	6,3	8,8	10,1	11,2
2018	5,3	7,2	8,9	9,7
2019	5,7	7,0	8,8	9,8
2020	7,4	10,2	11,8	13,6
2021	6,4	8,6	10,0	10,5
2022	5,4	8,3	9,0	9,9
2023	6,5	9,3	10,7	11,2

Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli joulukuun 2023 lopussa kaikkiaan 297 648 työnvälityksen säädösten mukaisesti työttömäksi työnhakijaksi tilastoitua. Työttömien työnhakijoiden määrä oli 37 204 suurempi kuin edellisen vuoden joulukuussa.

Hämeen ELY-keskuksen kuntien alueella oli 20 939 työtöntä työnhakijaa joulukuun 2023 lopussa. Tämä oli 2 377 eli 12,8 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Vuoden takaiseen verrattuna työttömien työnhakijoiden määrä nousi Hämeen maakunnista Kanta-Hämeessä 1 328:lla (19 %) ja Päijät-Hämeessä 1 049:lla (9 %). Koko maassa työttömien määrä kääntyi nousuun 1,3 %. Kanta-Hämeessä oli joulukuun lopussa 8 370 työtöntä työnhakijaa ja Päijät-Hämeessä 12 569.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Hämeessä joulukuun lopussa 12,2 %, joka oli 1,4 % korkeampi kuin vuosi sitten. Alueen alimmat työttömyysasteet olivat Lopella (6,5 %), Hattulassa (7,3 %) ja Tammelassa (7,5 %). Korkeimmat työttömyysasteet olivat Heinolassa (15,0 %), Lahdessa (14,9 %) ja Forssassa (14,9 %).

Alle 25-vuotiaiden nuorten työttömien osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta oli Hämeen ELY-keskuksen alueella 15,6 % ja ulkomaalaisten työttömien osuus ulkomaalaisesta työvoimasta 36,1 %. Alle 25-vuotiaita oli työttömänä 2 271, joka oli 321 enemmän (16,5 %) kuin vuosi sitten. Pitkäaikaistyöttömiä eli yhtäjaksoisesti vähintään vuoden työttömänä olleita oli joulukuussa 6 437, joka oli 968 eli 13,1 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Yli 50-vuotiaita työnhakijoita oli 8 333 eli 605 enemmän (7,8 %) kuin vuosi sitten.

Kanta-Hämeen maakunnassa työttömien työnhakijoiden määrä nousi joulukuussa 2023 edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden kaikissa alueen kunnissa; eniten Forssassa (4,5 %), Hämeenlinnassa (1,9 %) ja Hattulassa (1,6 %). Lopella määrä nousi 1,1 % edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta.

Lopella oli vuoden 2023 joulukuun lopussa työttömänä 229 henkilöä, kun vastaavana ajankohtana vuonna 2022 työttömänä oli 195 henkilöä. Työttömistä työnhakijoista oli alle 25-vuotiaita 31 henkilöä. Pitkäaikaistyöttömiä oli 36 henkilöä joulukuussa 2023. Avoimien työpaikkojen määrä oli 10 työpaikkaa joulukuun 2023 lopussa.

1.3. Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Lopen kunnan talouskehitys oli vuonna 2023 positiivinen. Tilikauden tulos oli 463 747,18 euroa ylijäämäinen. Tilikauden 2023 tulos toteutui budjetoitua paremmin.

Kunnan ulkoiset toimintatuotot pienenevät 17,1 % kertomusvuonna edellisvuoteen verrattuna ja toimintakulut pienenevät 53,22 %. Näiden erotusta mittaava toimintakate pieneni 57,68 %. Muutokseen vaikutti erityisesti sosiaali- ja terveystalouden siirtyminen kunnan toimintavastuulta Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toiminnaksi. Talouden toteumaan vaikutti myös yleisen talouskehityksen epävakaus ja sen vaikutus muun muassa energian, polttoaineiden ja materiaalien hintojen sekä lainojen korkokulujen nousuun. Muut talouteen vaikuttavat poikkeamat on kirjattuina tehtäväaluekohtaisesti käyttötalouden toteutumisvertailuissa luvussa 3.

Hyvinvointialueudistus vaikutti myös rahoituksen jakautumiseen kunnille tilitettävien verotulojen ja valtionosuusrahoituksen osalta. Lopen kunnan verotulot pienenevät 45,04 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kunnan valtionosuudet pienenevät 66,23 % vuoteen 2022 verrattuna.

Ulkoisten toimintakulujen ryhmätason tarkastelussa henkilöstökulut pienenevät 24,1 %, palvelujen ostot pienenevät 80,5 %, aineet, tarvikkeet ja tavarakulut kasvoivat 1,5 %, avustukset pienenevät 41,87 % ja muut toimintakulut pienenevät 27,68 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Edellä kuvatut muutokset vaikuttivat kunnan talouden kokonaisuuteen merkittävästi. Toimintatuottoja, verotuloja ja valtionosuuksia kertyi 28 628 784 euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Kun toimintakulut pienenevät euromääräisesti edellisvuodesta 29 897 518 euroa, vaikutti edellä mainittujen muutosten yhteisvaikutus vuosikatteeseen kasvattaen sitä 1 084 183 euroa.

Investointimenot pienenevät kertomusvuonna 610 871 euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Kunnan pitkäaikainen lainamäärä kasvoi 337 500 euroa vuodesta 2022. Pitkäaikaista lainaa otettiin lisää vuoden 2023 aikana 3,0 miljoonaa euroa.

Tilinpäätöksessä poistot kasvoivat kertomusvuonna edelliseen vuoteen verrattuna 198 815 euroa. Poistot toteutettiin vuonna 2020 hyväksytyin poistosuunnitelman mukaisesti.

Sosiaali- ja tervydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen omaisuusjärjestelyihin liittyvät muutokset vaikuttivat kunnan taseen alkusaldojen pysyviin vastaaviin, peruspääomaan ja siirtovelkoihin. Vuoden 2023 tulokseen vaikutti Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän purku ja siitä johtuva kuntayhtymäosuuden alaskirjaus. Lopen kunnan osuus omistajakunnille maksetusta 1. jako-osuudesta oli 963 737 euroa, joten tappiota alaskirjauksessa syntyi 536 929 euroa.

Lopen kunnan valtuusto hyväksyi kokouksessaan 7.12.2022 (§ 66) loppilaisten rahaston perustamisen ja rahaston säännöt. Loppilaisten rahaston tarkoituksena on vaalia kunnan saamia perintö- ja lahjoitusvaroja, jotka on tarkoitettu käytettäväksi esimerkiksi testamentti- tai lahjoitusmääräyksin loppilaisten hyväksi. Loppilaisten rahaston varoja on sijoitettu rahaston sääntöjen ja kunnanhallituksen 14.8.2023 (§ 195) hyväksymän rahaston sijoitussuunnitelman mukaisesti.

Rahoituspohjamuutokset kuntataloudessa vaativat Lopen kunnalta tulevina vuosina myös tarkkaa taloudenpitoa ja toiminnan sekä talouden tarkastelua. Edessä on tiukka taloustilanne johtuen muun muassa valtionosuusrahoituksen ja kustannusrakenteen muutoksista. Jotta lähivuosien investoinnit voidaan kattaa, on kunnan tulopohjan oltava vahvaa ja menot on pidettävä kurissa.

Verotulot

	2023 euroa	Muutos% 2023-2022	2022 euroa	Muutos% 2022-2021	2021 euroa	Muutos% 2021-2020
Kunnallisvero	14 529 676	- 49,64	28 851 827	5,00	27 476 355	4,24
Kiinteistövero	2 203 184	4,61	2 106 038	4,90	2 007 755	6,27
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 830 340	- 35,05	2 818 073	5,70	2 665 995	53,07
Yhteensä	18 563 200	- 45,04	33 775 938	5,06	32 150 105	7,21
Euroa / asukas	2 413	- 44,65	4 359	5,61	4 127	8,10
Tulovero %	8,86		21,5		21,5	

Lopelle kunnallisveroa tilitettiin 49,64 % vähemmän kuin vuonna 2022. Muutos johtuu hyvinvointialueiden rahoitukseen liittyvästä verotulojen kohdentumisen muutoksesta. Valtakunnallisesti kunnallisveroa tilitettiin 52,5 % vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna.

Vuonna 2023 kiinteistöverotuloa tilitettiin 4,61 % enemmän kuin vuonna 2022, kun koko maassa kasvua oli 4,4 %.

Yhteisöveron tuotto pieneni Lopella 35,05 %. Muutos johtuu hyvinvointialueiden rahoitukseen liittyvästä verotulojen kohdentumisen muutoksesta. Koko maassa laskua oli 32,3 %.

Verotulojen toteutuma oli talousarviota parempi, sillä verotuloja oli budjetoitu alkuperäisessä talousarviossa yhteensä 17 600 000 euroa. Kun verotulojen toteutuma oli yhteensä 18 563 200 euroa, verotuloarvio ylittyi alkuperäisestä talousarviosta 5,47 %.

Kertomusvuonna Lopella verotulojen määrä asukasta kohden oli 2 413 euroa / asukas. Kuntien vuoden 2023 tilinpäätösennusteiden mukaan Manner-Suomen kuntien keskiarvo asukasta kohti on 2 602 euroa.

Valtionosuudet

	2023 euroa	Muutos% 2023-2022	2022 euroa	Muutos% 2022-2021	2021 euroa	Muutos% 2021-2020
Valtionosuudet	6 308 571	- 66,23	18 681 048	7,63	17 356 647	-7,36
Euroa / asukas	820	- 65,99	2 411	8,20	2 228	-6,59

Kuntien valtionosuusrahoitus muodostuu valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimasta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusrahoituksesta.

Suomen Kuntaliiton lopullisen laskelman kuntien valtionosuuksista vuonna 2023 mukaisesti (2.2.2024) kunnille myönnettiin valtionosuutta yhteensä 3 616 miljoonaa euroa vuonna 2023 (10 727 miljoonaa euroa vuonna 2022). Muutos edeltävään vuoteen johtuu hyvinvointialueiden rahoitukseen liittyvästä valtionosuusrahoituksen kohdentumisen muutoksesta. Vuonna 2023 valtionosuudet sisälsivät soite-uudistuksen muutosrajoittimen ja järjestelmämuutoksen tasauksen osuudet. Vuonna 2022 valtionosuudet ovat puolestaan sisältäneet verotulomenetyksen korvausta.

Lopen kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti laski 60,3 prosenttiyksikköä.

Samassa yhteydessä valtionosuuksien kanssa maksetaan kunnille ja muille opetuksen järjestäjille esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvaukset. Kotikuntakorvauksen perusosa oli 7 436,67 euroa vuonna 2023.

Lopen kunnan vuoden 2023 valtionosuudet pienenevät 12 372 477 euroa (66,23 %) edeltävästä vuodesta, johtuen hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksesta rahoituksen kohdistumiseen kunnille.

1.4. Kunnan henkilöstö

Vuoden 2023 lopussa Lopen kunnan henkilöstömäärä oli 340 (vuonna 2022: 483) ja henkilöstökulut olivat 16 075 436,99 euroa. Henkilöstökulut laskivat 24,1 % edelliseen vuoteen verrattuna. Lopen kunnan henkilöstöstä siirtyi 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueelle yhteensä 132 työntekijää, joten tästä syystä henkilöstökulut ja -määrä laskivat huomattavasti vuoteen 2022 verrattuna.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimusten mukaiset palkankorotukset vuonna 2023 olivat 1.6.2023 alkaen tulleet yleiskorotukset (KVTES ja TS 2,20 % sekä OVTES 2,02 %). Paikallinen järjestelyerä ja kehittämisohjelmaerä oli kaikilla sopimusaloilla yhteensä 1,9 % palkkasummasta 1.6.2023 alkaen. Lisäksi sopimuskorotuksiin kuului 30.6.2023 maksettu kertaerä 467 euroa (lisäksi 120 euroa KVTES liite 5 ja OVTES osio G).

Sairauspoissaolojen määrä laski vuoteen 2022 verrattuna. Sairauspoissaoloja oli kalenteripäivinä 5 695. Vuonna 2023 sairauspoissaoloprosentti oli 9,5 %, kun vastaavasti vuonna 2022 se oli 11,9 %.

Lopen kunnassa toteutettiin syksyllä 2023 henkilöstökysely yhteistyössä tutkimustalo Feelbackin kanssa. Kyselyyn vastasi yhteensä 228 työntekijää vastausprosentin ollessa 69 %. Vastausten perusteella työntekijät ovat arvioineet, että Lopen kunta on hyvä työpaikka. Vahvimmat kokonaisuudet aihealueittain (asteikoilla 1–6) olivat tavoitteellisuus 4,98 sekä lähiesihenkilön johtaminen 4,97. Työkykyyn liittyvän kokonaisuuden keskiarvo oli 4,5.

Tarkemmat henkilöstötiedot raportoidaan erillisessä henkilöstöraportissa.

1.5. Ympäristöasiat

Kunta on huolehtinut ympäristönsuojelun viranomaistoiminnasta; ympäristönsuojelun lupa-asioista ja valvonnasta ympäristölupien, maa-ainelupien, meluilmoitusten, maisematyölupien, jätehuollon ja jätevesien käsittelyn valvonnan osalta, ympäristön tilan seurannasta, luonnonsuojelun ja vesienhoidon edistämisestä sekä neuvonnasta ja tiedottamisesta. Riihimäki, Forssa, Janakkala, Hausjärvi, Loppi, Tammela, Jokioinen, Ypäjä ja Humppila muodostavat kuntalain tarkoittaman ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen, jossa Riihimäki hoitaa yhteistoiminta-alueen kuntien ympäristöterveydenhuollon tehtäviä vastuukuntana.

Vuonna 2023 ympäristönsuojelun toimintaan ei ole sisällynyt mitään erikseen mainittavaa suurempaa kokonaisuutta, kuten ympäristövastuita.

Ympäristötuotot ja -kulut	Vuosi 2023 euroa	Vuosi 2022 euroa
Ympäristötuotot	54 347	41 923
Viranomaistoiminnan tuotot	31 063	41 786
Muut ympäristötuotot	20 643	137
Ympäristönsuojeluun saadut avustukset	2 641	-
Ympäristökulut	326 237	169 832
Viranomaistoiminnan kulut	316 238	160 444
Muut kulut	-	-
Ympäristönsuojeluun annetut avustukset	10 000	9 388
Ympäristökulut, netto	271 890	127 909

1.6. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Lopen kunnan talouden tilanne arvioidaan olevan seuraavina vuosina tiukka. Kunnan kustannustaso ja rahoitusosuuksien rakenne tulee vaikuttamaan tulevien vuosien talouteen. Kunnan talouden tasapaino on herkkä ja kunnan taloudellinen tilanne saattaa nopeastikin kääntyä epäedulliseen suuntaan kunnasta riippumattomista syistä. Yleisen talouskehityksen arviointiin kohdistuu epävarmuustekijöitä.

Hämeen liiton julkaisema elinvoimakatsaus syyskuulta 2023 kuvaa Kanta-Hämeessä, Riihimäen seudulla ja Lopella vetovoimaa haasteelliseksi. Lopen väkiluku on laskussa ja työpaikat ovat vähentyneet. Positiivisena signaalina on työllisyyden paraneminen.

Yksi kunnan kriittinen menestystekijä on talouden tasapaino. Arvioiden ja taloussuunnitelman mukaisesti seuraavien vuosien talous tulee olemaan alijäämäinen ja tavoitteena on, että taloussuunnitelmakausille talous saadaan tasapainoon. Kunta hoitaa edellisten vuosien tavoin tehtävänsä keskimääräistä pienemmin resurssein eikä menojen merkittävä leikkaaminen ole mahdollista ilman rakenteellisia muutoksia.

Kunnan eri organisaatiotasoilla tulee olla valmiudet reagoida tarvittaessa myös uusin toimenpitein, jos tavoitteen saavuttaminen sitä edellyttää. Koko organisaation tulee tiedostaa kulloinenkin taloustilanne oman seurantansa kautta, mihin talouden seurantajärjestelmät antavat hyvän työkalun. Talouden suunnittelussa tulee huomioida tulevien vuosien verotulojen ja valtionosuuksien rakennemuutokset.

Vuonna 2025 kunnille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä ja samalla niiden rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Lopen kunta on tehnyt päätöksen yhteisestä Etelä-Hämeen työllisyysalueesta Janakkalan, Hausjärven ja Riihimäen kanssa. Riihimäki toimii työllisyysalueen vastuukuntana.

Valtiovarainministeriö on käynnistänyt kuntien rahoitusjärjestelmän uudistamisen. Suomen hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2025. Uusi lainsäädäntö ja kuntien rahoitusjärjestelmä astuisi voimaan 1.1.2026.

1.7. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Vuoden aikana kuntien ja samalla Lopen kunnan toimintaan vaikutti Ukrainan ja Venäjän sota, joka heikensi materiaalien saatavuutta ja nosti muun muassa materiaalien ja energian kustannuksia sekä lainojen korkotasoa. Yleisen hintatason ja valtakunnallisten palkkaratkaisujen vaikutus palkkatasoon vaikuttivat kunnan kustannusten kasvuun.

Kunnan talouden riskit liittyvät pääosin siihen, ettei kunta pysty ennen kaikkea ulkoisten tekijöiden vaikutuksesta ylläpitämään taloutensa tasapainoa suunnitellulla tavalla. Kunnan toiminnot toteutetaan hyvin niukoin resurssein ja kunnan talouden liikkumavara on pieni ja tasapaino herkkä. Yllättävät muutokset toiminnassa tai toimintaympäristössä saattavat vaikuttaa merkittävästi kunnan taloustasapainoon. Rahoitukseen ja kustannusrakenteeseen liittyvät muutokset ovat tulevien vuosien osalta merkittävänä riskinä kunnan talouden osalta.

Kunnan merkittävin tulonlähde ovat verotulot, joiden kertymä riippuu voimakkaasti yleisestä talouskehityksestä ja työllisyystilanteesta. Myös valtionosuuksien vaikutus on kunnan talouden näkökulmasta merkittävä, eikä kunnalla ole realistisia keinoja vaikuttaa niiden määrään. Verotulorahoitus toteutui vuonna 2023 arvioitua suurempana. Valtionosuudet sen sijaan toteutuivat arvioitua pienempinä. Valtionosuuksien toteutumaan vaikuttivat valtakunnalliset valtionosuuksien kohdentumisen tarkastukset kuntien ja sosiaali- ja terveystalouden rahoituksen osalta. Verotulojen ja valtionosuuksien pieneneminen sekä kunnan negatiivinen väestökehitys vaikuttavat edelleen kunnan tulo-rahoitukseen ja näihin liittyvät merkittävät muutokset luovat taloudellisen riskin Lopen kunnalle.

Talouden kehitystä ja riskien olemassaoloa ja toteutumista seurataan jatkuvasti. Kunnan yleiseen kilpailukykyyn ja elinvoimaan kohdistuvat riskit liittyvät yleiseen talouskehitykseen, elinkeinoelämän tilanteeseen ja kustannustason muutoksiin.

Lopen kunnalla on ollut käynnissä oikeusprosessi lastensuojelun jälkihuollon kustannusten korvaamista koskevassa hallintoriita-asiassa. Hallintoriita-asiaan liittyvä riski toteutui kunnan hävitessä hallinto-oikeuden käsittelyn. Lopen kunta haki valitusoikeutta korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mutta korkein hallinto-oikeus ei myöntänyt valituslupaa. Hallintoriita-asian taloudellinen vaikutus on 1,54 miljoonaa euroa ja vaikutus on kirjattu vuonna 2023 kunnan taseeseen edellisten tilikausien tulosta oikaisevasti.

Kunta on suojannut omaisuus- ja henkilöriskit vakuutuksin yleisesti käytössä olevia perusteita noudattaen. Vakuutusasioissa kunta käyttää edunvalvonnassa omaa meklaria. Vakuuttamiseen liittyvä riskienhallinnan ajantasaisuus on käyty läpi vuosittain meklarin kanssa pidetyssä neuvottelussa. Kunnan vakuutukset kilpailutettiin viimeksi vuonna 2014 ja vuodelle 2023 suunniteltu vakuutusten kilpailuttaminen siirrettiin toteutettavaksi vuonna 2024.

Henkilöstöä ja esihenkilöitä on ohjattu oikeanlaisiin henkilöstöhallinnon toimintatapoihin ja sopimustulkintoihin koulutuksien ja henkilökohtaisen ohjauksen avulla sekä Kuntien Hetapalvelut Oy:n että kunnan henkilöstöpäällikön toimin.

Kunnan henkilöstöstä on arviolta kolmasosa eläköitymässä seuraavan kymmenen vuoden aikana. Kunnan toiminnan kannalta merkittävä ja jatkuvasti korostuva riski on ammattitaitoisen ja pätevän henkilöstön rekrytointi. Kunnalla on ollut rekrytointihaasteita erityisesti varhaiskasvatuksen tehtäväalueella.

Lopen kunnalla on käytössä useita tietojärjestelmiä, jotka sisältävät luottamuksellisia tietoja. Asianmukaisista suo- jauksista tietosuojan ja luottamuksellisten tietojen osalta huolehditaan henkilöstön jatkuvalla koulutuksella, teknisillä ICT-ratkaisuilla sekä sopimusteknisesti palveluntuottajien osalta. Tämä on pysyvä riski ja sitä hallinnoidaan yhteis- työssä kunnan tietohallinnon ja toimialojen sekä palveluntuottajien toimesta.

ICT-toiminnassa on toteutettu muutoksia, joilla kunnan tietoturvan tasoa pidetään ajan tasalla. Muutokset liittyvät toimintatapojen uudistamiseen, tietojen siirtämistapoihin sekä verkon teknisen turvallisuuden parantamiseen. Kunnan käytössä olevassa palomuurissa otettiin käyttöön maarajoitustoiminnallisuus, jolla voidaan estää tietoliikenteen vastaanottaminen ennalta määritellyiltä maa-alueilta sekä palvelunestohyökkäysten varalta tietoliikenneoperaattorin lisäturvapalvelu. Tämä erityisesti varautumisena mahdollisiin kyberhyökkäyksiin liittyen.

Lopen kunnassa uudistettiin aiemmin perustettu tietosuojatyöryhmä, joka toimii jatkossa tiedonhallintatyöryhmänä. Työryhmän tarkoitus on edistää tietosuojan toteutumista ja tiedonhallinnan muutoksia kunnassa. Tiedonhallinta- työryhmä kokoontui neljä kertaa vuoden aikana. Kunnan tiedonhallintaan liittyvät vastuut ovat lisääntyneet merkittä- västi viimeisten vuosien aikana.

Tietosuojaan liittyvää työtä on tehty kunnassa normaalisti. Kuntiin tulevien tietopyyntöjen määrä on yleisesti hieman lisääntymään päin. Tietosuojaan liittyvät huomiot ja tietoturvaan liittyvät epäilyt on käsitelty normaalin toimintamallin mukaisesti. Vuoden 2023 aikana ei ole tehty yhtään tietosuojaan liittyvää ilmoitusta valvovalle viranomaiselle.

Kyberturvallisuusympäristössä on tapahtunut 2023 aikana muutoksia. Kunnan tietohallinto on seurannut Kyber- turvallisuuskeskuksen ja muiden viranomaisten tiedotteita aiheesta ja tehnyt toimia kyberturvallisuuden paranta- miseksi, kehitystyö jatkuu edelleen.

1.8. SELONTEKO SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Kunnan sisäistä valvontaa on vuonna 2023 ohjannut 1.1.2023 voimaan astunut Lopen kunnan hallintosääntö sekä valtuuston 27.2.2023 hyväksymä Lopen kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja ohje.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että strategiassa, talousarviossa ja kunnallisessa päätöksenteossa asetetut tavoitteet saavutetaan, kunnan toiminta on lakien, sääntöjen, ohjeiden ja tehtyjen päätösten mukaista, resurssit ovat tehokkaassa ja tuloksellisessa käytössä, omaisuus on turvattu ja niin viranhaltija- kuin luottamushenkilöjohdonkin saama informaatio on oikeaa, tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista.

Sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kuntalain mukaan kunnanhallitus. Kukin kunnan toimielin ja sen alainen johtava viranhaltija vastaa omalta osaltaan toiminnan sisäisestä valvonnasta, valvonnan organisoimisesta ja riittävydestä.

Vuosittaista selontekoa varten toimialat antavat toimintakertomuksen yhteydessä erillisen selvityksen oman toimialansa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja toteutuksesta sekä valvonnan havainnoista ja tuloksista.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kunnanhallitus valvoi lautakuntien päätöksentekoa edustajiensa kautta. Kunnanhallitus on nimennyt kuhunkin lautakuntaan yhden jäsenistään valvomaan lautakunnan toimintaa. Kunnanhallituksen jäsenet ovat osallistuneet aktiivisesti lautakuntien työskentelyyn.

Lopen kunnan hallintosäännön mukaan lautakuntiin on nimetty kunnanhallituksen edustaja, jolla on puhe- ja läsnäolo-oikeus lautakunnan kokouksissa. Kunnanhallituksen jäsen on ollut lautakuntien kokouksissa mukana seuraavasti: sivistyslautakunnan kokous 7/10 kertaa, teknisen lautakunnan kokous 7/12 kertaa, ympäristö- ja rakennuslautakunnan kokous 2/8 kertaa sekä hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnan kokous 5/9 kertaa.

Lautakuntien esityslistat on toimitettu ennakkoon kunnanhallituksen puheenjohtajalle ja kunnanjohtajalle. Lautakuntien esityslistat käydään keskeisiltä osin läpi kokousta edeltävässä kunnan johtoryhmässä. Lautakuntien ja muiden toimielinten pöytäkirjat toimitetaan aina kokouksen jälkeen kunnanhallitukselle tiedoksi ja niistä käydään tarvittaessa keskustelua johtoryhmässä. Pöytäkirjojen pohjalta kunnanjohtaja ja kunnanhallituksen puheenjohtaja päättävät mahdollisesta otto-oikeudestaan. Vuoden 2023 aikana otto-oikeutta ei ole käytetty.

Kunnan toiminnassa on noudatettu hankintaohjetta (päivitetty 1.6.2021) ja hallintosääntöä (voimaan 1.1.2023).

Viranhaltijat dokumentoivat viranhaltijapäätöksensä sähköiseen järjestelmään (viranhaltijoiden päätössovellus, Valmu/TWeb). Toimielimille toimitetaan tiedoksi viranhaltijoiden tekemät päätökset. Käytäntö on osa päätöksenteon laillisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden valvontaa. Toimielimillä on mahdollista käyttää otto-oikeutta viranhaltijoiden tekemiin päätöksiin. Vuoden 2023 aikana otto-oikeutta ei ole käytetty.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta ja tuloksellisuuden arviointi

Kunnanhallitus antaa toimialoille vuosittain talousarvion täytäntöönpano-ohjeet, heti talousarvion hyväksymisen jälkeen.

Talousarvion määrärahat ja tuloerät on kohdistettu ko. toiminnasta vastaavalle toimielimelle. Jokaiselle määrärahalle on määrätty siitä vastaava toimielin, vastuualue ja tilivelvollinen viranhaltija. Toimielimet päättävät vuosittain mm. laskujen hyväksyjistä ja talousarvion muusta täytäntöönpanosta ja vastuista siltä osin kuin se hallintosäännöllä kuuluu toimielimen tehtäviin. Laskujen hyväksymismenettely on osa sisäistä valvontaa. Laskun asiastarkastuksen suorittaa aina eri henkilö kuin laskun hyväksyjä.

Kunnan taloudesta vastaavat tilivelvolliset toimielimet ja viranhaltijat raportoivat talousarvion ja taloudellisen kehityksen sekä toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta säännöllisesti. Kunnanhallitus on seurannut koko kunnan talouden kehitystä säännöllisesti tuloslaskelmatasolla. Kunnan verotulojen ja valtionosuuksien kehityksestä sekä asukasmäärästä ja työllisyystilanteesta on raportoitu kunnanhallitukselle kuukausittain. Valtuustolle on raportoitu kunnan talouden toteumasta ja tavoitteiden toteutumisesta neljännesvuosittain.

Valtionosuuspäätökset on käsitelty ao. lautakunnissa ja valtionosuuskokonaisuus kunnanhallituksessa. Käsitelyyn liittyvässä valmistelussa tarkistetaan valtionosuusperusteiden oikeellisuus.

Asiakasmaksujen tason ajanmukaisuus on käyty vuosittain läpi talousarvion täytäntöönpanoon liittyen. Jokainen toimiala vastaa vuoden aikana omien taksojensa ja maksujensa tason oikeellisuudesta. Tason tavoitteenmukaisuutta seurataan kuukausittain tulojen toteumaseurannalla ja vertailulla alueen muiden kuntien maksu-/taksatasoon.

Talouden kehitystä ja kunnan toimintaa seurataan säännöllisesti johtoryhmän kokouksissa. Johtoryhmätyöskentely on yksi sisäisen valvonnan keino. Johtoryhmän kokouksissa käydään läpi ajankohtaiset asiat sekä talouden ja strategian toteutumien. Toiminnallisiin epäkohtiin, ongelmiin ja haasteisiin tartutaan niiden tultua ilmi. Johtoryhmän säännöllisellä kokoontumisella varmistetaan kunnan johdon ja toimialojen sekä toimialojen välinen tiedonkulku ja yhteistyö. Muistiot johtoryhmässä käsitellyistä asioista on saatettu kunnanhallitukselle tiedoksi ja viikoittain myös henkilökuntajakeluna sähköpostin ja intranetin kautta. Vuonna 2023 jokaisen kuukauden viimeisenä tiistaina kokoontui ydinjohtoryhmää laajempi ns. laajennettu johtoryhmä.

Sisäistä valvontaa suorittavien viranhaltijoiden on edellytetty kirjaavan toteuttamansa sisäisen valvonnan toimenpiteet ja tekemänsä havainnot kyseistä dokumentaatiota varten luotuun lomakkeeseen. Toimialojen johtajat ja esihenkilöt suorittavat sisäistä valvontaa omalla toimialallaan vastaavassa laajuudessa kuin suoritetaan kunnan keskuhallinnon toimesta koko kuntaa koskien.

Valvontaa, ohjeistusta ja sen noudattamisen valvontaa ja toiminnan tulokellisuuden arviointia toteutetaan toimialakohtaisten johtoryhmien, erilaisten toimiala- / toimisto-, työpaikka- ja henkilöstöpalaverien sekä kehityskeskustelujen kautta.

Talouden seuranta varten toimialoilla on taloushallinnon järjestelmiin tarvitsemansa käyttöoikeudet, joiden avulla ne voivat jatkuvasti omaehtoisesti seurata haluamallaan tavalla ja tasolla kirjanpidon toteutumista.

Henkilöstöhallinnon osalta esihenkilöt tarkistavat ja hyväksyvät palkkatapahtumat ja poissaolot käytössä olevan henkilöstöhallintojärjestelmän kautta.

Maa-aines- ja ympäristölupaehdojen noudattamisen valvontaa toteutetaan valvontasuunnitelmien avulla. Vakuuksia on seurattu luotujen seurantajärjestelmien mukaisesti.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Ratkaisuvalta omaisuuden hankinnassa ja luovutuksessa on säännelty kunnan hallintosäännössä.

Omaisuuksien hankinnassa noudatetaan valtuuston hyväksymiä, julkisista hankinnoista annettuun lainsäädäntöön perustuvia hankintaohjeita sekä niitä täydentäviä kunnanhallituksen vuosittain talousarvion täytäntöönpano-ohjeessa antamia ohjeita. Ohjeiden noudattamisesta ovat vastuussa kunnan toimivaltaiset toimielimet ja viranhaltijat. Kunta on mukana Sarastia Oy:n hankintapalveluiden toiminnassa. Yhtiön kautta voidaan osallistua yhteiskilpailutuksiin ja -hankintoihin.

Isommissa hankinnoissa pyritään aina mahdollisuuksien mukaan seutukuntaohjauksen, Sarastia Oy:n, Hansel Oy:n tai KL-Kuntahankinnat Oy:n kautta tätäkin laajempaan keskitettyyn kilpailutukseen sekä kuntien kesken yhdenmukaisiin päätöksiin. Kunnan hankintatoimen vastuuhenkilönä toimi toimintakertomusvuonna talous- ja hallintojohtaja, joka tarvittaessa myös osallistui hankinnan valmisteluun ja päätöksentekoon asianomaisen toimialan vastuuhenkilön apuna.

Kunta hoiti oman hankintatoimensa vuoden 2023 aikana ilman, että suoritetuista hankinnoista olisi aiheutunut kuluneen vuoden aikana taloudellisia menetyksiä tai oikeudellisia haasteita.

Sopimustoiminta

Kunnalle ei vuonna 2023 sopimustoiminnan kautta realisoitunut sellaisia negatiivisia seuraamuksia, joita ei jo sopimusta tehtäessä olisi voitu ennakoida. Henkilö- ja joukkoliikenteen sekä rakennusurakoiden sopimuksissa oli huomioitu kustannusten nousu, johon yleinen hintojen ja indeksien nousu vaikutti.

Sopimusten täytäntöönpanoa toimialoittain on tuettu erilaisin toimintaohjein, joiden noudattamista on seurattu satunnaisotannoin. Näin varmistetaan, että käytännöt ovat kaikissa yksiköissä samanlaiset.

Sopimusten noudattamista on valvottu laskujen hyväksymisen yhteydessä ja satunnaisotannalla. Urakoiden toteutuksessa valvotaan sitä, että laskut perustuvat tehtyyn työhön ja toimenpiteeseen sekä sovittuun maksuerätaulukkaan.

Sopimusten noudattamisen valvonta kuuluu asianomaisen toimialan vastuuhenkilölle, jolle kuuluu myös sopimusperusteiden ajantasaisuuden seuranta. Kunnassa on käytössä yhtenäinen sopimustenseuranta asianhallintajärjestelmän (Tweb) kautta. Sopimukset tallennetaan asianhallintajärjestelmään sopimustenhallintaan sopimuksia tehtäessä.

Sisäisen valvonnan toimenpiteitä ja huomioita vuodelta 2023

Lopen kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja ohje hyväksyttiin Lopen kunnan valtuustossa 27.2.2023 (§ 16). Ohjeen tehtävänä on antaa pääpiirteet Lopen kunnan sisäiselle valvonnalle. Ohje on tarkoitettu valvontavastuussa olevien esihenkilöiden ja muun henkilöstön sekä tilivelvollisten luottamushenkilöiden käyttöön. Ohjetta sovelletaan kaikkiin kunnan toimialoihin, toimielimiin ja taseyksikköön.

Talous- ja palkkahallinnon palveluntuottajan Kuntien Hetapalvelut Oy:n palvelujen sujuvuutta, prosessien toimivuutta ja riittävän laadun toteutumista on tarkasteltu vuoden 2023 aikana. Kuntien Hetapalvelut Oy aloitti talous- ja palkkahallinnon palveluntuottajana 1.1.2022 ja toiminnan sujuvuus sekä prosessien toimivuus on parantunut vuoden 2023 aikana.

Sisäisen valvonnan tueksi hankittiin ulkoisen valvonnan toimenpiteenä Ryan Finland Oy:ltä laadunvarmistuspalvelu ostolaskujen ja niiden arvonlisäverojen käsittelyn tarkastuksen osalta. Tarkastus toteutettiin vuosien 2020–2022 ostolaskuaineistoon ja tavoitteena oli kartoittaa ja korjata kaikki sellaiset ostolaskujen käsittelyssä havaitut kirjaukset, jotka korjaamalla Lopen kunnalle palautui rahaa. Tarkastuksessa esille tulleiden havaintojen osalta ohjattiin myös vuoden 2023 ostolaskujen ja arvonlisäveron käsittelyä.

Hyvinvointi- ja vapaa-aikatoimialan osalta talousarvion toteutumista ja toiminnan eri osa-alueita tarkastellaan toimistopalavereissa noin kahden viikon välein. Talousarvion ja siinä olevien tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnalle tiedoksi. Hyvinvointi- ja vapaa-aikapäällikön tekemät päätökset saatetaan hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnalle tiedoksi. Vakinaisen henkilöstön kanssa käydään tulos- ja kehittämiskeskustelut kerran vuodessa. Matkalaskujen tarkistaminen tapahtuu laskun hyväksymisen yhteydessä. Sairauspoissaolojen seuranta on jatkuvaa.

Ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan toimialalla sisäisen valvonnan tavoitteet ja toimenpiteet toteutuivat suunnitellusti. Toimialan määrärahojen käyttöä seurataan kuukausittain ja toteuma raportoidaan lautakunnalle säännöllisesti. Ympäristönsuojelun päätöksentekoa ja lupakäsittelyprosessia ohjaavat prosessikuvaukset. Maa-ainelupien voimassaoloa ja niihin liittyviä vakuuksia seurataan seurantajärjestelyjen avulla. Ympäristölupavalvontaa tehdään tehtäväalueen valvontasuunnitelman ja vuosittaisen valvontaohjelman mukaisesti. Rakennusvalvonnan tehtäväalueella on lautakunnan toiminnan sisäistä valvontaa tehty voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti.

Sivistystoimialan sisäistä valvontaa talouden ja toiminnan osalta on suoritettu suunnitelman valvontakohteiden ja aikataulujen mukaisesti. Toimialaa ohjaa vahvasti lakien ja säädösten noudattaminen. Toimialan taloutta on seurattu kuukausittain ja toteuma on raportoitu säännöllisesti lautakunnalle. Vuoden 2023 aikana on toimialalla haettu lisämäärärahaa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja määrärahan riittävyyden turvaamiseksi.

Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan tehtäväalueiden sisäisen valvonnan osalta merkittävää on ollut henkilöstöressurssien tarkoituksenmukainen kohdentaminen lakisääteisesti sekä lasten turvallisuus ja henkilöstön työssä jaksaminen huomioiden. Sisäisen valvonnan havaintona on, että tarkasta työvuorojen suunnittelusta ja vahvasta ennakkoinnista huolimatta henkilöstöressursseja ei ollut aina mahdollista varmistaa tarvittavin määrin mm. useista yhtäaikaista poissaoloista johtuen. Varhaiskasvatuksen vakituisilla resurssilastenhoitajilla on pystytty kuitenkin vastaamaan osaan sijaistarpeesta.

Alakoulujen, yläkoulun ja lukion osalta sisäistä valvontaa on tehty talouden ja toiminnan osalta. Talouden valvontaa tehdään seuraamalla kuukausittain talouden kehittymistä talousraporttien avulla. Tästä toiminnasta vastaa rehtori. Lisäksi koulun tilaamille opetusmateriaaleille on rehtori määrännyt etukäteen raamin. Toiminnan osalta rehtori vastaa, että opetus suunnitellaan sivistyslautakunnan asettaman tuntiresurssin puitteissa. Rehtori myös seuraa, että oppitunteja pidetään lukujärjestysten mukaisesti ja rehtori vastaa oppilailta tulleisiin palautteisiin henkilökunnan osalta. Rehtorin tekemien viranhaltijapäätösten lainmukaisuutta valvoo sivistysjohtaja.

Kirjaston käteiskassa lasketaan ja täsmäytetään päivittäin. Kirjastojärjestelmän loki-tiedostot tarkistetaan vuosittain satunnaisotantana. Kirjaston ja kirjastoauton kassojen tarkastus toteutetaan vuosittain ja tarkastuksissa ei havaittu huomautettavaa.

Lopen opiston osalta monet sisäisen valvonnan tarkastukset tehdään tavoitetta tiheämmin, koska Lopen opiston työntekijöinä on vain tuntiopettajia, joiden palvelussuhteet voivat olla hyvinkin lyhyitä.

Teknisen toimen osalta sisäinen valvonta on suoritettu valvontasuunnitelman mukaisesti. Talouden kehitystä seurataan teknisessä hallinnossa kuukausitasolla tapahtuvalla toteutumaseurannalla. Sisäistä valvontaa suoritetaan jatkuvasti päivittäisessä toiminnan ohjauksessa ja johtamisessa, mm. laskujen asiatarastuksissa ja hyväksymisen yhteydessä sekä hankintoja tehtäessä. Vuoden aikana ei havaittu omassa valvonnassa em. asioihin liittyviä epäselvyyksiä tai muita lisäselvittelyyn johtaneita asioita.

Tekninen toimi valvoo investointien toteuttamiseen liittyviä vakuuksia säännöllisesti neljännesvuosittain oman seurantajärjestelmänsä kautta. Hankkeista on laadittu urakkasopimukset, joissa on määritelty maksueräperusteet, vakuudet ja vakuutukset. Maksuerät suoritetaan vasta takautuvasti hyväksytyyn työsuorituksen perusteella. Urakoitsijoiden julkisoikeudellisten velvoitteiden toteutumista seurataan myös säännöllisin väliajoin Luotettava Kumppani -palvelun kautta. Varaston seuranta tehdään vuoden aikana täsmäytysten avulla. Varaston inventaario tehtiin vuoden lopussa.

Kaavateiden kunnossapidon toteutusta kyetään valvomaan urakoitsijoiden ja kunnan omiin työkoneisiin asennetuilla seurantalaitteistoilla. Kunnossapitoluokkiin on asennettu ajoneuvon seuranta, jolla pystytään seuraamaan koneiden toimintaa reaaliaikaisesti. Päälysteurakoitsijan laskujen määräperusteet ja niiden kohdekohtaiset mittauspöytäkirjat tarkistusmitataan ennen laskujen asiatarastusta ja hyväksyntää. Yksityisteiden kunnossapitoavustusten yhteydessä edellytetään maksatusperusteiden toimittaminen ja tarkastaminen.

Teknisen toimen osalta sisäistä valvontaa toteutetaan muun muassa kiinteistöjen energiankulutukseen, katsastustoimiin ja ulkoalueiden tarkastukseen. Kunnan kiinteistöjen energiankulutusta seurataan kuukausittain.

Ruokapalveluiden osalta sisäinen valvonta on suoritettu suunnitelman mukaisesti osana jokapäiväistä toimintaa. Ruokapalvelujen jokaisessa yksikössä noudatetaan samaa ruokalistaa, jonka pohjalta on tehty hankintasopimukset. Sopimusten noudattamista valvotaan laskujen hyväksymisen yhteydessä. Toimintaohjeet ovat kaikissa yksiköissä samanlaiset, niiden toteutumista seurataan mm. työvuoroluetteloista, laskuista ja talousarvion toteutumisesta.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Sisäinen valvonta on toteutunut vuonna 2023 hallintosääntöä ja Lopen kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteita ja ohjetta noudattaen. Valvontatoimenpiteitä on kirjattu kaikilla toimialoilla ja huomioita dokumentoitu sekä korjaustoimenpiteitä toteutettu. Sisäistä valvontaa tehdään normaalin johtamisen ja työn ohessa ilman, että sitä olisi erikseen dokumentoitu. Havaitut virheet on korjattu ja toimintaa ohjeistettu uudelleen tarvittavilta osin. Sisäistä valvontaa toteutetaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja riittävässä laajuudessa.

1.9. KOKONAISTALouden TARKASTELU

1.9.1. Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023 1000 €	2022 1000 €
Toimintatuotot	5 078	6 122
Valmistus omaan käyttöön	36	40
Toimintakulut	-26 284	-56 182
Toimintakate	-21 170	-50 020
Verotulot	18 563	33 776
Valtionosuudet	6 309	18 681
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	105	17
Muut rahoitustulot	29	45
Korkokulut	-516	-258
Muut rahoituskulut	-2	-8
Vuosikate	3 318	2 234
Poistot ja arvonalentumiset	-2 317	-2 118
Satunnaiset tuotot	0	0
Satunnaiset kulut	-537	0
Tilikauden tulos	464	115
Tilinpäätössiirrot	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	464	115

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	19,3	10,9
Vuosikate/Poistot, %	143	105
Vuosikate, euroa/ asukas	431	288
Asukasmäärä	7 694	7 790

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista

= 100 * Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset

Vuosikate euroa/asukas

= Vuosikate / Asukasmäärä 31.12.

Vuoden 2023 alussa voimaan tulleen hyvinvointialueuudistuksen myötä aikaisemmin Lopen kunnan järjestämistä vastuulla olleet sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä pelastuspalvelujen tuottaminen siirtyivät Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tehtäviksi 1.1.2023. Vuoden 2022 tuloslaskelma sisältää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä pelastuspalveluiden toimintatulot ja toimintamenot, sekä vaikutuksen verotuloihin ja valtionosuusrahoitukseen. Tuloslaskelman toteumatiedot eivät ole hyvinvointialueuudistuksen vuoksi vertailukelpoisia vuosien 2022 ja 2023 välillä. Tarkemmat selvitykset toimintatuottojen ja -kulujen poikkeamista on esitetty kohdassa Tehtävälueiden talouden toteutuminen ja poikkeamat.

Toimintatuotot pienenevät toimintakertomusvuonna 17,1 % edellisvuoteen verrattuna.

Myyntituloja toteutui 177 251 euroa enemmän kuin edellisenä vuotena.

Myyntituloissa suurimmat lisäykset olivat:

- Ateriapalveluiden myyntituotot kasvoivat 248 743 euroa (351 622 euroa vuonna 2023, 102 879 euroa vuonna 2022) ulkoisen myyntituoton osalta
- Metsänmyyntituotot kasvoivat 111 120 euroa (156 564 euroa vuonna 2023, 45 444 euroa vuonna 2022).

Tuet ja avustukset pienivät 495 635 euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Tuissa ja avustuksissa eniten pieniä valtionavustukset 347 168 euroa (609 806 euroa vuonna 2023, 956 974 euroa vuonna 2022).

Maksutuottoja kertyi 1 332 529 euroa vähemmän kuin edeltävänä vuonna. Maksutuottojen kertymän muutokseen vaikutti erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtyminen Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toiminnaksi. Maksutuotot pienivät erityisesti muissa kodinhoitoapumaksuissa 310 434 euroa (0 euroa vuonna 2023, 310 434 euroa vuonna 2022) ja hoitopäivämaksuissa 926 906 euroa (234 552 euroa vuonna 2023, 1 161 458 euroa vuonna 2022).

Muiden toimintatuottojen kokonaiskertymä toteutui 607 343 euroa suurempana verrattuna edeltävään vuoteen. Muiden toimintatuottojen muutokseen vaikuttivat vuokratuottojen kokonaiskasvu 112 861 euroa edelliseen vuoteen verrattuna (941 421 euroa vuonna 2023, 818 560 euroa vuonna 2022), pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen kasvu 111 762 euroa edeltävään vuoteen verrattuna (281 510 euroa vuonna 2023, 169 748 euroa vuonna 2022) ja muiden tuottojen kasvu 368 977 euroa edelliseen vuoteen verrattuna (443 469 euroa vuonna 2023, 74 492 euroa vuonna 2022).

Toimintakulut pienivät toimintakertomusvuonna 53,22 % edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintakulujen muutokseen vaikutti pääasiassa sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtyminen Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toiminnaksi.

Muutoksia toimintakuluissa tapahtui seuraavasti:

- Henkilöstökulut pienivät 5 105 943 euroa (24,1 %) edellisvuodesta.
- Palvelujen ostot pienivät 23 931 835 euroa (80,5 %) edelliseen vuoteen verrattuna.
- Avustukset pienivät 644 812 euroa (41,87 %) edelliseen vuoteen verrattuna.
- Muut toimintakulut pienivät 257 750 euroa (27,68 %) edellisvuodesta.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat puolestaan kasvoivat 42 822 euroa (1,51 %) edellisestä vuodesta.

Toimintakate pieneni 28 850 783,89 euroa (57,68 %) edellisvuoteen verrattuna.

Merkittävimpien rahoituslähteiden verotulojen ja valtionosuuksien kehittymistä on tarkasteltu edellä.

Vuosikate on 1 084 183 euroa (48,54 %) edellisvuotta pienempi.

Poistot kirjattiin vuoden 2023 osalta valtuuston 9.11.2020 (§ 38) päättämän poistosuunnitelman mukaisesti. Vuonna 2023 poistojen toteutuma oli 198 815 euroa (9,38 %) suurempi kuin edeltävänä vuonna.

Asukasta kohti laskettuna vuosikate on 431 euroa ja tilikauden tulos on 60,3 euroa. Valtiokonttorin keräämien vuoden 2023 kuntien tilinpäätösarvioiden pohjalta Suomen Kuntaliiton tekemän analysoinnin mukaan asukasta kohti laskettu vuosikate oli vuonna 2023 kuntasektorilla keskimäärin 762 euroa.

Tuloslaskelman tunnusluvut nousivat edellisvuoteen verrattuna. Vuosikate riitti poistojen kattamiseen ja johti ylijäämäväliseen tulokseen.

Valtiokonttorin keräämien vuoden 2023 tilinpäätösarvioiden mukaisesti tunnuslukutarkastelussa kuntatalous kokonaisuutena oli tuloksen muodostumisen osalta edellisvuotta hieman parempi.

Lopen tilinpäätösten tunnusluvut ovat vuoden 2023 tilinpäätöksen ennakkotietoihin verrattuna hieman korkeammat.

1.9.2. Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023	2022
	1000 €	1000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	3 318	2 234
Satunnaiset erät	-537	0
Tulorahoituksen korjauserät	-275	-160
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-6 285	-6 896
Rahoitusosuudet inv.menoihin	438	603
Käyttöomaisuuden myynnit	2 086	287
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 255	-3 932
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 850	3 060
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 513	-2 697
Lyhytaikaisten lainojen muutos	816	-28
Oman pääoman muutokset	-1 539	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-359	153
Vaihto-omaisuuden muutos	-17	-3
Pitkäaikaisten saamisten muutos	-1	-108
Lyhytaikaisten saamisten muutos	828	-434
Korottomien velkojen muutos	-1 036	2 200
Muut maksuvalmiuden muutokset	-585	1 809
Rahoituksen rahavirta	-970	2 144
Rahavarojen muutos	-2 226	-1 789
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	2 356	4 581
Rahavarat 1.1.	4 581	6 370
	-2 226	-1 789
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta,	4 449	4 818
Investointien tulorahoitus, %	56,7	35,5
Laskennallinen lainanhoitokate	1,4	1,1
Lainanhoitokate	1,3	0,8
Kassan riittävyys, pv	24,2	25,3
Asukasmäärä	7 694	7 749

Laskelma osoittaa kertomusvuoden toiminnan rahavirran toteutuneen edelliseen vuoteen verrattuna matalampana, mutta rahavirtojen määrä on kuitenkin melko vakaa. Tulorahoituksen korjauserät sisältää vuosikatteen oikaisuna esitettävät pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot.

Investointimenot olivat kertomusvuonna 610 870 euroa edellistä vuotta pienemmät.

Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin kertomusvuonna 2 512 500 euroa. Pitkäaikaista lainaa otettiin kertomusvuonna lisää 3,0 miljoonaa euroa, joten pitkäaikaisten lainojen lainakanta kasvoi lainanlyhennysten ja uuden lainan erotuksen verran 487 500 euroa.

Kunnalla on käytössä lyhytaikaista rahoitusta varten kuntatodistusohjelma, joka on ollut joustava väline maksuvalmiuden hoidossa.

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen.

Rahavirran kertymä ei saisi muodostua pitempiaikaisesti negatiiviseksi. Lopella tunnusluvun arvo on ollut positiivinen vuodesta 2020 alkaen.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno} (= \text{Investointimenot} - \text{Rahoitusosuudet})$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Vuonna 2023 investointien tulorahoitusprosentti oli 56,7 %. Vastaava luku oli vuonna 2022 35,5 % ja vuonna 2021 338,2 %. Tunnusluku kertoo, että kunta pystyi rahoittamaan investointeja kunnan omalla tulorahoituksella. Vuoden 2023 investointimenot olivat vuoden 2022 tasolla, mutta tätä edeltäviä vuosia suuremmat ja tämä vaikutti myös investointien omahankintameno suuruuteen.

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan / konsernin omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useammalta vuodelta. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä, kun tunnusluku on 1–2, ja heikko, kun arvo jää alle yhden.

Vuonna 2023 laskennallinen lainanhoitokate oli 1,4. Vastaava luku vuonna 2022 oli 1,1 ja vuonna 2021 2,2. Tunnusluvun keskimääräinen arvo oli vuoden 2022 tilinpäätöksissä kaikissa kunnissa 1,4.

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun.

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} * \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut – Valmistus omaan käyttöön

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kunnan maksuvalmius on hieman heikentynyt vuodesta 2022 vuoteen 2023. Maksuvalmius on ollut kireää koko 2000-luvun. Maksuvalmiuden tasoittamiseen nostetaan tarvittaessa lyhytaikaista lainaa, mihin tarkoitukseen kunnalla on ns. kuntatodistusohjelma Kuntarahoitus Oyj:n kanssa. Näin ulkopuolisen rahoituksen määrä on myös kyetty mitoittamaan kulloisenkin tarpeen mukaiseksi, kuten kassan riittävyyttä kuvaava tunnuslukukin osoittaa.

1.9.3. Tase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	2023	2022
	1000 €	1000 €
A PYSYVÄT VASTAAVAT	49 956	52 593
I Aineettomat hyödykkeet	1 657	1 859
1. Aineettomat oikeudet	46	44
3. Muut pitkävaikutteiset menot	1 612	1 815
4. Ennakkomaksut		
II Aineelliset hyödykkeet	44 445	41 556
1. Maa- ja vesialueet	6 157	6 085
2. Rakennukset	29 381	22 791
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 525	7 584
4. Koneet ja kalusto	432	256
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	950	4 840
III Sijoitukset	3 853	9 179
1. Osakkeet ja osuudet	3 418	8 756
4. Muut saamiset	435	422
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	405	241
2. Lahjoitusrahastojen varat	405	241
3. Muut toimeksiannot		
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 299	7 348
I Vaihto-omaisuus	123	107
1. Aineet ja tarvikkeet	123	107
II Saamiset	1 820	2 660
Pitkäaikaiset saamiset	78	90
2. Lainasaamiset	78	90
Lyhytaikaiset saamiset	1 742	2 570
1. Myyntisaamiset	843	727
2. Lainasaamiset	0	43
3. Muut saamiset	202	1 007
4. Siirtosaamiset	698	793
IV Rahat ja pankkisaamiset	2 356	4 581
VASTAAVAA YHTEENSÄ	54 660	60 182
VASTATTAVAA	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
A OMA PÄÄOMA	29 640	34 292
I Peruspääoma	12 446	16 023
IV Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	16 731	18 154
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	464	115
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	467	661
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	467	661
E VIERAS PÄÄOMA	24 553	25 228
I Pitkäaikainen	12 044	11 117
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	10 038	9 700
7. Liittymismaksut ja muut velat	1 451	1 417
8. Siirtovelat	556	0
II Lyhytaikainen	12 509	14 111
1. Joukkovelkakirjalainat	3 500	3 500
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 513	2 697
5. Saadut ennakot	15	14
6. Ostovelat	1 207	3 603
7. Liittymismaksut ja muut velat	276	418
8. Siirtovelat	3 998	3 879
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	54 660	60 182

TASEEN TUNNUSLUVUT:

Omavaraisuusaste, %	54,2	57,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	81,9	43,0
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000€	17 195	18 270
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2 235	2 358
Lainakanta 31.12., 1 000€	17 050	15 897
Lainakanta 31.12., €/asukas	2 216	2 051
Lainat ja vastuut, 31.12., 1 000 €	17 417	16 237
Lainat ja vastuut, €/asukas	2 264	2 095
Lainasaamiset, 1 000€	78	133
Asukasmäärä	7 694	7 749

Tase on kunnan ja vesilaitoksen yhteinen.

Valtuusto on hyväksynyt 26.2.2024 (§ 2) vuoden 2023 aloittavaan taseeseen tehdyt sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen omaisuusjärjestelyistä johtuvat omaisuus- ja pääomaerin muutokset ja muuttuneen peruspääoman. Muutokset kohdistuivat taseen vastaavan muihin pitkävaikutteisiin menoihin, koneisiin ja kalustoon sekä osakkeisiin ja osuuksiin ja taseen vastattavan peruspääomaan sekä siirtovelkoihin. Peruspääoman muutos oli yhteensä 3 577 445,36 euroa.

Toimeksiantojen varoissa lahjoitusrahastojen varat koostuvat koulujen stipendi- ja opintorahastoista, testamenttina saadusta perinnöstä sekä loppilaisten rahaston rahastosijoituksen arvonnäytöstä.

Vaihtuvissa vastaavissa vaihto-omaisuuteen sisältyvät aineet ja tarvikkeet koostuu keskushallinnon posti-kuorivarastosta sekä teknisen lautakunnan tarvikevarastosta.

Muut saamiset ovat kertomusvuoteen kohdistuvia alv-saamisia.

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä -tilille on tilikaudella kirjattu Hämeenlinnan kaupungin lasku 1 538 631,30 euroa. Lasku koski vuosien 2017 – 2022 ajalta kertyneitä sosiaali- ja terveyspalveluiden ja tukitoimien kustannuksia. Tilikauden ylijäämä 463 747,18 euroa siirretään taseen Edellisten kausien yli-/alijäämä -tilille.

Pitkäaikaisen vieraan pääoman määrä on kasvanut. Tilikaudella on nostettu 3 miljoonan euron pitkäaikainen laina ja olemassa olevia lainoja on lyhennetty suunnitelman mukaisesti. Siirtovelka on Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän purkamisen yhteydessä Lopen kunnalle siirtynyt osuus Kiinteistö Oy Lopen Terveystalo Lopenpajan pääomavastikkeista.

Lyhytaikaisen vieraan pääoman joukkovelkakirjalainat ja lainat rahoitus-/vakuutuslaitoksilta sisältävät pitkäaikaisten lainojen seuraavan vuoden lyhennykset sekä kunnalla maksuvalmiuden turvaamiseksi olleet Kuntatodistusohjelman 3,5 miljoonan ja 1,0 miljoonan euron lyhytaikaiset lainat.

Kriisikunnan kriteereistä Lopella ei toteutunut yhtään vuonna 2023.

TASEEN TUNNUSLUVUT**Omavaraisuusaste, %**

= 100 * (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma – Saadut ennakot)

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona pidetään 70 %. Jos omavaraisuusaste jää alle 50 %, merkitsee se suurta velkarasitetta.

Vuonna 2023 Lopen kunnan omavaraisuusaste oli 54,20 %, kun se edellisenä vuonna oli 57,0 %. Vuoden 2022 tilinpäätöksissä omavaraisuusasteen tunnusluku oli keskimäärin kaikissa kunnissa 59,2 %.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot} (= \text{Toimintatuotot} + \text{Verotulot} + \text{Käyttötalouden valtionosuudet})$

Tunnusluku kertoo, kuinka suuri osa kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmin kunta selviytyy omalla tulorahoituksella velan takaisinmaksusta. Luokittelun mukaan tunnusluvun arvo on hyvä silloin, kun se on alle 33 % ja tyydyttävä, kun se on välillä 33–60 %.

Kertomusvuonna tunnusluvun arvo oli 81,9 %, kun se edellisenä vuonna oli 43,0 %.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) euroa/asukas

= $(\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}) / \text{Asukasmäärä}$

Kertomusvuonna tunnusluvun arvo oli 2 235 euroa/asukas, kun se edellisenä vuonna oli 2 358 euroa/asukas.

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Kertomusvuonna tunnusluvun arvo oli 2 216 euroa/asukas, kun edellisenä vuotena se oli 2 051 euroa/asukas. Kuntien vuoden 2023 tilinpäätösarvioiden mukaan kaikkien kuntien keskimääräinen lainakanta asukasta kohti oli 3 378 euroa. Loppi on vuodesta 2012 alkaen ollut tällä mittarilla kuntien keskiarvoa vähemmän velkaantunut.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Kertomusvuonna tunnusluvun arvo oli 2 264 euroa/asukas, kun edellisenä vuotena se oli 2 095 euroa/asukas.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.9.4. Kunnan kokonaistulot ja -menot

TULOT	1000 €	MENOT	1000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	5 078	Toimintakulut	26 284
Verotulot	18 563	- Valmistus omaan käyttöön	-36
Valtionosuudet	6 309		
Korkotuotot	105	Korkokulut	516
Muut rahoitustuotot	29	Muut rahoituskulut	2
Satunnaiset tuotot		Satunnaiset kulut	537
Tulorahoituksen korjauserät		Tulorahoituksen korjauserät	
- Pysyvien vastaavien	-282	- Pysyvien vastaavien	-7
hyödykkeiden luovutusvoitot		hyödykkeiden luovutustappiot	
		Investoinnit	
Investoinnit		Investointimenot	6 285
Rahoitusosuudet investointimenoihin	438		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 086		
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset		Antolainasaamisten lisäykset	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 396	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	5 025
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	816	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0
Oman pääoman lisäykset	0	Oman pääoman vähennykset	1 539
Kokonaistulot yhteensä	38 537	Kokonaismenot yhteensä	40 145
Kokonaistulot - Kokonaismenot	-1 607		
Muut maksuvalmiuden muutokset	-618		
Rahavarojen muutos	-2 226		
Rahavarojen muutos - Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 607		

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa taseyksikkö on yhdistelty.

Kokonaistulot ja -menot sisältävät laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitus-toiminnan rahan lähteet ja käytön.

1.10. Konsernitilinpäätös

Kuntalain mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

1.10.1. Konsernirakenne ja toiminnan ohjaus

Konsernitilinpäätökseen yhdistellään konserniyhteisöjen tilinpäätökset ja niiden kuntayhtymien tilinpäätökset, joissa kunta on jäsenenä. Lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdistellään konserniyhteisöjen omistusosuutta vastaava määrä osakkuusyhteisöjen voitosta tai tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta.

Konsernitilinpäätökseen yhdistettävään Lopen kuntakonserniin kuuluu vuonna 2023 neljä tytäryhtiötä, kaksi kuntayhtymää ja yksi osakkuusyhteisö.

Tytäryhteisöt, jotka on yhdistelty konsernitilinpäätökseen:

- Lopen Vuokratalot Oy
- Lopen Vanhustentalot Oy
- Kiinteistö Oy Lopen Terveystalo Lopenpaja (muuttunut 1.8.2023 osakkuusyhteisöstä tytäryhtiöksi)
- Kiinteistö Oy Läyliäisten Palveluasema (muuttunut 1.8.2023 osakkuusyhteisöstä tytäryhtiöksi)

Kuntayhtymät, yhdistelty konsernitilinpäätökseen omistusosuuden mukaisessa suhteessa:

- Riihimäen seudun terveystalokeskuksen kuntayhtymä
- Hämeen Maakuntaliitto, kuntayhtymä

Osakkuusyhteisöt, jotka on yhdistelty konsernitilinpäätökseen:

- Asunto Oy Lopen Kentänkulma

Kunnan konserniohjeiden mukaan kunnanhallitus nimeää edustajat tytäryhteisöjen yhtiökokouksiin tai vastaaviin päättäviin toimielimiin. Tytäryhteisöjen yleistä tilannetta ja kehitysnäkymiä seurataan konsernineuvotteluissa sekä tarkoituksenmukaisin yhteydenpidoin yhteisöjen johdon kanssa.

Riihimäen seudun terveystalokeskuksen kuntayhtymän toiminta on siirtynyt 1.1.2023 Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toiminnaksi ja tämän johdosta Riihimäen seudun terveystalokeskuksen kuntayhtymä on omistajien toimesta päätetty purkaa. Osana kuntayhtymän purkaa toteutettiin kuntayhtymän omistamien kiinteistöjen ja kiinteistöosakeyhtiöiden siirrot kuntayhtymän omistajina oleville kunnille. Lopen kunnan omistukseen siirtyi 1.8.2023 kuntayhtymän omistamat Kiinteistö Oy Lopen Terveystalo Lopenpajan ja Kiinteistö Oy Läyliäisten Palveluaseman osakkeet. Tämän jälkeen Lopen kunta omistaa Kiinteistö Oy Lopen Terveystalo Lopenpajan osakkeista 100 % ja Kiinteistö Oy Läyliäisten Palveluaseman osakkeista 61,3 %. Nämä kiinteistö osakeyhtiöt muuttuivat 1.8.2023 alkaen osakkuusyhteisöistä Lopen kunnan tytäryhteisöiksi.

Lopen kuntakonserniin tulee muutos vuonna 2024, kun Riihimäen seudun terveystalokeskuksen kuntayhtymä lakkaa kokonaisuudessaan. Kuntayhtymällä ei ole enää ollut mitään toimintaa 1.8.2023 jälkeen.

Hyvinvointialueita koskevan voimaannapolain mukaisesti konserniin vuonna 2022 kuuluneiden Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja Eteva kuntayhtymän toiminta päättyi 31.12.2022.

1.10.2. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konserniyhteisöjen yhtiökokousedustajat ja hallitusten jäsenet on pääsääntöisesti valittu kunnanhallituksen, valtuutettujen tai johtavien viranhaltijoiden keskuudesta. Kunnanjohtaja on kunnan yhtenä yhtiökokousedustajana tytäryhtiöissä. Näin on yhteydenpito ja tiedonkulku kunnan johdon ja yhtiöiden välillä luotu kiinteäksi.

Tytäryhtiöiden osalta konsernivalvontaa tapahtuu myös tilintarkastuksen myötä, joka on molemmissa järjestetty kunnan tilintarkastusyhteisön kautta.

Kunnanhallituksen hyväksymien konserniohjeiden mukaisesti konsernijohdon tulisi käydä vuosittain konserni-neuvottelut kunnan tytäryhtiöiden kanssa. Tytäryhtiöiden kanssa on käyty konsernineuvottelut tavoitteista vuonna 2023 ja yhteydenpito on ollut muiltakin osin tiivistä. Kertomusvuoden aikana on konserniasiantuntijoita ja kunnanjohtaja osallistunut Lopen Vuokratalot Oy:n hallituksen kokouksiin.

Tytäryhtiöiden päätöksenteossa ei ole kertomusvuonna todettu tehtyjen omistajapolitiittisten linjausten vastaista menettelyä.

1.10.3. Konsernitavoitteiden toteutuminen

Seuraavassa on tarkasteltu tytäryhtiöille kunnan vuoden 2023 talousarviossa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Lopen Vuokratalot Oy

Toiminnalliset tavoitteet	Arviointimenetelmä / mittari
1. Yhtiö toimii taloudellisesti, tehokkaasti ja siten, että omaisuudesta huolehditaan	Peruskorjausten suunnittelu seuraaville 10 vuodelle ja ohjelman toteuttaminen kassavarojen mukaisesti. Korjauksien yhteydessä pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään paikkakuntalaisia yrityksiä kohtuullisella hintatasolla. Suunnitelmallinen korjaustoiminta. Aktiivinen hallitustyöskentely. Asukastoiminta ei toimi ja siihen tulee löytää ratkaisu.
2. Vuokrasaatavien määrän pienentäminen ja vuokrarästien saaminen hallintaan	Vuokrasaatavien määrä vuodenvaihteessa 24 000 euroa. Perinnän tehostaminen ja maksusuunnitelmien ehdottaminen velallisille. Viimeisenä keinona on ulosotto kärjäoikeuden päätöksellä.
3. Asuntojen käytettävyyden ja käyttöasteen pitäminen hyvällä tasolla	Asuntojen käyttöastetavoite on 98,0 %. Pidetään yllä nykyinen hyvä käyttöaste.
4. Toimintasuunnitelman laatiminen vuodelle 2023	Toimintasuunnitelmassa pysyminen. Huoneistojen kuntoon liittyvät korjaukset ovat tärkein korjauskohde. Peruskorjauksia toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Toteutuma 1

Lopen Vuokratalot Oy:n taloudellinen tilanne vuoden 2023 osalta on vakaa ja tasapainoinen. Lopen Vuokratalot Oy on tehnyt korjaussuunnitelman ja vuosittain sitä päivitetään sekä päätetään kyseisen vuoden peruskorjauksiin kohdistuvat korjaukset. Talouden tilanne on mahdollistanut korjausten tekemisen tilikaudella 2023. Yhtiöllä on kuitenkin edelleen korjausvelkaa aikaisemmilta vuosilta.

Lopen Vuokratalot Oy:llä on haasteena kallistuneet energiahinnat, jotka aiheuttavat lämmityskustannusten nousua öljylämmitteisissä yhtiöissä. Lopen Vuokratalot Oy:n hallitus seuraa tarkasti tilannetta ja päättää, mitä korjaushankkeita toteutetaan. Lopen Vuokratalot Oy:n hallitus on aktiivinen ja hallitus on miettinyt erilaisia vaihtoehtoja korjausten järjeistämisen suhteen. Taloutta hallitus tarkastelee kokouksissaan säännöllisesti.

Vuonna 2023 valmistui selvitys vuokra-asuntojen öljylämmityksien kustannusten pienentämisestä vaihtoehtoisilla menetelmillä. Lopen Vuokratalot Oy:n hallitus käsittelee toimenpiteiden toteutusmahdollisuuksia.

Lopen Vuokratalot Oy:n tilinpäätös 2023 on 181 306 euroa ylijäämäinen. Yhtiön liikevaihto oli tilikaudella 2023 yhteensä 1 350 419 euroa.

Asukastoimikunnan toiminnan aktivointia on jatkettu vuonna 2023 ja sitä pyritään saamaan paremmin toimivaksi vuonna 2023.

Toteutuma 2

Tilikauden 2023 vuokrasaatavien määrä on lyhytaikaisissa saatavissa 39 646 euroa.

Lopen Vuokratalot Oy on tehostanut vuokrien ulkoista ja omaa perintää. Vuokrien perintätoimet ovat olleet toimivia ja työtä jatketaan perintätoimiston kanssa aktiivisesti. Maksusuunnitelmia tehdään tarpeiden mukaisesti ja tarvittaessa toteutetaan vuokrasopimuksen purku ja häätötoimia.

Luottotappioihin kirjattiin päättyneeltä tilikaudelta epävarmoja saatavia 2 293 euroa. Epävarmat saatavat ovat ulosotossa perinnässä.

Toteutuma 3

Lopen Vuokratalot Oy:n käyttöaste on vuoden 2023 lopussa 99,4 %. Yhtiön käyttöastetavoite on pystytty pitämään hyvänä. Asukasvalinnoissa huomioidaan vuokralaisten maksukykyisyys.

Toteutuma 4

Vuonna 2023 Lopen Vuokratalot Oy:n toimintasuunnitelma toteutui noin 90-prosenttisesti. Vuonna 2024 jatketaan toimintasuunnitelman toteuttamista ja pyritään pienentämään korjausvelkaa.

Lopen Vanhustentalot Oy

Toiminnalliset tavoitteet	Arviointimenetelmä / mittari
1. Yhtiön talous pidetään kunnossa	Talousarvio laaditaan niin, ettei vuokratason tule korotuspaineita. Tasapainoinen tilinpäätös vuonna 2023. Kiinteistöjä ylläpidetään suunnitellusti niin, että omaisuus pidetään kunnossa.
2. Käyttöasteen pitäminen korkeana	Asuntojen käyttöaste pidetään vähintään 98 %:n tasolla käyttökuntoisista asunnoista.
3. Hyvä asukasturvallisuus	Hyväksytyä turvallisuussuunnitelmaa ylläpidetään ja siihen liittyvästä ohjeistuksesta huolehditaan. Turvallisuutta parantavia toimenpiteitä toteutetaan resurssien puitteissa. Nykytekniikoita hyödynnetään.
4. Toimintasuunnitelman laatiminen	Laajakaistayhteyksien hyödyntäminen toiminnassa.

Toteutuma 1

Lopen Vanhustentalot Oy:n tilinpäätös 2023 on 37,10 euroa ylijäämäinen. Yhtiön taloustilanne on haastava ja tähän vaikuttaa asuntojen käyttöaste, joka on noin 80 %. Taloudellisen tilanteen vuoksi huonokuntoisimpia asuntoja ei ole pystytty remontoimaan, eikä näin saamaan käyttöastetta korkeammaksi.

Lopen Vanhustentalot Oy:n vuokrahintoja on nostettu 0,50 €/m²/kk vuonna 2023 ja vuokrahintoja on jouduttu nostamaan myös vuonna 2024. Maksuvalmiuden parantamista joudutaan tarkastelemaan edelleen vuonna 2024.

Toteutuma 2

Lopen Vanhustentalot Oy:n asuntojen käyttöaste vuonna 2023 oli noin 80 %.

Toteutuma 3

Lopen Vanhustentalot Oy:ssä panostetaan kaikessa suunnittelussa ja päätöksenteossa asukasturvallisuuteen. Asukasturvallisuudessa huomioidaan asukasrakenne.

Toteutuma 4

Laajakaistayhteyksiä ei ole saatu hyödynnettäväksi Lopen Vanhustentalot Oy:n toimintaan. Laajakaistayhteyksien käyttöönotto siirtyy tuleville vuosille.

Toimintasuunnitelmassa on jatkossa merkittävää huomioida keskittyminen talouden tasapainottamiseen. Tulevien vuosien taloudellinen kannattavuus ja maksuvalmiuden parantaminen ovat tärkeitä tavoitteita Lopen Vanhustentalot Oy:lle.

1.10.4. Konsernilaskelmat

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	6 799	28 250
Toimintakulut	-27 589	-77 000
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	1	31
Toimintakate	-20 789	-48 719
Verotulot	18 563	33 776
Valtionosuudet	6 309	18 681
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	86	13
Muut rahoitustuotot	30	245
Korkokulut	-638	-379
Muut rahoituskulut	-4	-11
Vuosikate	3 558	3 606
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 658	-3 349
Omistuksen eliminointierot	0	0
Arvonalentumiset	-5	-5
Satunnaiset erät	-388	0
Tilikauden tulos	506	253
Tilinpäätössiirrot	12	3
Tilikauden verot	0	0
Laskennalliset verot	6	-2
Vähemmistöosuudet	0	-0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	523	254
TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut %	25	37
Vuosikate/Poistot, %	134	108
Vuosikate, €/asukas	462	465
Asukasmäärä	7 694	7 749

Konsernin vuositason tarkasteluun vaikuttaa vuoden 2023 alussa tapahtunut hyvinvointialueuudistus, jonka seurauksena Riihimäen seudun terveystalouden kuntayhtymän, Eteva kuntayhtymän ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän toiminta siirtyivät Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toiminnaksi.

Konsernin tilikauden tulos oli edellisvuotta parempi. Tähän vaikutti kunnan oman tilinpäätöksen tulos. Konserniyhteisöt tekivät pääosin hyvän tilinpäätöksen. Lopen kuntakonsernin tulos muodostui 523 451,23 euroa ylijäämäiseksi, kun se edellisenä vuonna oli 254 144,82 euroa. Vuosikate riitti poistojen kattamiseen. Vuosikate oli 48 604,60 euroa matalampi kuin vuonna 2022.

Kunnan tytäryhtiöistä ylijäämäisen tuloksen tekivät Lopen Vuokratalot Oy 181 306,28 euroa ja Lopen Vanhustentalot Oy 37,10 euroa ja alijäämäisen tuloksen tekivät Kiinteistö Oy Terveystalo Lopenpaja -11 535,94 euroa ja Kiinteistö Oy Läyliäisten Palveluasema -101,17 euroa.

Kuluvan tarkasteluvuoden aikana vuosikate euroa/asukas oli 462 euroa ja edellisenä vuonna 465 euroa. Vastaava tunnusluku vuoden 2022 tilinpäätöstietojen mukaan oli koko maassa kuntakonsernien osalta 1 150 euroa.

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	3 558	3 606
Satunnaiset erät	-388	0
Tilkauden verot	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-148	-164
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-6 646	-11 554
Rahoitusosuudet investointimenoihin	438	603
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 080	361
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 106	-7 148
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys		
Antolainasaamisten vähennys	0	4
	0	4
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 867	10 151
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 950	-3 191
Lyhytaikaisten lainojen muutos	768	-12
	685	6 948
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-368	151
Vaihto-omaisuuden muutos	-17	-20
Saamisten muutos	2 086	-179
Korottomien velkojen muutos	-1 514	1 277
	187	1 229
Rahoituksen rahavirta	-667	8 174
Rahavarojen muutos	-2 773	1 027
Rahavarat 31.12.	3 205	10 367
Rahavarat 1.1.	433	9 340
	2 773	1 027
TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirta		
5 vuodelta, 1000€	-688	1 393
Investointien tulorahoitus %	57,3	32,9
Laskennallinen lainanhoitokate	1,4	0,9
Kassan riittävyys pv	30,9	41,1

Konsernitasolla investointimenot laskivat kertomusvuonna 4 908 617 euroa verrattuna edelliseen vuoteen.

Konserniyhteisöistä uutta pitkäaikaista lainaa otti vain Lopen kunta. Konserniyhtiössä lainamäärä kasvoi kokonaisuudessaan hieman kertomusvuoden aikana. Lopen kunnan konsernia tarkasteltaessa lainamäärä on pienentynyt merkittävästi edeltävään vuoteen verrattuna. Muutokseen on vaikuttanut konsernin rakenteessa tapahtuneet muutokset.

Tunnusluvuista toiminnan ja investointien rahavirta tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän mukaan laskettuna on negatiivinen vuonna 2023. Arvo on ollut positiivinen vuosina 2020–2022. Tätä ennen arvo oli useamman vuoden ajan negatiivinen. Rahavirran kertymä ei saisi muodostua pidempiaikaisesti negatiiviseksi.

Konsernitasolla investointien tulorahoitusprosentti oli 57,3 %. Tunnusluku kertoo, että kuntakonserni pystyi rahoittamaan investointeja omalla tulorahoituksellaan.

Konsernitasolla laskennallinen lainanhoitokate oli 1,4 %, kun edellisvuonna se oli 0,9 %. Vuoden 2022 tilinpäätöksissä tunnusluvun arvo oli keskimäärin kaikissa kuntakonserneissa 1,2 %.

Lopen kunnan konsernin talouden kokonaistarkasteluun vaikuttaa vuoden 2023 alussa tapahtuneet hyvinvointialueuudistuksen tuomat muutokset konsernin rakenteessa. Kokonaistarkasteluna tunnusluvut kuitenkin osoittavat kuntakonsernin rahoituksellisen aseman hieman parantuneen edellisestä vuodesta.

Konsernitase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	2023	2022	VASTATTAVAA	2023	2022
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat oikeudet			Peruspääoma	12 446	16 023
Aineettomat oikeudet	46	112	Yhdistysten ja säätiöiden ppo:n siirrot	-	-
Muut pitkävaikutteiset menot	1 613	1 934	Arvonkorotusrahasato	-	-
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	0	0	Muut omat rahastot	982	13
	1 658	2 046	Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	16 927	18 619
Aineelliset hyödykkeet			Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	523	254
Maa- ja vesialueet	6 584	6 634		30 878	34 910
Rakennukset	37 066	34 783	VÄHEMMISTÖSUUDET	288	7
Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 556	7 690	PAKOLLISET VARAUKSET	-	-
Koneet ja kalusto	439	745	Muut pakolliset varaukset	-	515
Muut aineelliset hyödykkeet	0	1	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMA	-	-
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hanki	950	10 904	Valtion toimeksiannot	124	132
	52 595	60 757	Lahjoitusrahastojen pääomat	467	677
Sijoitukset			Muut toimeksiantojen pääomat	-	5
Osakkeet ja osuudet	1 805	3 011		590	814
Muut lainasaamiset	0	22	VIERAS PÄÄOMA	-	-
Muut saamiset	80	38	Pitkäaikainen	-	-
	1 885	3 070	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	14 893	25 685
TOIMEKSANTOJEN VARAT			Lainat julkisyhteisöiltä	26	26
Valtion toimeksiannot	124	123	Liittymismaksut ja muut velat	2 007	1 417
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	405	241	Laskennalliset verovelat	-	49
Muut toimeksiantojen varat	0	0		16 926	27 176
	529	364	Lyhytaikainen		
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Joukkovelkakirjalainat	3 500	3 500
Vaihto-omaisuus			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 652	3 074
Aineet ja tarvikkeet	123	204	Lainat julkisyhteisöiltä	282	299
Valmiit tuotteet	0	0	Saadut ennakot	32	71
Muu vaihto-omaisuus	0	2	Ostovelat	1 282	5 350
	123	205	Liittymismaksut ja muut velat	340	721
Saamiset			Siirtovelat	4 054	5 533
Pitkäaikaiset saamiset			Laskennalliset verovelat	37	-
Lainasaamiset	78	90		13 178	18 548
Muut saamiset	0	86		30 104	45 725
	78	176	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	61 860	81 971
Lyhytaikaiset saamiset			TASEEN TUNNUSLUVUT		
Myyntisaamiset	857	2 126	Omavaraisuusaste %	50	43
Lainasaamiset	0	43	Suhteellinen velkaantuneisuus %	95	57
Muut saamiset	218	1 488	Kertynyt yli+/alijäämä, 1 000 €	17 451	18 873
Siirtosaamiset	711	1 326	Kertynyt yli+/alijäämä, €/asukas	2 268	2 436
	1 786	4 983	Konsernin lainat €/asukas	2 905	4 205
	1 865	5 159	Konsernin lainakanta 31.12. , 1 000 €	22 353	32 584
Rahoitusarvopaperit			Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	22 936 026	39 348 396
Osakkeet ja osuudet	0	2	Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	2 981	5 078
Rahat ja pankkisaamiset	3 205	10 367	Konsernin lainasaamiset 31.12.,1 000 €	0	22
			Kunnan asukasmäärä	7 694	7 749
VASTAAVAA YHTEENSÄ	61 860	81 971			

Kuntakonsernin rahojen ja pankkisaamisten määrä pieneni noin 7,1 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Muutos johtui hyvinvointialueuudistuksen tuomista muutoksista Lopen kunnan konsernirakenteeseen.

Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona pidetään konsernitaseella 40 %. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta. Lopen kuntakonserni on saavuttanut melko hyvän tavoitetason omavaraisuusasteeseen ollessa 50 %. Vertailuna todettakoon, että vuoden 2022 tilinpäätöksissä konsernin omavaraisuusaste oli kaikissa kuntakonserneissa keskimäärin 42,0 %.

Suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluku on omavaraisuusasteetta käyttökelpoisempi konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, arvostus tai poistomenetelmä eivät vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta omalla tulorahoituksella. Lopen kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuusprosentti oli 95 %. Vuoden 2022 tilinpäätöksissä tunnusluvun arvo oli kaikissa kuntakonserneissa keskimäärin 82,0 %.

Kertyneen ylijäämän tunnusluku kuvaa konsernin liikkumavaraa tulevia vuosia varten. Lopen kuntakonsernin tunnusluku vuonna 2023 oli 2 268 euroa/asukas, kun edellisenä vuonna se oli 2 436 euroa/asukas. Tunnusluvun keskiarvo oli vuoden 2022 tilinpäätöksissä koko maan kuntakonsernien osalta 3 210 euroa/asukas.

Konsernin lainakanta tarkastelee korollista vierasta pääomaa. Vuoden 2023 tilinpäätöksessä konsernin lainamäärä oli 2 905 euroa/asukas. Se oli alempi kuin koko maan vuoden 2022 tilinpäätöksissä, joissa kuntakonsernien lainamäärä oli keskimäärin 7 871 euroa/asukas.

Tunnuslukutarkastelussa konsernin lainasaamisilla tarkoitetaan sijoituksiin merkittyjä joukkovelkakirja- ja muita lainasaamisia.

1.11. Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallitus hyväksyy ja allekirjoittaa tilinpäätöksen, jättää sen tilintarkastajalle tarkastettavaksi ja saattaa tarkastuslautakunnan käsittelyn jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että tilikauden ylijäämä 463 747,18 euroa kirjataan oman pääoman yli-/alijäämä -tilille.

Lopen kunnan strategia 2023–2027

Visio

Strategiset painopisteet

Arvot

Loppi

Lopen kunnan strategia

- Visio: Mahdollistamme elämisen ja yrittämisen unelmia luonnon keskellä

Vahvistamme
taajamien ja
kylien elinvoimaa

Luomme
osallisuudella
hyvinvointia

Varmistamme
suunnitelmallisen
kasvun

Tasapainoinen
talous

Osaava ja hyvinvoiva
henkilöstö

Arvot: lähellä, luova, luotettava

Tavoitteenamme on mahdollistaa asumisen ja yrittämisen unelmia luonnon keskellä.

Meillä se onnistuu!

Tässä strategiassa on Lopen suuntaviivat ja painotukset vuosille 2023–2027. Se on syntynyt yhteisten kohtaamisten ja keskustelujen kautta kuntalaisten, kunnan työntekijöiden, päättäjien, yrittäjien, vapaa-ajan asukkaiden, koululaisten, yhdistysten ja seurojen kanssa. Dialogien tukena on käytetty työpajoja, asukas- ja seurailtoja sekä verkkokyselyitä. Jokaisen kohtaamisen jälkeen teemat ja valinnat ovat kirkastuneet, strateginen ajattelu on saanut syvyyttä ja tavoitteet konkretisoituneet. Lopputuloksena on valintoja, joiden toteuttamiseen erityisesti keskitämme yhteisen tekemisen ja toteutuksen seurannan.

Arjessa tapahtuu paljon muitakin päätöksiä ja toimia, jotka omalta osaltaan vievät meitä kohti tavoitteitamme. Toimintaympäristömme suuret tapahtumat kuten työelämän muutos, digitalisaatio, pandemia, uudet hyvinvointialueet, energiakriisi, ikääntyminen ja ympäristöasiat luovat paineita määrittellä oman roolimme ja tehtävämme nykyisessä kuntakentässä. Tarvitaan valintoja. Toimeenpano vaatii jatkuvaa strategisen ajattelun ja toiminnan kehittämistä.

Loppi haluaa olla vakavarainen, kehittyvä, kuntalaisten sekä yritysten hyvinvointia ja kasvua tukeva kunta. Tämä onnistuu kuntalaisten, seuratoimijoiden, yritysten ja kunnan pitkäjänteisellä yhteistyöllä sekä osaamisen jakamisella.

Strategian toteuttamista tukevat uuden strategian myötä luotavien ohjelmien lisäksi UNICEF Lapsiystävällinen kunta, kuntamme elinkeino-ohjelma ja Suomen Kuntaliiton Liikkuvien kunta.

Tasapainoinen talous

Pitkäjänteisellä (3–5 vuoden) suunnittelulla varmistamme tasapainoisen talouden, turvaamme kuntalaisille oikein mitoitettut lakisääteiset peruspalvelut ja luomme edellytykset hyvinvoivalle ja kehittyvälle kunnalle. Olemme itsenäinen, vakavarainen ja elinvoimainen kunta.

Mitä tavoittelemme?

- Tasapainoista taloutta, jonka avulla takaamme lakisääteiset palvelut kuntalaisille
- Pitkän tähtäimen (3–5 vuotta) talous- ja investointisuunnitelmaa, jolla turvaamme palveluidemme kehittämisen
- Kilpailukykyistä verotusta verrokkikuntiin verrattuna
- Tuloverojen sekä yhteisöverotulojen kasvulinjan jatkumista

Miten pääsemme tavoitteeseen?

- Noudatamme kestävän kehityksen periaatteita
- Luomme vuosittain päivittyvän ja hyväksytyn talous-, palveluverkko-, kiinteistö- ja investointisuunnitelman
- Luomme riskienhallintasuunnitelman
- Tehostamme kunnan tilojen käyttöä ja nostamme niiden käyttöastetta sekä luovumme tarpeettomista kiinteistöistä
- Vahvistamme kumppanuusverkostoa palveluidemme kehittämiseksi

Mitä seuraamme?

- Vuosittainen tasapainoinen tilinpäätös
- Lainamäärä/asukas pidetään valtakunnallisen keskiarvon alapuolella
- Tulo- ja yhteisöverotuottojen kasvu vähintään 1 % / vuosi
- Kunnallisvero verrokkikuntien tasolle
- Yksikään kriisikunnan mittareista ei täyty

Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

Peruspalveluita tuottamaan mitoitettu henkilöstö ja yhteistyökumppaniverkosto ovat menestyvän kunnan tae. Kehitämme ja toimimme yhdessä luotua toimintakulttuuria kunnioittaen. Tavoitteenamme on pitkäjänteinen osaamisen kehittäminen, sitoutunut ja hyvinvoiva henkilöstö. Panostamme hyvään johtamiseen ja koko työyhteisön keskinäiseen vuorovaikutukseen.

Mitä tavoittelemme?

- Lopelle halutaan tulla töihin
- Henkilöstö- ja osaamisrakenne on oikeassa suhteessa palveluihin
- Henkilöstön ja kumppanuuksien osaamisen systemaattista kehittämistä
- Hyvinvoivaa, motivoitunutta ja sitoutunutta henkilöstöä sekä verkostotoimijoita
- Arvojen ja yhteisen toimintakulttuurin mukaista hyvää johtamista

Miten pääsemme tavoitteeseen?

- Laadimme peruspalveluita koskevan kriittisten resurssien nykytila-arvion
- Määrittelemme tulevaisuuden osaamistarpeet sekä niiden hankinta-/kehittämissuunnitelman
- Kehitämme pitkäjänteisesti henkilöstömme esihenkilö- ja työntekijätaitoja
- Luomme toimintakulttuuria tukevat käytänteet yhdessä koko henkilöstön ja luottamushenkilöstön kanssa
- Kehitämme paikallisia kumppanuuksia

Mitä seuraamme?

- Henkilöstön tyytyväisyysmittari (tyytyväisyys, sitoutuminen, suosittelu) – tavoitellaan positiivista kehitystä
- Henkilöstön vaihtuvuus < 5 %
- Sairauspoissaolojen määrä vakaalla lasku-uralla
- Sitoutuminen keskeisiin virkoihin min. 5 vuotta
- Työhyvinvointi ja johtamisen mittaukset
- Lähtöhaastattelut
- Hakujen määrä / avoin tehtävä

Taajamien ja kylien elinvoimaisuus

Edistämme Lopen kunnan luonnollisia kasvualueita ja luomme pohjaa taajamien ja kylien elinvoimaisuuden kehittämiseksi. Kaavoituksella ja investoinneilla tuemme monipuolista yritystoimintaa ja asumista sekä varhaiskasvatus-, koulu- ja hyvinvointipalveluita. Parannamme taajamien ja kylien viihtyisyyttä, yleisilmettä, tietoliikenne- ja tieverkostoa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Mitä tavoittelemme?

- Lopen luonnollista kasvua edistävää palveluverkkoa
- Monipuolisia mahdollisuuksia yritystoimintaan ja asumiseen
- Panostuksia taajamien ja kylien yleisilmeeseen sekä viihtyvyyteen, tietoliikenne- ja tieverkostoon

Miten pääsemme tavoitteeseen?

- Sitoudumme laatimiimme palveluverkko-, kiinteistö- ja investointisuunnitelmiin
- Laadimme maankäytön ohjelman – 20 vuotta
- Hankimme aktiivisesti maata ja kaavoitamme rakentamisvalmiita tontteja monipuoliseen asumiseen ja yrittämiseen
- Laadimme kevyen ja julkisen liikenteen ohjelman
- Toteutamme suunnitelman mukaiset vuosi-investoinnit yleisilmeeseen, tietoliikenne- ja tieverkostoon
- Tehostamme yhteistyötä maanomistajien ja yritysten kanssa

Mitä seuraamme?

- Palveluverkkosuunnitelman toteuttaminen
- Tonttivaranto ja rakennuslupien määrä
- Asukas- ja yritysmäärän kasvu taajamissa ja kylissä
- Tietoliikenneyhteyksien kattavuus
- Investointien toteutuminen yleisilmeeseen, viihtyvyyteen, tietoliikenne- ja tieverkostoon

Osallisuudella hyvinvointia

Lisäämme kuntalaisten, vapaa-ajan asukkaiden, yritysten, yhdistysten ja kunnan yhteistyötä. Osallisuutta vahvistamalla rakennamme parempaa arkea. Tavoitteena on hyvinvoiva ja luonnostaan tunnettu Loppi.

Mitä tavoittelemme?

- Osallistuvat, hyvinvoivat kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat
- Pitkäjänteistä yhteistyötä kolmannen sektorin ja yritysten kanssa
- Uusien asukkaiden kotouttamista ja osallisuuden vahvistamista

Miten pääsemme tavoitteeseen?

- Toteutamme osallisuusohjelman yhdessä paikallisten yhdistysten ja yritysten kanssa
- Yhteiset verkostoitumistapaamiset ja kehittämistilaisuudet eri toimijoiden kanssa
- Tuemme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävää viestintää
- Kehitämme kuntalaisten hyvinvointia tukevia palveluita
- Lapsi- ja yritysvaikutusten arviointi päätöksenteossa

Mitä seuraamme?

- Kuntalaiskyselyt
- Tapahutumien asiakaspalautteet (suosittelemusprosentti)
- Kunnan ja kolmannen sektorin yhteisten tilaisuuksien, hankkeiden ja tapahtumien määrä
- Hyvinvointikertomus ja muut hyvinvointia kuvaavat mittarit
- Matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen asiakasmäärät

Suunnitelmallinen kasvu

Hallittu kasvu on pitkäjänteisen menestyksemme tae. Luomme monipuolista asumis- ja tonttitarjontaa erilaisten ihmisten ja yritysten tarpeisiin. Toimimme suunnitelmallisesti ja aktiivisesti elinvoimaisen yritystoiminnan mahdollistamiseksi.

Lopen houkuttelevuus asuinkuntana kasvaa. Asiakslähtöisyys on kaiken toimintamme perusta.

Mitä tavoittelemme?

- Tasaista ja hallittua kasvua ympäristöä kunnioittaen
- Positiivista nettomuuttoa
- Kysyntään vastaavia monipuolisia asumisen ratkaisuja sekä asumis- ja yritystontteja
- Yrittäjämönteisyyttä
- Meillä onnistuu – toimimme asiakslähtöisesti

Miten pääsemme tavoitteeseen?

- Palveluohjauksen kehittäminen kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden tueksi
- Luomme kumppanuuksia ja verkostoja yritystoiminnan kehittämisen tueksi ja osallistumme aktiivisesti olemassa olevien verkostojen toimintaan
- Kehitämme markkinointia uusien kuntalaisten hankintaan sekä yritystoiminnan monipuolistamiseen

Mitä seuraamme?

- Asukasluvun/muuttovoiton kehitys
- Toteutuneet tonttikaupat
- Vapaa-ajanasuntojen muutokset vakituisiksi asunnoiksi
- Uudet yritykset kunnassa
- Yrittäjäkyselyt

Onnellinen Loppiratkaisu.

Loppi

3. TOTEUTUMISVERTAILUT

3.1. Käyttötalouden toteutuminen

TOIMIELIN: KESKUSVAALILAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: VAALIT

Perustehtävä

Valtiollisten ja kunnallisten vaalien sekä kansanäänestyksen järjestelytehtävät.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Eduskuntavaalit 2023 toteutetaan lakien ja asetusten mukaisesti, oikea-aikaisesti ja asiallisesti	Virheetön, laillinen vaalitulos	Henkilöstöpäällikkö
	Kuntalaisten osallistaminen, aktiivinen ja monipuolinen eduskuntavaalitiedottaminen	Äänestysprosentti on vähintään edellisten eduskuntavaalien tasolla	Henkilöstöpäällikkö

Toteutuma

Eduskuntavaalit toimitettiin 2.4.2023 ja ennakoäänestys kotimaassa oli 22.–28.3.2023. Kunnan hallinnon henkilöstö vastasi moitteettomasti sujuneiden eduskuntavaalien ennakoäänestyksen hoitamisesta.

Eduskuntavaalien äänestysaktiivisuus oli 73,0 %. Ennakkoon äänesti 34,1 % äänioikeutetuista.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	16 848	10 000	0	10 000	14 645	-4 645	146,4 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-15 571	-28 970	0	-28 970	-20 263	-8 707	69,9 %
Toimintakate	1 277	-18 970	0	-18 970	-5 618	-13 352	29,6 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	1 277	-18 970	0	-18 970	-5 618	-13 352	29,6 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Eduskuntavaalit hoidettiin kustannustehokkaasti, jolloin vaaleista kunnalle aiheutuneet kustannukset toteutuivat arvioitua pienempinä. Eduskuntavaalien hoitamiseen valtiolta saatu korvaus toteutui arvioitua selvästi korkeampana.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Lopen kunnan äänestysprosentti	eduskunta- vaalien 2019 äänestys- prosentti 73,1 %		äänestys- prosentti vähintään eduskunta- vaalien 2019 tasolla	eduskunta- vaalien 2023 äänestys- prosentti 73,0 %

TOIMIELIN: TARKASTUSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: TARKASTUSTOIMI

Perustehtävä

Kuntalain 14. luvussa on määritelty tarkastustoimen tehtävät, joita lautakunta ja tilintarkastaja toteuttavat. Kuntalain (§ 121) mukaan tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on lisäksi kuntalain (§ 121) mukaisesti:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-47 360	-42 359	0	-42 359	-26 558	-15 801	0,0 %
Toimintakate	-47 360	-42 359	0	-42 359	-26 558	-15 801	62,7 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-47 360	-42 359	0	-42 359	-26 558	-15 801	62,7 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Tarkastustoimen toimintamenot toteutuivat arvioitua pienempinä.

TOIMIELIN:

KUNNANHALLITUS

TALOUSARVIO 2023

Sitovat tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kunnan elinvoimaisuuden takaaminen saamalla väestökehitys toteutumaan ennusteita merkittävästi positiivisempänä Kuntamarkkinoinnin tehostaminen ja kehittäminen Toimiva yhteistyö asukas- ja kyläyhdistysten kanssa	Muuttovoitto Markkinointikanavien monipuolisuus, kasvanut ansaittu media, sosiaalisen median kasvanut kattavuus ja verkkosivujen uniikkien kävijöiden määrä Kyläkäräjät kerran vuodessa	Kunnanjohtaja
	Kunnan tarjoamat palvelut ja talous ovat tasapainossa	Kuntalaiskyselyn yleisarvosana vähintään hyvällä tasolla Kunta saavuttaa vuodelta 2023 vähintään tasapainoisen tilinpäätöksen	Talous- ja hallintojohtaja
	Valokuituyhteyksiä rakentuu kunnan alueelle Kunnan toimiva yhteistyö mm. osuuskuntien kanssa	Toteutuneet valokuituhankkeet	Kunnanjohtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Kunta tarjoaa asukkailleen vireän ja virkistävän asuinympäristön Kunnan yleisilmeen virkistäminen, mm. yleinen siisteys, leikkipuistot, kuntoilupisteet kunnossa	Kunnan fyysisesti tai verkossa järjestämien tapahtumien yhteismäärä vähintään vuoden 2022 tasolla Kuntalaiskyselyn tulokset asuinympäristön viihtyisyydestä vähintään hyvällä tasolla	Hyvinvointi- ja vapaa-aikapäällikkö, Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Toimiva yhteistyö loppilaisten yrittäjien kanssa	Yrittäjäkyselyn tulokset vähintään edellisen kyselyn tulosten tasolla	Kunnanjohtaja
	Monipuolistuva elinkeinorakenne	Lopella toimivien yritysten määrä kasvaa monipuolisesti	Kunnanjohtaja

Toteutuma 1

Muuttovoitto toteutui positiivisena (+8) vuonna 2023, joten tavoite saavutettiin. Koska kuolleisuus ylitti syntyvyyden selvästi, oli luonnollinen väestönlisäys negatiivinen (-63). Yhteensä näiden vaikutus asukaslukuun oli negatiivinen (-55).

Uusia markkinointikanavia on otettu käyttöön, mm. omakoti- ja yritystonttien markkinoinnissa Google Adsilla on saatu Lopen näkyvyyttä lisättyä. Digimedioissa on toteutettu uuden tyyppisiä kohdennettuja somenostokampanjoita, joilla on saatu uusia kävijöitä verkkosivuille. Printtimainonnassa kokeiltiin näkyvyyttä Helsingin Sanomien etusivulla. Siitä saatu palaute oli yksinomaan positiivista ja kunta sai kokeilulla hyvin näkyvyyttä. Ansaittua medianäkyvyyttä mitataan Lianan mediaseurannalla. Sosiaalisen median kanavien seuraajien määrä kasvaa tasaisesti.

Kyläkäräjät-nimellä ei järjestetty vuonna 2023 yhtään kylätilaisuutta. Kyläyhdistysten tapaamisia kuitenkin järjestettiin tilinpäätösvuoden aikana kaksi kertaa, kunnantalolla 19.10.2023 ja Pilpalan koululla 16.11.2023. Lisäksi kuntalaisia osallistettiin vahvasti (esimerkiksi kuulemistilaisuudessa 11.10.2023) Itä-Lopen kehittämissuunnitelman laadinnan yhteydessä.

Kuntalaiskysely toteutettiin keväällä 2023. Kysely uusittiin vuodelle 2023, eikä sen tuloksia voi suoraan verrata aiempiin kyselyihin. Kyselyyn vastasi yhteensä 226 kuntalaista. Vastaaajista 88,9 % oli vakituisia asukkaita ja 11,1 % vapaa-ajan asukkaita. Kyselyn tulos oli hyvää tasoa: 81 % vastaaajista viihtyy Lopella, enemmistö vastaaajista suosittelisi Loppea asuinkunnaksi (65 %, joista 36 % on jo suositellut ja 29 % suosittelisi lämpimästi). Alle kolmannes (31 %) suosittelisi Lopen kuntaa varauksin ja vain 4 % ei suosittelisi todennäköisesti ollenkaan.

Lopen kunnan vuoden 2023 tilinpäätös on tasapainossa. Kunnan tilikauden ylijäämä on 463 747,18 euroa. Kunnan lainamäärän arvo oli kertomusvuonna 2 216 euroa/asukas. Kuntien vuoden 2023 tilinpäätösarvioiden mukaan kaikkien kuntien keskimääräinen lainakanta asukasta kohti oli 3 378 euroa, joten Lopen lainamäärän arvo oli selkeästi alle valtakunnallisen keskiarvon. Lopen kunnan tuloveroprosentti on hieman yli verokkikuntien tasosta. Verokkikuntien tuloveroprosentin keskiarvo oli 8,55 %, kun Lopen kunnan tuloveroprosentti oli 8,86 % vuonna 2023.

Toteutuma 2

Aiempina vuosina kunnan järjestämien tapahtumien osalta on raportoitu tilinpäätökseen lähinnä kulttuuripuolen tapahtumat. Niitä kunnan kulttuuripalvelut järjesti vuonna 2023 yhteensä 55 kappaletta, eli 10 tapahtumaa enemmän kuin vuonna 2022. Lisäksi järjestettiin 10 torstaitori-iltaa.

Kulttuuritapahtumien lisäksi järjestetään kunnan liikuntatoimen ja nuorisotoimen järjestäminä monenlaisia tapahtumia, ohjattuja kerhoja ym., joiden määrä ja sisältö vaihtelevat vuosittain.

Vuonna 2023 toteutettiin seuraavat tapahtumat:

- Fallesmannin tuolijumppa 26 kertaa
- Etätuolijumppa 26 kertaa
- Kuntosaliohjaus 15 kertaa
- Launosten seniorit 26 kertaa
- Läyliäisten seniorit 26 kertaa
- Vesijummat 3 ryhmää yhteensä 75 kertaa
- Pilates 11 kertaa
- Jooga 12 kertaa
- Lasten motoriikkakerho 10 kertaa
- Pajukoti soveltava liikunta 17 kertaa
- Voima- ja tasapainokerho 22 kertaa
- Lasten ja nuorten kiipeily 9 kertaa

Lisäksi Liikuntaneuvonnan ja Suomen harrastamisen mallin hankkeiden alla toteutettiin tapahtumia, jotka eivät sisälly edellä mainittuihin lukuihin.

Kuntalaiskysely uusittiin vuodelle 2023, eikä sen tuloksia voi suoraan verrata aiempiin kyselyihin. Asuinympäristön viihtyisyyttä koskevilta osin kuntalaiskyselyn vastaukset olivat kuitenkin samalla tasolla edelliseen kyselyyn verrattuna.

Toteutuma 3

Yrittäjäkyselyyn vastasi edellisessä kyselyssä vuonna 2022 ainoastaan 25 vastaajaa. Koska kysely ei selvästikään innostanut vastaamaan, päätettiin, ettei yrittäjäkyselyä toteuteta aiemman sisältöisenä, vaan koko kysely uudistetaan. Elinkeinoasioiden neuvottelukunta valmisti ja suunnitteli syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana uudistettua yrittäjäkyselyä. Kysely tullaan toteuttamaan uudessa muodossa keväällä 2024. Tämän jälkeen kysely tullaan toteuttamaan vuosittain.

Vuoden 2023 Lopella aloitti 7 uutta yritystä, kun lopettaneita yrityksiä oli 4. Yrityskanta oli yhteensä 717 yritystä.

Suoritetun yritysvaikutusten arvioinnin perusteella seuraavilla sitovilla tavoitteilla on yritysvaikutuksia:

Sitova tavoite 2023	Yritysvaikutukset	Asteikko -3....3
Kunnan elinvoimaisuuden takaaminen saamalla väestökehitys toteutumaan ennusteita merkittävästi positiivisempänä. Toimiva yhteistyö kyläyhdistysten kanssa	Väestön väheneminen on saatava pysähtymään, sillä negatiivinen väestökehitys heikentää kunnan elinvoimaa ja voi vaikeuttaa yritysten toimintaedellytyksiä esimerkiksi työvoiman saatavuuden ja palveluiden käyttämisen näkökulmista.	+ 2
Kunnan tarjoamat palvelut ja talous ovat tasapainossa	Tasapaino tukee osaltaan elinkeinoelämää ja kunnan yritysmuotoista imagoa.	+ 2
Valokuituyhteyksiä rakentuu kunnan alueelle. Kunnan toimiva yhteistyö mm. osuuskuntien kanssa.	Laajat valokuituyhteydet ovat tulevaisuudessa yhä tärkeämmässä roolissa kunnan kehittämisessä entistäkin yrittäjä- ja työntekijäystävällisempään suuntaan. Etätöiden tekemisessä valokuituyhteys voi olla välttämättömyys.	+ 3
Kunta tarjoaa asukkailleen vireän ja virkistävän asuinympäristön.	Viihtyisä asuinympäristö on vetovoimatekijä, joka osaltaan vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin mm. työvoiman saatavuuden osalta.	+ 1
Toimiva yhteistyö loppilaisten yrittäjien kanssa.	On tärkeää, että yhteydenpito kunnan ja kunnassa toimivien yritysten välillä on aktiivista ja sujuvaa. Yrittäjien on koettava, että kunta haluaa toiminnallaan edesauttaa yritysten pärjäämistä.	+ 2
Monipuolistuva elinkeinorakenne.	Uudet yritykset ovat tärkeitä työllistämisen ja sitä kautta uusien kuntalaisten saamisen kannalta.	+ 2

Yritysvaikutusten toteutumisesta raportoidaan neljännesvuosiraportoinnin yhteydessä.

Toteutuma 1

Vaikka Lopen kunta sai muuttovoittoa, väheni sen asukasluku vuonna 2023. Kuolleisuuden ja syntyvyyden välinen epäsuhde on niin merkittävä, että muuttovoiton tulee olla merkittävästi nykyistä suurempi, jotta väestön väheneminen saadaan pysähtymään. Kunta pyrkii markkinointitoimin edelleen parantamaan tonttimyyntiä ja siten edesauttamaan kunnan ja kunnassa toimivien yritysten työvoiman saatavuutta. Kunnan työllisyys oli tilinpäätösvuonna hyvällä tasolla, vaikka nuorten työttömyys olikin loppuvuonna kasvussa. Kunnan työttömyysprosentti oli joulukuun lopussa 6,5 %. Lukema oli Kanta-Hämeen kunnista alhaisin.

Toteutuma 2

Lopen kunnan tilikauden 2023 tulos on 463 747,18 euroa ylijäämäinen. Palvelutuotanto toteutui suunnitellusti.

Toteutuma 3

Kunta ei rakennuttanut valokuituyhteyksiä vuonna 2023. Aiemmin kunta on rakennuttanut valokuidun runkolinjoja kuluttajayhteyksiä tarjoavien palveluntuottajien käyttöön. Uuden runkolinjan kilpailutuksessa ei loppuvuonna 2022 saatu yhtään tarjousta. Vuonna 2023 valokuituyhteyksiä kuntaan on rakentunut markkinaehtoisten toimijoiden voimin. Kunnan tavoite on edelleen edesauttaa tehokkaiden tietoverkkoyhteyksien, ei pelkästään valokuituyhteyksien rakentamista kuntaan.

Toteutuma 4

Kunta on pyrkinyt profiloitumaan viihtyisäksi ja vireäksi kunnaksi niin asukkaille kuin yrityksillekin. Keväällä 2023 toteutetun kuntalaiskyselyn tulokset osoittavat, että monella tapaa tässä on myös onnistuttu. Kyseisen asian saaminen laajemmin tunnetuksi vetovoimatekijäksi, joka johtaa konkreettisiin vaikutuksiin asukas- ja yritysliiketoimintana, on haastavaa. Kunnan tekninen toimi jatkoi vuonna 2023 lukuisten yleisilmettä ja viihtyisyyttä lisäävien toimenpiteiden ja parannusten toteuttamista.

Toteutuma 5

Yhteistyö loppilaisten yritysten ja Lopen Yrittäjät ry:n kanssa on toiminut hyvin. Elinkeinoasioiden neuvottelukunta teki vuonna 2023 useita yritysvierailuja. Yrittäjäkyselyn uusimisella pyritään jatkossa aiempaa paremmin saamaan tietoa kunnan yritysten ajatuksista ja tarpeista.

Toteutuma 6

Kuntaan perustettiin vuonna 2023 7 uutta yritystä. Kunta teki Silmänkannon yritysalueen tonteista vuoden 2023 aikana kaupat 2 tontista. Vuoden alussa kunta teki maakaupat yksityisen maanomistajan kanssa Jylhäkummun yritysalueen laajentamiseksi.

Toimialan talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Myyntituotot	-120 403	-363 500	0	-363 500	-316 015	-47 485	86,9 %
Maksutuotot	-965	-6 000	0	-6 000	0	-6 000	0,0 %
Tuet ja avustukset	-368 266	-409 600	0	-409 600	-262 486	-147 114	64,1 %
Muut toimintatuotot	-233 655	-610 000	200 000	-410 000	-595 772	185 772	145,3 %
TOIMINTATUOTOT	-723 289	-1 389 100	200 000	-1 189 100	-1 174 273	-14 827	98,8 %
Henkilöstökulut	1 372 579	1 430 694	159 200	1 589 894	1 373 011	216 883	86,4 %
Palvelujen ostot	1 971 714	1 956 900	50 000	2 006 900	2 058 767	-51 867	102,6 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	63 610	29 700	0	29 700	64 528	-34 828	217,3 %
Avustukset	102 521	112 200	0	112 200	157 857	-45 657	140,7 %
Muut toimintakulut	53 109	47 800	100 000	147 800	159 248	-11 448	107,7 %
TOIMINTAKULUT	3 563 532	3 577 294	309 200	3 886 494	3 813 412	73 082	98,1 %
TOIMINTAKATE	2 840 243	2 188 194	509 200	2 697 394	2 639 139	58 256	97,8 %

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS

TEHTÄVÄALUE: KESKUSHALLINTO

Perustehtävä

Huolehtia osaltaan kunnan kehittämisestä, edunvalvonnasta ja johtamisjärjestelmän toimivuudesta sekä kunnan resursseista, joita tarvitaan kunnan kehittämisessä, viranomaistoimintojen hoidossa ja kunnan palvelutuotannossa.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Tarpeisiin mitoitettu julkinen liikenne	Tarkoituksenmukainen julkisen liikenteen tarjonta	Talous- ja hallintojohtaja
	Kunnan yleisilmeen siistiminen ja viihtyisyyden sekä turvallisuuden lisääminen	Kuntalaiskyselyn tulokset viihtyisyydestä hyvällä tasolla	Tekninen johtaja Kunnanjohtaja
	Kunnan talouden tasapainon ylläpitäminen rahoitusmuutosten jälkeen	Tasapainoinen tilinpäätös	Kunnanjohtaja Talous- ja hallintojohtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Liikuntapaikat, uimarannat, reitistöt ja muut virkistyspaikat pidetään hyvässä kunnossa ja saatuun asiakaspalautteeseen reagoidaan nopeasti	Kuntalaiskyselyn tulokset hyvällä tasolla	Kunnanjohtaja Hyvinvointi- ja vapaa-aikajohtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Työpaikkaomavaraisuuden paraneminen	Myydään 2–4 yritystonttia vuonna 2023	Kunnanjohtaja
	Lupaprosessin sujuvoittaminen	Yrittäjäkyselyn tulokset hyvällä tasolla Rakennusluville toteutuu käsittelyajaksi yksi (1) kuukausi päätöskelpoisten hakemusten toimittamisesta	Kunnanjohtaja Tekninen johtaja Ympäristöpäällikkö Rakennustarkastaja

Toteutuma 1

Julkinen liikennöinti on toteutunut määrällisesti sopimusten mukaisena. Liikennöintitarpeita ja matkustajamääriä on tarkasteltu vuoden 2023 aikana ja liikennöintilinjojen kehittämisen ja jatkotoiminnan osalta tehdään päätöksiä vuonna 2024. Loppi-Hyvinkää-Loppi-linja lopetettiin sopimuksen päättymisen yhteydessä 4.6.2023 vähäisen matkustajamäärän vuoksi. Vuonna 2023 toteutetun kuntalaiskyselyn vastausten mukaisesti noin 55 % toivoi jossain määrin, että kunta käyttää nykyistä enemmän rahaa julkiseen liikenteeseen. Julkiseen ja henkilöliikenteeseen toivottiin uudenlaisia vaihtoehtoja. Julkisen ja henkilöliikenteen markkinoinnin toimenpiteitä on toteutettu vuonna 2023.

Kuntalaiskysely uudistettiin vuodelle 2023, eikä keväällä toteutetun kyselyn tuloksia voi suoraan verrata aiempiin kyselyihin. Kyselyn tulos oli hyvää tasoa: 81 % vastaajista viihtyy Lopella ja selvä enemmistö vastaajista suosittelisi Lopea asuinkunnaksi. Kaikilta osin kyselystä ei saa suoraan vastausta asetettuun tavoitteeseen, mutta kyselyä täsmennetään siltä osin seuraavaksi kerraksi.

Lopen kunnan vuoden 2023 tilinpäätös on tasapainossa. Kunnan tilikauden ylijäämä on 463 747,18 euroa. Kunnan lainamäärän arvo oli kertomusvuonna 2 216 euroa/asukas. Kuntien vuoden 2023 tilinpäätösarvioiden mukaan kaikkien kuntien keskimääräinen lainakanta asukasta kohti oli 3 378 euroa, joten Lopen lainamäärän arvo oli selkeästi alle valtakunnallisen keskiarvon.

Lopen kunnan tuloveroprosentti on hieman yli verokkikuntien tasosta. Verokkikuntien tuloveroprosentin keskiarvo oli 8,55 %, kun Lopen kunnan tuloveroprosentti oli 8,86 % vuonna 2023. Tulo- ja yhteisöverotuottojen kasvu ei ole mitattavissa vuosien 2022 ja 2023 vertailutietona. Tulo- ja yhteisöverojen kohdentuminen kuntien ja hyvinvointialueiden välillä muuttui vuoden 2023 alussa.

Kriisikunnan kriteereistä Lopella toteutui yksi. Lopen kunnan konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on 1,4, kun kriteerin mukaisesti arvon tulee olla alle 0,8.

Tulevien vuosien talouden tarkastelu ja suunnittelu on aloitettu vuonna 2023. Tarkastelussa huomioidaan tulevat rahoitusmuutokset ja talouden tasapainottamistarpeet.

Toteutuma 2

Keväällä 2023 toteutetun kuntalaiskyselyn vastausten mukaan liikunta- ja urheilumahdollisuudet vastasivat enemmistön tarpeita. Vastauksissa toivottiin vielä nykyistä laajempia liikunta- ja virkistysmahdollisuuksia. Kyselyssä 88,9 % vastaajista piti Lopen kunnan luontoa, metsiä, järviä ja ulkoilureitistöjä kunnan tärkeänä voimavarana ja vetovoimatekijänä. Vastauksissa luonto, uimarannat, reitistöt ja muut virkistyspaikat nostettiin esille paikkoina, jotka kuvastavat parhaiten Lopen ja joista ollaan ylpeitä Lopella.

Toteutuma 3

Kunta myi vuonna 2023 kaksi teollisuustonttia Silmänkannosta. Lisäksi vuokrattiin alue aurinkovoimalahankkeelle ja tontti hoivakotihankkeelle kirkonkylästä.

Yrittäjäkyselyyn vastasi edellisessä kyselyssä vuonna 2022 ainoastaan 25 vastaajaa. Koska kysely ei selvästikään innostanut vastaamaan, päätettiin, ettei yrittäjäkyselyä toteuteta aiemman sisältöisenä, vaan koko kysely uudistetaan. Elinkeinoasioiden neuvottelukunta valmisteli ja suunnitteli syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana uudistettua yrittäjäkyselyä. Kysely tullaan toteuttamaan uudessa muodossa keväällä 2024. Tämän jälkeen kysely tullaan toteuttamaan vuosittain.

Rakennuslupien toteutunut käsittelyaika on yksi (1) kuukausi päätöskelpoisten hakemusten toimittamisesta. LVI-tarkastajan lisäresurssi lupien valmisteluun on edesauttanut kuukauden tavoitteen saavuttamista.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	215 731	475 500	0	475 500	611 975	-136 475	128,7 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-2 524 730	-2 452 913	-200 000	-2 652 913	-2 720 279	67 366	102,5 %
Toimintakate	-2 308 999	-1 977 413	-200 000	-2 177 413	-2 108 304	-69 109	96,8 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-68 135	-111 300	0	-111 300	-104 511	-6 789	93,9 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-2 377 134	-2 088 713	-200 000	-2 288 713	-2 212 815	-75 898	96,7 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Toimintatuotot ylittyivät 136 475 euroa muutetusta talousarviosta.

Tuottojen ylitys johtui pääasiassa Hämeenlinnan kaupungin päätöksen mukaisesta Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen kaluston myynnistä saatujen tulojen palauttamisesta kunnille, mistä Lopen osuus 157 420 euroa, sekä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen ja kunnan välillä solmitusta sopimuksesta ICT-palveluiden ja puhelupalveluiden tuottamisesta hyvinvointialueelle vuonna 2023, 51 000 euroa. Vastaavasti valtionavustukset alittuivat arvioidusta. Joukkoliikenteen avustus alitti arvioidun 27 200 eurolla ja PALMU-hankkeen avustus 33 700 eurolla.

Toimintakulut ylittyivät 67 366 euroa muutetusta talousarviosta.

Kulujen ylitys johtui henkilöstökulujen ylityksestä 65 900 euroa. Kokouspalkkiot ylittyivät 18 200 euroa, vakituisen ja tilapäisen henkilöstön henkilöstökulut 29 200 euroa, jaksotetut palkat 14 700 euroa sekä sosiaali- ja terveystoimen kunnan vastuulla olevat vuoden 2022 henkilöstökulut 2 700 euroa. Projektiluontoisissa tehtävissä oli tilapäisesti palkattuna henkilöstöä vuoden 2023 aikana.

Hankkeet

Lopen kunnan hallinnoimalle PALMU – Palveluiden muutoksenhallinnan kehittäminen ja osaamisen vahvistaminen kuntien ja pienten kaupunkien ICT-palveluhallinnassa -hankkeelle on myönnetty valtionavustusta yhteensä 190 060 euroa vuosille 2022–2024. Vuonna 2023 hankkeen tulot olivat 102 306 euroa ja menot 110 598 euroa. Hankkeen omarahoitusosuus muodostui vakituisen henkilöstön henkilöstökuluista.

Hämeen ELY-keskus myönsi kehittämisavustusta Pilpalan asumiskokeilulla elinvoimaa ja asukkaita -kehittämis-hankkeelle ajalle 1.5.2022–31.12.2023. Vuonna 2023 hankkeen tulot olivat 3 902 euroa ja menot 5 230 euroa. Hankkeen omarahoitus muodostui vakituisen henkilöstön henkilöstökuluista.

Lisäksi kunta osallistui seuraaviin kehittämishankkeisiin:

- USO Uuden sukupolven organisaatiot -verkostoprojekti 9 473 euroa
- Suomen kasvukäytävä, aluekehittämisen yhteistyöverkoston kuntakohtainen rahoitusosuus 5 000 euroa
- Eteläisen maaseudun osaajat EMO ry:n Leader-ohjelma, kuntarahoitusosuus 15 000 euroa
- Hämeen ammattikorkeakoulun NUOTTA-hanke, kuntarahoitusosuus 1 300 euroa
- Seudullinen matkailuhanke Visit Riihimäki 6 600 euroa.

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS
TEHTÄVÄALUE: HENKILÖSTÖHALLINTO

Perustehtävä

Lopen kunnan keskitettyyn henkilöstöhallintoon ja henkilöstöpolitiikan kehittämiseen sisältyvät keskitetty henkilöstökoulutus, esihenkilötyön tukeminen, yhteistoiminta, työsuojelu, työterveyshuollon ja työkykyasioiden koordinointi, työhyvinvointitoiminta sekä palkkavaraukset.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Palkka- ja henkilöstöhallinnon prosessien sujuvuus ja virheettömyys	Työsopimusten ja palkanmaksun oikeellisuus ja ajantasaisuus	Henkilöstöpäällikkö Esihenkilöt
	Esihenkilöiden työkykyjohtamisen vahvistaminen sekä korvaavan työn mallin kuvaaminen ja käyttöönotto yhteistyössä työterveyshuollon kanssa	Sairauspoissaolojen määrä edelliseen vuoteen verrattuna Työhyvinvointikyselyn tulokset	Henkilöstöpäällikkö Esihenkilöt

Toteutuma

Kuntien Hetapalvelut Oy aloitti vuoden 2022 alusta alkaen palkanlaskennan palveluntuottajana. Palkanmaksuun liittyvien prosessien kehittämistä jatkettiin vuoden 2023 aikana yhdessä uuden palveluntuottajan kanssa. Työsopimusten ja palkanmaksun oikeellisuus ja ajantasaisuus saatiin varmistettua.

Lopen kunnassa toteutettiin syksyllä 2023 henkilöstökysely yhteistyössä tutkimustalo Feelbackin kanssa. Kyselyyn vastasi yhteensä 228 työntekijää vastausprosentin ollessa 69 %. Vastausten perusteella työntekijät ovat arvioineet, että Lopen kunta on hyvä työpaikka. Vahvimmat kokonaisuudet aihealueittain (asteikoilla 1–6) olivat tavoitteellisuus 4,98 sekä lähiesihenkilön johtaminen 4,97. Työkykyyn liittyvän kokonaisuuden keskiarvo oli 4,5.

Syksyllä 2023 kunnassa otettiin käyttöön korvaavan työn toimintamalli. Toimintamallin mukaisten käytäntöjen toimeenpaneminen jatkuu edelleen.

Sairauspoissaolojen määrä laski vuoteen 2022 verrattuna. Sairauspoissaaloja oli kalenteripäivinä 5 695. Vuonna 2023 sairauspoissaoloprosentti oli 9,5 %, kun vastaavasti vuonna 2022 se oli 11,9 %.

Tarkemmat henkilöstötiedot raportoidaan erillisessä henkilöstöraportissa.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	31 117	8 600	0	8 600	10 569	-1 969	122,9 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-401 068	-455 011	-109 200	-564 211	-492 728	-71 483	87,3 %
Toimintakate	-369 951	-446 411	-109 200	-555 611	-482 158	-73 453	86,8 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-4 621	-3 500	0	-3 500	-3 465	-35	99,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-374 571	-449 911	-109 200	-559 111	-485 624	-73 488	86,9 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Toimintamenot alittuivat 71 483 eurolla. Toimintakulujen alitus johtui pääasiassa henkilöstökulujen arvioitua pienempänä toteutmana etenkin työsuojelun ja pääluottamusmiestoiminnan osalta. Henkilöstöhallinnon toimintamenoihin on kirjattu tapaturmavakuutusmaksu 110 121 euroa. Palvelujen ostot ovat toteutuneet 101,06 %.

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS
TEHTÄVÄALUE: TYÖLLISYYSPALVELUT

Perustehtävä

Lopen kunnan työllistämistä edistävä toiminta järjestää ja tuottaa sekä koordinoi työllistämisen edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn tähtävää toimintaa kunnan alueella. Erilaisia työllistämisen palveluja ja työtoimintaa pyritään järjestämään asiakkaan tarpeet kartoittaen. Näitä palveluja ovat muun muassa yritys yhteistyö, työkokeilu ja palkkatuettu työ.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Lopella on maakunnan pienin työttömyysaste Vaikeasti työllistettävät saadaan työmarkkinoille tai työllisyystoimenpiteiden piiriin	Sijoitus työllisyyskatsauksessa (Hämeen ELY-keskus)	Työllisyyskoordinaattori Kunnanjohtaja
	Työllistämistoimenpiteiden vaikuttavuus kasvaa	Palkkatuella työllistetyt työllistyvät avoimille työmarkkinoille	Työllisyyskoordinaattori
2. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Hyvä yhteistyö yrittäjien kanssa Yrittäjien auttaminen hakemusten täyttämässä (työkokeilu, palkkatuki, yritystuki, rekrytointikoulutus)	Yhteistyötilaisuuksien ja yhteydenottojen määrä yrittäjien kanssa Myönnettyjen yritystukien, kesätyöllistämisseteleiden ym. määrä	Työllisyyskoordinaattori
	Nuoret yrittäjät -koulustoimintaa jatketaan (rahoitusta yrittäjiltä ja työllisyysneuvostosta)	Yhteistyö, yrittäjät, koulut, kunta, 4H-yhdistys	Työllisyyskoordinaattori
	Kunnan yksiköiden kanssa aktiivista työllistämistä (palkkatuki, oppisopimus)	Palkkatuella palkattujen määrä sama kuin vuonna 2022	Työllisyyskoordinaattori

Toteutuma 1

Lopella on ollut koko vuoden 2023 ajan Kanta-Hämeen alueen pienin työttömyysaste. Työttömyysaste on vaihdellut välillä 4,5–6,5 %. Vaikeasti työllistettävien osalta on tehty laajaa yhteistyötä muiden työllisyystoimijoiden kanssa, jotta vaikeasti työllistettävät on saatu työmarkkinoille sekä työllistymistä edistävien palvelujen piiriin. Palkkatuella työllistettyjä on saatu työllistymään avoimille työmarkkinoille.

Toteutuma 2

Työllisyyspalveluissa on tehty laajaa ja hyvää yhteistyötä yrittäjien kanssa. Yhteistyötilaisuuksia on järjestetty sekä seudullisesti että paikallisesti. Yrittäjät ovat olleet rekrytointitarpeisiin liittyen yhteydessä suoraan työllisyyspalveluihin. Yrittäjien kanssa on tehty yhteistyötä myös erilaisten taloudellisten tukien muodossa. Kesätyöseteleitä on myönnetty yrityksille koko varatun määrärahan puitteissa (25 kpl). Työllisyyspalveluissa on tehty yhteistyötä erilaisten rekrytointikoulutusten ja oppisopimusten muodossa, joita on tuottanut Hyria koulutus Oy. Palkkatuella on voitu työllistää eri kunnan yksiköihin jokainen palkkatukeen oikeutettu ja sopiva työnhakija. Kunnan yksiköt ovat räätälöineet mahdollisuuksien mukaan erilaisia työtehtäviä henkilön mahdollisten rajoitteiden puitteissa.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	205 724	165 000	0	165 000	74 097	90 903	44,9 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-461 303	-512 241	0	-512 241	-373 872	-138 369	73,0 %
Toimintakate	-255 578	-347 241	0	-347 241	-299 775	-47 466	86,3 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-255 578	-347 241	0	-347 241	-299 775	-47 466	86,3 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Toimintatuotot alittuivat 90 903 euroa arvioidusta. Palkkatukea saatiin 95 900 euroa arvioitua vähemmän.

Toimintakulut alittuivat 138 369 euroa arvioidusta. Palkkatukityöllistämisen kustannukset alittuivat 191 400 euroa arvioidusta. Työmarkkinatuen kuntaosuus ylittyi 41 500 euroa arvioidusta.

Hankkeet

Lopen kunnan alueella on toiminut vuonna 2023 kaksi työllistämiseen liittyvää hanketta. Hankkeet ovat toimineet tiiviissä yhteistyössä Hämeen TE-toimiston ja alueen kuntien kanssa.

WorkLAB on työllisyyspoliittinen hanke 17–40-vuotiaille, jotka tarvitsevat lisää työkokemusta tai joilla ei vielä ole ammatillista tutkintoa. Hanke tukee yksilöllisesti kohti työllistymisen polkuja asiakkaan kanssa yhdessä työskennellen lähi- ja etätapaamisten avulla.

Tripla-hanke on välityömarkkinahanke, jonka käytännön toteutuksesta vastaa LounaPlussa ry yhdessä Hämeen Kylät ry:n kanssa. Hanke tarjoaa työnantajille ja työnhakijoille yksilöllisiä ratkaisuja työllistämiseen ja työllistymiseen liittyvissä asioissa.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Nuorten työpajatoiminta	2 402	480	1 000	725
Palkkatuella työllistettyjen määrä	33	23	20	16

TOIMIELIN: KUNNANHALLITUS

TEHTÄVÄALUE: MAANKÄYTTÖ

Perustehtävä

Huolehtia kunnan alueen suunnitelmallisesta maankäytöstä yleiskaavoituksen ja asemakaavoituksen avulla siten, että kunnan alueen asumisen, yrittämisen, erilaisten palvelutoimintojen ja vapaa-ajan toiminta- ja sijoittumisedellytykset pystytään turvaamaan arvostaan ja huomioiden kunnan luonto- ja kulttuurimaisemalliset arvot.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kunnan kaavoitus on ajan tasalla ja vastaa asumisen tarpeisiin	Ajantasaiset kaavat Kunta myy vähintään 15 omakotitalotonttia	Maankäyttöpäällikkö
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Puisto- ja kaava-alueilla toteutetaan hakkuita tarpeen ja tilanteen mukaan	Toteutetut puisto- ja kaava-alueiden hakkuut	Kunnanjohtaja Maankäyttöpäällikkö
	Kunta huolehtii metsäomaisuudestaan uuden laadittavan metsäsuunnitelman pohjalta Hakkuut toteutetaan metsälakiin, metsäsuunnitelmaan ja PEFC-sertifioinnin vaatimuksiin perustuen	Metsänhoitotoimenpiteet toteutuneet metsäsuunnitelman mukaisesti Hakkuut toteutettu metsälain, metsäsuunnitelman ja PEFC-sertifioinnin vaatimusten mukaisesti	Kunnanjohtaja Maankäyttöpäällikkö
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Kunnan kaavoitus on ajan tasalla ja vastaa yrittämisen tarpeisiin	Ajantasaiset kaavat Kunta myy 2–4 yritystonttia vuonna 2023	Maankäyttöpäällikkö Kunnanjohtaja

Toteutuma 1

Kunta myi 12 omakotitalotonttia vuonna 2023. Tavoitteesta jäätin, kun tonttivarauksia peruttiin. Peruutuksien syynä oli yleinen taloustilanne.

Toteutuma 2

Toteutetut puisto- ja kaava-alueiden hakkuut:

Topeno Ruutila – ampumaradan laajennushakkuu, huhtikuu 2023

Topeno Ruutila – ampumaradan laajennushakkuu, joulukuu 2023

Loppi Opintien koirapuiston hakkuu, lokakuu 2023

Hakkuutuotot:

Vuoden 2023 hakkuutuotto oli 156 565 euroa, josta hakkuusuunnitelman mukaisia hakkuita 156 115 euroa ja kaava-alueiden puistometsien hakkuita 450 euroa.

Metsänhoitotoimenpiteet toteutettiin metsälain, metsäsuunnitelman ja PEFC-sertifioinnin vaatimusten mukaisesti.

Toteutuma 3

Kunta myi kaksi teollisuustonttia Silmänkannosta. Lisäksi vuokrattiin alue aurinkovoimalahankkeelle ja tontti hoiva-hankkeelle kirkonkylästä. S-marketin asemakaava vahvistui. Silmänkannon alueelle laadittiin alustava yleis-suunnitelma, joka on pohjana alueen kehittämiseksi.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	270 716	740 000	-200 000	540 000	477 632	62 368	88,5 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-176 431	-157 129	0	-157 129	-226 533	69 405	144,2 %
Toimintakate	94 285	582 871	-200 000	382 871	251 099	131 773	65,6 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	94 285	582 871	-200 000	382 871	251 099	131 773	65,6 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Toimintatuotot alittuivat 62 368 euroa muutetusta talousarviosta. Metsänmyyntituotot alittuivat 143 400 euroa ja maa-alueiden luovutusvoitot ylittivät 81 500 euroa. Vuodelle 2023 oli talousarvioon päätetty selvästi normaalivuotta korkeampi metsänmyyntituotto. Koska vuosi näytti toteutuvan ylijäämäisenä, ei metsänhakkuiden ajoitusta pyritty erityisesti ohjaamaan vuodelle 2023 siten, että tuotot kohdistuvat jo vuodelle 2023. Osasta loppuvuodesta 2023 tehdyistä hakkuista myyntituotto onkin realisoitunut vasta vuodelle 2024; metsänmyyntituloja on jo alkuvuodesta 2024 tullut 107 977 euroa.

Toimintakulut ylittivät 69 405 euroa arvioidusta. Maankäytön ja kaavoituksen asiantuntijapalvelujen ostot ylittivät 45 100 euroa. Lähdemäentien ja Kolmilaksosten alueen asemakaavahankkeen edistäminen vaati pohjakartan laadinnan ja Silmänkannon lisäalueen kehittäminen edellytti alustavan yleissuunnitelman tekemisen. Hakkuualueilla tehdyt metsätyöt ylittivät 23 400 euroa arvioidusta.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Myydyt omakotitalotontit	18	12+4	15	12
Myydyt yritystontit	4	1	2	2

TOIMIELIN:

HYVINVOINTI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

TALOUSARVIO 2023

Sitovat tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Kunnassa kokoonnutaan vähintään kaksi kertaa vuodessa kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoyhdistysten ja seurojen kanssa kehittämään toimenpiteitä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi	Liikuntasuunnittelija Nuoriso-ohjaaja Kulttuurituottaja
	Uusi hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta aloittaa toimintansa	Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakuntaan kuuluu nykyinen kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi sekä soten jälkeen kunnan vastuulle jäävät hyvinvoinnin edistämiset tehtävät Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta päättää avustusten hakukriteerit Kunnan tilojen kartoitus käyttöasteen nostamiseksi yhdessä teknisen toimen ja sivistystoimen kanssa	Hyvinvointi- ja vapaa-aikajohtaja Hyvinvointi- ja vapaa-aikajohtaja Kulttuurituottaja Liikuntasuunnittelija Nuoriso-ohjaaja Hyvinvointi- ja vapaa-aikajohtaja Kulttuurituottaja Liikuntasuunnittelija Nuoriso-ohjaaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Kunta tarjoaa asukkaalleen vireän ja virkistävän asuin- ympäristön	Kunnan fyysisesti tai verkossa järjestettävien tapahtumien yhteismäärä vähintään vuoden 2022 tasolla	Hyvinvointi- ja vapaa-aikajohtaja

Toteutuma 1

Vuoden aikana järjestettiin useampia eri kokoontumisia yhdistysten kanssa. Näistä osa oli yhteisiä niin kulttuuri-, liikunta- kuin nuorisoyhdistyksille ja tämän lisäksi järjestettiin kohdennettuja tapaamisia liikunta- ja kulttuuriyhdistyksille. Lisäksi yhdistyksiä on tavattu myös Suomen Harrastamisen mallin kautta. Yhdistyksille järjestettiin myös oma tilaisuus, jossa käsiteltiin Lopen kunnan osallisuusohjelmaa.

Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta kokoontui ensimmäisen toimintavuotensa aikana yhdeksään kokoukseen ja kahteen iltakouluun. Vastikkeellisten avustusten hakukriteerit hyväksyttiin hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnassa 28.2.2023 ohjaamaan avustuksien jakoperiaatteita.

Kunnan tilat ovat olleet ahkerassa käytössä. Erityisesti uuden Lastikka-hallin käyttö sen valmistuttua on ollut aktiivista ja siellä on järjestetty harjoittelutoiminnan lisäksi useita eri tapahtumia.

Toteutuma 2

Vuoteen 2022 verrattuna toteutuneiden tapahtumien määrä vuonna 2023 on ollut hyvin samalla tasolla, vaikkakin talousarvioon verrattuna ei olla tavoitteita kokonaan saavutettu. Tässä on toki ollut vaihtelua eri tehtävälueiden välillä, mutta kokonaisuudessaan esimerkiksi toimintatuotot ovat olleet arvioitua suuremmat. Vuonna 2023 on palattu suurimmalta osalta takaisin fyysisiin tapahtumiin.

Suoritetun yritysvaikutusten arvioinnin perusteella seuraavilla sitovilla tavoitteilla on yritysvaikutuksia:

Sitova tavoite 2023	Yritysvaikutukset	Asteikko -3...3
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistoimenpiteet vaikuttavat yritysten työntekijöiden hyvinvointiin ja työkyvyn ylläpitoon.	+ 3
Uusi hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta aloittaa toimintansa	Uuden hyvinvointi- ja vapaa-aikatoimialan toiminnan muotoutuessa voidaan paremmin hahmottaa toiminnan aktiivisia yritysvaikutuksia. Yritysvaikutuksia varmasti on.	+ 2
Kunta tarjoaa asukkailleen vireän ja virkistävän asuinympäristön	Viihtyisä ja vireä asuinympäristö on vetovoimatekijä, joka osaltaan vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin mm. työvoiman saatavuuden osalta.	+ 2

Yritysvaikutusten toteutumisesta raportoidaan neljännesvuosiraportoinnin yhteydessä.

Toteutuma 1

Harrastus- ja liikuntamahdollisuuksia on lisätty vuoden 2023 aikana, kuten kuntoportaot ja frisbeegolfrata sekä Lastikka-halli. Nämä ovat maksutta kuntalaisten käytössä. Kulttuuritapahtumat ovat tavoittaneet eri kohderyhmiä vuoden aikana.

Toteutuma 2

Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta on aloittanut toimintansa ja sille on määritelty vastuualueet. Vastuualueiden, nuoriso, liikunta ja kulttuuri sekä hyvinvointi, vaikutukset kohdistuvat kaikkiin kuntalaisiin ja tätä mitataan mm. hyte-kertoimen avulla.

Toteutuma 3

Vuoden aikana on valmistunut mm. Lastikka-halli, kuntoportaot, frisbeegolfrata ja kolme kotahanketta. Näillä on lisätty loppilaisten vireää asuinympäristöä.

Toimialan talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Myyntituotot	-7 616	-7 500	0	-7 500	-512	-6 988	6,8 %
Maksutuotot	-28 092	-24 300	0	-24 300	-35 270	10 970	145,1 %
Tuet ja avustukset	-14 719	-91 000	0	-91 000	-87 115	-3 885	95,7 %
Muut toimintatuotot	-22 883	-18 000	0	-18 000	-28 398	10 398	157,8 %
TOIMINTATUOTOT	-73 310	-140 800	0	-140 800	-151 295	10 495	107,5 %
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	0	0	0	0	-1 206	1 206	0,0 %
Henkilöstökulut	284 181	368 352	10 000	378 352	423 222	-44 870	111,9 %
Palvelujen ostot	282 956	498 000	0	498 000	428 077	69 923	86,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	32 563	29 900	0	29 900	61 184	-31 284	204,6 %
Avustukset	41 850	79 500	0	79 500	69 867	9 633	87,9 %
Muut toimintakulut	5 927	42 100	0	42 100	11 050	31 050	26,2 %
TOIMINTAKULUT	647 477	1 017 852	10 000	1 027 852	993 401	34 451	96,6 %
TOIMINTAKATE	574 167	877 052	10 000	887 052	840 900	46 152	94,8 %

TOIMIELIN: HYVINVOINTI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: HYVINVOINTI

Perustehtävä

Huolehtia osaltaan kunnan hyvinvointitehtävistä ja kuntalaisten hyvinvoinnin tukemisesta.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kunnan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatiminen	Kunnan hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on hyväksytty valtuustossa	Hyvinvointi- ja vapaa-aikajohtaja
	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö Lopen kunnassa, tavoitteena hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosan eli HYTE-kertoimen kasvu	HYTE-kertoimen kasvu	Hyvinvointi- ja vapaa-aikajohtaja

Toteutuma

Kunnan hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2021–2025 hyväksyttiin valtuuston kokouksessa 27.2.2023. Laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma tehdään kerran valtuustokaudessa. Hyte-kertoimen kasvu todentuu vasta vuonna 2024.

Lopen kunnan osallisuusohjelma on hyväksytty hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnassa 12.12.2023 (§ 87), kunnanhallituksessa 15.1.2024 (§ 2) ja valtuustossa 26.2.2024 (§ 6).

Maahanmuuton osalta on huolehdittu korvausten hakemisesta. Vuoden 2023 osalta valtuusto päätti 29.5.2023 poikkeuksellisesti pienentää kiintiöpakolaisten määrää sovitusta kymmenestä (10) henkilöstä, joista enintään viisi (5) hätätapausta siten, että vuonna 2023 alennetaan tämä viiteen (5) henkilöön, joka pitää sisällään hätätapaukset. Syynä on Lopen kunnan pieni asuntokanta ja haastava asuntojen saatavuus. Lopelle myönnettiin TEM-avustus maahanmuuttokoordinaattorin palkkaamiseen, mutta tätä ei pystytty taloudellisen tilanteen osalta toteuttamaan.

Yhteistyötä Oma Hämeen kanssa rakennettiin koko vuosi ja eri työryhmiin nimettiin omat edustajat. Työ on vasta rakentumassa ja löytämässä toimintamuotojaan, sillä Oma Hämeen organisaatio on ollut keskeneräinen. Hyvinvointi- ja vapaa-aikajohtaja toimi Lopen kunnan edustajana Hyte-foorumilla ja Turvallisuusfoorumilla.

Vuoden aikana on järjestetty useampia tapaamisia alueen yhdistysten kanssa ja luotu erilaisia yhteistoimintamuotoja. Tämän avulla edistetään loppilaisten hyvinvoinnin kehitystä.

Hyvinvointi- ja vapaa-aikatoimialalle siirtyi hallintosihteeri tukemaan toimialan rakentumista. Ensimmäisen toimintavuoden aikana toimiala on rakentunut hyvin ja tämän pohjalta on pystytty laatimaan ensimmäiset toimialan yhteiset tavoitteet vuodelle 2024.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	0	41 500	0	41 500	39 340	2 160	94,8 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	0	-205 054	0	-205 054	-150 490	-54 564	73,4 %
Toimintakate	0	-163 554	0	-163 554	-111 150	-52 404	68,0 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	0	-163 554	0	-163 554	-111 150	-52 404	68,0 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Talousarvio alittui vuoden 2023 osalta. Toteuma oli 68 %. Tähän vaikuttaa se, että toimiala oli vasta perustettu ja kokonaisuudessaan rakentui koko vuoden 2023 ajan. Toimintamenojen toteutumaan on vaikuttanut kotoutumisen edistämiseen ja maahanmuuton palveluihin varatun määrärahan alittuminen.

TOIMIELIN: HYVINVOINTI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: KULTTUURIPALVELUT

Perustehtävä

Laissa kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalvelusten tarjontaa ja käyttöä, kotiseututyötä sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä. Kunnan kulttuuripalvelut luo puitteet kunnassa tapahtuvalle kulttuuritoiminnalle yhdessä eri toimijatahojen kanssa, ensisijaisesti paikallisten yhdistysten ja yksittäisten taiteilijoiden kanssa.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempi arki, kuntalaisten hyvinvoinnin tukeminen	Toimiva yhteistyö kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa	Asiakaspalaute tapahtumista erilaisin kyselyin esim. Happy or Not -laitteen avulla Tapahtumien määrä: niihin osallistuneet / käytetyt eurot / vuosi Vastikkeelliset avustukset: hakijoiden määrä / eurot / tehdyt toimenpiteet	Kulttuurituottaja
	Lasten ja nuorten kulttuuriin panostaminen	Paikallisten, seudullisten ja maakunnallisten yhteistyömahdollisuuksien hyödyntäminen / UNICEF Lapsiystävällinen kunta -malli	Kulttuurituottaja Nuoriso-ohjaaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Osallisuusohjelman suunnittelu yhdessä sidosryhmien kanssa	Valmis toimintasuunnitelma	Kulttuurituottaja Hyvinvointi- ja vapaa-aikajohtaja
	Kesätorikäytännön kehittäminen mm. ohjelmatarjontaa monipuolistamalla ja panostamalla esiintyjiin aikaisempaa enemmän	Ohjelmatarjonnan laajuus määrällisesti koronaa edistävän ajan tasolle Kesätorin asiakaspalautekyselyn tulokset hyvällä tasolla	Hyvinvointi- ja vapaa-aikajohtaja Kulttuurituottaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Paikallisten yritysten hyödyntäminen ja yhteistyö tapahtumatuotannossa	2–3 tapahtumaa yhteistyössä paikallisten yritysten kanssa / vaikuttavuuden arviointi	Kulttuurituottaja

Toteutuma 1

Kulttuuripalvelut järjesti itse tai yhteistyössä muiden tahojen, pääosin paikallisten yhdistysten kanssa 55 tapahtumaa, joihin osallistui yhteensä 4 196 henkilöä. Tapahtumista kahdeksassa oli huomioitu lapset. Osa konserteista on taltioitu ja ovat katsottavissa myöhemmin kunnan YouTube-kanavan kautta. Kulttuuripalvelut tiedottaa ja avustaa kunnassa toimivia yhdistyksiä näiden omien tapahtumien järjestelyissä mm. auttamalla käsiohjelmien ja julisteiden teossa, markkinoinnissa tai olemalla paikalla. Torstaitori-iltoja järjestettiin kymmenen ja osallistujia oli yhteensä noin 4 000 henkilöä.

Asiakaspalautteen keräämisessä käytetään HappyOrNot-laitetta tai heti tapahtuman jälkeen suullisen palautteen keräämistä.

Kulttuurituottaja osallistui 65 tapaamiseen/suunnittelupalaveriin eri tahojen kanssa.

Lasten ja nuorten kulttuurikasvatussuunnitelman teko aloitetaan vuonna 2024 nuoriso-ohjaajien ja nuorisotyön koordinaattorin kanssa. Nuorisotyön koordinaattori on mukana UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -työryhmässä. Hän vastaa myös Harrastamisen Suomen mallin järjestelyistä Lopella.

Loppi tutuksi -lehti on ilmestynyt 53 vuoden ajan, vuoden 2023 lehti tuli jakoon viikolla 21. Lehti on saanut positiivista palautetta sekä sisällöstä että julkaisuasusta. Lehdestä on myös nettiversio selailtavissa kunnan verkkosivuilla.

Kulttuuripalvelujen vastikkeellisia avustuksia haki 16 toimijatahoa (9 050 euroa), vuonna 2022 hakijoita oli 12 (9 450 euroa). Yleis- ja toiminta-avustuksia haki 5 toimijatahoa (47 000 euroa). Selvitykset avustusten käytöstä tulee toimittaa vapaa-aikatoimelle ennen avustuksen maksatusta.

Vuosi	Tapahtumien määrä	Osallistujamäärä	Lopen Teatterin kävijämäärä	Yhteensä
2010	47	7 670	5 600	13 270
2011	43	6 026	4 002	10 028
2012	52	7 485	3 758	11 243
2013	53	5 970	4 397	10 367
2014	53	6 745	5 782	12 527
2015	48	7 745	3 472	11 217
2016	68	7 600	2 789	10 389
2017 *)	70	14 800	3 966	18 766
2018	61	7 570	3 124	10 694
2019	59	6 377	2 206	8 583
2020	24	1 673	esitystä ei ollut	1 673
2021	34	4 263	2 225	6 488
2022	38 + 10 tori-iltaa	3 555 + 3 600	2 350	9 505
2023	55 + 10 tori-iltaa	4 196 + 4 000	1 800	9 996

*) Vuonna 2017 tapahtumia oli poikkeuksellisen paljon, koska tuolloin vietettiin Suomi 100 -juhluvuotta.

Toteutuma 2

Osallisuusohjelma on hyväksytty valtuustossa 26.2.2024 (§ 6). Sidosryhmien kanssa kokoonnuttiin neljä kertaa.

Lopen kesätorit ovat vakiinnuttaneet paikkansa Lopen kesän tapahtumatarjonnassa. Tori-iltoja järjestettiin Lopen torilla kymmenen 8.6.–10.8.2023. Kesätorikoordinaattorin apuna työskenteli kuusi loppilaista nuorta. Kesätorityöpaikka on haluttu nuorten keskuudessa ja siinä viihdytään. Toritapahtumia teemoitettiin, mikä toi eri-ikäistä väkeä torille aina vauvoista senioreihin. Joka toritapahtumassa huomioitiin lapset, paikalla oli mm. eläimiä sekä suuren suosion saavuttanut pomppulinna. Sääolosuhteet toivat tilaisuuksiin oman haasteensa ja vaikutti aina osallistujamääriin jonkin verran, arvio osallistujamäärästä on noin 4 000 henkilöä. Haasteena on myös ruuanlaittajien saaminen tapahtumiin ja etenkin tulematta jättäminen, sama koski muitakin myyjiä. Torivisa aiheuttaa myös tunnekuohuja, sen onnistuminen pitää valmistella huolellisesti.

Toteutuma 3

Paikallisten yritysten hyödyntäminen ja yhteistyö tapahtumatuotannossa

Mikäli mahdollista, paikallista osaamista käytetään aina. Toritapahtumiin ja tilaisuuksiin hankitaan mm. äänentoistopalvelut, ravintolapalvelut sekä ohjelmapalveluja / esiintyjä paikallisista osaajista, omilta palveluyrittäjiltä. Toritapahtumien lisäksi järjestetään suuren suosion saanut Rautalankaväentö ravintola Wanhassa Seuralassa.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	15 720	13 500	0	13 500	20 362	-6 862	150,8 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-166 039	-225 260	0	-225 260	-227 310	2 049	100,9 %
Toimintakate	-150 319	-211 760	0	-211 760	-206 947	-4 813	97,7 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-7 346	-4 900	0	-4 900	-4 889	-11	99,8 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-157 665	-216 660	0	-216 660	-211 836	-4 824	97,8 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Toimintatuotot ylittyivät vuoden 2023 osalta merkittävästi johtuen tarjonnan monipuolisuudesta sekä osallistujamäärien kasvusta koronan jälkeen. Lopen kunnan aktiivinen kulttuuritarjonta tunnetaan lähikunnissa. Loppi on myös esiintyjien keskuudessa suosittu kohde.

Toimintamenot toteutuivat lähes talousarviossa arvioidun mukaisesti.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Toteutetut aikuisille suunnatut konsertit/kulttuuritapahtumat	60	39	65	55
Toteutetut lapsille suunnatut konsertit/kulttuuritapahtumat	10	8	12	8
Vastikkeellisten avustusten hakijat	15	12	15	21

TOIMIELIN: HYVINVOINTI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: LIIKUNTAPALVELUT

Perustehtävä

Edellytysten luominen kuntalaisten liikunnalle. Kehittää toimivia yhteistyöverkkoja sekä terveyttä edistävää liikuntaa huomioon ottaen kaikki ikäryhmät ja myös erityisryhmien liikunta. Tehtäväalue sisältää määrärahat liikunta-toiminnalle, liikuntasalitoiminnalle sekä ulkoilureitistöjen ylläpitoon.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Liikuntapalvelut mahdollistaa omaehtoisien liikunnan, joko järjestämällä itse toimintaa tai tarjoamalla puitteet	Liikuntasalien käyttöaste: tunnit, käyttäjäryhmät / viikko ja osallistujamäärät / vuosi Tekonurmikentän ja yleisurheilukentän käyttöaste: tunnit, käyttäjäryhmät / viikko ja osallistujamäärät / vuosi Kuntosalikorttien määrä / vuosi Liikuntatoimen omat ryhmät: ryhmien määrä ja kokoontumiskerrat / keskiarvo kävijöistä / vuosi	Liikunta-suunnittelija
	Liikuntapalvelut ylläpitää ulkoilureitistöjä vähintään nykyisellä tasolla	Huoltosopimukset ja huolto-ohjelmat pidetään päivitettyinä Luontokohteiden kävijämäärä / vuosi	Liikunnan-ohjaaja
	Lisätään reitistöjen ja vesistöjen virkistyskäyttöä ja tunnettuutta markkinoimalla	Markkinointitoimenpiteet: tiedotteet ja tapahtumiin osallistuminen	Liikunnan-ohjaaja
	Liikuntapalvelut kerää kuntalaisten palautteita ja kehittää toimintaa niiden perusteella	Asiakaspalautekysely tehdään kerran vuodessa Tapahtumakohtainen palaute	Liikunta-suunnittelija
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Tapahtumien ja tilaisuuksien järjestäminen yhteistyössä paikallisten liikuntayhdistysten kanssa	Yhteisiä tapahtumia vähintään 3 kpl / vuosi ja tilaisuuksia 1–2 kpl / vuosi	Liikunta-suunnittelija

Toteutuma 1

Vuoden aikana liikuntasaleja käytettiin vakiovuoroilla iltaisin ja viikonloppuisin seuraavasti (= yhdistykset, yksityiset ja liikuntatoimi):

- Elmola: 34 käyttötuntia / viikko ja 23 eri käyttäjäryhmää
- Loppisali: 18,5 käyttötuntia / viikko ja 14 eri käyttäjäryhmää
- Launonen: 25,5 käyttötuntia / viikko ja 21 eri käyttäjäryhmää
- Läyliäinen: 24,5 käyttötuntia / viikko ja 19 eri käyttäjäryhmää
- Lastikka: 28,5 käyttötuntia / viikko ja 12 eri käyttäjäryhmää (syksy)

Tekonurmikentällä 19,5 käyttötuntia / viikko (vakiovuoro) ja 6 eri käyttäjäryhmää + koululaisten liikunta
Yleisurheilukentällä 7 käyttötuntia / viikko (vakiovuoro) ja 4 eri käyttäjäryhmää + koululaisten liikunta

Kuntosalikorttien määrä 1.1.–31.12.2023:

- 1 kk 119 kpl (73 kpl vuonna 2022)
- 6 kk 138 kpl (110 kpl)
- 1 v 78 kpl (54 kpl)
- 70 v 24 kpl (15 kpl)
- Perhekortti 1kk 4 kpl (1 kpl)
- Perhekortti 6kk 3 kpl (4 kpl)
- Perhekortti 1 v 2 kpl (0 kpl)

Henkilöstön kuntosalikortteja on ollut käytössä 26 kpl (43 kpl)

Kaikki kortit yhteensä: 368 kpl (258 kpl vuonna 2022), josta yli 70-vuotiaitten osuus on 24 kpl (15kpl).

Liikuntaryhmä	Kokoontumiskerrat			Osallistujat (keskiarvo)			Käyntikerrat		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Kuntoliikuntaryhmät									
Fallesmannin tuolijumppa 1	12	21	26	12	9	15	148	189	391
Fallesmanni tuolijumppa 2	12	21	-	6	6	-	76	116	-
Etätuolijumppa	11	21	26	11	11	11	125	230	301
Kuntosalin alkeiskurssit	10	10	15	6	5	3	58	46	40
Launosten seniorit	11	21	26	6	8	10	66	172	269
Loppisalin seniorit	11	19	26	15	17	15	161	310	395
Läyliäisten seniorit	11	21	26	8	6	14	83	120	163
Vesijumppa 1	12	19	25	15	14	17	178	269	436
Vesijumppa 2	12	19	25	17	16	17	199	303	372
Vesijumppa 3	12	19	25	20	17	14	235	319	398
Aikuiset ja seniorit									
Pilates	-	-	11	-	-	11	-	-	115
Jooga	-	-	12	-	-	10	-	-	111
Soveltavan liikunnan ryhmät									
Lasten motoriikkakerho	25	9	10	4	4	10	80	32	95
Pajukoti	9	16	17	7	4	3	62	73	70
Voima- ja tasapainoryhmä	-	10	22	-	5	5	-	47	111
Lasten ja nuorten ryhmät									
Nuorten harrasteryhmä	6	3	0	0	1	0	0	6	0
Lasten ja nuorten kiipeily	-	11	9	-	10	7	-	79	65

Jumpparyhmistä on poistunut edelliseen vuoteen verrattuna toinen tuolijumppa, kun ryhmät yhdistettiin ja korona-aikana järjestetty toinen etäjumppa sekä nuorten harrasteryhmä, johon ei tullut ilmoittautuneita. Uusia ryhmiä on aikuisten ja senioreiden jooga ja pilates.

Kunnanmestaruusturnauksia järjestettiin vuonna 2023 salibandyssä (kuusi joukkuetta) ja beach volleyssa (9 joukkuetta). Loppifutikseen ei ilmoittautunut tarpeeksi joukkueita. Senioreille järjestettiin oma liikuntapäivä Elmolassa (35 osallistujaa) toukokuussa ja yleisurheilukentällä elokuussa (50 osallistujaa). Seurapalavereita järjestettiin vuoden 2023 aikana kaksi. Koulujenvälisiä kilpailuja järjestettiin salibandyssä ja yleisurheilussa. Vapaa-aikatoimen liikuntasäpinöitä järjestettiin vuonna 2023 yhdeksän kertaa, näihin osallistui keskimäärin 50 henkilöä. Yhdessä nuorisopalveluiden kanssa ympäri kuntaa järjestettyihin kesäkerhoihin osallistui kahden viikon aikana yhteensä 144 lasta ja kesäleireille (2 kpl) osallistui yhteensä 52 lasta. Uimakouluihin osallistui 65 lasta (7 ryhmää). Kuntalaisille hankittuja vapaakortteja (yhteensä 16 kpl) erilaisiin tilaisuuksiin lainattiin yhteensä 84 kertaa.

Liikuntapalveluissa työskenteli kesäkuukausina liikunnanohjaajajarjoittelija, joka järjesti erilaisia kesätoimintoja taajamissa. Lasten ryhmiä järjestettiin seitsemän (7). Näissä ryhmissä kävijöiden keskiarvot ovat seuraavat: salibandykerho kirkonkylässä 4, pesäpallokerho Läyliäisissä 8, perhefutis Launosissa 3, puistosäpinät kirkonkylässä 3,2, puistosäpinät Launosissa 0,6 ja puistosäpinät Läyliäisissä 0,6. Aikuisten ryhmiä järjestettiin neljä (4). Kaikissa taajamissa pidettiin puistojumppat, joiden osallistujamäärä oli keskimäärin Kirkonkylässä 9, Läyliäisissä 4 ja Launosissa 1,5. Lisäksi järjestettiin Launosissa höntsäfutis, johon osallistui keskimäärin viisi henkilöä.

Toteutuma 2

Maaliskuussa järjestettiin menestyneiden urheilijoiden palkitsemistilaisuus, johon osallistui yhteensä 136 henkilöä. Elokussa Lopen uupuneen puunistutus -tilaisuuteen osallistui yhteensä 49 henkilöä ja Lastikka-hallin avajaisiin 120 henkilöä. Lokakuussa liikuntapalvelut järjesti vanhusten viikolla kuntosalin avoimet ovet (5) sekä kävelytapahtumat (17) taajamiin.

Taukokävelyitä / taukojumppia järjestettiin kunnantalolla 20, joissa kävijöitä oli keskimäärin 7,1 henkilöä. Liikuntapalvelut järjesti syyskuussa Liikuntaneuvonnan kehittäminen Lopella -hankkeen kautta inbody-kehonkoostumusmittauksia henkilöstölle sekä kuntalaisille. Kehonkoostumusmittauksiin osallistui yhteensä 85 henkilöä.

Liikuntapalvelut avustavat kunnassa toimivia yhteistyötahoja avustuksilla, mainostamalla, ohjaamalla tai olemalla paikalla. Vuoden 2023 aikana on kerätty arvioita tyytyväisyyskyselyillä (arvosteluasteikko 4–10). Kesäleirien tyytyväisyyden keskiarvo oli 9,2 ja syksyn jumpparyhmien 9,4. Lisäksi on kerätty palautetta tapahtumista erilaisilla menetelmillä. Ulkoilureitistöjä ja vesistöjä on markkinoitu mm. sosiaalisessa mediassa, paikallislehdissä, Evon retkeilytapahtumassa sekä Poronpolku-tapahtumissa. Komion ulkoilureitit sijoittuivat vuoden 2023 retkipaikkaäänestyksessä kolmanneksi. Kunnan vesistöistä tehtiin vuonna 2023 esittelyvideo ja Loppijärvelle saatiin vesistösuunnistuskartta sekä hankittiin lainattava soutuvene kuntalaisten käyttöön. Huoltosopimukset ja huolto-ohjelmat on päivitetty säännöllisesti. Luontokohteiden kävijämäärä Melkuttimella vuonna 2023 on 15 400 käyntikertaa ja Komion luonnonsuojelualueella 12 400 käyntikertaa.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarvot ja määrärahat							
Toimintatulot	42 612	48 300	0	48 300	60 052	-11 752	124,3 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	1 206	-1 206	0,0 %
Toimintamenot	-247 374	-300 118	-10 000	-310 118	-349 713	39 595	112,8 %
Toimintakate	-204 762	-251 818	-10 000	-261 818	-288 455	26 637	110,2 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-21 260	-58 400	0	-58 400	-19 211	-39 189	32,9 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-226 022	-310 218	-10 000	-320 218	-307 666	-12 553	96,1 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Toimintatuotot ylittyivät 11 752 euroa budjetoidusta. Toimintatuottojen toteutumaan vaikuttivat tilojen vuokratuottojen ja osallistumismaksujen toteutuminen arvioitua suurempina.

Toimintamenot ylittyivät 39 595 euroa budjetoidusta. Toimintamenojen toteutumaan vaikuttivat henkilöstökulujen ja sisäisten kiinteistömenojen kasvu.

Investoinnit

Liikuntapalveluiden investoinneissa vuoden 2023 aikana on hankittu Lastikka-halliin liikuntavälineitä ja kalusteita. Lisäksi on toteutettu grillikodat Launosten ja Läyliäisten taajamiin koululaisten ja päiväkotien käyttöön. Nämä valmistuivat joulukuussa 2023. Toiminta-, maksu- ja vuokratuotot toteutuivat vuosibudjetissa odotettua 11 000 euroa suurempina. Liikuntasalien kalustorahoitus ylittyi reippaasti. Launosten ja Läyliäisten liikuntasaleihin vaihdettiin kiipeilyköydet ja renkaat niiden vaarallisuuden vuoksi. Ulkoilureiteillä ei ollut merkittäviä korjaustöitä vuoden 2023 aikana.

Liikuntamahdollisuuksien parantaminen Launosissa -hanke

Hankkeen tavoitteena on ollut kunnostaa Launosten kuntoradan aluetta. Vuoden 2022 aikana hanke on aloitettu valaistuksen hankinnalla. Hanke jatkui vuoden 2023 aikana valaistuksen uusimisella, kuntoradan pohjan parantamisella, kuntoportaiden rakentamisella, suunnistuskarttojen uudistamisella sekä kuntotelineiden hankinnalla. Asennus jäi viivästyneen toimituksen vuoksi keväeseen 2024.

Kyyniönlahden lähiliikunta- ja luontoalueen kehittäminen -hanke

Lopella käynnistyi toukokuussa 2023 hanke kehittämään Kyyniönlahden lähiliikunta- ja luontoaluetta. Kyyniönlahdelle on toteutettu syksyllä 2023 grillikoda, parkkipaikka noin viidelle autolle ja kävelypolun uudistaminen parkkipaikalta grillikodalle.

Hankkeet

Liikuntaneuvonnan kehittäminen Lopella -hanke

Lopella käynnistyi vuoden 2023 huhtikuussa ”Liikuntaneuvonnan kehittäminen Lopella” -hanke. Hankkeen kokonaisbudjetti oli 40 000 euroa, josta 20 000 euroa saatiin hankerahana Etelä-Suomen aluehallintovirastolta liikunnallisen elämäntavan paikallisena kehittämisavustuksena. Toinen 20 000 euroa oli kunnan omarahoitusosuutta. Lopen kunnassa pilottivaiheen liikuntaneuvontaan osallistui 17 kunnan työntekijää ja 7 yli 65-vuotiasta kuntalaista.

Mittarit ja tunnusluvut

Iltakäyttöaste	Varatut iltatunnit / viikko				
	Käyttötunnit 100 % arki-ilta + vkl	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TA 2023
Liikuntatilojen ja -paikkojen iltakäyttöaste					
Elmolan liikuntasali	28 h + 27 h / vko**	24 h + 16 h / vko**	24 h + 16 h / vko**	24 h + 16 h / vko**	19 h + 13 h / vko**
Uusi liikuntahalli					22,5 h + 7,5 h
Loppisali	22,5 h / vko*	12 h / vko*	15 h / vko	15 h / vko	16 h / vko
Launosten liikuntasali	26,5 h + 25 h / vko	17,5 h + 6 h / vko	20 h + 6 h / vko	20 h + 6 h / vko	20,5 h + 3,5 h / vko
Läyliäisten liikuntasali	26,5 h + 25 h / vko	18 h + 4 h / vko	20 h + 5 h / vko	20 h + 5 h / vko	17 h + 6,5 h / vko
Yleisurheilukenttä	25 h + 24 h / vko	4,5 h + 0 h / vko	10 h + 5 h / vko	10 h + 5 h / vko	8 h + 0 h / vko
Tekonurmi	25 h + 24 h / vko	6 h + 1,5 h / vko	10 h + 5 h / vko	10 h + 5 h / vko	12,5 h + 4,5 h / vko

Kävijämäärät	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Elmolan liikuntasali	7 810	14 577	21 000	16 593
Lastikka	–	–	–	11 846
Launosten liikuntasali	1 914	6 686	7 000	4607
Läyliäisten liikuntasali	1 625	3 686	7 000	5367
Loppisali	1 462	3 749	7 000	9297
Kuntosalikortit	87	258	450	368
Kuntoliikuntaryhmät	10	12	10	11
Soveltavan liikunnan ryhmät	2	3	3	3
Nuorten liikuntaryhmät	2	2	2	1

TOIMIELIN: HYVINVOINTI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: NUORISOPALVELUT

Perustehtävä

Lasten ja nuorten tasa-arvoisen vapaa-ajan kehittäminen sekä kasvun ja osallisuuden tukeminen. Tehtäväalue sisältää määrärahat kunnan nuorisotyöhön, kerhotoimintaan ja nuorisotyön ostopalveluihin (etsivä nuorisotyö ja Ohjaamo).

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Monipuolinen koulu yhteistyö	Koulu yhteistyö yläkoululla ja alakouluilla; määrä / viikko Osallistava / ohjattu toiminta; määrä / tarkoitus	Nuorisotyön koordinaattori
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Osallistavat vapaa-ajan toiminnot	Nuorisotilatoiminta; kävijämäärät Tapahtumat/retket; osallistujamäärät Kerhotoiminta; ryhmät/osallistujamäärät Nuorisovaltuusto; kokoukset/aloitteet, osallistuu alueellisiin ja valtakunnallisiin tilaisuuksiin Asiakaspalaute	Nuorisotyön koordinaattori

Toteutuma 1

Koulu yhteistyö on toteutunut koulupäivystyksinä Lopen yhtenäiskoululla noin 6 h / viikko.

Nuorisopalvelut oli mukana toteuttamassa koulujen kanssa ryhmäytymispäiviä, teemapäiviä / -tuokioita, uintipäiviä, retkiä ja leirikouluja. Oppilashuollon kautta yhteistyö on toteutunut säännöllisinä palavereina koulukuraattorin, terveydenhoitajan ja opinto-ohjaajan kanssa. Nuorisopalvelut on osallistunut pienluokkien sekä JOPO-luokan toimintaan. Nuorisopalvelut oli myös mukana toteuttamassa yhteistyössä Lopen nuorisovaltuuston sekä Projekti Radikaalin kanssa Stoppi kiusaamiselle -tapahtumaa, jolla puututtiin yhteiskoulussa tapahtuvaan kiusaamiseen. Päihdekasvatusviikolla nuorisopalvelut jalkautui yhtenäiskoululle pitämään yläkoululaisille rastirataa päihteiden vaarallisuudesta yhteistyössä seurakunnan, etsivän nuorisotyön ja ohjaamon kanssa. Nuorisotyön tarkoitus on näkyä nuoren arjessa myös kouluilla – tulla tutuksi, olla avuksi ja kanssaelää nuorten maailmassa.

Toteutuma 2

	2021				2022				2023			
	keväät	kesä	syksy	yht.	keväät	kesä	syksy	yht.	keväät	kesä	syksy	yht.
Nuorisotilojen kävijämäärät	2 288	149	1 632	4 069	1 150	–	1 916	3 066	2 086	–	1 178	3 264
Loma-aikojen toimintojen kävijämäärät	248	362	241	851	116	205	258	579	138	293	127	558
Kerhojen kävijämäärät	548	–	541	1 098	560	–	520	1 080	179	–	180	361

Nuorisopalvelut järjesti normaalisti keväällä ja syksyllä nuorteniltoja nuorisotiloilla viitenä iltana viikossa ajalla 7.1.–15.12.2023 (Kuntala, Launonen ja Läyliäinen). Nuorisotilailloissa oli moninaisia teemoja sekä ohjattua toimintaa nuorille. Nuorisotilailloissa pidettiin mm. ruokakursseja, graffityöpajoja, peli-illoja ja itsenäisyyspäivän etkot. Kuntalan nuorisotilalla kävi syksyllä 2023 aiempaa vähemmän nuoria, johtuen yhtenäiskoulun syksyn tapahtumista. Nuorisopalvelut toteutti kaksi nuorten tapahtumaa nuorisotilojen aukioloaikana, matkan Linnanmäelle IIK-weekille 23.9.2023 (17 osallistujaa) ja Skeittiparkin avajaiset -tapahtuman Läyliäisissä 4.10.2023 (60 osallistujaa). Nuorisotiloille tehtiin vuonna 2023 hankintoja, joissa jokaiselle tilalle ostettiin uudet televisiot sekä lautapelejä. Lisäksi lahjoituksena saatiin lautapelejä paikallisilta seuroilta.

Loma-aikojen toiminnot järjestettiin tiiviissä yhteistyössä liikuntapalvelujen kanssa. Talvilomalla ohjelmassa oli matka Extreme Esporiin Espooseen. Kuntalan nuorisotila oli avoinna kolmena iltana. Lisäksi toteutettiin tyttöjen iltapäivä Kuntalassa. Kesälomalla järjestettiin liikunnallisia peli- ja taidetoimintapäiviä kolmena päivänä viikossa kaikkien koulujen piha-alueilla. Kesälomalla toteutettiin matkat Särkänniemeeseen ja Korkeasaareen sekä bändikerhotoimintaa. Nuorille järjestettiin koulujen alkamispäivänä Open-MIC -tapahtuma Lopen torilla. Lisäksi osallistuttiin liikuntapalvelujen päiväleirien toteutukseen. Syyslomalla ohjelmassa oli retki Linnanmäen Valokarnevaaleille, liikuntasäpinät Elmolassa ja pelit Lastikka-hallissa sekä nuorisotila pop-up-toimintaa Läyliäisten skeittiparkilla ja Launosten frisbeegolfradalla.

Nuorisopalvelut järjesti myös säännöllistä bändi- ja moottorikerhotoimintaa nuorille. Nuorisopalveluille kuuluu nykyään Harrastamisen Suomen mallin koordinointi, joka raportoidaan erikseen hankkeissa.

Nuorisovaltuusto kokoontui 15 kertaa vuoden 2023 aikana, joista osa oli epävirallisia kokoontumisia. Lopen kunta sai vuonna 2023 Nuorisovaltuustomyönteinen kunta -sertifikaatin, joka on voimassa vuoteen 2025. Lopen nuorisovaltuusto juhli 20-vuotissyntymäpäiväjuhliansa tori-illassa 6.7.2023. Nuorisovaltuusto oli toteuttamassa yhtenäiskoululla Kiusaamiselle stoppi -tapahtumaa yhteistyössä nuorisopalvelujen ja Projektiradikaalin kanssa. Nuorisovaltuusto kokoontui muutaman kerran valtuuston puheenjohtajiston ja kunnanjohtajan kanssa. Lopen nuorisovaltuustolla oli kaksi edustajaa Oma Hämeen hyvinvointialueen nuorisovaltuustossa. Lopen nuorisovaltuusto antoi monia lausuntoja nuoria koskeviin aiheisiin vuonna 2023. Nuorisovaltuusto päätti kautensa 15.12.2023 perinteiden mukaisesti, jolloin kokoontui vanha ja uusi nuorisovaltuusto Lopen valtuuston puheenjohtajiston kanssa perehdyttären uutta nuorisovaltuustoa.

Asiakaspalautetta on kerätty koko vuoden ajan suoran palautteen muodossa nuorisotiloilla, loma-ajan toiminnoissa, kouluilla jne. Vastauksista päätellen kohderyhmät tavoitetaan hyvin ja asiakkaat ovat tyytyväisiä toimintaan. Nuorisotiloilla toteutettiin tilakävijöille sähköinen kysely, jonka tuloksista voidaan todeta nuorisotilatoiminnan olevan nuorisolain mukaista.

Yhteistyötä eri toimialojen ja toimijoiden kanssa toteutetaan päivittäin nuorisotoimen arjessa. Nuorisotoimi teki jatkuvaa yhteistyötä vapaa-aika-, sivistys- ja perusturvapalvelujen, kirjastotoimen sekä Hyrian etsivän nuorisotyön / työpajatoiminnan / ohjaamon kanssa.

Seudullinen yhteistyö Riihimäen ja Hausjärven kanssa on toteutunut säännöllisinä yhteistyöpalaverina vuoden 2023 aikana. Yhteisiä tapahtumia on tuotettu seudullisesti loma-aikojen yhteyteen. Yhteistyö ja vuorovaikutus Nuorten palvelupiste Nupin, Ohjaamon, poliisin Ankkuri-tiimin ja Hyrian kanssa on lisäksi ollut saumatonta, säännöllistä ja monipuolista.

Lopen seurakunnan kanssa toteutunutta yhteistyötä olivat EHKÄPÄ-työryhmän säännölliset kokoontumiset ja viikoittainen yhteydenpito nuorisotyöntekijöiden välillä. Lisäksi toteutettiin 7-päivät sekä kerhojen ja leirien kuin muunkin yhteistyön sovittaminen loma- ja vapaa-ajan toimintoihin.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	14 978	37 500	0	37 500	31 541	5 959	84,1 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-234 064	-287 420	0	-287 420	-265 889	-21 531	92,5 %
Toimintakate	-219 086	-249 920	0	-249 920	-234 348	-15 572	93,8 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-219 086	-249 920	0	-249 920	-234 348	-15 572	93,8 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Talousarvio toteutui pääsääntöisesti suunnitellusti. Koko vuoden osalta nuorisotoimi alitti hienoisesti talousarvion. Koko vuoden toteuma oli 93,8 %.

Hankkeet

Harrastamisen Suomen malli

	2021–2022			2022–2023			2023–2024		
	syksy	kevät	yht.	syksy	kevät	yht.	syksy	kevät	yht.
Harrastusryhmissä kävijät	–	–	–	–	–	–	987		
Osallistuneet nuoret alakoululaiset	–	–	62	–	–	135	128		
Osallistuneet nuoret yläkoululaiset	–	–	15	–	–	18	6		
Mukana olevat koulut	–	–	3	–	–	6	6		
Ohjaustunnit	–	–	228	–	–	536	233		

Nuorisotoimi aloitti vuonna 2022 Harrastamisen Suomen malli -hankkeen koordinoimisen. Nuorisotyön koordinaattori aloitti elokuussa 2023 työt Harrastamisen Suomen malli -hankkeessa, joten luvut eivät ole vertailukelpoisia keskenään. Harrastamisen Suomen malli -hankkeen tarkoitus on tarjota 3.–9.-luokkalaisille lapsille ja nuorille mahdollisuus mieluisaan maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Tarkoituksena on tavoittaa erityisesti ne perusopetuksen oppilaat, jotka eivät tällä hetkellä osallistu mihinkään harrastuksiin. Harrastukset on valittu oppilaiden keväällä 2021 valtakunnallisessa kyselyssä esittämien vastausten ja toiveiden perusteella. Harrastamisen lisäksi tärkeää on iloinen yhdessä tekeminen sekä oleminen ja sitä kautta hyvinvoinnin sekä hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden lisääminen.

UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malli

UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -mallin koordinointi siirtyi nuorisopalveluille keväällä 2023. Nuorisotyön koordinaattori on erittäin tarkasti perehtynyt toimintasuunnitelmaan sekä UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -mallin Lopen koordinaatiotyöryhmän ohjaamiseen. Lisäksi nuorisopalvelut oli mukana lapsen oikeuksien viikon ohjelman tuottamisessa. Näkyvimmin tämä näkyi alakoulujen oppilaskuntien tapaamisen toteuttamisena 20.11.2023 Lopen kunnantalolla.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Nuorisotilojen käyttäjät yhteensä	5 000	3 066	6 500	3 264
Kuntalan nuorisotilan käyttäjät	3 500	1 815	4 500	1 962
Launosten nuorisotilan käyttäjät	800	622	1 000	751
Läyliäisten nuorisotilan käyttäjät	700	389	1 000	551

TOIMIELIN:

YMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSLAUTAKUNTA

TALOUSARVIO 2023

Sitovat tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Toteutetaan kiinteistökartoitus (kartoitetaan luvanvaraisten rakennusten ja rakennelmien määrä sekä kiinteistöveron määräytymisperusteiden oikeellisuus) kunnan kiinteistöveroperusteiden tarkistamiseksi	Kunnan kiinteistöverotuksen perusteena olevien tietojen täsmentyminen Kiinteistöverojen määrä	Rakennus-tarkastaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Kunta tukee vesienhoitoa ja osallistuu vesienhoitotahojen toimintaan Vesistöjen tila kehittyy myönteiseen suuntaan	Loppijärven lisätutkimukset jatkuvat Loppijärven tutkimusten valmistuneet raportit on käsitelty ympäristö- ja rakennuslautakunnassa ja toimenpiteistä on tehty suunnitelma Lopen järvikalojen Hg-pitoisuuksia tutkitaan Viranhaltijat osallistuvat vesienhoitoon liittyviin koulutuksiin	Ympäristöpäällikkö
	Rakennetun ympäristön tila siistiytyy	Vuosittaisia siisteyskierroksia on jatkettu ja havaituista puutteista annettu siivous-/korjauskehotukset	Ympäristöpäällikkö, Rakennus-tarkastaja

Toteutuma 1

Kiinteistökartoitus on edennyt ja kunnanhallitus päätti jatkaa kartoitusta määräaikaisena vuoden 2025 loppuun, koska kiinteistötarkastaja on tehnyt rakennustarkastajan tehtäviä rakennusvalvonnan henkilöstövaihdoksista ja resurssipulasta johtuen. Kartoituksessa on löytynyt huomattava määrä kiinteistöverorekisteriin lisättäviä kohteita.

Toteutuma 2

Ympäristö- ja rakennuslautakunta on osallistunut Loppijärven kunnostushankkeisiin. Ympäristö- ja rakennuslautakunnan päätöksellä 12.9.2023 (§ 34) myönnettiin Loppijärven Ystävät ry:lle haettu 10 000 euron avustus Loppijärven tilan seurantaan (vesianalyysit), kolmen Ferix-3 -kemikaalia käyttävän fosforisiepparin ylläpitoon, järven ravintoketjujen toimintaa selvittävän eläinplanktonitutkimuksen teettämiseen (KVYVY) sekä nuottaamalla loppuvuodesta toteutettuun hoitokalastukseen.

Kalojen elohopeatutkimuksen tulokset on saatu Ojajärveltä ja Leppälammilta. Leppälammilla pitoisuudet ovat koholla, mutta eivät mitenkään hälyttävästi. Kaikki mitatut pitoisuudet jäivät alle elintarvikekäytön rajan (0,5 kg/kg). Tällä hetkellä tutkitaan Kaartjärven, Melkuttimien, Punelian ja Saarijärven ahvenien elohopeapitoisuuksia.

Ympäristöpäällikkö on osallistunut aktiivisesti erilaisiin vesistöihin liittyviin koulutuksiin ja työryhmiin.

Vuonna 2023 seurattiin vuoden 2022 rakennetun ympäristön tarkastuskierroksen seurauksena siivouskehotuksen saaneita kohteita. Yhdelle kohteelle laitettiin uusintakehotus, jonka jälkeen suoritettiin uusintatarkastus, joka johti uuteen kehotukseen. Paikka tarkastetaan seuraavan kerran keväällä 2024. Tämän lisäksi ollaan laitettu siivouskehotuksia kohteisiin, josta on tullut valituksia kuntalaisilta.

Suoritetun yritysvaikutusten arvioinnin perusteella seuraavilla sitovilla tavoitteilla on yritysvaikutuksia:

Sitova tavoite 2023	Yritysvaikutukset	Asteikko -3...3
Rakennetun ympäristön tila siistiytyy	Siivous-/korjauskehotusten myötä yleinen maisemakuva siistiytyy ja houkuttelee mahdollisia uusia yrittäjiä ja asukkaita	+ 2

Yritysvaikutusten toteutumisesta raportoidaan neljännesvuosikatsausten yhteydessä.

Toteutuma

Yritysvaikutuksissa ei ole havaittu muutoksia aiempaan verrattuna.

Toimialan talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Myyntituotot	-4 807	-14 800	0	-14 800	-26 163	11 363	176,8 %
Maksutuotot	-130 381	-135 000	0	-135 000	-125 836	-9 164	93,2 %
Tuet ja avustukset	0	-1 800	0	-1 800	-5 344	3 544	296,9 %
Muut toimintatuotot	-94	0	0	0	0	0	0,0 %
TOIMINTATUOTOT	-135 283	-151 600	0	-151 600	-157 343	5 743	103,8 %
Henkilöstökulut	305 505	447 887	0	447 887	442 165	5 722	98,7 %
Palvelujen ostot	110 704	244 500	0	244 500	209 620	34 880	85,7 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4 940	4 300	0	4 300	6 957	-2 657	161,8 %
Avustukset	9 388	10 000	0	10 000	10 000	0	100,0 %
Muut toimintakulut	7 159	7 000	0	7 000	6 893	107	98,5 %
TOIMINTAKULUT	437 695	713 687	0	713 687	675 635	38 052	94,7 %
TOIMINTAKATE	302 413	562 087	0	562 087	518 292	43 795	92,2 %

TOIMIELIN: YMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: RAKENNUSVALVONTA

Perustehtävä

Rakentamisen ohjaaminen siten, että saavutetaan mahdollisimman onnistunut rakennushanke käyttäjän ja ympäristön näkökulmasta sekä rakentaminen toteutuu näitä koskevan lainsäädännön, määräysten, kaavoituksen ja asiakkaiden tasapuolisen kohtelun vaatimusten mukaisesti.

TALOUSARVIO 2023 Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kiinteistöverotietojen käsittely- ja laadunvarmistustyötä jatketaan palveluntarjoajan kanssa	Rekisteripäivityksestä ja DVV-siirrosta saatava data-aineisto	Rakennus-tarkastaja
	Suoritetaan rekisteripäivitys ja DVV-siirto kerätyistä tiedoista	Tavoitteena rekisteröidä mahdollisimman paljon kohteita kiinteistöveron määräytymisen perusteiksi	
	Rakennuslupien käsittelyaikojen nopeuttaminen ja asiakaspalvelukokemuksien parantaminen	Rakennusluville toteutuu käsittelyajaksi yksi (1) kuukausi päätöskelpoisten hakemusten toimittamisesta	Rakennus-tarkastaja
	Järjestelmien yhteensovittaminen	Prosessien nopeuttaminen, Lupapiste <-> Kuntanet integraatio	Rakennustarkastaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Rakennusjärjestyksen päivittäminen	Päivitetty rakennusjärjestys on valmis ja käyttöön otettu	Rakennus-tarkastaja

Toteutuma 1

Rakennusvalvonnan lupamenettelyihin ja jätehuoltoon liittyvien ohjeiden päivittäminen on aloitettu. Päivitystyötä jatketaan vuonna 2024.

Sähköisen asianhallinta- / lupajärjestelmän käyttöönottoa ympäristötoimeen ja rakennusvalvontaan on suunniteltu ja taloudelliset vaikutukset selvitetty. Lupapisteen käyttöönotto on aloitettu ja kustannukset lisätty vuoden 2024 talousarvioon.

Rakennuslupien käsittelyajat pysyivät maltillisina vuoden 2023 aikana. Rakennuslupien käsittelyaika on yksi (1) kuukausi.

Toteutuma 2

Rakennusjärjestys tullaan päivittämään vuoden 2024 aikana ja käyttöönottamaan vuonna 2025 uuden rakentamislain myötä, joka astuu voimaan 1.1.2025.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	93 359	105 000	0	105 000	102 996	2 004	98,1 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-267 841	-389 073	0	-389 073	-348 926	-40 147	89,7 %
Toimintakate	-174 482	-284 073	0	-284 073	-245 930	-38 143	86,6 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-939	0	0	0	0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-175 421	-284 073	0	-284 073	-245 930	-38 143	86,6 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Toimintatuotot toteutuivat noin 2 000 euroa arvioitua pienempinä. Toimintamenot toteutuivat noin 40 000 euroa arvioitua pienempinä. Toimintamenojen toteutumaan vaikuttivat henkilöstömenojen ja palveluiden ostojen alittuminen talousarviossa arvioidusta.

Hankkeet

Kiinteistökartoitusta on edennyt ja kunnanhallitus päätti jatkaa kartoitusta määräaikaisena vuoden 2025 loppuun, koska kiinteistötarkastaja on tehnyt rakennustarkastajan tehtäviä rakennusvalvonnan henkilöstövaihdoksista ja resurssipulasta johtuen. Kartoituksessa on löytynyt huomattava määrä kiinteistöverorekisteriin lisättäviä kohteita.

Lupapisteen ja Kuntanetin integraatio on menossa ja valmistuu vuoden 2024 aikana. Integraatio tulee yksinkertaistamaan ja nopeuttamaan järjestelmien osalta lupakäsittelyitä ja vähentämään manuaalista työtä tausta-järjestelmässä.

Mittarit ja tunnusluvut 31.12.

	2019	2020	2021	2022	2023
Rakennusluvut	84	68	112	64	90
Lisätoimenpide (aiemmin oma lupa)	23	13	–	–	1
• omakotitalot	2	7	24	10	11
- asemakaava-alueet	1	6	17	5	7
- muut alueet	1	1	7	5	4
• loma-asunnot	5	3	17	5	16
- ranta-asemakaava-alueet	2	1	5	1	6
- muut alueet	3	2	12	4	10
Toimenpideluvat	82	36	47	24	27
Toimenpideilmoitukset	30	17	26	11	2
Poikkeamispäätökset	7	11	20	13	9
Suunnittelutarveratkaisut	–	1	–	–	–
Muut luvat ja päätökset	31	123	294	209	213

TOIMIELIN: YMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: YMPÄRISTÖNSUOJELU

Perustehtävä

Hoitaa ne tehtävät, jotka laissa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta (6 §) on asetettu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväksi.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Ohjeistuksen ja verkkosivujen päivittäminen	Ympäristönsuojelun lupamenettelyihin ja jätehuoltoon liittyvien ohjeiden päivittämistä jatketaan	Ympäristöpäällikkö
2. Virkistävää vapaa-aikaa			
3. Vireää ja mahdollistava elinkeinoelämä	Ympäristönsuojelumääräysten päivittäminen	Ajantasaiset ympäristönsuojelumääräykset käytössä	Ympäristöpäällikkö

Toteutuma

Ympäristönsuojelun verkkosivuilla on kerrottu auma-ilmoitusmenettelystä ja tästä syystä auma-ilmoitusten määrä kasvoi selvästi.

Ympäristönsuojelun määräysten päivitys käsiteltiin ympäristö- ja rakennuslautakunnassa alkuvuodesta 2023, mutta se palautui kunnanhallituksen käsittelyn jälkeen takaisin lautakuntaan. Uusi käsittely tapahtuu keväällä 2024.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarvot ja määrärahat							
Toimintatulot	41 924	46 600	0	46 600	54 347	-7 747	116,6 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-169 855	-324 614	0	-324 614	-326 708	2 095	100,6 %
Toimintakate	-127 931	-278 014	0	-278 014	-272 361	-5 652	98,0 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-1 293	-1 100	0	-1 100	-1 035	-65	94,1 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-129 224	-279 114	0	-279 114	-273 396	-5 718	98,0 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Toimintatuotot toteutuivat 7 747 euroa arvioitua suurempina. Toimintatuottojen toteutumaan vaikutti muun muassa vuoden 2023 aikana laskutettu vuoden 2022 ympäristöpalveluiden osuus.

Toimintamenot toteutuivat 2 095 euroa arvioitua suurempina. Ympäristönsuojelun toimintakate on talousarviossa arvioitua positiivisempi.

Hankkeet

Lopen kunta oli mukana ilmaisessa HÄSPI-hankkeessa (Hämeen kuntien ilmastotyön spurtti), joka loppui keväällä 2023. Hankkeella saatiin vauhditettua Lopen ilmastotyötä.

Lopen kunta teki kesällä 2023 haitallisen vieraslajin jättipalsamin torjuntaa ELY-keskuksen rahoituksella. Jättipalsamitalkoita pidettiin yhteensä kolme ja talkoisiin osallistui eri-ikäisiä loppilaisia. Osa talkoolaisista oli aiemmin kitkenyt jättipalsamia, mutta suurimmalle osalle tämän vieraslajin kitkentä oli täysin uutta. Moni oli kuullut kasvista aiemminkin, mutta esimerkiksi kasvin haitallisuus tuli usealle yllätyksenä. Ensimmäisissä talkoissa osallistujia oli 19 henkilöä, joista kaksi oli lapsia. Toisissa talkoissa osallistua oli 10 henkilöä, joista kaikki olivat aikuisia ja ikäjakaumana noin 20–70 vuotta. Toisen talkoon osallistujat olivat pääosin eri henkilöitä kuin ensimmäisissä talkoissa olleet henkilöt. Kolmansissa talkoissa osallistujia oli viisi henkilöä. Kaikki osallistujat olivat olleet aiemmissakin talkoissa. Vähäinen osallistujamäärä johtui todennäköisimmin huonosta säästä sekä heikommasta tiedotuksesta. Talkoisiin osallistuneista noin puolet oli kuntapäätettäjiä.

Kunta on mukana Hämeen liiton hallinnoiman Vanajavesikeskus-hankkeen kolmannella toimintajaksolla 2022–2025, rahoitusosuus 1 €/asukas/vuosi. Vanajavesikeskuksen asiantuntemuksesta ja tuesta on ollut kunnalle hyötyä etenkin Loppijärven tilanteen ja hoitotoimenpiteiden selvittelyssä sekä muissa vesiensuojelun edistämisen hankkeissa.

Kunta on osallisena Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n hallinnoimissa "Lohikalat Karjaanjoelle vesistövisio 2030"-hankkeessa sekä Hiidenveden ja sen valuma-alueen vesistöjen kunnostuksen jatkohankkeessa 2022–2027. Vesienhoidollinen hyöty Lopen kunnalle koostuu Karjaanjoen vesistöalueella jo tehtyjen selkeytysaltaiden hoitotoimista, uusien altaiden toteuttamisesta, vesistöihin vaikuttavien toimijoiden neuvonnasta ja kehittyvästä vesienhoidon yhteistyöstä. Hankkeen hyödyt ovat pitkäjänteisiä, visiona on lohikalojen lisääntymis- ja kasvualueiden turvaaminen ja laajeneminen myös Lopen alueella aina Karjaanjoen latvaosia myöten. Siksi on tärkeää, että Lopen kunta on mukana myös vaelluskalojen ja raakku-simpukoiden elinvoimaisten kantojen turvaamisessa Karjaanjoen vesistössä. Kunnan vuotuinen rahoitusosuus hankkeissa on yhteensä 10 000 euroa, joka maksetaan ympäristönsuojelun tehtäväalueen budjetista.

Mittarit ja tunnusluvut 31.12.

	2020	2021	2022	2023
Ympäristöluvut	3	2	1	1
Maa-ainesluvut	1	1	2	-
Yhteisluvut (ympäristö- ja maa-ainesluvut)	-	1	1	1
Ympäristöluvun vähäinen muutos	-	1	-	-
Maisematyöluvut	5	5	4	7
Poikkeamispäätökset	1	4	10	4
Rekisteröinti-ilmoitukset	1	1	-	-
Meluilmoitukset	1	1	3	5
Leirintäalueilmoitukset	1	-	-	-
Yksittäinen määräys				1

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TALOUSARVIO 2023

Sitovat tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Ikäluokkien pienentymiseen varautuminen: Toimenpide-ehdotukset on viety eteenpäin jatkuvan ja ajantasaisen arvioinnin mukaisella aikataululla	Toimenpiteiden valmiusaste: tehty / kesken / aloittamatta	Sivistysjohtaja Rehtorit
	Lasten oikeuksien ja osallisuuden vahvistaminen kunnan sivistyspalveluissa	UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -mallissa sovitut toimenpiteet tehty sivistyspalveluissa vuoden 2023 osalta	Sivistysjohtaja Varhaiskasvatuspäällikkö/ koordinaattori Rehtorit Päiväkodin johtajat Kirjastotoimenjohtaja Lopen opiston rehtori

Suoritetun yritysvaikutusten arvioinnin perusteella sitovilla tavoitteilla ei ole yritysvaikutuksia.

Toteutuma

Valtuusto on 23.1.2023 päättänyt lakkauttaa Pilpalan koulun 1.8.2023 alkaen. Ikäluokkien pienentymiseen varautumisen suunnittelutyön ohjausryhmän esitys ei sisältänyt muita toimenpiteitä vuodelle 2023.

Sivistyspalvelut ovat osallistuneet UNICEF Lapsiystävällinen kunta -mallin toimenpiteiden toteutukseen mm. palautteen keruun ja lapsivaikutusten arvioinnin osalta. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus on käynnistynyt perusopetuksessa 1.8.2023 alkaen. Harrastuskerhotoiminta on jatkunut kouluilla. Marraskuussa alakoulujen oppilaskunnat kokoontuivat kunnantalolla.

Suoritetun yritysvaikutusten arvioinnin perusteella ei ole yritysvaikutuksia.

Toimialan talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Myyntituotot	-400 720	-324 500	0	-324 500	-325 914	1 414	100,4 %
Maksutuotot	-327 451	-332 500	0	-332 500	-317 282	-15 218	95,4 %
Tuet ja avustukset	-357 079	-174 500	0	-174 500	-383 361	208 861	219,7 %
Muut toimintatuotot	-46 349	-22 900	0	-22 900	-161 895	138 995	707,0 %
TOIMINTATUOTOT	-1 131 598	-854 400	0	-854 400	-1 188 452	334 052	139,1 %
Henkilöstökulut	10 458 375	11 447 878	244 100	11 691 978	11 350 165	341 813	97,1 %
Palvelujen ostot	4 343 252	4 412 600	0	4 412 600	4 609 161	-196 561	104,5 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	445 854	508 900	2 000	510 900	445 468	65 432	87,2 %
Avustukset	539 210	547 600	0	547 600	530 133	17 467	96,8 %
Muut toimintakulut	136 885	189 750	0	189 750	198 538	-8 788	104,6 %
TOIMINTAKULUT	15 923 577	17 106 728	246 100	17 352 828	17 133 466	219 362	98,7 %
TOIMINTAKATE	14 791 979	16 252 328	246 100	16 498 428	15 945 014	553 414	96,6 %

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA
TEHTÄVÄALUE: SIVISTYSTOIMIALAN HALLINTOPALVELUT

Perustehtävä

Toimivien hallinnon palveluiden järjestäminen sivistyspalveluiden tueksi ja kehittämisedellytysten luomiseksi.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Sivistystoimialan hallintopalveluiden prosessien kehittäminen	Sivistystoimialan tukipalveluiden sekä sähköisten palveluiden kehittäminen Asiakaspalaute	Sivistysjohtaja

Toteutuma

Wilma-järjestelmän hyödyntämistä on kehitetty vuoden 2023 aikana. Varhaiskasvatuksessa otettiin joulukuun 2023 alussa käyttöön uusi toiminnanohjausjärjestelmä.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	35 086	55 100	0	55 100	59 128	-4 028	107,3 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-292 145	-407 509	0	-407 509	-340 448	-67 061	83,5 %
Toimintakate	-257 059	-352 409	0	-352 409	-281 320	-71 089	79,8 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-257 059	-352 409	0	-352 409	-281 320	-71 089	79,8 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Tehtäväalueen talous toteutui lähes talousarvion mukaisesti. Tilikauden toimintakate on 79,8 % budjetoidusta. Toimintatuotoissa Kelan korvaus työterveyshuollosta toteutui arvioitua suurempana. Toimintamenoissa palvelujen ostot toteutuivat arvioitua pienempinä.

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: VARHAISKASVATUS

Perustehtävä

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä.

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lasten suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksessa lapsen etu on ensisijaisesti huomioitava asia yksittäisen lapsen sekä lapsiryhmän kannalta. Lapsen edun lisäksi korostuu lapsen oikeus leikkiin sekä lapsen oikeus tulla kuulluksi.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Varhaiskasvatussuunnitelman haltuunotto ja juurruttaminen	Tiimiarviointit, henkilöstö	Varhaiskasvatuspäällikkö Päiväkodin johtajat
	Digitaalisen osaamisen vahvistaminen	Henkilöstön koulutukset Henkilöstön itsearviointi	Varhaiskasvatuspäällikkö Päiväkodin johtajat
	Uuden toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto	Varhaiskasvatusten esihenkilöiden ja palvelusihiteerin arviointi	Varhaiskasvatuspäällikkö
	UNICEF Lapsiystävällinen kunta -mallin toimintasuunnitelman toteuttaminen	Lapsiystävällinen kunta -mallin omat mittarit	Varhaiskasvatuspäällikkö Päiväkodin johtajat

Toteutuma

Varhaiskasvatussuunnitelman haltuunottoon ja juurruttamiseen saatiin lisätukea hanketyön avulla, varhaiskasvatuksen ohjaava opettaja kävi läpi ja päivitti varhaiskasvatussuunnitelman täytön ja käytön ohjeistusta. Varhaiskasvatussuunnitelman osalta arviointia on tehty ”Tuella on väliä” -hankkeen yhteydessä. Lopen varhaiskasvatussuunnitelma kokonaisuutena arvioituna on onnistunut, mutta arviointina voidaan todeta, että kertaus syksyisin on jatkossa henkilöstön vaihtuvuuden ja uuden sähköisen varhaiskasvatussuunnitelman vuoksi tarpeellista.

Henkilöstö osallistui VakajaDigi-hankkeen koordinaattorin ja Lopen kunnan varhaiskasvatuksen arviointityöryhmän (LARVI) laatimaan henkilöstön itsearviointina toteutettuun digitaalisen osaamisen väliarviointiin marraskuussa 2023. VakajaDigi-hankkeen osalta järjestettiin digitaalisuudesta koulutusta koko henkilöstölle sekä lähikoulutuksena että etäkoulutuksina ja webinaareina. Koulutuksia ja materiaalia jaettiin myös yksityisille perhepäivähoitajille.

Varhaiskasvatuksen kesäkoulutuspäivässä (5.6.2023) henkilöstö sai koulutusta vuorovaikutuksesta ja hyvän luomisesta työyhteisössä (Anna Lohman) sekä neljässä eri työpajassa, joissa kouluttajina toimivat Lopen varhaiskasvatuksen omat ammattilaiset sekä hanketyöntekijöitä. Aiheina olivat digitaidot, arjen työtavat ja vastuut, kehokasvatus ja toiminnallinen matematiikka.

Uusi toiminnanohjausjärjestelmä Tiera Vesselin toimittama Daisy otettiin käyttöön 1.12.2023. Toiminnanohjausjärjestelmän arviointia ei ole tehty, koska järjestelmä otettiin käyttöön vasta joulukuussa.

1.6.2023 tuli voimaan tasa-arvolain muutos, joka toi varhaiskasvatukseen lisää suunnitelmia. Jatkossa toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat laaditaan sekä kunnallisessa että yksityisessä varhaiskasvatuksessa.

Henkilöstölle tehtiin keväällä 2023 kysely tuen toteutumiseen liittyvien tukipalveluiden osalta eli kysyttiin varhaiskasvatuksen erityisopettajien, lapsi- ja perheohjaajan, erityisavustajien, ryhmäavustajien sekä varhaiskasvatuksen ohjaavan opettajan (hanke) roolista tuen toteuttamisessa. Henkilöstö arvioi, että jotta tuki toteutuisi lain edellyttämällä tavalla, kaikkien rooli on tärkeä.

UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelman toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen arkea tuodaan näkyväksi päättäjille ja kuntalaisille Lopen varhaiskasvatuksen omilla Instagram-sivuilla.

Jokaisella varhaiskasvatusalueella järjestettiin Vakamessut eli toiminnalliset illat perheille. Vakamessuilla esiteltiin toimintaa sekä tuotiin esille varhaiskasvatuksen muita palveluita (hallinto, varhaiskasvatuksen erityisopetus, lapsi- ja perheohjaaja tutuksi). Lisäksi perhepäivähoidolla oli huoltajille oma ilta. Osallistujia tapahtumissa oli yhteensä 85 perhettä.

Päiväkodinjohtajat ja lapsi- ja perheohjaaja tekevät yhteistyössä neuvolan ja kerhojen kanssa palveluohjausta varhaiskasvatuksen palveluista keväisin perheille.

Sivistyslautakunnan jäsenille tehtiin varhaiskasvatuksen laadunarviointi-työryhmän vuosikellon mukaisesti varhaiskasvatuksen rakenteellisen laadun arviointikysely toukokuussa 2023. Kyselyyn vastasi viisi (5) lautakunnan jäsentä. Kysely tehdään joka toinen vuosi.

Varhaiskasvatuksessa lasten mielipiteiden selvittäminen on osa päivittäistä arkea. Lasten mielipiteitä kysytään yksilöllisesti sekä ryhmissä. Lapsi pääsee vaikuttamaan omaan toimintaansa sekä ryhmän toimintaan, esim. valitaan leikkejä, toimintaa, kysytään mielipiteitä ja äänestetään asioista.

Varhaiskasvatuksen henkilöstöä osallistui UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -mallin perehdytyswebinaareihin. Lisäksi lasten oikeuksien päivän materiaalia jaettiin ja siihen tutustuttiin sekä keskityttiin lapsen oikeuksien viikolla jakamaan tietoa myös lapsille ja huoltajille varhaiskasvatuksessa toiminnan kautta.

Varhaiskasvatuksessa on käytössä tunne- ja vuorovaikutuksen vuosikello, jossa jokaiselle kuukaudelle on oma käsiteltävä teema ja käytössä on paljon aiheeseen liittyvää materiaalia. Lisäksi jokaiselle toimikaudelle laaditaan kiusaamisen ehkäisy-suunnitelma. Lapsi- ja perheohjaaja on pitänyt erillisiä tunne- ja vuorovaikutusryhmiä lapsille.

Varhaiskasvatuksen ja koulujen käyttöön saatiin loppuvuonna 2023 jokaiselle alueelle hyvinvointi- ja vapaa-aikatoimen hankkeen kautta kota. Lapset osallistuivat kota-alueen siisteyteen ja turvallisuuteen liittyen tekemällä kodan yhteyteen kylttejä, joissa annettiin ohjeita ja neuvoja käyttöön liittyen ja muistutettiin, että siellä leikkivät ja oppivat lapset ja koululaiset. Ajatuksena oli, että kun lapset itse neuvovat ja tuovat asian esille, ilkeä ja sotkemista olisi toivottavasti vähemmän ja kodat säilyisivät kaikkien käytössä.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	378 612	275 500	0	275 500	396 412	-120 912	143,9 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-4 263 236	-4 311 165	-117 640	-4 428 805	-4 696 788	267 983	106,1 %
Toimintakate	-3 884 624	-4 035 665	-117 640	-4 153 305	-4 300 377	147 071	103,5 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-169 008	-160 200	0	-160 200	-161 103	903	100,6 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-4 053 632	-4 195 865	-117 640	-4 313 505	-4 461 480	147 974	103,4 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Varhaiskasvatuksen osalta toimintakate on 103,5 %. Toimintamenot ylittivät sisäisten kiinteistökulujen osalta. Hankkeiden valtionavustuksia ei ollut huomioitu talousarviossa tulojen eikä henkilöstömenojen osalta.

Hankkeet

Opetushallitus on 16.6.2022 myöntänyt 94 500 euroa valtionavustusta ”Innovatiivisten oppimisympäristöjen edistäminen varhaiskasvatuksessa 2022 (17.6.2022–31.7.2024)” -hankkeelle (VakajaDigi-hanke). Hanke toteutuu Lopen, Hausjärven ja Janakkalan (hallinnoi) kanssa. Hankkeelle on palkattu yhteinen koordinaattori ja avustuksesta osan voi käyttää laitehankintoihin. Hankkeen omarahoitusosuus on vähintään 10 %, täten Lopen omarahoitusosuus on vähintään 2 800 euroa. Laitehankintoihin on varattu Lopen osalle 4 932 euroa, omarahoitusosuus 10 %. Hankkeen osalta on järjestetty henkilöstölle koulutusta sekä tuotettu erilaista tukimateriaalia henkilöstön käyttöön. Lisäksi jokaisessa päiväkodissa on oma digivastaava. He kokoontuvat säännöllisesti yhteisen hankekoordinaattorin ohjauksessa Teamsin välityksellä kaikkien hankekuntien digivastaavien kanssa ja kehittävät yhdessä toimintaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 17.6.2020 myöntänyt 75 000 euroa valtion erityisavustusta ”Oppimisen tuen ja inklusion kehittämiseen varhaiskasvatuksessa vuosille 2021–2022” -yhteishankkeeseen, jossa mukana ovat Loppi, Hausjärvi, Janakkala ja Riihimäki (hallinnoi). Hankkeelle haettiin jatkoaikaa 31.5.2023 saakka. ”Tuella on väliä” -hankkeelle palkattiin yhteinen koordinaattori, joka järjesti henkilöstölle koulutusta ja osallistui kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien päivittämiseen uusien varhaiskasvatussuunnitelmien perusteiden ja varhaiskasvatuslain mukaisiksi. Hankkeelle järjestettiin loppuwebinaari 9.5.2023. Hankkeen omarahoitusosuus on 20 %, josta Lopen omarahoitusosuus vähintään 2 400 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 10.5.2022 myöntänyt 128 000 euroa valtion erityisavustuksen varhaiskasvatuslain mukaisen tuen uudistamisen edistämiseksi vuosille 2022–2023 (10.5.2022–31.12.2023). Avustuksella on palkattu ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja ja kaksi erityisavustajaa. Lopen omarahoitusosuus on vähintään 20 %. Hankkeesta saatiin hyvät kokemukset ja sen todettiin vahvistaneen varhaiskasvatuksessa annettavaa tukea ja erityisesti vahvistaneen varhaiskasvatuksen arjen pedagogiikkaa eli yleisen tuen toimintamalleja. Hankkeen yhteydessä tuotettiin myös runsaasti erilaista materiaalia henkilöstön käyttöön sekä päivitettiin ohjeistuksia, lomakkeita ja tuettiin lapsen varhaiskasvatussuunnitelman täyttöä ja käyttöä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 12.4.2022 myöntänyt 81 000 euroa valtion erityisavustusta varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen vuosille 2022–2023 (1.8.2022–31.12.2023). Lopen omarahoitusosuus on vähintään 20 %. Erityisavustuksella palkattiin kolme varhaiskasvatuksen erityislastenhoitajaa (Velhoa). Hankkeen myötä vahvistettiin lasten tuen ja osallisuuden toteutumista niissä ryhmissä, joissa hankkeen lastenhoitajat työskentelivät.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 23.3.2023 myöntänyt 28 000 euroa valtion erityisavustusta varhaiskasvatuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin 2023–2024 (2023–31.12.2024). Lopen omarahoitusosuus on vähintään 20 %. Erityisavustuksella palkattiin kolme varhaiskasvatuksen erityislastenhoitajaa vahvistamaan lasten oppimisen tukea sekä inklusiivista toimintakulttuuria ja jatkettiin edellisessä tasa-arvohankkeessa käynnistettyjä toimenpiteitä.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Varhaiskasvatuksen piirissä, kpl 31.12. / alle 3-vuotiaat	62	56	55	76
Varhaiskasvatuksen piirissä, % 31.12. / alle 3-vuotiaista	36	49	49	*)
Varhaiskasvatuksen piirissä, kpl 31.12. / 3–5-vuotiaat	178	165	139	159
Varhaiskasvatuksen piirissä, % 31.12. / 3–5-vuotiaista	91	89	90	*)
Päiväkotihoidon, hoitopäivän hinta	54	52	52	72
Perhepäivähoito, hoitopäivän hinta	68	74	60	84
Lapsia yksityisessä varhaiskasvatuksessa, kpl 31.12.	16	12	10	8
Kotihoidontuen saajia (sis. Loppi-lisän), kpl 31.12.	61, lapsia 78	70, lapsia 93	60, lapsia 75	81, lapsia 99

*) Käytettävistä järjestelmistä ei saada tilinpäätöstä laadittaessa tilastotietoa 31.12.2023 Lopen kunnan kokonaislapsimääristä alle 3-vuotiaat ja 3–5-vuotiaat.

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: ESIOPETUS

Perustehtävä

Esiopetuksen tehtävänä on edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä.

Esiopetuksen tavoitteena on, että lapset oppivat arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja omaa ainutlaatuisuuttaan. Esiopetus edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen ohjaamalla lasta vastuulliseen toimintaan ja yhteisesti hyväksytyjen sääntöjen noudattamiseen sekä toisten ihmisten arvostamiseen. Esiopetusta suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sillä on suuri merkitys lapsen kasvuun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Esiopetussuunnitelman haltuunotto ja juurruttaminen	Tiimiarvioinnit, henkilöstö	Varhaiskasvatuspäällikkö Päiväkodin johtajat

Toteutuma

Esiopetuksen henkilöstö osallistui VakajaDigi-hankkeen koordinaattorin ja Lopen kunnan varhaiskasvatuksen arviointityöryhmän (LARVI) laatimaan henkilöstön itsearviointina toteutettuun digitaalisen osaamisen väliarviointiin marraskuussa 2023. VakajaDigi-hankkeen osalta järjestettiin digitaalisuudesta koulutusta koko henkilöstölle sekä lähikoulutuksena että etäkoulutuksina ja webinaareina.

Varhaiskasvatuksen kesäkoulutuspäivään (5.6.2023) osallistui myös esiopetuksen henkilöstö. Siinä saatiin koulutusta vuorovaikutuksesta ja hyvän luomisesta työyhteisössä (Anna Lohman) sekä neljässä eri työpajassa, joissa kouluttajina toimivat varhaiskasvatuksen omat ammattilaiset sekä hanketyöntekijöitä. Aiheina olivat digitaidot, arjen työtavat ja vastuut, kehokasvatus ja toiminnallinen matematiikka.

Uusi toiminnanohjausjärjestelmä Tiera Vesselin toimittama Daisy otettiin käyttöön 1.12.2023. Esiopetukseen ilmoitautuminen ja esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen hakeminen tapahtuu jatkossa järjestelmän kautta.

Esiopetuksen henkilöstö osallistui keväällä 2023 kyselyyn tuen toteutumiseen liittyvien tukipalveluiden osalta. Siinä kysyttiin varhaiskasvatuksen erityisopettajien, lapsi- ja perheohjaajan, erityisavustajien, ryhmäavustajien sekä varhaiskasvatuksen ohjaavan opettajan (hanke) roolista tuen toteuttamisessa. Henkilöstö arvioi, että jotta tuki toteutuisi lain edellyttämällä tavalla, kaikkien rooli on tärkeä.

LARVI-arviointiryhmän (Lopen varhaiskasvatuksen arviointiryhmä) suunnitelman mukaisesti toteutettiin henkilöstölle esiopetussuunnitelman päivitykseen liittyvä arviointi. Esiopetussuunnitelmaa arvioivat esiopetusryhmässä lukuvuonna 2022–2023 toiminut henkilöstö sekä lukuvuonna 2023–2024 toimiva henkilöstö. Tuloksena oli, että esiopetussuunnitelma on otettu hyvin haltuun ja sen tavoitteet toteutuvat esiopetuksen arjessa.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	3 250	0	0	0	682	-682	0,0 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintameno	-519 534	-495 887	-85 800	-581 687	-601 974	20 287	103,5 %
Toimintakate	-516 284	-495 887	-85 800	-581 687	-601 292	19 605	103,4 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-41 056	-41 200	0	-41 200	-41 056	-144	99,7 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-557 340	-537 087	-85 800	-622 887	-642 348	19 461	103,1 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Esiopetuksen kokonaisuuden osalta toimintakate on 103,4 %. Toimintamenot ylittivät sisäisten kiinteistökulujen osalta.

Hankkeet

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 8.12.2022 myöntänyt 4 000 € valtion erityisavustusta Lopen kunnalle kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun ajalle 1.1.2022–31.5.2024. Kaksivuotisessa esiopetuksen kokeilussa toimiville verrokkikunnille korvataan erityisavustuksella laskennalliset hallinnolliset kulut lapsimäärän mukaan. Valtionosuuteen ei liity omarahoitusosuutta.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Esiopetukseen osallistuvia lapsia, henkilöä	64	71	81	80
Esiopetukseen osallistuvia lapsia, % 6-vuotiaista	100	100	100	100
Esiopetusoppilaat, Kirkonkylä (31.12.2023)	21	30	31	30
Esiopetusoppilaat, Launonen (31.12.2023)	28	25	38	39
Esiopetusoppilaat, Läyliäinen (31.12.2023)	15	16	12	11
Esiopetusoppilaat, Länsi-Loppi	0	0	0	0
Esiopetusoppilaat, Pilpala	0	0	0	0
Esiopetusikäisiä, yksityinen	0	0	0	0
Esiopetuspäiviä vuoden aikana	189	187	189	186

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: PERUSOPETUS

Perustehtävä

Lopen kunnan perusopetus antaa oppilaille hyvät perustiedot ja -taidot. Perusopetus tukee oppilaan kokonais-persoonallisuuden, terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä, kasvattaa vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä luo valmiuksia itsensä jatkuvaan kehittämiseen, oppimaan oppimisen taitoihin ja jatko-opintoihin. Yhtenäiskoulussa järjestetään joustavaa perusopetusta.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Yhteisöllisyyden vahvistaminen	Verso-toiminta kaikilla kouluilla	Rehtorit
	Kodin ja koulun yhteistyö ja asiakastyytyväisyys (huoltaja) lisääntyy	Perusopetuksen oppilaiden huoltajille suunnattu huoltajakyselyssä 80 % tyytyväisiä	Sivistysjohtaja Rehtorit
	Koululaisten hyvinvoinnin lisääminen	Move!-testissä oppilaiden suoritukset parantuneet edelliseen vuoteen verrattuna	Sivistysjohtaja Rehtorit
	Liikenneturvallisuuden edistäminen	1.–3. lk oppilaista 80 % suorittanut pyöräilymerkin	Sivistysjohtaja Rehtorit
	Koulupudokkaiden tukeminen	100 % saa perusopetuksen päättötodistuksen	Sivistysjohtaja Rehtorit
	UNICEF Lapsiystävällinen kunta -mallin toteuttaminen	Lapsiystävällinen kunta -mallin omat mittarit	Sivistysjohtaja Rehtorit
	Virkistävää vapaa-aikaa	Koulun kerhotoiminnan kehittäminen Jokaisella alakoululla toimii vähintään yksi kerho	Sivistysjohtaja Rehtorit
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Yrittäjyyskasvatus	Yrityskylävierailut 6. lk ja 8. lk Osallistutaan työelämämessuille	Sivistysjohtaja Rehtorit

Toteutuma 1

Verso-toiminta (vertaissovittelutoiminta) on otettu käyttöön kaikilla kouluilla syyslukukaudella 2023. Lukuvuoden alussa opetushenkilökuntaa ja verso-oppilaita koulutettiin toimintamalliin.

Perusopetuksen huoltajakysely järjestettiin tammikuussa 2023. Kyselyn perusteella huoltajat ovat tyytyväisiä Lopen kunnan perusopetukseen.

Move!-testin tuloksissa oppilaiden suoritukset olivat osittain laskusuuntaisia edellisvuoteen verrattuina. Lopen tulokset vastaavat valtakunnallista muutosta.

1.–3.-luokkien oppilaat suorittivat pyöräilymerkin.

Koulupudokkaiden tukemiseen panostettiin mm. joustavan perusopetuksen ja Pysäkki-luokan toimenpiteillä. Kevään yhdeksäsluokkaisista 100 % sai perusopetuksen päättötodistuksen vuoden 2023 aikana.

Koulut ovat osallistuneet UNICEF Lapsiystävällinen kunta -mallin toimenpiteiden toteutukseen mm. palautteen keruun ja lapsivaikutusten arvioinnin osalta. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus on käynnistynyt perusopetuksen vuosiluokilla 1, 2 ja 7 syyslukukauden 2023 alussa. Harrastuskerhotoiminta on jatkunut kouluilla. Marraskuussa alakoulujen oppilaskunnat kokoontuivat kunnantalolla.

Jokaisella alakoululla toimi vuoden aikana vähintään yksi kerho.

Toteutuma 2

Perusopetuksen kuudesluokkalaiset ja kahdeksaluokkalaiset osallistuivat yrityskylätoimintaan.

Yhtenäiskoulussa järjestettiin työelämämessut kevätlukukaudella 2023.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	603 202	422 900	0	422 900	537 118	-114 218	127,0 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-9 068 595	-9 903 488	-42 660	-9 946 148	-9 643 734	-302 414	97,0 %
Toimintakate	-8 465 392	-9 480 588	-42 660	-9 523 248	-9 106 616	-416 632	95,6 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-605 068	-616 700	0	-616 700	-587 239	-29 461	95,2 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-9 070 460	-10 097 288	-42 660	-10 139 948	-9 693 855	-446 093	95,6 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Tilikauden toimintakate on 95,6 % budjetoidusta. Toimintatuotot ovat ylittyneet 114 218 euroa talousarviossa arvioidusta johtuen hankkeista ja kotikuntakorvauksista. Toimintamenot ovat puolestaan alittuneet talousarviossa arvioidusta 302 414 euroa, mikä johtuu suurimmalta osin alittuneista henkilöstökustannuksista.

Hankkeet

”Koulun kerhotoiminnan tukeminen” -hanke jatkui koko vuoden. Hankkeen tavoitteena on monipuolisen ja laadukkaan kerhotoiminnan tarjoaminen Lopen kunnan kouluissa. Hankkeeseen osallistuivat kaikki Lopen kunnan alakoulut. Opetushallitus on myöntänyt hankkeelle avustusta 7 000 euroa.

”Tasa-arvoa edistävät toimenpiteet Lopen kouluissa” -hanke jatkui vuonna 2023. Hankeavustuksella lisättiin kouluissa samanaikaisopetusta, ryhmien jakamista sekä oppimisen tukea yleisopetuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saatiin avustusta hankkeelle 98 000 euroa.

”Korona-ajan heijastusvaikutusten minimointi Lopen perusopetuksessa” -hankkeessa palkattiin resurssiopettajia perusopetukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö oli myöntänyt hankkeelle avustusta 95 000 euroa käytettäväksi 31.7.2024 saakka.

”Maahanmuuttotasaustaisten oppilaiden perustaitojen vahvistaminen” -hanke jatkui vuonna 2023. Hankkeessa luotiin malli maahanmuuttotasaustaisten oppilaiden kielitaidon, opiskelu- ja koulunkäyntivalmiuksien sekä perustaitojen oppimiseen. Opetushallituksen avustus hankkeelle oli 92 700 euroa.

Mittarit ja tunnusluvut

Oppilasmäärät:	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Joentaan koulu	41	37	37	31
Kormun koulu	50	59	57	59
Launosten koulu	121	109	112	106
Lopen yhtenäiskoulu	473	487	488	489
Länsi-Lopen koulu	24	24	24	28
Läyliäisten koulu	151	135	136	120
Koulumatkakuljetukset				
- kuljetusoppilaiden määrä (perusopetus)	386	391	396	400
- kuljetuskustannukset / kuljetusoppilas (perusopetus)	1 904	2 164	2 174	2 201

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: LUKIO

Perustehtävä

Tuottaa opiskelijoille niin hyvä pohjakoulutus, että he menestyvät ylioppilaskirjoituksissa ja saavat hyvät jatko-opintovalmiudet.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Lukiolaiset ovat tyytyväisiä koulutukseensa	Palautekyselyn tulokset hyvällä tasolla	Rehtori
	Opiskelijat suorittavat yo-tutkinnon tavoiteajassaan	Uusien ylioppilaiden lukumäärä kaikki aineet kirjoittaneista	Rehtori

Toteutuma

Lukiolaiset ovat kyselyn mukaan tyytyväisiä koulutukseensa. Erityistä kiitosta opiskelijat ovat antaneet arviointiviikon järjestelyistä ja valitsemiensa opintojaksojen toteutumisesta. Lisäksi erilaiset vierailut ja retket sekä tiimien järjestämät tapahtumat ovat saaneet positiivista palautetta. Tyytyväisiä ollaan oltu myös erityisopettajalta saatuun tukeen. Kyselyn mukaan oman ryhmän toiminta ja yhteishenki on ollut kantavana voimana oppilaiden jaksamisessa.

Kaikki lukiolaiset eivät ole valmistuneet tavoiteajassa. Osa opiskelijoista on päättänyt hajauttaa kirjoitukset useammalle vuodelle ja tavoiteaika on näin ollen muuttunut. Yksi opiskelijoista jätti lukion kesken.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	16 953	5 100	0	5 100	34 185	-29 085	670,3 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-811 141	-916 444	0	-916 444	-803 904	-112 540	87,7 %
Toimintakate	-794 189	-911 344	0	-911 344	-769 720	-141 624	84,5 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-63 879	-67 800	0	-67 800	-63 879	-3 922	94,2 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-858 067	-979 144	0	-979 144	-833 598	-145 546	85,1 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Tilikauden toimintakate on 84,5 % budjetoidusta. Toimintatuotot ovat ylittyneet 29 085 euroa talousarviossa arvioidusta johtuen hankkeista. Toimintamenot ovat puolestaan alittuneet talousarviossa arvioidusta 112 540 euroa, mikä johtuu suurimmalta osin alittuneista henkilöstökustannuksista.

Hankkeet

Valtion erityisavustus lukiokoulutuksen järjestäjille koronapandemian vaikutusten tasoittamiseksi (päätyi 31.7.2023) mahdollisti rinnakkaisten ryhmien perustamisen kolmannelle vuosikurssille. Lisäksi tukiopetuksen määrää pystyttiin hankkeen myötä lisäämään. Opinto-ohjaajien resurssia pystyttiin käyttämään enemmän myös opiskelijoiden henkilökohtaiseen ohjaukseen.

”Laatua lukioon kolmen koplassa” -hankkeessa kiinnitettiin erityishuomiota oppilaiden hyvinvointiin ja kouluun kiinnittymiseen. Tavoitteena on kehittyvä ja hyvinvointia tukeva toimintakulttuuri lähilukiossa, laaja-alaisen osaamisen integroituminen osaksi lukion toimintakulttuuria, yhteisopettajuus työtapana ja tuen muotona. Lisäksi jatketaan edellisen, jo päättyneen ”Virtuaalitodellisuus osana oppimista” -hankkeen hyödyntämistä.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Lukio-opiskelijat yhteensä (31.12.)	71	76	80	59
Ylioppilaat	30	14	36	31

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Perustehtävä

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan lähtökohtana on tarjota lapsille turvallinen kasvuympäristö koulupäivää ennen ja sen jälkeen, tukea lapsen kasvua ja kehitystä, luoda perustaa hyvälle vapaa-ajanviettotavoille ja auttaa perheitä kasvatustehtävän toteuttamisessa. Lisäksi toiminnan tarkoituksena on lapsen valvomattomaan ajankäyttöön liittyvien riskitekijöiden sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisy ja pyrkimys edistää yhteiskunnallista tasa-arvoa.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Lapsen osallisuuden mahdollistaminen ja vahvistaminen toiminnassa	Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuville lapsille tehdään arviointikysely syksyllä 2023	Päiväkodin johtajat Varhaiskasvatus-päällikkö

Toteutuma

Aamu- ja iltapäivätoimintaa oli yhtenäiskoululla ja Launosten koululla sekä iltapäivätoimintaa Läyliäisten koululla ja syksyllä 2023 myös Kormun koululla.

Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten arviointikysely ei toteutunut syksyllä, vaan se siirrettiin tehtäväksi keväällä 2024.

Uusi toiminnanohjausjärjestelmä Tiera Vesselin toimittama Daisy otettiin käyttöön 1.12.2023. Sen kautta haetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan ja tehdään tulotietojen ilmoittaminen. Lisäksi käyttöön tuli DaisyFamily, joka on tarkoitettu päivittäiseen asiointiin huoltajien ja aamu- ja iltapäivätoiminnan välillä. DaisyFamilyssä ilmoitetaan läsnäolo aamu- ja iltapäivätoimintaan sekä viestitään perheiden ja huoltajien välillä.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstölle järjestettiin uuden toiminnanohjausjärjestelmän osalta koulutus marras-kuussa 2023.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	42 025	44 000	0	44 000	111 430	-67 430	253,2 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-189 573	-247 503	0	-247 503	-246 362	-1 141	99,5 %
Toimintakate	-147 548	-203 503	0	-203 503	-134 932	-68 571	66,3 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-147 548	-203 503	0	-203 503	-134 932	-68 571	66,3 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintatulot ylittyivät 67 430 euroa ja toimintamenot alittuivat 1 141 euroa. Toimintatulot ylittyivät, koska talousarvion laadintavaiheessa ei ollut tiedossa, että hyvinvointialue korvaa vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnasta aiheutuvat kustannukset. Sopimus Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa on tehty kesällä 2023.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaustuntien määrä	4 131	4 025	3 800	3831
Aamupäivätoimintaan osallistuvien lasten lukumäärä	43	30	40	37
Iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten lukumäärä	70	42	60	60

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: KANSALAIKOPISTO

Perustehtävä

Lopen opisto on monipalveluopisto, jonka tehtävänä on kunnan ainoana aikuisoppilaitoksena järjestää kaikille avointa, laadukasta ja monipuolista opetusta elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti eri puolilla kuntaa ja erilaisille kohderyhmille. Lopen opisto järjestää myös alle 16-vuotiaille opetusta kuvataiteessa ja musiikissa.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Arjen taitojen koulutusta on kurssitarjonnassa	Opisto järjestää monipuolisesti erilaisia arkielämän taitojen kehittämiseen liittyviä kursseja	Opiston rehtori
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Kurssitarjontaa on eri ainealueilta joko lyhytkursseina tai koko lukuvuoden kursseina	Mahdollisimman moni kurssi toteutuu eli yksittäiselle kurssille ilmoittautuu vähintään kuusi opiskelijaa viikkoa ennen ko. kurssin alkamista	Opiston rehtori
	Kursseja suunnitellaan pidettäväksi eri puolilla kuntaa	Kursseja järjestetään vähintään kolmessa eri kylässä kirkonkylän lisäksi	Opiston rehtori
	Yhteistyö kirjaston kanssa jatkuu	Kirjailijavierailuiden järjestäminen yhteistyössä kirjaston kanssa	Opiston rehtori
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Terveyttä ja hyvinvointia ylläpitäviä kursseja on tarjolla	Kurssien toteutuminen	Opiston rehtori

Toteutuma 1

Opisto tarjosi kuntalaisille monipuolista arkitaitojen opetusta jumpasta kehräämiseen. Kursseja järjestettiin yhdeksältä (9) eri elämäntilanteelta ja kaikilta alueilta niitä myös toteutui.

Toteutuma 2

Lopen opisto toteutti vuonna 2023 yhteensä 90 kurssia. Kursseja toteutui Kirkonkylässä, Läyliäisissä, Launosissa ja Pilpalassa sekä verkkokursseina, joihin on mahdollista osallistua myös kunnan haja-asutusalueilta tai kokonaan sen ulkopuolelta. Kirjailijavieraina Lopella kävivät Ann-Christin Antell keuhällä ja Leena Lehtolainen syksyllä. Kirjailijavierailut toteutettiin yhdessä Lopen kirjaston kanssa.

Toteutuma 3

Kaikki kansalaisopiston kurssit edistävät opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia. Tarjotuista kursseista noin 76 % toteutui eli saavutti kuuden osallistujan minimin.

Vuodelle 2023 Lopen opistossa suunniteltiin 118 erimittaista kurssia, joista 90 toteutui. Opiskelijamäärän pienentyminen vuoteen 2022 verrattuna johtuu liikuntakurssien vähenemisestä 17:sta 11:een. Tämä taas johtui kahden opettajan lähtemisestä pois opettajakunnasta.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	33 398	36 100	0	36 100	39 453	-3 353	109,3 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-202 409	-198 035	0	-198 035	-194 858	-3 177	98,4 %
Toimintakate	-169 010	-161 935	0	-161 935	-155 405	-6 530	96,0 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-169 010	-161 935	0	-161 935	-155 405	-6 530	96,0 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Tehtäväalueen toimintakatteen toteuma on 96 %. Kurssimaksutuotot ylittyivät ja toisaalta henkilöstökulut jäivät hieman alle arvioidun.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Nettomenot/opetustunti	75	83	61	76
Nettomenot/opiskelija	225	232	238	241
Nettomenot/asukas	16	22	20	19
Opiskelijat	558	734	650	608
Kurssit	72	94	88	90

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: TAITEEN PERUSOPETUKSEN TUKEMINEN

Perustehtävä

Tehtävälueeseen sisältyvät määrärahat Riihimäen musiikkiopiston, Etelä-Hämeen Tanssiopiston ja Riihimäen nuorisoteatterin loppilaisille tuottaman taiteiden perusopetuksen tukemiseen.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Musiikkileikkikoulutoimintaa Kirkonkylässä, Launosissa ja Läyliäisissä	Lasten lukumäärä / vertailuvuodet (2 edellistä vuotta)	Sivistysjohtaja
	Etelä-Hämeen Tanssiopiston kanssa käydään sopimusneuvottelut	Sopimus tehty	Sivistysjohtaja
	Riihimäen nuorisoteatterin kanssa käydään sopimusneuvottelut	Sopimus tehty	Sivistysjohtaja

Toteutuma

Musiikkiopiston kaikki oppilaspaiikat on täytetty. Musiikkileikkikoulutoimintaan osallistujien määrä oli vuonna 2023 pienempi kuin edellisenä vuonna. Toimintaa on järjestetty Kirkonkylässä, Launosissa ja Läyliäisissä.

Yhteistyösopimus Etelä-Hämeen Tanssiopiston kanssa on tehty keväällä 2023.

Riihimäen Nuorisoteatterin kanssa ei laadittu erillistä sopimusta. Kunnanhallitus on 7.10.2019 (§ 181) hyväksynyt Riihimäen Nuorisoteatterin taiteen perusopetuksen teatteritaiteen laajan oppimäärän opetussuunnitelman käytettäväksi Lopen toimipisteessä ja siitä maksettavan korvauksen.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-39 264	-57 700	0	-57 700	-60 723	3 023	105,2 %
Toimintakate	-39 264	-57 700	0	-57 700	-60 723	3 023	105,2 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-39 264	-57 700	0	-57 700	-60 723	3 023	105,2 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Tilikauden toimintakate on 105,2 % budjetoidusta. Toimintamenot ovat ylittyneet 3 023 euroa.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Lopen oppilaspaiikkojen lukumäärä / Musiikkiopisto	35	35,5	35	35
Musiikkileikkikouluun osallistujien lukumäärä	38	49	35	41
Loppilaisten opiskelijoiden määrä / Tanssiopisto			150	175
Oppilaspaiikkojen lukumäärä Lopella / Nuorisoteatteri			15	15

TOIMIELIN: SIVISTYSLAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: KIRJASTOTOIMI

Perustehtävä

Yhteistyön avulla ajanmukaisia, asiakaslähtöisiä ja elämyksellisiä kirjastopalveluita elämänkaaren kaikissa vaiheissa perinteitä unohtamatta. (Ratamo-kirjastojen visio)

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Lasten ja nuorten lukemisen tukeminen: Kirjavinkkausten ja tiedonhaunopetuksen lisääminen	Tilaisuuksien ja kävijöiden määrä vähintään edellisten vuosien tasolla	Kirjastotoimenjohtaja
	Monipuoliset tapahtumat ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa	Kävijämäärät vähintään edellisten vuosien tasolla	Kirjastotoimenjohtaja
	Kehitetään kirjastosta matalan kynnyksen kohtaamispaikka, joka tarjoaa tilan monimuotoiselle kohtaamiselle ja toiminnalle	Tilojen monipuolinen käyttö, käyttöasteen mittaaminen	Kirjastotoimenjohtaja
	Ratamon verkkopalveluiden lisääminen, mm. verkkomaksamisen mahdollistaminen	Verkkokäyntien tilastot	

Toteutuma

Lasten ja nuorten lukemisen tukeminen

Tiedonhaun- ja kirjastonkäytönopetusta tarjottiin eri luokka-asteille. Alakoululaisille opetettiin tiedonhakua mm. ”Kadonnut myyrä” -seikkailun avulla. Kirjastokäytön opetusta ja aineistoesittelyitä pidettiin mm. Joentaan ja Länsi-Lopen kouluilla.

Keväällä kirjasto osallistui valtakunnalliseen aikakauslehtiiviikkoon. Kirjaston toiminnallisiin rasteihin osallistui yhtenäiskoulun 5.–6.-luokkien oppilaita. Lisäksi järjestettiin ohjelmaa valtakunnallisella lukuviikolla.

Yhtenäiskoulun 4.–6.-luokkalaiset kutsuttiin kirjastoon kansallisena lasten ja nuorten tietokirjapäivänä. Kuvittaja ja tietokirjailija Pinja Meretoja kertoi kirjoistaan ”Pullervo – suuri kirja saimaannorpasta” sekä ”Aikamatka – miten telefonista tuli älykäs”.

Marraskuussa Kormun, Launosten ja Läyliäisten koulujen 3.–4.-luokkalaiset saapuivat kirjastoon kuuntelemaan Supermarsun tekijää, kirjailija Paula Norosta. Kirjailija kertoi tuotannostaan ja oppilaat keksivät yhdessä kirjailijan kanssa erilaisia tarinoita.

Satutuokioita pidettiin kirjaston lisäksi Päiväkoti Sirkuksessa, Launosten koululla, Päiväkoti Pellavassa, Läyliäisten koululla sekä seurakunnan perhekerhoissa eri puolilla kuntaa. Satutuokiota järjestettiin yhteensä 42 kertaa ja niihin osallistui 983 lasta.

Erikoiskirjastovirkailija oli mukana myös seurakunnan Kaakkis-kerhoissa Launosissa, Läyliäisissä ja Pilpalassa sekä pitämässä sarjakuvapajaa Launosissa ja Läyliäisissä.

Lopen yhtenäiskoulun 7–9-luokat osallistuivat erilaisiin tiedonhaunopetustuokioihin. 7.-luokkalaiset osallistuivat kirjastonkäytön ja tiedonhaun opastukseen sekä kirjastokierrokselle. Kierroksella heille kerrottiin kirjaston palveluista ja kokoelmasta, tiedonhausta verkkokirjastossa sekä esiteltiin mm. kausijulkaisuja ja kotiseutukokoelmaa. 8.-luokkalaisille pidettiin aikuisten osaston genre-vinkkausta sekä esiteltiin nuorten aikuisten kaunokirjallisuutta. Historian valinnaisryhmäläisille opastettiin tiedonhakua Ratamo Finna-verkkokirjastosta. 9.-luokkalaiset kävivät kaunokirjallisuuden esittelytuokioissa sekä elämäkertavinkkauksessa. Kaikille yläkoulun ryhmille esiteltiin myös selkokirjallisuutta.

Monipuoliset tapahtumat

Vuosi 2023 oli tapahtumarikas vuosi. Kirjasto järjesti yhteensä 83 tapahtumaa lapsille ja aikuisille sekä osallistui muiden toimijoiden järjestämiin tapahtumiin. Kirjaston tapahtumiin osallistui vuoden aikana 2 996 henkilöä.

Kirjastolla kuultiin mm. Vanerin poikien Hector-konsertti ja Jenni Haukion runoista tehty konsertti. Ohjelmassa oli ajankohtainen kyberturvallisuusiila, valtakunnallinen varautumispäivä, kirjailija Ann-Christin Antellin vierailu ym. Lisäksi kirjasto järjesti jo perinteeksi muodostuneen pehmolelujen yökylän sekä Harry Potter -tapahtuman. Kirjasto-auto toimi eduskuntavaaleissa ennakkoäänestyspaikkana. Huhtikuussa Fallesmanni-salin valloitti Mimin ja Kukun vauhdikas lastenkonsertti.

Kesällä kirjastossa järjestettiin ensimmäistä kertaa kunnan ja seurakunnan yhteinen yhdenvertaisuustapahtuma. Fallesmanni-salissa oli hieno näyttely Arvi Paloheimon valokuvista sekä koulujen yhteinen taidenäyttely, jossa nähtiin upeita oppilastöitä. Syksyn tapahtumatarjonta oli myös runsasta: musiikkitahtotyöpaja, luentoja muististävällisestä asumisesta, Timo Tiilikainen -taikurishow. Kirjailijavieraksi saatiin suosittu jännityskirjailija Leena Lehtolainen. Kirjasto järjesti ensimmäistä kertaa Willamagian neuleillan ja osallistui lapsen oikeuksien viikkoon sekä pohjoismaiseen kirjastoviikkoon.

Marraskuussa oli erittäin suosittu Halloween-tapahtuma, jonka järjestelyissä ja toteutuksessa nuorisopalvelut, Lopen 4H-yhdistys ry ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lopen yhdistys ry olivat tiiviisti mukana. Suosituin piste oli nuorisopalvelujen Frankensteinin laboratorio kirjaston autotallissa. Kirjasto osallistui myös Antin Adventti -tapahtumaan, jossa esiintymässä olivat ilmapallotaikuri Jaani sekä nukketeatteri Taiga-Matto.

Tapahtumissa yhteistyökumppaneita ovat koulut, kulttuuripalvelut, nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, Lopen opisto, Lopen seurakunta, yhdistykset sekä muut toimijat.

Helmikuussa kirjastossa otettiin käyttöön uusi palvelu, kun nepsy-nurkka avattiin. Yhdessä Oma Hämeen lasten ja nuorten kuntoutuspalveluiden kanssa toteutetun nepsy-nurkan tavoitteena on, että perheet saisivat helposti ja kootusti tietoa, ideoita ja toimintakeinoja sujuvan arjen tueksi. Kirjaston nepsy-nurkasta löytyy lapsen ja perheen arkea mahdollisesti helpottavia nepsy-välineitä, mm. painokäärme, aktiviteettipussi, istuintyyny. Välineet ovat kangaskasseissa, joita voi lainata kirjastokortilla.

Uutta olivat myös suuren suosion saaneet kausikortit. Riihimäen Raviseura ry lahjoitti neljä (4) kausikorttia Riihimäen raveihin. Liikuntapalvelut hankki kirjastosta lainattaviksi kausikortit Riihimäen Cocks'n, HPK:n sekä Hyvinkään Tahkon peleihin. Lisäksi lainattavissa oli Riihimäen Nuorisoteatterin teatterikortti sekä kulttuurikortti kunnan kulttuuripalvelujen tapahtumiin.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarvot ja määrärahat							
Toimintatulot	19 071	15 700	0	15 700	10 045	5 655	64,0 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-537 680	-568 996	0	-568 996	-544 675	-24 321	95,7 %
Toimintakate	-518 609	-553 296	0	-553 296	-534 630	-18 666	96,6 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-25 408	-27 800	0	-27 800	-21 515	-6 285	77,4 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-544 017	-581 096	0	-581 096	-556 145	-24 951	95,7 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Kirjastotoimi toteutui kokonaisuutena talousarvion mukaisesti. Toteumaan vaikutti kirjastoauton onnettomuus huhtikuussa. Kirjastotoimen toimintakateen toteuma on 96,6 %. Kesällä 2023 kirjasto työllisti kaksi loppilaista nuorta kesätöihin kirjastolle.

Hankkeet

Ratamo-kirjastoilla oli käynnissä kaksi yhteistä hanketta vuoden 2023 aikana. ”Kadonneen lukuinnon metsästäjät” -hanke painottui lapsiin ja nuoriin. Hankkeen tavoitteena oli parantaa lukutaitoa ja saavuttaa ne kohderyhmät, joita ei ole tarpeeksi huomioitu Ratamo-kirjastoissa. Kirjastojen toimintasuunnitelmassa (2021–2024) on määritelty tavoitteeksi lukutaidon ja lukemisen edistäminen. Lopella kohderyhmänä oli nuoret lapsiperheet. Hankkeen tiimoilta järjestettiin kuvakirjavinkkauksia vanhemmille ja aineiston hankinnassa painotettiin lasten- ja nuortenkirjojen osuutta. Hanketta hallinnoi Hyvinkään kirjasto.

Kirjastot voivat edistää demokratiaa ja osallisuutta monin eri tavoin. Ratamo-kirjastojen ”Puhu poliitikolle” -hanke starttasi käyntiin tammikuussa 2022 hanketyöntekijän myötä. Ratamo-kirjastoissa on järjestetty hankkeen tiimoilta lähes 30 erilaista tilaisuutta. Viime vuonna Lopen kirjastossa vieraili politiikan toimittaja Olli Seuri, joka luennoi aiheesta ”Miksi vuoropuhelu on tärkeää yhteiskunnassa?”. Työ jatkuu demokratiakalenterien ohjaamana kirjastojen oman henkilökunnan voimin. Puhu poliitikolle -hankkeelle saatiin jatkoaikaa 2024 loppuun saakka. Hankkeen veto-vastuu on Riihimäen kaupunginkirjastolla.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Lainat, kpl/asukas	8,77	9,16	10	9,51
Menot, €/asukas	63,15	64,67	59,11	63,24

Vuonna 2023 lainausten määrä kasvoi 5 % ja kävijöiden 5,5 %, vaikka kirjastoauto oli poissa käytöstä huhtikuusta vuoden loppuun. Kävijöitä oli yhteensä 48 801 ja lainoja 73 692 kappaletta.

Kouluille ja päiväkodeille kirjastoauton palveluja korvattiin kirjakasseilla. Pääkirjaston henkilökunta valitsi jokaiselle luokalle ja päiväkotiryhmälle sopivia kirjoja, lasten ikä ja lukutaito huomioiden. Pääkirjaston henkilökunta kuljetti kirjakassit kerran kuukaudessa kouluille ja päiväkodeille. Yhteensä kasseja tehtiin 130 kappaletta ja niissä oli 3 038 kirjaa.

TOIMIELIN:

TEKNINEN LAUTAKUNTA

TALOUSARVIO 2023

Sitovat tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Suunnitelmallisesti kunnossa pidetty kunnan infraomaisuus	Kunnan infraomaisuuden ylläpito tarkoituksenmukaisella tasolla Viemäreiden kuntoselvitystä jatketaan ja korjausohjelma on toteutuksessa	Tekninen johtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Taajama-alueiden viihtyisyyden parantaminen	Hyväksyttyä kirkonkylän viheralueiden kehittämisen toimintasuunnitelmaa toteutetaan Kunnan ja ELYn välistä kirkonkylän taajamaviheralueiden kunnossapidon hoitovastuusopimusta toteutetaan Laaditaan ja hyväksytään Läyliäisten ja Launosten taajamien läpi kulkevien teiden liikenneviheralueiden hoitovastuusopimus ELYn kanssa	Työnjohtaja Tekninen johtaja Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Pienyritysten sijoittumis- halukkuuden lisääminen	Jylhäkummun pienyritysalueen infra on rakennettu Marjarinne II -asuntoalueen valmius mahdollistaa pientalorakentamisen	Tekninen johtaja

Toteutuma 1

Läyliäisten taajamassa asfaltoitiin Mäkeläntien noin 600 metrin osuus ja rakennettiin Toivolantielle, Karpalistentielle ja Mäkeläntielle korotetut suojatiet tai liikennehidasteet. Läyliäisissä suoritettiin kevään aikana vuotovesikartoitukseen liittyvänä korjauksena Nahkurinkujan viemäriä noin 100 metrin osuus. Vesilaitos teetti kirkonkylän alueella Jokiniementien ja Eetiläntien viemäriin kuntokartoituksen ja teki sen perusteella noin 250 metriä viemäriin sujutuskorjausta.

Toteutuma 2

Kunnantalon, kirjaston ja S-marketin kiinteistöjen ympäristössä sekä Yhdystiellä toteutettiin siitä teknisessä lautakunnassa 9.8.2023 hyväksyttyä ympäristötöiden työsuunnitelmaa. Työ jatkuu Yhdystien osalta vuoden 2024 kevät- / kesäkaudella. Tekninen toimi hoiti kesäkauden Jokiniementien, Yhdystien ja Pilpalantien liikenneviheralueiden kesäkunnossapidon kunnan ja ELY-keskuksen hoitosopimuksen mukaisesti.

Läyliäisten ja Launosten taajama-alueiden liikenneviheralueiden hoitosopimusta ei laadittu kunnan käytettävissä olevan kesäkauden työntekijäresurssin vuoksi. Sopimusneuvottelut käydään keväällä 2024 ja tavoite pyritään saamaan toteutetuksi vuoden 2024 kesäkaudella.

Toteutuma 3

Jylhäkumpu II -pienyritysalueen infrarakenteina valmistui vesihuoltolinjoja ja asemakaavateitä noin 200 metriä pääurakan mukaisesti vuoden 2023 loppuun mennessä. Asemakaavateiden vihertöiden viimeistelyt toteutetaan vuoden 2024 kevät- / kesäkaudella.

Suoritetun yritysvaikutusten arvioinnin perusteella seuraavilla sitovilla tavoitteilla on yritysvaikutuksia:

Sitova tavoite 2023	Yritysvaikutukset	Asteikko -3...3
Suunnitelmallisesti kunnossa pidetty kunnan infraomaisuus	Korjausohjelman toteutuksessa tehdään yhteistyötä paikallisten palvelujen tarjoajien kanssa.	+ 2
Taajama-alueiden viihtyisyyden parantaminen	Taajamien vetovoima kehittyy, kunnostustöissä hyödynnetään paikallisia toimijoita.	+ 2
Pienyritysten sijoittumishalukuuden lisääminen	Kunnan vetovoimaisuus paranee. Elinkeinorakenne monipuolistuu.	+ 1

Yritysvaikutusten toteutumisesta raportoidaan neljännesvuosiraportoinnin yhteydessä.

Toteutuma 1

Vuoden aikana tehdyissä infran kunnostustöissä, mukaan lukien pienemmät investointityöt, käytettiin aina mahdollisuuksien mukaan tasapuolisesti vapaana olevia paikallisia palveluntarjoajia (koneyrittäjät, yrittäjät ja materiaalien/tarvikkeiden toimittajat). Positiiviset yritysvaikutukset heijastuivat kattavasti kaikkiin edellä mainittuihin toimijoihin.

Toteutuma 2

Taajama-alueiden viihtyvyyttä parantavia toimia tehtiin laajasti, mutta näistä pääosa painottui S-marketin laajennushankkeen kautta kirkonkylään. Kunnan vastuulla olevissa töissä hyödynnettiin monipuolisesti paikallisia sekä myös talousalueen ammattilaisia.

Toteutuma 3

Viheraluetöillä, laajemmilla istutuksilla, kaavateiden asfaltoinneilla sekä yleisellä siisteyden parantamisella tekninen toimi pyrki edesauttamaan yleisen viihtyisyyden ja vetovoiman parantamisessa. Jylhäkumpu II -pienyritysalueen infrarakentaminen lisää pienyritysten kiinnostusta Lopesta sijoittumispaikkana. Elinkeinorakenteen monipuolistumisen parantamista näillä toimilla ei voi suoraan osoittaa, mutta se mahdollistaa sen.

Toimialan talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Myyntituotot	-4 488 224	-3 899 600	0	-3 899 600	-4 625 110	725 510	118,6 %
Tuet ja avustukset	-26 278	-23 500	0	-23 500	-20 334	-3 166	86,5 %
Muut toimintatuotot	-453 622	-909 400	0	-909 400	-886 075	-23 325	97,4 %
TOIMINTATUOTOT	-4 968 124	-4 832 500	0	-4 832 500	-5 531 518	699 018	114,5 %
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	-39 539	-30 000	0	-30 000	-35 168	5 168	117,2 %
Henkilöstökulut	2 482 627	2 413 461	71 540	2 485 001	2 462 836	22 165	99,1 %
Palvelujen ostot	1 918 165	1 337 100	116 000	1 453 100	1 580 487	-127 387	108,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 995 982	2 137 900	105 000	2 242 900	2 292 569	-49 669	102,2 %
Avustukset	118 006	130 000	0	130 000	127 375	2 625	98,0 %
Muut toimintakulut	359 438	241 650	14 000	255 650	297 471	-41 821	116,4 %
TOIMINTAKULUT	6 874 217	6 260 111	306 540	6 566 651	6 760 738	-194 087	103,0 %
TOIMINTAKATE	1 866 555	1 397 611	306 540	1 704 151	1 194 051	510 099	70,1 %

TOIMIELIN: **TEKNINEN LAUTAKUNTA**

TEHTÄVÄALUE: **TEKNINEN HALLINTO**

Perustehtävä

Tuottaa teknisen hallinnon palveluita kuntalaisille sekä kunnan muille toimialoille. Tehtäväalueelle sisältyy teknisen toimialan hallinto ja yksityisteiden avustaminen.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Yksityistieavustukset ovat ajan tasalla	Harkinnanvaraisten yksityistieavustusten tasoa tarkistetaan vuosittain kunnossapitokulujen kustannuskehityksen mukaan ja määrä säilytetään riittävänä	Tekninen johtaja
		Avustusten maksatus kesäkuun loppuun mennessä	Hallintosihteeri
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Monipuoliset ulkoiluväylät	Kunnostetaan ja kehitetään kevyen liikenteen väylästä siitä laaditun kehittämissuunnitelman mukaisesti	Tekninen johtaja
		Suunnitelmaa toteutetaan resurssien mukaisesti	
	Tiedotuskäytänteiden edelleen parantaminen	Asioiden oikea-aikainen informatiivinen tiedottaminen viestintäkanavissa	Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Paikallisen palvelutarjonnan käyttäminen	Monipuolinen hyödyntäminen paikallisten toimijoiden eri palveluissa	Tekninen johtaja Kiinteistöpäällikkö

Toteutuma 1

Teknisessä lautakunnassa hyväksyttiin 11.5.2023 Lopen kunnan alueen yksityisteiden kunnossapitoon 130 000 euron avustukset, jotka maksettiin pääosin 30.6.2023. Avustustaso nousi 15 000 euroa edellisvuodesta yleistä kustannusnousua vastaavasti.

Toteutuma 2

Valtuusto vahvisti 27.2.2023 Lopen kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma 2030:n (= kehittämissuunnitelma).

Tämän perusteella ja talousarvion resursseilla vuoden aikana peruskorjattiin Launosissa Lukkotien kevyen liikenteen väylä (rakennelevitys ja asfaltointi) noin 150 metrin osuudelta ja rakennettiin Ratatien eteläpään katuvalaistus noin 450 metrin osuudelle.

Läyliäisten Karpalistentien ja Toivolantien ajorataosuudelle rakennettiin korotettuja suojateitä ja liikennehidasteita. Mäkeläntielle rakennettiin kevyen liikenteen väylä (rakennelevitys ja asfaltointi) noin 500 metrin matkalle.

Tehdyt toimenpiteet edistivät merkittävästi kevyen liikenteen turvallista liikkumista.

Tiedotusta kehitettiin edelleen kuluneen vuoden aikana ennakoivampaan toimintamalliin, jossa tiedossa olevista korjaustoimista tiedotettiin aktiivisesti sekä kunnan verkkosivuilla että yhteistyössä viestintäsuunnittelijan kanssa sosiaalisen median kanavissa.

Toteutuma 3

Teknisten palvelujen tuottamisessa hyödynnettiin paikallisia eri alojen toimijoita mm. kaavateiden ja yleisten alueiden valaistusten muutos- ja kunnossapitotöissä. Vesihuollon ennalta arvaamattomissa korjauskohteissa on käytetty aina paikallisia alan yrittäjiä ja näiden toimittamia materiaaleja.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	18 883	18 000	0	18 000	14 074	3 926	78,2 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-342 516	-335 090	-24 000	-359 090	-356 061	-3 030	99,2 %
Toimintakate	-323 634	-317 090	-24 000	-341 090	-341 987	897	100,3 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	0	-7 800	0	-7 800	0	-7 800	0,0 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-323 634	-324 890	-24 000	-348 890	-341 987	-6 903	98,0 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Teknisen toimen hallinnon talous on toteutunut arvioidun mukaisesti.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Avustettavat yksityistiet, kpl	113	115	–	115
Avustettavat yksityistiet, km	312	322	–	314
Avustettavat yksityistiet, €/km	783	900	–	1 052

TOIMIELIN: TEKNINEN LAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: TEKNISET PALVELUT

Perustehtävä

Huolehtia teknisen lautakunnan vastuulla olevista teknisistä palveluista, varastoista sekä koneista ja kuljetus-kalustosta.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Toimiva ja palvelutarpeen mukainen kalusto	Kalusto on tarpeeseen sopivaa Kalusto huolletaan suunnitelmallisesti ja kalusto on toimivaa sekä käyttövalmiudessa	Tekninen johtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Kysyntää vastaava palvelu	Ylläpidetään toimiva matonpesupaikka varikon yhteydessä	Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Hankinnat pääosin paikallisilta toimijoilta	Paikallisesti saatavissa olevia tuotteita käytetään mahdollisuuksien mukaan varastohankinnoissa	Varastonhoitaja Kiinteistöpäällikkö

Toteutuma 1

Yleisten alueiden talvikunnossapito tapahtui yrittäjöpohjaisesti alueurakointina palvelutarpeeseen soveltuvalla konekalustolla. Kunnan omaan palvelutarpeeseen hankittiin varikolle käytetty Kramer-kunnossapitokone, käytetty latujen tekemiseen soveltuva telalatakone ja käytetty viheralueiden ajoleikkuri sekä jääalueiden hoitamiseen soveltuva käytetty ns. jäämatti.

Kalustoa on huollettu ennakoivasti, mutta vanheneva konekalusto vaati tarkasteluvoonna mm. kuorma-autoon poikkeuksellisen kalliita korjauksia. Kalusto pystyi hyvin vastaamaan palvelutarpeeseen.

Toteutuma 2

Varikon yhteydessä ylläpidetty matonpesupaikka oli käytössä kesä–syyskuun ajan.

Toteutuma 3

Kunnan hankintaohjeen mahdollistamat varastoon hankittavat tarvikkeet on ostettu tarjonnan mukaan paikallisilta toimittajilta.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	78 595	45 000	0	45 000	73 543	-28 543	163,4 %
Valmistus omaan käyttöön	1 502	2 200	0	2 200	5 156	-2 956	234,3 %
Toimintamenot	-202 177	-177 112	-20 000	-197 112	-220 862	23 750	112,0 %
Toimintakate	-122 079	-129 912	-20 000	-149 912	-142 164	-7 748	94,8 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-42 907	-40 400	0	-40 400	-47 711	7 311	118,1 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-164 987	-170 312	-20 000	-190 312	-189 876	-437	99,8 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Toimintatuotot ovat toteutuneet 28 543 euroa arvioitua suurempina. Toimintatuottojen toteutumaan on vaikuttanut sisäisten myyntituottojen toteutuminen arvioitua suurempana.

Toimintamenot ovat toteutuneet 23 750 euroa arvioitua suurempina. Toimintamenojen ylitykseen on vaikuttanut palveluiden ostojen sekä aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden toteutuminen arvioitua suurempina.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kuorma-auto, km	7 339	5 652	10 000	5 499
Traktorit, h	1 802	2 282	2 100	1 830
SER-jätteet, kg	75 244	65 013	63 000	51 290
Vaaralliset jätteet, kg	27 762	20 588	25 000	22 560

TOIMIELIN: **TEKNINEN LAUTAKUNTA**

TEHTÄVÄALUE: **RUOKAPALVELUT**

Perustehtävä

Tuottaa monipuolista, terveellistä ja maittavaa ruokaa asiakkaille taloudellisesti ja asiakaslähtöisesti sekä ohjata oikeisiin ruokatottumuksiin ja -tapoihin.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Ruokapalvelun toiminnan tarkastelu ja uudelleenjärjestely vuodelle 2024	Yhteistoimintalain mukaiset neuvottelut on käyty	Ruokapalvelupäällikkö
	Hoivan ruokien valmistus päättyy vuoden 2023 lopussa	Toimintamalli valmiina	Ruokapalvelupäällikkö
	Asiakastyytyväisyyksmittausta jatketaan	Asiakastyytyväisyyden tulokset ovat hyvällä tasolla	Ruokapalvelupäällikkö
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Kotimaisten elintarvikkeiden lisääminen mahdollisuuksien mukaan	Ostotilastot	Ruokapalvelupäällikkö

Toteutuma

Ruokapalvelun toiminnan tarkastelu ja uudelleenjärjestelyt ovat toteutuneet ja uudet toimintamallit ovat valmiina. Keittiöille voi antaa palautetta Jamix-mobiilisovelluksen kautta päivittäin, mutta palautteita annetaan vähäisesti. Kouluterveyskyselyssä kouluruokaan oltiin tyytyväisiä, maultaan kouluruokaa piti hyvänä 61,80 % vastaajista. Kotimaisten elintarvikkeiden käyttöä euroissa ja kiloissa mitattuna lisättiin noin 10 %, jolloin kotimaisuusaste vuonna 2023 oli noin 80 % (€) ja 83 % (kg).

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	1 299 970	1 155 200	0	1 155 200	1 264 371	-109 171	109,5 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-1 109 742	-1 247 643	0	-1 247 643	-1 159 501	-88 142	92,9 %
Toimintakate	190 228	-92 443	0	-92 443	104 869	-197 313	-113,4 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-32 481	-38 700	0	-38 700	-38 875	175	100,5 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	157 747	-131 143	0	-131 143	65 995	-197 138	-50,3 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Tehtäväalueen talous toteutui arvioitua positiivisempana. Toimintatulot ylittivät ulkoisen myynnin osalta ennakoitua ja toimintamenot jäivät erityisesti elintarvikemenojen osalta ennakoitua pienemmiksi.

Mittarit ja tunnusluvut

	Ateriamäärät				Suoritteet			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Kasari	226 733	245 453	261 971	260 394	240 354	253 505	279 243	278 681
Launonen	81 084	83 968	82 756	85 634	63 094	65 870	63 302	65 789
Läyliäinen	69 659	74 674	71 931	66 764	58 025	61 708	57 358	54 015
Yhteensä	377 476	404 095	416 658	412 792	361 473	381 083	399 903	398 485

TOIMIELIN: **TEKNINEN LAUTAKUNTA**

TEHTÄVÄALUE: **LIIKENNEVÄYLÄT**

Perustehtävä

Vastata kunnan ylläpitämien teiden kunnossapidosta sekä tievalaistuksesta.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kaavateiden korjausohjelma	Korjausohjelma on käytössä ja sitä toteutetaan järjestelmällisesti	Tekninen johtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Katuvalaistuksen kehittäminen	Katuvaloja uudistetaan peruskorjaussuunnitelman mukaisesti	Tekninen johtaja
	Katuvalojen toimivuus	Katuvalot tarkistetaan säännöllisesti ja huolletaan viivytyksettä	Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Päällystystyöt	Mäkeläntie ja Karpalokuja on päällystetty	Tekninen johtaja
	Kaavatien rakentaminen	Marjarinne II -asuntoalueen ja Jylhäkummun laajennuksen kaavatiet ovat valmiit	Tekninen johtaja

Toteutuma 1

Asemakaavateistä laaditun kohde- ja määräluetteloidun korjausyhdistelmän perusteella toteutettiin erikseen investiohjelmassa vahvistettuja peruskorjauksia Vuotakujalla, Lukkotien kevyen liikenteen väylän loppuun rakentamisessa, Ratatie katuvalaistuksen rakentamisessa sekä Rinnetie ja Rinnepolku ajoratojen asfaltoinneissa. Suunnitelman ulkopuolisena työnä tehtiin Nahkurinkujalla kulutuskerroksen uusiminen vuotovesikorjauksen yhteydessä.

Toteutuma 2

Läyliäistenraitille, Karkkilantielle ja Mäkeläntielle vaihdettiin LED-katuvalot. Ruunantielle ja Valjastielle rakennettiin uudet katuvalot ja valokuituputkitus yhteistyössä kaapeliverkkoyhtiö Caruna Oy:n kanssa. Ratatielle rakennettiin uudet väylävalot. Kartanontielle sekä Vähikkäläntielle ja tämän kevyen liikenteen väylälle vaihdettiin LED-valot. Perinteisiä valaisimia vaihdettiin LED-valoiksi yhteensä 151 kpl, joista noin 10 % omana työnä ja noin 90 % ostopalveluna.

Katuvalaistuksen tarkastus- ja korjauskierros on tehty keväällä ja syksyllä. Lisäksi tarkastus- ja korjauskierrosten yhteydessä vaihdettiin useita valaisimia eri taajamissa. Valaisimia kunnostettiin aina, kun kunnossapitotarvetta ilmeni. Lukkotiellä tapahtui alkutalvesta merkittävä maakaapelivaurio, jonka korjaaminen vaatii roudattoman maan kaivamista keväällä 2024 muiden verkonpitäjien maanalaisten johtojen vaurioiden välttämiseksi. Tämän osalta huoltojen viivytyksetön tavoite ei toteutunut.

Toteutuma 3

Mäkeläntie ja Karpalokuja sekä jalkakäytävä päällystettiin suunnitelmien mukaisesti. Lisäksi päällystettiin Rinnetie ja Rinnepolku. Kunnantalon alaparkkipaikkaa korjausasfaltointiin peruskorjausalueelta.

Marjarinne II -alueen kunnallistekniikka valmistui vuoden 2023 alkuun mennessä. Jylhäkummun laajennuksen kunnallistekniikka rakennettiin suunnitellusti valmiiksi vuoden 2023 loppuun mennessä.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	27 248	8 000	0	8 000	35 991	-27 991	449,9 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-430 293	-342 700	0	-342 700	-364 926	22 226	106,5 %
Toimintakate	-403 045	-334 700	0	-334 700	-328 935	-5 765	98,3 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-312 024	-349 700	0	-349 700	-394 596	44 896	112,8 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-715 068	-684 400	0	-684 400	-723 531	39 131	105,7 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Toimintatuotot ovat toteutuneet myyntituottojen osalta 27 991 euroa ennakoitua suurempina.

Toimintamenot ovat toteutuneet 22 226 euroa arvioitua suurempina. Toimintamenojen ylitys johtuu pääosin aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden toteutumisesta arvioitua suurempana.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Rakennetut kaavatiet, m	39 700	40 900	41 500	41 400
Päällystetyt kaavatiet, m	33 120	34 170	34 150	34 600

TOIMIELIN: **TEKNINEN LAUTAKUNTA**

TEHTÄVÄALUE: **YLEISET ALUEET**

Perustehtävä

Huolehtia kunnan ylläpitämien urheilualueiden, uima- ja venerantojen, puistojen sekä muiden yleisten alueiden ml. tori ja matonpesupaikka turvallisuudesta ja käytettävyydestä.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Leikkipuistojen kunnostaminen	Peruskorjataan kaksi leikkipaikkaa vuodessa: <ul style="list-style-type: none"> • Kallenpuisto • Holmanpuisto 	Työnjohtaja
		Leikkipuistot täyttävät niille asetetut turvallisuusmääräykset	Työnjohtaja
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Yleisten alueiden yleisilmeen ja viihtyisyyden parantaminen	Viheralueiden hoitosuunnitelmaa toteutetaan	Työnjohtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Paikallisten toimijoiden käyttö kunnossapito- ja rakentamistehtävissä	Alueella olevia urakoitsijoita sekä muita toimijoita hyödynnetään aina, kun siihen on mahdollisuus	Työnjohtaja

Toteutuma 1

Kallenpuisto, Holmanpuisto ja Mikonkaaren leikkipaikka korjattiin kesällä 2023. Leikkipuistojen välineturvallisuus on tarkastettu säännöllisin väliajoin neljä kertaa vuodessa. Leikkipaikoilla tehtiin kesällä säännösten määräämä kunto- ja kartoitus ulkopuolisen asiantuntijan toimesta. Raporttien perusteella leikkivälineistä korjattiin merkittävimmät turvallisuusriskit. Uimarannoilla ja leikkipuistoissa tehtiin viikoittain siisteys- ja käyttöturvallisuuden tarkastuskierrokset. Isokorkean virkistysalueella tehtiin kasvien vieraslajien poistamista. Latuja ja jääalueita pystytettiin pitämään toimivina tavanomaista pidempi kausi joulukuulta helmikuun loppuun. Tavoitteet saavutettiin.

Toteutuma 2

Liikenneviheralueiden kesäkauden kunnossapitotöitä ja osittaisia korjaustöitä tehtiin ELYn ja Lopen kunnan välisen Kirkonkylän liikenneviheralueiden kesäkauden kunnossapitovastuusopimuksen mukaisesti. Tämän perusteella toteutettiin korjaustoimenpiteitä. Kunnantalon ympäristön kunnostamisessa noudatettiin erikseen alueesta teknisessä lautakunnassa 9.8.2023 hyväksyttyä Kunnantalon ympäristön ja KT54 liittymän kunnostustöiden työsuunnitelmaa. Tavoitteet saavutettiin.

Toteutuma 3

Paikallisia kone- ja rakennusalan yrittäjien tarjoamia ammattitöiden palveluja käytettiin kunnossapitotehtävissä aina, kun heidän tarjoamansa palvelu kohtasi kunnan palvelutarpeen kanssa. Materiaalihankinnat toteutettiin mahdollisuuksien mukaan paikallisesti. Tavoite saavutettiin.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	7 363	7 500	0	7 500	6 415	1 085	85,5 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-363 266	-334 123	0	-334 123	-325 493	-8 630	97,4 %
Toimintakate	-355 903	-326 623	0	-326 623	-319 078	-7 544	97,7 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-125 138	-106 000	0	-106 000	-147 750	41 750	139,4 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-481 041	-432 623	0	-432 623	-466 829	34 206	107,9 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Yleisten alueiden talous on toteutunut arvioidun mukaisesti.

Mittarit ja tunnusluvut

Venepaikat	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023
– laituripaikat	21	22	18	22	21	21	21
– maapaikat	240	241	221	224	227	225	206

TOIMIELIN: TEKNINEN LAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: RAKENNUKSET

Perustehtävä

Vastata kunnan kiinteistöjen kunnossapidosta sekä niiden oikea-aikaisten korjaustoimenpiteiden tekemisestä.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuuhenkilö
1. Parempaa arkea	Kiinteistöjen kunnossapito-ohjelman laatimisen jatkaminen	Ohjelma on valmis	Kiinteistö-päällikkö
	Kiinteistöjen korjausvelan selvittäminen	Korjausvelan selvitystyötä jatketaan ja korjausvelka on tiedossa Noudatetaan järjestelmällisesti tarvepohjaista kunnossapito-ohjelmaa	Kiinteistö-päällikkö
2. Virkistävää vapaa-aikaa	Liikuntahallin rakentaminen	Hanke etenee suunnitelmallisesti valtuuston päätöksen mukaisesti	Tekninen johtaja
		Liikuntahalli on käyttöön otettavissa 8/2023 mennessä	Tekninen johtaja
	Laaditaan kunnan omistamien, yhdistysten vuokraamien kiinteistöjen kuntokartoitus, siitä johdettu kunnostussuunnitelma sekä laaditaan sopimus yhdistysten ja kunnan työohjeesta ja toimintamallista kiinteistöjen käytöstä ja kunnossapidosta	Suunnitelma laadittu	Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Kiinteistöjen tehokas käyttöaste sidosryhmien kanssa	Palvelurakennusten käyttöasteen selvittäminen on käynnissä Tyhjien kiinteistöjen vuokraus / tarpeettomien myynti	Kiinteistö-päällikkö

Toteutuma 1

Kiinteistöjen kunnossapito-ohjelmaa ei ole erikseen laadittu. Kunnostusta on toteutettu tarvepohjaisesti investointi-ohjelman mukaisesti. Kunnossapito-ohjelman laatimista jatketaan vuoden 2024 aikana. Tämä tavoite saavutettiin osittain.

Kiinteistöjen pitkän tähtäimen suunnitelmien (PTS) ohjelman ajantasaistaminen on ollut vuoden aikana työn alla, mutta siihen käytettävissä olevan henkilöstöresurssin vajeen vuoksi tämä ei valmistunut tavoitteen mukaisesti. Valmistumisen tavoite ei toteutunut vuonna 2023. Ajantasaistamista jatketaan resurssien puitteissa vuoden 2024 aikana kiinteistösalkutuksen laatimisen yhteydessä.

Palvelukiinteistöjen korjaus- ja kunnossapitotoimia toteutettiin hyväksytyin talousarvion puitteissa. Merkittävimpinä korjauksina tehtiin koko kunnantalon ikkunoiden vaihtaminen ja keittiön peruskorjaus, Päiväkoti Pellavan ulkoseinien huoltomaalaus, Päiväkoti Satakielen vesikaton maalaus, liikuntahalli Elmolan lukituksen ja huolto-ovien uusiminen sekä Kormun koulun lukitusten uudistaminen. Kormun, Joentaan ja Launosten kouluille tehtiin lämmitystavan muutosselvitykset. Palvelurakennuksiin rakennettiin varavoimayhteyksiä sekä tehtiin väestösuojien tarkastukset, välineiden ajantasaistamiset ja kunnostamiset. Lisäksi korjattiin yhtenäiskoulun piha-alueita ja sisäntuloväylää sekä hankittiin kuusi pöytäpenkkisarjaa oppilaspihalle. Tavoitteet toteutuivat pääosin.

Toteutuma 2

Liikuntahalli valmistui suunnitelmien mukaan 30.6.2023 ja se luovutettiin käyttäjille 1.8.2023 alkaen. Tavoite toteutui.

Kunnan omistamien kiinteistöjen kuntokartoitus ei toteutunut eikä suunnitelmaa ehditty laatia käytettävissä olevien niukkojen resurssien vuoksi. Kiinteistöjen salkuttaminen ja PTS-selvittäminen jatkuu vuoden 2024 toiminnallisena tavoitteena. Yksittäisenä yhdistysten palvelutilamuutoksena Kuuselan yhdistyskäytössä olevat tilat korvattiin vastaavilla tiloilla yhtenäiskoululla.

Toteutuma 3

Kunnan omistamien kiinteistöjen käyttöaste on ollut julkisten palvelurakennusten käytön suhteen niiden aukioloaikojen mukainen. Tarpeettomia palvelurakennuksia ei ollut.

Asuinrakennuksista Koulurinne 6:n käyttöaste oli 100 %, Taarintie 3A:n käyttöaste oli asuntojen osalta 100 %, mutta palvelutilan osalta matala < 50 %. Kormun koulun yhteydessä olevista neljästä asunnosta vuokralla oli kaksi, käyttöaste 50 %. Kiinteistö Oy Lopen Terveystalon kaikki kunnan omistamat asunnot olivat vuoden ajan vuokralla, käyttöaste 100 %. Asunto Oy Kentänkulman (Jokiniementie 10) alakerran neljästä liikehuoneistosta vuokralla oli kolme koko vuoden, käyttöaste oli 75 %. Lisäksi nuorisopalvelut muutti liikehuoneistosta 1 loppuvuodesta pois kunnantalolle, loppuvuoden käyttöaste oli 50 %. Asunto Oy Koivumäen (Jokiniementie 4) kunnan hallinnassa olevasta kolmesta huoneistosta kaikki olivat vuokralla, käyttöaste 100 %.

Kunnan omistamien kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisten jälkeen ne käyttökunnostettiin välittömästi ja saatiin pääosin edelleen vuokrattua viivytyksettä. Vuoden aikana ei tapahtunut yhtään teknisen hallinnon kiinteistöjen tai osakkeiden myyntiä. Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle tehdyt palvelutilojen vuokraamiseen liittyvät jatkoselvittelyt työllistivät edelleen kuluneena vuonna merkittävästi kiinteistöpuolen hallintoa.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarvot ja määrärahat							
Toimintatulot	2 461 485	2 524 500	0	2 524 500	3 007 733	-483 233	119,1 %
Valmistus omaan käyttöön	38 036	27 800	0	27 800	30 013	-2 213	108,0 %
Toimintamenot	-3 127 168	-3 015 963	-262 540	-3 278 503	-3 451 194	172 692	105,3 %
Toimintakate	-627 647	-463 663	-262 540	-726 203	-413 448	-312 754	56,9 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-75 172	-211 900	0	-211 900	-247 630	35 730	116,9 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-702 819	-675 563	-262 540	-938 103	-661 078	-277 025	70,5 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Toimintatulot ovat toteutuneet 483 233 euroa arvioitua suurempina. Toimintatulojen toteutumaan on vaikuttanut sisäisten kiinteistötulojen toteutuminen arvioitua suurempina.

Toimintamenot ovat toteutuneet 172 692 euroa arvioitua suurempina. Toimintamenojen ylitys johtui palvelujen ostojen toteutumisesta arvioitua suurempina ja koulukeskuksen ukkosvaurion ennalta arvaamattomista kustannuksista.

TOIMIELIN: TEKNINEN LAUTAKUNTA

TEHTÄVÄALUE: VESI- JA VIEMÄRILAITOS

Perustehtävä

Vesi- ja viemärlaitos vastaa laitosten toiminnasta sekä vastaa, että talousvesi täyttää sille asetetut vaatimukset. Viemärlaitos huolehtii jätevesien johtamisesta Riihimäelle puhdistettavaksi.

TALOUSARVIO 2023

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2023	Mittarit, joilla onnistumista kuvataan	Vastuhenkilö
1. Parempaa arkea	Talousveden laatu täyttää sille asetetut vaatimukset	Ei laatupoikkeamia	Tekninen johtaja
	Varautumissuunnitelman päivitys on ajantasaistettu	Suunnitelma on valmis	Tekninen johtaja
	Riskienhallintasuunnitelma (WSP) laadittu	Suunnitelma on valmis ja käytössä	Tekninen johtaja
3. Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä	Paikallisten toimijoiden käyttö kunnossapito- ja rakentamistehtävissä	Alueella olevia urakoitsijoita sekä muita toimijoita hyödynnetään aina, kun siihen on mahdollisuus	Kiinteistöpäällikkö

Toteutuma 1

Kaikkien taajamien vedenottamot tuottivat vesijohtoverkoston tarvetta vastaavan määrän vettä, eikä suoritetuissa ympäristöterveydenhuollon valvontatutkimuksissa vedessä havaittu laatu poikkeamia. Läyliäisten taajamassa oli merkittävä raakaveden syöttöputken ja runkovesihaaran vesivuoto, mikä aiheutti veteen ylimääräistä ilmaa, mutta ei käyttäjäturvallisuudelle vaaraa. Ympäristöterveysviranomaisen varmisti omalla laatusurannallaan veden elintarvikeluokkuutta.

Kirkonkylän, Läyliäisten ja Kaartjärven vedenottamoille toteutettiin käyttöönotettavaksi ulkoalueen etäkamera-valvontaa, joka valmistui vuoden 2023 loppuun mennessä. Launosten vedenottamon etävalvonta valmistuu kesään 2024 mennessä.

Vesilaitoksen varautumissuunnitelman ajan tasalla pysymistä jatkettiin edelleen vuoden 2023 aikana. Suunnitelman 2. päivitys tehtiin vuoden 2023 loppuun mennessä ja se käsiteltiin teknisessä lautakunnassa 25.1.2024 (§ 4). Tavoite toteutui. Vuoden aikana toteutettiin myös WSP-riskienhallintasuunnitelma, jonka ympäristöterveysviranomaisen hyväksyi 4.11.2022. Suunnitelma on käytössä ja sen mukaisia kehittämistöitä saatiin eteenpäin.

Toteutuma 2

Vesilaitos käytti kunnossapito- ja korjaustöissä paikallisia koneurakoitsijoita ja materiaalien toimittajia aina, kun se oli toimenpiteen tekemiseen tarkoituksenmukaista ja kokonaisuutena edullista.

Talous

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteuma % vrt muutettu talousarvio
Tuloarviot ja määrärahat							
Toimintatulot	1 074 580	1 074 300	0	1 074 300	1 129 392	-55 092	105,1 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-774 853	-807 479	0	-807 479	-882 700	75 221	109,3 %
Toimintakate	299 727	266 821	0	266 821	246 692	20 129	92,5 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-31 506	-15 100	0	-15 100	-36 855	21 755	244,1 %
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-405 288	-409 000	0	-409 000	-432 698	23 698	105,8 %
Tehtävän kokonaiskustannukset	-137 067	-157 279	0	-157 279	-222 861	65 582	141,7 %

Talousarvion toteutuminen ja poikkeamat

Toimintatuotot toteutuivat 55 092 euroa arvioitua suurempina. Toimintatuottojen kasvuun vaikutti vesihuolto-laitoksen taksan nousu 1.1.2023 alkaen.

Toimintamenot toteutuivat 75 221 euroa arvioitua suurempina. Toimintamenojen ylitys johtui palvelujen ostojen toteutumasta arvioitua suurempana.

Mittarit ja tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Pumpattu vesi, m ³	307 432	297 025	280 000	295 602
Laskutettu vesi, m ³	210 624	195 042	210 000	197 129
Jätevesi Riihimäkeen, m ³	406 106	380 171	350 000	385 926
Laskutettu jätevesi, m ³	190 047	186 810	190 000	194 362

3.2. Tuloslaskelman toteutuminen

Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	4 796 200	-200 000	4 596 200	5 078 117	481 917
Myyntituotot	2 027 700		2 027 700	2 157 613	129 913
Maksutuotot	497 800		497 800	476 820	-20 980
Tuet ja avustukset	710 400		710 400	773 284	62 884
Muut toimintatuotot	1 560 300	-200 000	1 360 300	1 670 400	310 100
Valmistus omaan käyttöön	30 000		30 000	36 374	6 374
Toimintamenot	-26 164 800	-871 840	-27 036 640	-26 284 063	752 577
Henkilöstömenot	-16 140 200	-484 840	-16 625 040	-16 074 102	550 938
Palvelujen ostot	-5 931 100	-166 000	-6 097 100	-5 809 299	287 801
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 685 700	-107 000	-2 792 700	-2 832 103	-39 403
Avustukset	-879 300		-879 300	-895 232	-15 932
Muut toimintamenot	-528 500	-114 000	-642 500	-673 328	-30 828
Toimintakate	-21 338 600	-1 071 840	-22 410 440	-21 169 572	1 240 868
Verotulot	17 600 000	900 000	18 500 000	18 563 200	63 200
Valtionosuudet	7 070 000	-570 000	6 500 000	6 308 571	-191 429
Rahoitustulot ja -menot	-303 000		-303 000	-384 362	-81 362
Korkotulot muilta	10 000		10 000	104 697	94 697
Muut rahoitustulot muilta	10 000		10 000	28 887	18 887
Korkomenot	-320 000		-320 000	-516 012	-196 012
Muut rahoitusmenot	-3 000		-3 000	-1 934	1 066
Vuosikate	3 028 400	-741 840	2 286 560	3 317 837	1 031 277
Poistot ja arvonalentumiset	-2 256 400		-2 256 400	-2 317 161	-60 761
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 256 400		-2 256 400	-2 317 161	-60 761
Satunnaiset erät	0		0	-536 929	-536 929
Satunnaiset menot	0		0	-536 929	-536 929
Tilikauden tulos	772 000	-741 840	30 160	463 747	433 587
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	772 000	-741 840	30 160	463 747	433 587

Toimintatulot ylittivät muutetun talousarvion 481 917 eurolla.

Myyntituotot ylittyivät 129 913 euroa (6,4 %) arvioidusta. Euromääräisesti isoin talousarvioylitys myyntituotoissa koski ateriapalveluiden myyntiä, johon vaikutti sopimus ateriapalveluiden myynnistä Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle.

Maksutuotot alittuivat 20 980 euroa (4,2 %) arvioidusta. Eniten maksutuottojen alitukseen vaikuttivat hoitopäivämaksujen, muiden yhdyskuntapalvelujen maksujen ja muiden palvelumaksujen toteutuminen arvioitua pienempinä.

Tuet ja avustukset ylittyivät 62 884 euroa (8,9 %) arvioidusta. Euromääräisesti eniten ylittyivät valtionavustukset.

Muut toimintatuotot ylittyivät 310 100 euroa (22,8 %). Eniten muiden toimintatuottojen ylitykseen vaikuttivat muut tuotot, jotka sisälsivät Kanta-Hämeen hyvinvointialueelta laskutetut palvelut ja Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen kaluston myynnistä saatujen tulojen palauttamisesta kunnille.

Toimintamenot alittivat muutetun talousarvion 752 577 eurolla.

Kuluryhmätasolla muutetun talousarvion ylittivät aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä avustukset. Säästövoittoisesti toteutuivat henkilöstömenot ja palvelujen ostot. Henkilöstömenot alittuivat 550 938 euroa (3,3 %) ja palvelujen ostot alittuivat 287 801 euroa (4,7 %) arvioidusta.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat ylittyivät 39 403 euroa (1,4 %) arvioidusta. Suurimmat ylitykset olivat lämmityskustannuksissa, kalustossa ja koneissa sekä muissa materiaaleissa.

Avustukset ylittyivät 15 932 euroa (1,8 %) arvioidusta. Ylitykseen vaikutti eniten työmarkkinatuen kuntaosuuden toteutuminen arvioitua suurempana.

Edellä mainitun perusteella toimintakate muodostui 1 240 868 euroa arvioitua suuremmaksi.

Tarkemmat selvitykset toimintatuottojen ja -kulujen poikkeamista on esitetty tehtäväalueiden talouden toteutuminen ja poikkeamat kohdassa. Toimielinkohtainen tehtäväalueittainen toteutuminen käy ilmi kohdassa 3.5. sitovien erien toteutumista tarkastelevassa taulukossa.

Verotulojen erittely

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Verotulot	17 600 000	900 000	18 500 000	18 563 200	63 200
Kunnan tulovero	13 813 000	900 000	14 713 000	14 529 676	-183 324
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 655 000	0	1 655 000	1 830 340	175 340
Kiinteistövero	2 132 000	0	2 132 000	2 203 185	71 185

Verotulot toteutuivat 63 200 euroa muutettua talousarviota suurempana.

Valtionosuuksien erittely

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Valtionosuudet ja verotulomenetyksen korvaus					
Valtionosuudet	5 661 000	-570 000	5 091 000	4 857 471	-233 529
Kunnan peruspalveluiden valtionosuus, ml. tasauk:	6 246 100	-570 000	5 676 100	5 736 761	60 661
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-585 100	0	-585 100	-879 290	-294 190
Verotulomenetyksen korvaus	1 409 000	0	1 409 000	1 451 100	42 100
<i>Yhteensä</i>	<i>7 070 000</i>	<i>-570 000</i>	<i>6 500 000</i>	<i>6 308 571</i>	<i>-191 429</i>

Valtionosuudet ja verotulomenetyksen korvaus toteutuivat 191 429 euroa muutettua talousarviota pienempänä.

Vuoden 2023 tilikauden tulos oli ylijäämäinen 463 747 euroa.

3.3. Investointien toteutuminen

Hankeryhmä/hanke	Edellisten vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Selite
Kunnanhallitus							
Maa-alueet							
Menot		300 000	80 000	380 000	380 193	-193	Maanhankinta.
Tulot		200 000		200 000	583 715	-383 715	Yritys- ja omakotitalontonttien myynnit
Netto		-100 000	-80 000	-180 000		-383 522	
Osakkeet ja osuudet							
Menot			497 500	497 500	497 434	66	Rstky:n purun yhteydessä lunastetut osakkeet.
Tulot					1 670	-1 670	Hämeen Tekstiilihuolto Oy 1 217,57 Räyskälän kehittämissyhtiö Oy 452,60.
Netto						-1 604	
ICT-hankinnat							
Menot		40 000		40 000	26 603	13 398	Varmistusjärjestelmä.
Tulot							
Netto		-40 000		-40 000	-26 603	-13 398	
Laajakaista							
Menot		350 000	-200 000	150 000	-22 479	172 479	Ei toteutunut. Toteutuma on v. 2021 menon oikaisua.
Tulot							
Netto		-350 000	200 000	-150 000	22 479	-172 479	
Osallistuva budjetointi							
Menot	11 200	20 000		20 000	11 086	8 914	Launosten frisbeegolfrata.
Tulot							
Netto		-20 000		-20 000	-11 086	-8 914	
Kunnanhallitus yhteensä							
Menot		710 000	377 500	1 087 500	892 836	194 664	
Tulot		200 000		200 000	585 385	-385 385	
Netto		-510 000	-377 500	-887 500	-307 450	-580 050	
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta							
Liikuntapalvelut							
Menot		170 000		170 000	164 454	5 546	Liikuntahallin liikuntavälineet 47 279 e Liikuntamahdollisuuksien parantaminen Launosissa 46 337 e Kyytiönlahden lähiliikunta- ja luontoalue 37 200 e Kodat Launonen ja Läyliäinen 33 638 e.
Tulot		19 500		19 500	13 901	5 599	Liikuntamahdollisuuksien parantaminen Launosissa, avustus 13 901 e
Netto		-150 500		-150 500	-150 553	53	
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta yhteensä							
Menot		170 000		170 000	164 454	5 546	
Tulot		19 500		19 500	13 901	5 599	
Netto		-150 500		-150 500	-150 553	53	

Hankeryhmä/hanke	Edellisten vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Selite
Sivistyslautakunta							
ICT-hankinnat, varhaiskasvatus							
Menot		20 000		20 000	22 750	-2 750	Uusi kokonaistoiminnanohjausjärjestelmä.
Tulot							
Netto		-20 000		-20 000		2 750	
Koneet ja kalusto, varhaiskasvatus							
Menot		16 000		16 000	15 994	6	Päiväkoti Sirkuksen kalustohankinnat.
Tulot							
Netto		-16 000		-16 000	-15 994	-6	
Koneet ja kalusto, koulut							
Menot		20 000		20 000	13 976	6 024	Yhtenäiskoulun kalustohankinnat.
Tulot							
Netto		-20 000		-20 000	-13 976	-6 024	
Kirjastoauto							
Menot			70 000	70 000	73 687	-3 687	Kirjastoauton korjaus käyttökuntoon.
Tulot							
Netto				-70 000	-73 687	3 687	
Sivistyslautakunta yhteensä							
Menot		56 000	70 000	126 000	126 407	-407	
Tulot							
Netto		-56 000	-70 000	-126 000	-126 407	407	
Tekninen lautakunta							
Peruskorjaus- ja muutostyöt							
• Palvelukeskus Eedilä		20 000	-20 000				Ei toteutettu.
• Päiväkoti Satakieli		40 000		40 000	27 566	12 434	Katon maalaus, ulkoleikkivälineet ja aita. Kunnostustyöt jatkuu 2024.
• Päiväkoti Pellava		40 000		40 000	8 320	31 680	Ulkovuorauksen huoltomaalaus. Kunnostustyöt jatkuu 2024.
• Päiväkoti Sirkus		10 000		10 000		10 000	Ei toteutettu. Toteutus siirtyi vuodelle 2024.
• Kirkonkylän koulukeskus		66 700		66 700	98 232	-31 532	Luokkatilojen korjauksia, sisätilojen alakatot ja A-koulun ilmastointi.
• Kormun Koulu		50 000	-40 000	10 000	8 566	1 434	Luokkatilan kunnostus ip-toiminnan käyttöön. Kunnostustyöt jatkuu 2024.
• Launosten koulu		300 000	-300 000		7 463	-7 463	LVI-muutossuunnittelu.
• Pilpalan koulu		10 000		10 000		10 000	Ei toteutettu.
• Joentaan koulu	4 594	70 000	-37 000	33 000	2 850	30 150	Yläpohjan eristys. Kunnostustyöt jatkuu 2024.
• Kunnantalo		230 000	70 000	300 000	380 443	-80 443	Ikkunat, keittiö, piha-alue ja muut korjaukset.
• Pääkirjasto	8 400	20 000		20 000	4 465	15 535	Sisäoven aukipitolaite. Kunnostus jatkuu 2024.
• Launosten tekonurmikentän pukuhuoneet/tulo					6 300	-6 300	Hankerahoituksen loppuosa, Etelä-Suomen avi.
• Sähköautojen latauspisteet		50 000		50 000		50 000	Ei toteutettu. Toteutus siirtyi vuodelle 2024.
• Varaus		220 000		220 000	10 990	209 010	Sajaniemen Taidemäki.
Peruskorjaus- ja muutostyöt yhteensä							
Menot		1 126 700	-327 000	799 700	548 896	250 804	
Tulot					6 300	-6 300	
Netto		-1 126 700	327 000	-799 700	-542 596	-257 104	

Hankeryhmä/hanke	Edellisten vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Selite
Uudisrakentaminen							
• Läyliäisten paloasema							
Menot	2 246 409	950 000		950 000	784 134	165 866	Hanke valmistunut.
Tulot		210 000		210 000	210 000		
Netto	-2 246 409	-740 000		-740 000	-574 134	-165 866	
• Liikuntahalli							
Menot	2 957 771	2 190 000	82 000	2 272 000	2 500 968	-228 968	Hanke valmistunut.
Tulot	600 000	350 000		350 000	150 000	200 000	
Netto	-2 357 771	-1 840 000		-1 922 000	-2 350 968	428 968	
Uudisrakentaminen yhteensä							
Menot		3 140 000	82 000	3 222 000	3 285 102	-63 102	
Tulot		560 000		560 000	360 000	200 000	
Netto		-2 580 000	-82 000	-2 662 000	-2 925 102	263 102	
Talonrakennus yhteensä							
Menot		4 266 700	-245 000	4 021 700	3 833 998	187 702	
Tulot		560 000		560 000	366 300	193 700	
Netto		-3 706 700	245 000	-3 461 700	-3 467 698	5 998	
Liikenneväylät							
Kaavateiden ja tievalaistuksen rakentaminen							
• Läyliäinen		145 000	60 000	205 000	173 722	31 278	Mäkeläntie-Karpalokuja 83 501 e Vuotakuja peruskorjaus 37 257 e Nahkurintie korjaus 18 603 e Valaistukset 34 361 e.
• Kirkonkylä		35 000	90 000	125 000	36 274	88 727	Rinnetie-Rinnepolku asfaltointi 17 609 e Isokorkeen parkkipaikan perustustyöt 11 340 e Muut työt 7 325 e.
• Launonen, Jylhäkumpu	6 400	170 000	40 000	210 000	235 063	-25 063	ST-urakka Jylhäkumpu 164 438 e Lukkotie 44 656 e Ratatie 25 969 e.
• Varaus/Vanhat kaavatiet		50 000	20 000	70 000	203 791	-133 791	Kirkonkylä asfaltointi ja valaistus 84 791 e Launonen valaistus 14 226 e Läyliäinen asfaltointi ja valaistus 104 774 e.
Liikenneväylät yhteensä							
Menot		400 000	210 000	610 000	648 850	-38 850	
Tulot							
Netto		-400 000	-210 000	-610 000	-648 850	38 850	

Hankeryhmä/hanke	Edellisten vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Selite
Ympäristötöyt							
• Kaava-alueet		50 000	23 000	73 000	33 688	39 312	Yleisilmeen parantamista kaikissa taajamissa.
• Uimarannat ja venevalkamat	4 080	30 000		30 000	3 851	26 149	Veneenlaskupaikkojen kunnostuksia.
• Leikkipuistot		20 000		20 000	42 141	-22 141	Kirkonkylä 18 438 e Launonen 11 048 e Läyliäinen 11 226 e Yhteiset kustannukset 1 429 e
Ympäristötöyt yhteensä							
Menot		100 000	23 000	123 000	79 680	43 320	
Tulot							
Netto		-100 000	-23 000	-123 000	-79 680	-43 320	
Urheilu- ja liikuntapaikat							
Menot	3 750	200 000		200 000	192 115	7 885	Läyliäisten skeittipuisto.
Tulot					57 634	-57 634	
Netto		-200 000		-200 000	-134 480	-65 520	
Vesijohtoverkosto							
• Launonen, Jylhäkumpu		35 000		35 000	36 000	-1 000	ST-urakan vesihuoltolinja.
• Ylävesisäiliöt		50 000		50 000	8 473	41 527	Peruskorjaustarveselvitys ja -suunnittelu aloitettu.
• Varaus		50 000		50 000	20 143	29 857	Vesi- ja viemärlaitoksen saneeraus- ja laajennustarpeet.
Vesijohtoverkosto yhteensä							
Menot		135 000		135 000	64 616	70 384	
Tulot							
Netto		-135 000		-135 000	-64 616	-70 384	
Viemäriverkosto							
• Launonen, Jylhäkumpu		75 000		75 000	104 000	-29 000	ST-urakan vesihuoltolinja, lisätyön kate viemäriverkoston varauksessa.
• Läyliäinen		50 000		50 000	22 416	27 584	Viemäriverkoston vuove-saneeraukset.
• Riihimäen jätevedenpuhdistamo		40 000		40 000	14 031	25 969	Lopen rahoitusosuus.
• Varaus		50 000		50 000		50 000	
Viemäriverkosto yhteensä							
Menot		215 000		215 000	140 447	74 553	
Tulot							
Netto		-215 000		-215 000	-140 447	-74 553	
Vesi- ja viemärlaitos yhteensä							
Menot		350 000		350 000	205 063	144 937	
Tulot							
Netto		-350 000		-350 000	-205 063	-144 937	

Hankeryhmä/hanke	Edellisten vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Selite
Ruokahuollon kalusto							
Menot		20 000		20 000	11 778	8 222	Päiväkotien keittiöiden varustaminen.
Tulot							
Netto		-20 000		-20 000	-11 778	-8 222	
Koneet ja kalusto							
Menot		140 000	12 000	152 000	129 850	22 150	Kramer Allrad 49 900 e Latukone + laitteet 70 400 e Jäänhoitokone 9 550 e
Tulot							
Netto		-140 000	-12 000	-152 000	-129 850	-22 150	
ICT-hankinnat							
Menot		20 000		20 000		20 000	Ei toteutunut.
Tulot							
Netto		-20 000		-20 000		-20 000	
Tekninen lautakunta yhteensä							
Menot		5 496 700		5 496 700	5 101 333	395 367	
Tulot		560 000		560 000	423 934	136 066	
Netto		-4 936 700		-4 936 700	-4 677 399	-259 301	
Investoinnit yhteensä (kunta+vesilaitos)							
Menot		6 432 700	447 500	6 880 200	6 285 029	595 171	
Tulot		779 500		779 500	1 023 221	-243 721	
Netto		-5 653 200	-447 500	-6 100 700	-5 261 809	-838 891	

3.4. Rahoitusosan toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	3 028 400	-741 740	2 286 660	3 317 837	1 031 177
Satunnaiset erät	0	0	0	-536 929	-536 929
Tulorahoituksen korjaukset	-570 000	200 000	-370 000	-274 861	95 139
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-6 432 700	-447 500	-6 880 200	-6 285 029	595 171
Rahoitusosuudet investointimenoihin	579 500	0	579 500	437 836	-141 665
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustu	770 000	-200 000	570 000	2 086 051	1 516 051
Toiminta ja investoinnit, netto	-2 624 800	-1 189 240	-3 814 040	-1 255 096	2 558 944
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys muille					
Antolainasaamisten vähennys muilta	21 900	0	21 900	0	-21 900
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 000 000	0	3 000 000	2 850 000	-150 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 300 000	0	-3 300 000	-2 512 500	787 500
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 000 000	0	1 000 000	815 625	-184 375
Oman pääoman muutokset	700 000	0	700 000	-1 538 631	-2 238 631
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	-584 946	-584 946
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0	0	0	-358 773	-358 773
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	-16 541	-16 541
Saamisten muutos	0	0	0	826 482	826 482
Korottomien velkojen muutos	0	0	0	-1 036 114	-1 036 114
Vaikutus maksuvalmiuteen	-1 202 900	-1 189 240	-2 392 140	-2 225 548	166 592

Rahoitusosa osoittaa varsinaisen toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen vaikutuksen kunnan rahavarojen muutokseen tilikaudella.

Vertailulaskelma osoittaa toiminnan ja investointien rahavirran toteutuneen alkuperäistä talousarviota heikommin. Muutos on huomioitu muutetussa talousarviossa ja toteuma on ollut hieman tätä parempi. Myös investointimenot olivat alkuperäistä sekä muutettua talousarviota pienemmät.

Pitkäaikaisten lainojen osalta kunta lyhensi pitkäaikaisia lainoja lyhennysohjelman mukaisesti. Pitkäaikaista lainaa lisättiin 3,0 miljoonaa euroa. Lyhytaikaista lainaa lisättiin 1,0 miljoonaa euroa vuonna 2023.

3.5. Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

	Sito- vuus N/B *)	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Keskusvaalilautakunta		28 970	0	28 970	20 263	8 707	10 000	0	10 000	14 645	-4 645
Vaalit	B	28 970	0	28 970	20 263	8 707	10 000	0	10 000	14 645	-4 645
Tarkastuslautakunta		42 359	0	42 359	26 558	15 801	0	0	0	0	0
Tarkastustoimi	B	42 359	0	42 359	26 558	15 801	0	0	0	0	0
Kunnanhallitus		3 577 294	309 200	3 886 494	3 813 412	73 082	1 389 100	-200 000	1 189 100	1 174 273	-14 827
Keskushallinto	B	2 452 913	200 000	2 652 913	2 720 279	-67 366	475 500	0	475 500	611 975	136 475
Henkilöstöhallinto	B	455 011	109 200	564 211	492 728	71 483	8 600	0	8 600	10 569	1 969
Työllisyyspalvelut	B	512 241	0	512 241	373 872	138 369	165 000	0	165 000	74 097	-90 903
Maankäyttö	B	157 129	0	157 129	226 533	-69 405	740 000	-200 000	540 000	477 632	-62 368
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta		1 017 852	10 000	1 027 852	993 401	34 451	140 800	0	140 800	152 501	11 701
Hyvinvointi	B	205 054	0	205 054	150 490	54 564	41 500	0	41 500	39 340	-2 160
Kulttuuripalvelut	B	225 260	0	225 260	227 310	-2 049	13 500	0	13 500	20 362	6 862
Liikuntapalvelut	B	300 118	10 000	310 118	349 713	-39 595	48 300	0	48 300	61 258	12 958
Nuorisopalvelut	B	287 420	0	287 420	265 889	21 531	37 500	0	37 500	31 541	-5 959
Ympäristö- ja rakennuslautakunta		713 687	0	713 687	675 635	38 052	151 600	0	151 600	157 343	5 743
Rakennusvalvonta	B	389 073	0	389 073	348 926	40 147	105 000	0	105 000	102 996	-2 004
Ympäristönsuojelu	B	324 614	0	324 614	326 708	-2 095	46 600	0	46 600	54 347	7 747
Sivistyslautakunta		17 106 728	246 100	17 352 828	17 133 466	219 362	854 400	0	854 400	1 188 452	334 052
Sivistystoimialan hallintopalvelut	B	407 509	0	407 509	340 448	67 061	55 100	0	55 100	59 128	4 028
Varhaiskasvatus	B	4 311 165	117 640	4 428 805	4 696 788	-267 983	275 500	0	275 500	396 412	120 912
Esiopetus	B	495 887	85 800	581 687	601 974	-20 287	0	0	0	682	682
Perusopetus	B	9 903 488	42 660	9 946 148	9 643 734	302 414	422 900	0	422 900	537 118	114 218
Lukio	B	916 444	0	916 444	803 904	112 540	5 100	0	5 100	34 185	29 085
Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta	B	247 503	0	247 503	246 362	1 141	44 000	0	44 000	111 430	67 430
Kansalaisopisto	B	198 035	0	198 035	194 858	3 177	36 100	0	36 100	39 453	3 353
Musiikkiopisto	B	57 700	0	57 700	60 723	-3 023	0	0	0	0	0
Kirjastotoimi	B	568 996	0	568 996	544 675	24 321	15 700	0	15 700	10 045	-5 655
Tekninen lautakunta		6 260 111	306 540	6 566 651	6 760 738	-194 087	4 862 500	0	4 862 500	5 566 686	704 186
Tekninen hallinto	B	335 090	24 000	359 090	356 061	3 030	18 000	0	18 000	14 074	-3 926
Tekniset palvelut	B	177 112	20 000	197 112	220 862	-23 750	47 200	0	47 200	78 698	31 498
Ruokapalvelut	B	1 247 643	0	1 247 643	1 159 501	88 142	1 155 200	0	1 155 200	1 264 371	109 171
Liikenneväylät	B	342 700	0	342 700	364 926	-22 226	8 000	0	8 000	35 991	27 991
Yleiset alueet	B	334 123	0	334 123	325 493	8 630	7 500	0	7 500	6 415	-1 085
Rakennukset	B	3 015 963	262 540	3 278 503	3 451 194	-172 692	2 552 300	0	2 552 300	3 037 746	485 446
Vesi- ja viemärilaitos (taseyksikkö)	B	807 479	0	807 479	882 700	-75 221	1 074 300	0	1 074 300	1 129 392	55 092

	Sito- vuus N/B *)	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						17 600 000	900 000	18 500 000	18 563 200	63 200
Valtionosuudet	B						7 070 000	-570 000	6 500 000	6 308 571	-191 429
Korkotulot	B						25 100	0	25 100	142 454	117 354
Muut rahoitustulot	B						10 000	0	10 000	28 887	18 887
Korkomenot	B	335 100	0	335 100	553 769	-218 669					
Muut rahoitusmenot	B	3 000	0	3 000	1 934	1 066					
Satunnaiset erät	B	0	0	0	536 929	-536 929	0	0	0	0	0
INVESTOINTIOSA											
Kunnanhallitus		710 000	377 500	1 087 500	892 836	194 664	200 000	0	200 000	585 385	385 385
Maa-alueet	B	300 000	80 000	380 000	380 193	-193	200 000	0	200 000	583 715	383 715
Osakkeet ja osuudet	B	0	497 500	497 500	497 434	66	0	0	0	1 670	1 670
Ict-hankinnat	B	40 000	0	40 000	26 603	13 398	0	0	0	0	0
Laajakaista/valokuitu	B	350 000	-200 000	150 000	0	150 000	0	0	0	0	0
Osallistuva budjetointi, Launosten frisbeegolfraita	B	20 000	0	20 000	11 086	8 914	0	0	0	0	0
Muut pitkävaikutteiset menot	B	0	0	0	-22 479	22 479	0	0	0	0	0
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta		170 000	0	170 000	164 454	5 546	19 500	0	19 500	13 901	-5 599
Kiinteät rakenteet ja laitteet, liikuntapalvelut	B	120 000	0	120 000	117 175	2 825	19 500	0	19 500	13 901	-5 599
Liikuntahallin liikuntavälineet	B	50 000	0	50 000	47 279	2 721	0	0	0	0	0
Sivistyslautakunta		56 000	70 000	126 000	126 407	-407	0	0	0	0	0
ICT-hankinnat, varhaiskasvatus	B	20 000	0	20 000	22 750	-2 750	0	0	0	0	0
Koneet ja kalusto, koulut	B	20 000	0	20 000	13 976	6 024	0	0	0	0	0
Koneet ja kalusto, varhaiskasvatus	B	16 000	0	16 000	15 994	6	0	0	0	0	0
Kirjastoauto	B	0	70 000	70 000	73 687	-3 687	0	0	0	0	0
Tekninen lautakunta		5 496 700	0	5 496 700	5 101 333	395 367	560 000	0	560 000	423 934	-136 066
Peruskorjaus- ja muutostyöt	B	1 126 700	-327 000	799 700	548 896	250 804	0	0	0	6 300	6 300
Läyliäisten paloasema	B	950 000	0	950 000	784 134	165 866	210 000	0	210 000	210 000	0
Liikuntahalli	B	2 190 000	82 000	2 272 000	2 500 968	-228 968	350 000	0	350 000	150 000	-200 000
Liikenneväylät	B	400 000	210 000	610 000	648 849	-38 849	0	0	0	0	0
Ympäristötyöt	B	100 000	23 000	123 000	79 680	43 320	0	0	0	0	0
Urheilu- ja liikuntapaikat	B	200 000	0	200 000	192 115	7 885	0	0	0	57 634	57 634
Vesijohtoverkosto	B	135 000	0	135 000	124 616	10 384	0	0	0	0	0
Viemäriverkosto	B	215 000	0	215 000	80 447	134 553	0	0	0	0	0
Ruokahuollon kalusto	B	20 000	0	20 000	11 778	8 222	0	0	0	0	0
Koneet ja kalusto	B	140 000	12 000	152 000	129 850	22 150	0	0	0	0	0
ICT-hankinnat	B	20 000	0	20 000	0	20 000	0	0	0	0	0
RAHOITUSOSA											
Antolainauksen muutokset											
Antolainojen lisäys	B	0	0	0	0	0					
Antolainasaamisten vähennys	B						0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						3 000 000	0	3 000 000	2 850 000	-150 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	3 300 000	0	3 300 000	2 512 500	787 500					
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N						1 000 000	0	1 000 000	815 625	-184 375
YHTEENSÄ		38 817 800	1 319 340	40 137 140	39 313 633	823 508	36 893 000	130 000	37 023 000	37 985 857	953 568

*) N=sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio, B=bruttomääräraha/-tuloarvio

LOPEN KUNTA

TULOSLASKELMA

	2023		2022	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	2 157 613,37		1 980 362,41	
Maksutuotot	476 819,76		1 809 348,60	
Tuet ja avustukset	773 284,28		1 268 919,00	
Muut toimintatuotot	<u>1 670 399,65</u>	5 078 117,06	<u>1 063 057,42</u>	6 121 687,43
Valmistus omaan käyttöön		36 374,44		39 538,51
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot yhteensä	-12 946 257,32		-17 081 354,95	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-2 630 775,68		-3 458 289,29	
Muut henkilösivukulut	-497 068,60		-640 402,66	
Palvelujen ostot	-5 809 299,31		-29 741 131,07	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 832 102,67		-2 789 280,77	
Avustukset	-895 231,84		-1 540 043,68	
Muut toimintakulut	<u>-673 328,04</u>	-26 284 063,46	<u>-931 078,58</u>	-56 181 581,00
Toimintakate		-21 169 571,96		-50 020 355,06
Verotulot		18 563 200,34		33 775 938,25
Valtionosuudet		6 308 571,00		18 681 048,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	104 696,89		17 229,97	
Muut rahoitustuotot	28 886,53		45 385,18	
Korkokulut	-516 012,37		-257 831,17	
Muut rahoituskulut	<u>-1 933,51</u>	-384 362,46	<u>-7 760,91</u>	-202 976,93
Vuosikate		3 317 836,92		2 233 654,26
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 317 161,18		-2 118 346,15	
Arvonalentumiset	<u>0,00</u>	-2 317 161,18	<u>0,00</u>	-2 118 346,15
Satunnaiset erät				
Satunnaiset kulut	<u>-536 928,56</u>	-536 928,56	<u>0,00</u>	0,00
Tilikauden tulos		463 747,18		115 308,11
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		463 747,18		115 308,11

LOPEN KUNTA

RAHOITUSLASKELMA

	2023		2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	3 317 836,92		2 233 654,01	
Satunnaiset erät	-536 928,56		0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	<u>-274 860,54</u>	2 506 047,82	<u>-160 025,10</u>	2 073 628,91
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-6 285 029,45		-6 895 900,15	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	437 835,50		602 700,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	<u>2 086 050,57</u>	-3 761 143,38	<u>287 138,90</u>	-6 006 061,25
Toiminnan ja investointien rahavirta		-1 255 095,56		-3 932 432,34
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainauksen lisäykset	0,00		0,00	
Antolainauksen vähennykset	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 512 500,00		-2 696 875,00	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 850 000,00		3 060 163,26	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	<u>815 625,00</u>	1 153 125,00	<u>-28 125,00</u>	335 163,26
Oman pääoman muutokset		-1 538 631,30		0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-358 773,49		152 786,39	
Vaihto-omaisuuden muutos	-16 540,64		-2 909,33	
Pitkäaikaisten saamisten muutos	-1 036,88		-107 951,85	
Lyhytaikaisten saamisten muutos	827 519,30		-433 539,28	
Korottomien velkojen muutos	<u>-1 036 114,37</u>	-584 946,08	<u>2 200 152,03</u>	1 808 537,96
Rahoituksen rahavirta		-970 452,38		2 143 701,22
Rahavarojen muutos		-2 225 547,94		-1 788 731,12
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	2 355 684,99		4 581 232,93	
Rahavarat 1.1.	<u>4 581 232,93</u>	-2 225 547,94	<u>6 369 963,80</u>	-1 788 730,87

LOPEN KUNTA**TASE**

VASTAAVAA	2023	2022
A PYSYVÄT VASTAAVAT	49 955 930,39	52 593 387,83
I Aineettomat hyödykkeet	1 657 498,67	1 858 882,92
1. Aineettomat oikeudet	45 566,66	43 572,36
3. Muut pitkävaikutteiset menot	1 611 932,01	1 815 310,56
II Aineelliset hyödykkeet	44 445 224,58	41 555 966,04
1. Maa- ja vesialueet	6 156 874,68	6 084 969,26
2. Rakennukset	29 381 222,99	22 791 083,30
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 525 422,65	7 584 298,96
4. Koneet ja kalusto	431 868,82	255 888,63
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	949 835,44	4 839 725,89
III Sijoitukset	3 853 207,14	9 178 538,87
1. Osakkeet ja osuudet	3 417 902,72	8 756 139,45
4. Muut saamiset	435 304,42	422 399,42
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	405 015,41	240 508,96
2. Lahjoitusrahastojen varat	405 015,41	240 508,96
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 299 302,45	7 347 697,17
I Vaihto-omaisuus	123 239,03	106 698,39
1. Aineet ja tarvikkeet	123 239,03	106 698,39
II Saamiset	1 820 378,43	2 659 765,85
Pitkäaikaiset saamiset	78 131,88	90 000,00
2. Lainasaamiset	78 131,88	90 000,00
Lyhytaikaiset saamiset	1 742 246,55	2 569 765,85
1. Myyntisaamiset	842 511,27	727 016,54
2. Lainasaamiset	0,00	43 150,04
3. Muut saamiset	201 587,78	1 006 597,59
4. Siirtosaamiset	698 147,50	793 001,68
IV Rahat ja pankkisaamiset	2 355 684,99	4 581 232,93
VASTAAVAA YHTEENSÄ	54 660 248,25	60 181 593,96
VASTATTAVAA	2023	2022
A OMA PÄÄOMA	29 640 156,56	34 292 486,04
I Peruspääoma	12 445 533,24	16 022 978,60
IV Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	16 730 876,14	18 154 199,33
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	463 747,18	115 308,11
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	466 602,64	660 869,68
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	466 602,64	660 869,68
E VIERAS PÄÄOMA	24 553 489,06	25 228 238,24
I Pitkäaikainen	12 044 150,30	11 117 210,57
7. Muut velat	1 450 550,30	1 417 210,57
8. Siirtovelat	556 100,00	0,00
II Lyhytaikainen	12 509 338,76	14 111 027,67
1. Joukkovelkakirjalainat	3 500 000,00	3 500 000,00
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 512 500,00	2 696 875,00
5. Saadut ennakot	15 035,80	13 758,14
6. Ostovelat	1 207 402,17	3 603 066,54
7. Muut velat	276 382,21	418 461,26
8. Siirtovelat	3 998 018,58	3 878 866,73
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	54 660 248,25	60 181 593,96

LOPEN KUNTAKONSERNI

TULOSLASKELMA

	2023	2022
Toimintatuotot	6 798 865,36	28 250 414,26
Toimintakulut	-27 588 510,80	-77 000 032,23
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	699,32	31 041,67
Toimintakate	-20 788 946,12	-48 718 576,30
Verotulot	18 563 200,34	33 775 938,25
Valtionosuudet	6 308 571,00	18 681 048,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	85 915,46	13 367,67
Muut rahoitustuotot	30 151,36	245 252,22
Korkokulut	-637 510,58	-379 447,56
Muut rahoituskulut	-3 667,04	-11 263,26
Vuosikate	3 557 714,42	3 606 319,02
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 658 344,77	-3 348 683,34
Omistuksen eliminointierot		0,00
Arvonalentumiset	-5 400,10	-4 619,05
Satunnaiset erät	-388 310,43	
Tilikauden tulos	505 659,12	253 016,63
Tilinpäätössiirrot	12 034,60	2 957,00
Tilikauden verot		
Laskennalliset verot	5 709,60	-1 710,60
Vähemmistöosuudet	47,91	-118,21
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	523 451,23	254 144,82

LOPEN KUNTAKONSERNI

RAHOITUSLASKELMA

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	3 557 714,43	3 606 319,02
Satunnaiset erät	-388 310,43	
Tilkauden verot		
Tulorahoituksen korjauserät	-147 611,12	-163 863,10
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-6 645 610,74	-11 554 228,51
Rahoitusosuudet investointimenoihin	437 835,50	602 700,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 079 707,31	361 320,55
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 106 275,05	-7 147 752,04
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys		0,00
Antolainasaamisten vähennys		4 333,45
	0,00	4 333,45
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 866 678,54	10 151 179,05
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 949 880,50	-3 191 198,87
Lyhytaikaisten lainojen muutos	767 946,46	-11 849,30
	684 744,50	6 948 130,88
Oman pääoman muutokset	-1 538 631,30	-7 284,61
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-367 912,25	150 888,66
Vaihto-omaisuuden muutos	-16 540,64	-19 836,94
Saamisten muutos	2 085 583,57	-178 953,70
Korottomien velkojen muutos	-1 513 787,21	1 277 167,67
	187 343,47	1 229 265,69
Rahoituksen rahavirta	-666 543,33	8 174 445,41
Rahavarojen muutos	-2 772 818,38	1 026 693,38
Rahavarat 31.12.	3 205 384,50	10 366 845,39
Rahavarat 1.1.	432 566,12	9 340 152,03
	2 772 818,38	1 026 693,36

LOPEN KUNTAKONSERNI

TASE

VASTAAVAA	2023	2022	VASTATTAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT					
Aineettomat oikeudet			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat oikeudet	45 566,66	111 796,06	Peruspääoma	12 445 533,24	16 022 978,60
Muut pitkävaikutteiset menot	1 612 727,22	1 933 828,12	Yhdistysten ja säätiöiden ppo:n siirrot		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset			Arvonkorotusrahassto		0,00
	1 658 293,88	2 045 624,18	Muut omat rahastot	981 657,49	13 465,60
Aineelliset hyödykkeet			Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	16 927 303,85	18 619 049,55
Maa- ja vesialueet	6 584 333,49	6 634 054,46	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	523 451,24	254 144,82
Rakennukset	37 066 228,34	34 783 271,39		30 877 945,82	34 909 638,57
Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 556 297,05	7 690 112,55			
Koneet ja kalusto	438 511,02	745 067,80	VÄHEMMISTÖOSUUDET	287 824,19	7 301,96
Muut aineelliset hyödykkeet		1 197,80			
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hanki	949 835,44	10 903 524,91	PAKOLLISET VARAUKSET		
	52 595 205,34	60 757 228,91	Muut pakolliset varaukset		515 160,05
Sijoitukset				0,00	515 160,05
Osakkeet ja osuudet	1 805 330,96	3 010 800,44	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMA		
Muut lainasaamiset		21 668,02	Valtion toimeksiannot	123 550,57	132 354,18
Muut saamiset	79 624,25	37 965,84	Lahjoitusrahastojen pääomat	466 602,64	676 632,74
	1 884 955,21	3 070 434,30	Muut toimeksiantojen pääomat		4 800,26
				590 153,21	813 787,18
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			VIERAS PÄÄOMA		
Valtion toimeksiannot	123 550,57	123 215,42	Pitkäaikainen		
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	405 015,41	240 508,96	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	14 893 036,00	25 684 776,98
Muut toimeksiantojen varat		0,00	Lainat julkisyhteisöiltä	26 233,12	25 607,09
	528 565,98	363 724,38	Liittymismaksut ja muut velat	2 006 650,30	1 417 210,57
			Laskennalliset verovelat		48 813,40
VAIHTUVAT VASTAAVAT				16 925 919,42	27 176 408,04
Vaihto-omaisuus			Lyhytaikainen		
Aineet ja tarvikkeet	123 239,03	203 630,88	Joukkovelkakirjalainat	3 500 000,00	3 500 000,00
Valmiit tuotteet			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 651 524,00	3 074 142,85
Muu vaihto-omaisuus		1 502,97	Lainat julkisyhteisöiltä	282 304,00	298 982,54
	123 239,03	205 133,85	Saadut ennakot	32 058,55	71 119,70
Saamiset			Ostovelat	1 281 628,74	5 349 795,82
Pitkäaikaiset saamiset			Liittymismaksut ja muut velat	339 776,20	720 680,33
Lainasaamiset	78 131,88	90 000,00	Siirtovelat	4 053 647,08	5 533 498,93
Muut saamiset		85 615,41	Laskennalliset verovelat	37 394,20	
	78 131,88	175 615,41		13 178 332,77	18 548 220,17
Lyhytaikaiset saamiset				30 104 252,19	45 724 628,20
Myyntisaamiset	856 763,99	2 126 248,15	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	61 860 175,41	81 970 515,96
Lainasaamiset		43 150,04			
Muut saamiset	218 479,56	1 487 834,84			
Siirtosaamiset	711 156,04	1 326 215,80			
	1 786 399,59	4 983 448,83			
	1 864 531,47	5 159 064,24			
Rahoitusarvopaperit					
Osakkeet ja osuudet		2 460,69			
	0,00	2 460,69			
Rahat ja pankkisaamiset	3 205 384,50	10 366 845,39			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	61 860 175,41	81 970 515,96			

LOPEN KUNTA

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA JA ESITTÄMISTÄPÄÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Tilin päätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilin päätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle suoritusajankohdan mukaan kalenterikuukausittain.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintameno suunittelman mukaisilla poistoilla ja investointien rahoitusosuuksilla vähennettynä. Suunittelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunittelman mukaisesti. Poistosuunittelman mukaiset suunittelmapoistojen laskenta-perusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunittelman mukaisten poistojen perusteet.

Palkat ja investoinneille kohdistuneet sisäiset laskutukset on kirjattu valmistus omaan käyttöön -menetelmällä.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintameno. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa. Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankinta-arvoon.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintahintaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät kolme koronvaihtosopimusta. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi. Vuonna 2007 solmittu sopimus on voimassa 30.3.2027 saakka, vuonna 2016 solmittu sopimus 7.1.2024 saakka ja vuonna 2015 solmittu sopimus oli voimassa 2.2.2023 saakka.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilin päätös sisältää korjauksen edellisten tilikausien yli-/alijäämän osalta. Edellisten tilikausien yli-/alijäämään on oikaistu Lopen kunnalla hallinto-oikeudessa käsittelyssä olleen hallintoriita-asian päätöksen taloudellinen vaikutus 1 538 631,30 euroa. Tilin päätökseen ei ole tehty muita edelliseen vuoteen kohdistuvia merkittäviä oikaisuja.

Tilin päätökset vuosilta 2023 ja 2022 eivät ole vertailukelpoisia, koska vuoden 2023 alussa toteutuneen hyvinvointi-uudistuksen vuoksi aikaisemmin kunnan vastuulla olleet sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vastuulle ja tämä vaikutti kunnan talouteen vuoden 2023 osalta.

LOPEN KUNTAKONSERNI

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laskentaperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt sekä kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilinpäätökset vuosilta 2023 ja 2022 eivät ole vertailukelpoisia, koska vuoden 2023 alussa toteutuneen hyvinvointiuudistuksen vuoksi aikaisemmin kunnan vastuulla olleet sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vastuulle ja tämä vaikutti kunnan talouteen vuoden 2023 osalta. Lopen kunnan konsernirakenteeseen kuuluneiden Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän ja Eteva kuntayhtymän toiminta siirtyi vuoden 2023 alussa Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toiminnaksi.

Konsernirakenteen muutokset tilikaudella

Konsernirakenteessa on tapahtunut muutoksia vuoden 2023 alussa, kun hyvinvointialueuudistuksen kautta Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän, Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja Eteva kuntayhtymän toiminta siirtyi Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle. Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymä on virallisesti ollut toiminnassa vuoden 2023 ajan ja sen viimeinen tilinpäätös on tehty 31.8.2023 tilanteen mukaisesti.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Yleishallinto	1 178 004,13	934 782,09	1 178 004,13	934 782,09
Sosiaali- ja terveystuotot	194 402,51	23 192 067,60	0,00	2 486 465,50
Opetus- ja kulttuurituotot	1 284 817,25	1 286 902,41	1 186 666,25	1 131 598,36
Muut palvelut	4 192 224,95	2 797 123,66	2 713 446,68	1 568 898,04
Toimintatuotot yhteensä	6 849 448,84	28 210 875,75	5 078 117,06	6 121 743,99

7) Verotulojen erittely

	Kunta	
	2023	2022
Kunnan tulovero	14 529 675,78	28 851 827,39
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 830 339,91	2 818 072,55
Kiinteistövero	2 203 184,65	2 106 038,31
Verotulot yhteensä	18 563 200,34	33 775 938,25

8) Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	5 736 761,00	14 444 020,00
<i>Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus (+/-)</i>	2 334 456,00	4 128 497,00
<i>Siitä: Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus</i>	-	-
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-879 290,00	-633 259,00
Verotulomenetysten korvaus	1 451 100,00	4 870 287,00
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	6 308 571,00	18 681 048,00

9) Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	484 131,95	21 227 722,83
Muiden palvelujen ostot	5 325 167,36	8 513 408,24
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	5 809 299,31	29 741 131,07

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Valtuusto on hyväksynyt 9.11.2020 § 38 Lopen kunnan 1.1.2020 alkaen voimassa olevan poistosuunnitelman.

Suunnitelman mukaiset poistot	Poisto aika	Poistomenetelmä
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet		
ICT-ohjelmistojen lisenssit	5 vuotta	Tasapoisto
Muut aineettomat oikeudet	5–20 vuotta	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot		
ICT-hankintoihin liittyvät muut kuin lisenssimenot	5 vuotta	Tasapoisto
Osallistuminen toisen yhteisön jätevedenpuhdistamon hankkeisiin	20 vuotta	Tasapoisto
Osallistuminen toisen yhteisön valokuituhankkeisiin	20 vuotta	Tasapoisto
Muut		Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset, kiviset	30–40 vuotta	Tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset, puiset	25–35 vuotta	Tasapoisto
Koulurakennukset ja päiväkodit, kiviset	30–40 vuotta	Tasapoisto
Koulurakennukset ja päiväkodit, puiset	25–35 vuotta	Tasapoisto
Tehdas-, tuotanto- ja varastorakennukset	20 vuotta	Tasapoisto
Liikuntahallit	25–35 vuotta	Tasapoisto
<i>Vapaa-ajan rakennukset</i>		
Urheilukenttien huoltorakennukset	20 vuotta	Tasapoisto
Virkistysalueen mökit, saunamökit	30 vuotta	Tasapoisto
<i>Asuinrakennukset</i>		
Kerros-, rivi- ja pientalot	30–50 vuotta	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut ja tiet	20 %	Menojäännöspoisto
Muut maa- ja vesirakenteet (urheilualueet, puistot, torit)	20 %	Menojäännöspoisto
Vesi- ja viemäriverkostot	10 %	Menojäännöspoisto
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet, muut putki- ja kaapeliverkot	20 %	Menojäännöspoisto
Sähkö-, vesi- yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	15 %	Menojäännöspoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	25 %	Menojäännöspoisto
Siirtoviemäri-yhdysvesijohdot ja runkolinjat	40 vuotta	Tasapoisto
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet	5 vuotta	Tasapoisto
Muut liikkuvat työkonet	5 vuotta	Tasapoisto
Muut koneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto
Atk-laitteet	3 vuotta	Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	Tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Käytön mukainen	
Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoaikaa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoaikaa	

12) Pakollisten varausten muutos

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1		425 281,67		
Lisäykset tilikaudella		89 878,38		
Vähennykset tilikaudella				
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12	0,00	515 160,05	0,00	0,00

13) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	281 510,13	169 748,00	281 510,13	169 748,00
Rakennusten luovutusvoitot	14 082,37			
Osakkeet ja osuudet luovutusvoitot				
Muut luovutusvoitot	1 830,20			
Luovutusvoitot yhteensä	297 422,70	169 748,00	281 510,13	169 748,00
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	6 082,71	6 364,14	6 082,71	6 364,14
Rakennusten luovutustappiot				
Muut luovutustappiot	47 749,05		566,88	
Luovutustappiot yhteensä	53 831,76	6 364,14	6 649,59	6 364,14

14) Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Satunnaiset kulut				
Riihimäen seudun terveyskeskus ky:n kuntayhtymäosuuden purku	388 310,43		536 928,56	0,00
Satunnaiset kulut yhteensä	388 310,43	0,00	536 928,56	0,00

Maa- ja vesialueet erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	309 404,11	283 024,89	189 844,13	189 844,13
Muut maa- ja vesialueet	6 271 398,23	6 351 029,57	5 967 030,55	5 895 125,13
Maa- ja vesialueet yhteensä	6 580 802,34	6 634 054,46	6 156 874,68	6 084 969,26

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Peruskunta ja taseyksiköt	Osakkeet ja osuudet				Jvk-, muut laina- ja muut saamiset			Pysyvien vastaavien sijoitukset yhteensä
	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet Omistusyht. yhteisöt	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Saamiset konserni-yhteisöt	Saamiset kunta-yhtymät	Palautus-kelpoiset liittymismaksut	
Hankintameno 1.1.	146 828,06	1 448 588,84	28 544,28	1 794 155,03	388 914,57	0,00	33 484,85	3 840 515,63
Lisäykset				2 023,54			12 905,00	14 928,54
Vähennykset				-2 237,05				-2 237,05
Siirrot erien välillä	1 351 179,96	-1 351 179,96						0,00
Hankintameno 31.12.	1 498 008,02	97 408,88	28 544,28	1 793 941,52	388 914,57	0,00	46 389,85	3 853 207,12
Arvonlennukset								0,00
Arvonkorotukset								0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 498 008,02	97 408,88	28 544,28	1 793 941,52	388 914,57	0,00	46 389,85	3 853 207,12

Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset

	Tasearvo 1.1	Lisäykset alkusaldo	Vähennykset alkusaldo	Lisäykset tilikaudella	Vähennykset tilikaudella	Tasearvo 31.12	Kunnan osuus ky:n perus-pääomasta	Ero
Riihimäen seudun terveystieteiden keskus ky	1 061 612,85	439 052,55			1 500 665,40	0,00		0,00
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriin ky	4 696 202,74		4 696 202,74			0,00		0,00
Eteva kuntayhtymä	75 617,76		75 617,76			0,00		0,00
Hämeen liitto	28 544,30					28 544,30	28 544,30	0,00
Yhteensä	5 861 977,65			0,00	1 500 665,40	28 544,30	28 544,30	0,00

Omistukset muissa yhteisöissä

20–22) Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

Nimi	Y-tunnus	Kunnan omistus- osuus	Konsernin omistus- osuus	Kuntakonsernin osuus			
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/ tappiosta	
Tytäryhteisöt							
Lopen Vuokratalot Oy	0987348-1	100 %	100 %	1 335 058,03	4 324 666,45	181 306,28	
Lopen Vanhustentalot Oy	0968045-2	100 %	100 %	34 913,27	464 172,97	37,10	
Kiinteistö Oy Lopen Terveystalo Lopenpaja	2261849-3	100 %	100 %	1 494 343,75	1 125 483,87	14 749,23	
Kiinteistö Oy Läyliäisten Palveluasema	0804745-2	61,3 %	61,3 %	450 147,17	945,29	-62,02	
Kuntayhtymät							
Riihimäen seudun terveyskeskuksen ky	0205809-7	16,89 %	16,89 %	-148 618,13	0,00	-142 311,38	
Hämeen maakuntaliitto ky	0826048-0	3,90 %	3,90 %	60 936,50	15 945,85	-1 166,77	
Osakkuusyhteisöt							
Asunto Oy Lopen Kentänkulma	0205647-0	23,6 %	23,6 %	102 192,15	9 908,09	315,76	
				Yhteensä	3 328 972,74	5 941 122,52	52 868,20

23) Saamisten erittely

	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
<i>Saamiset tytäryhteisöiltä</i>				
Myyntisaamiset		26 908,74		21 681,96
Lainasaamiset	388 914,57		388 914,57	
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä	388 914,57	26 908,74	388 914,57	21 681,96
<i>Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä</i>				
Myyntisaamiset		0,00		0,00
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä</i>				
Myyntisaamiset		0,00		0,00
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset yhteensä	388 914,57	26 908,74	388 914,57	21 681,96

24) Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Siirtyvät korot				
Kelan Korvaus työterveyshuollosta	80 289,69	171 854,47	80 000,00	90 000,00
EU-tuet ja avustukset	10 546,02	39 281,37		
Muut tulojäämät	611 482,63	1 115 079,96	610 253,01	703 001,68
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	702 318,35	1 326 215,80	690 253,01	793 001,68

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25) Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1. Lisäykset Vähennykset	12 445 533,24	16 022 978,60	12 445 533,24	16 022 978,60
Peruspääoma 31.12.	12 445 533,24	16 022 978,60	12 445 533,24	16 022 978,60
Arvonkorotusrahasto 1.1. Lisäykset Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut omat rahastot 1.1. Siirrot rahastoon Siirrot rahastosta	13 465,60 968 191,89	15 287,08 1 821,46	0,00	0,00
Muut omat rahastot 31.12.	981 657,49	13 465,60	0,00	0,00
Edell. tilikausien ylijäämä 1.1. Siirto	18 873 194,37	18 629 288,39	16 730 876,13	18 154 199,33
Edell. tilikausien ylijäämä 31.12.	16 927 303,85	18 619 049,55	16 730 876,13	18 154 199,33
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	523 451,24	254 144,82	463 747,18	115 308,11
Oma pääoma yhteensä 31.12.	30 877 945,82	34 909 638,57	29 640 156,55	34 292 486,04

27) Pitkäaikaiset velat

Vuoden 2023 tilinpäätöksessä olevat velat, jotka erääntyvät maksettavaksi 1.1.2029 tai myöhemmin.

	Kunta	
	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 800 000,00	2 400 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä		0,00
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	2 800 000,00	2 400 000,00

28) Joukkovelkakirjalainat

	Kunta	
	2023	2022
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kunta- todistustulolainat	3 500 000,00	3 500 000,00
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	3 500 000,00	3 500 000,00

29) Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu		515 160,06		
Osuus kuntayhtymien alijäämistä				
Muut pakolliset varaukset yhteensä	0,00	515 160,06	0,00	0,00

30) Vieras pääoma

	2023		2022	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
<i>Velat tytäryhteisöille</i>				
Ostovelat		2 544,58		6 863,50
Muut velat				
Siirtovelat	556 100,00			
Yhteensä	556 100,00	2 544,58	0,00	6 863,50
<i>Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä</i>				
Saadut ennakot				
Ostovelat		1 058,03		800 320,38
Muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä	0,00	1 058,03	0,00	800 320,38
<i>Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisyyksille</i>				
Ostovelat		0,00		798,78
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	798,78
Vieras pääoma yhteensä	556 100,00	3 602,61	0,00	807 982,66

32) Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut velat				
Liittymismaksut	1 450 550,30	1 417 210,57	1 450 550,30	1 417 210,57
Muut velat				
Muut velat yhteensä	1 450 550,30	1 417 210,57	1 450 550,30	1 417 210,57

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot				
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	1 916 216,78	3 949 523,72	1 905 624,98	2 634 542,64
Valtionosuuksien ja -avustusten ennakot	194 984,94	409 469,47	194 984,94	409 469,47
Korkojaksotukset	77 565,04	86 546,93	77 565,04	37 837,33
Muut menojäämät	1 820 259,32	1 087 958,81	1 819 843,62	797 017,29
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	4 009 026,08	5 533 498,93	3 998 018,58	3 878 866,73

Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

34) Velat joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,00	142 098,52		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0,00	210 274,63		
Lainat julkisyhteisöiltä	26 233,13	42 285,63		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	463 900,00	463 900,00		
Lainat muitaluotonantajilta	0,00	21 424,68		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0,00	62 350,90		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	463 900,00	736 525,53	0,00	0,00

38) Vuokravastuut

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Vuokravastuut yhteensä	367 113,57	639 133,01	367 113,57	340 437,85
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	209 279,94	263 519,81	209 279,94	184 777,13
Leasingvuokrasopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta				

39-40) Vastuusitoumukset

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	10 060 000,00	8 860 342,40	10 060 000,00	8 635 000,00
Jäljellä oleva pääoma	5 276 864,00	4 922 760,47	5 276 864,00	4 821 276,00
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	150 000,00	292 910,58	150 000,00	150 000,00
Jäljellä oleva pääoma	55 541,20	209 166,96	55 541,20	93 728,96

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	Kunta	
	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	64 284 381	59 043 252
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	51 172	34 144

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Sopimusvastuut				
Ara-avustusten palautusvastuu	0,00	93 530,16		
Arvonlisäveron palautusvastuu	0,00	217 017,73		

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Koronvaihtosopimus nro 1				
Kyseisellä sopimuksella on toteutettu koko lainasalkun suojausta ilman lainakohtaista kytköstä. Suojaustoimenpiteen lähtökohtana on ollut, että kunnan lainasalkku pysyy korkotasoltaan kohtuullisena korkotason noustessa pitemmänkin aikavälin tarkastelulla, myös jo olemassa olevien lainojen eräännyttä.				
Sopimus eräänntyy 30.3.2027				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	62 661	84 717	62 661	84 717
Koronvaihtosopimus nro 4				
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Sopimuksella lainan vaihtuva korko on muutettu kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivät ja koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Lainan vuosittainen korkokustannus on enintään 0,279 % sekä vaihtuvakorkoisesta lainasta maksettu				
Sopimus eräänntynyt 2.2.2023				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo		109 375		109 375
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)		339		339
Koronvaihtosopimus nro 6				
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Sopimuksella lainan vaihtuva korko on muutettu kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivät ja koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Lainan vuosittainen korkokustannus on enintään 0,178 % sekä vaihtuvakorkoisesta lainasta maksettu lainamarginaali.				
Sopimus eräänntyy 7.1.2024				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	125 000	625 000	125 000	625 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	1 197	10 140	1 197	10 140

Kunta on käyttänyt johdannaissopimuksia suojaamaan korkoriskeiltä sekä tasaamaan korkotason muutosten vaikutuksia. Suojauksilla on sidottu vaihtuvakorkoisia lainasopimuksia kiinteäkorkoisiksi tarkoituksena alentaa korko-odotuksiin perustuvia korkokustannuksia. Kunnan tavoitteena on pitää lainoista aiheutuva rahoitusrasitus mahdollisimman matalana ja ennakoitavana myös odotettavissa olevan korkotason nousun jälkeen. Kunta suojaaa johdannaissopimuksilla sekä olemassa olevia että tulevia lainoja. Lainakohtaisilla korkosuojaussopimuksilla vaihtuvakorkoisen lainan korkoperuste on sidottu kiinteäksi koroksi kunkin lainan nostoajankohtana kilpailtuun korkotasoon.

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	Kunta	
	2023	2022
Kunnanhallitus	12	17
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta	10	5
Ympäristö- ja rakennuslautakunta	10	9
Perusturvalautakunta	-	134
Sivistyslautakunta	244	250
Tekninen lautakunta	64	68
Yhteensä	340	483

43) Henkilöstökulut

	Kunta	
	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	16 074 101,60	21 180 046,90
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	1 335,39	7 946,64
Henkilöstökulut yhteensä	16 075 436,99	21 187 993,54

44) Luottamushenkilön palkoista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	Kunta	
	2023	2022
Keskustan Lopen Kunnallisjärjestö ry	3 979,00	4 569,75
Lopen Kokoomus ry	9 101,50	10 218,00
Lopen Sos.Dem. Työväenyhdistys ry	2 874,13	2 005,50
Lopen Perussuomalaiset	1 096,50	1 240,00
Suomen Kristillisdemokraatit	0	214,50
Riihimäen seudun Vihreät ry	511,50	576,00
Riihimäen Seudun Vasemmistoliitto ry	152,50	1 290,00
Lopen Sitoutumattomien valtuustoryhmä	2 431,00	2 519,00
Yhteensä	20 146,13	22 632,75

45) Tilintarkastajan palkkiot

	Kunta	
	2023	2022
BDO Audiator Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	9 500,98	16 708,01
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	6 585,99	17 810,96
Muut palkkiot	88,00	1 549,42
Palkkiot yhteensä	16 174,97	36 068,39

TILINPÄÄTÖS 2023

Lopen vesi- ja viemärilaitos

Sisällysluettelo

TOIMINTAKERTOMUS.....	1
Teknisen johtajan katsaus	1
Hallinto	2
Arvio merkittävimmistä riskeistä.....	2
Arvio tulevasta.....	3
Sisäinen valvonta.....	3
TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	4
Tavoitteiden toteutuminen	4
Käyttötalouden toteutuminen	4
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT JA TUNNUSLUVUT	5
Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut.....	5
Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	6
Tase ja sen tunnusluvut.....	7
Toiminnan tunnusluvut	8
Vesihuollon hintataso.....	9
Tehokkuus.....	9
Investoinnit.....	9
TASEYKSIKÖN TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT.....	10

TOIMINTAKERTOMUS

Teknisen johtajan katsaus

Lopen vesi- ja viemärlaitoksen kirjanpito on eriytetty Lopen kunnan talousarviosta ja Lopen Vesilaitos toimii teknisen lautakunnan alaisuudessa omana taseyksikkönä.

Lopen vesi- ja viemärlaitos tuottaa jakelualueellaan vesihuollon palvelut, jotka käsittävät talousveden toimittamisen kuluttajille sekä kiinteistöillä tuotetun jäteveden pois johtamisen. Talousvesi pumpataan verkostoon neljästä eri pohjavedenottamosta (Kirkonkylä, Launonen, Läyliäinen sekä Kaartjärvi). Kukin vedenottamo palvelee oman erillisen toiminta-alueen vesihuoltoa.

Kaikilla vedenottamoilla talousvesi on täyttänyt koko vuoden sille asetetut laatuvaatimukset. Veden laatua valvoo Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän terveysvalvontaosasto. Veden laatua koskevat tutkimukset on suorittanut siihen akkreditoitu Vita-laboratoriot.

Jätevedet johdetaan kaikista taajamista siirtoviemäriä myöten Riihimäen jätevedenpuhdistamolle puhdistettavaksi. Lopen vesi- ja viemärlaitos maksaa erillisen laitoshinnoittelun mukaisesti Riihimäen puhdistamolle johdetun jäteveden käsittelystä Kormun mittakaivosta mitatun jätevesimäärän (m³) perusteella sekä Riihimäen jätevedenpuhdistamon toimintaan liittyvistä investointikustannuksista käyttämänsä puhdistuskapasiteetin mukaisen osuuden.

Kaartjärven alueen jätevedet puhdistetaan omissa alueen puhdistamossa, joka on täyttänyt kertomusvuonna sille ympäristöluvassa asetetut puhdistusvaatimukset.

Vuoden 2023 aikana rakennettiin hulevesiviemäriä Kauppatie–Yhdystie-risteyksestä kantatien 54 alitukseen asti noin 250 metriä ja avattiin olemassa olevaa avo-ojastoa noin 350 metriä. Jylhäkumpu II -alueen toteutuksen yhteydessä rakennettiin noin 280 metriä hulevesi- ja jätevesiviemäriä. Taarintien ja Taarinkujan liittymäalueella rakennettiin noin 65 metriä uutta hulevesiviemäriä. Nahkurintiellä korjattiin olemassa olevaa hulevesiviemärointiä noin 50 metriä ja vaihdettiin rumpuja sekä avattiin avo-ojaa noin 50 metriä. Hulevesiviemäroinnin verkoston ja ojaston rakentamisesta aiheutuvat kustannukset kirjataan kaavateiden rakentamiseen / kunnossapitoon. Lopen vesi- ja viemärlaitos ei erikseen puhdistusprosessoi pelkästään hulevesiviemäroinnin kautta johdettavia hulevesiä. Sekaviemäroinnissä hulevedet ohjataan muun jäteveden kanssa puhdistusprosessiin Riihimäen vesilaitoksen keskuspuhdistamolle.

Lopen vesi- ja viemärlaitoksen talous ei toteutunut vahvistetun talousarvion mukaisena. Toimintakate ylittyi talousarvioon 2023 nähden 25 726 euroa.

Toiminnalliselta puolelta tarkasteltuna Riihimäen jätevedenpuhdistamolle johdetun ja puhdistettavan jäteveden (jäte- ja hulevedet) määrä nousi noin 5 800 m³ edellisvuoteen nähden ja Riihimäen vesilaitokselle maksettavat jätevesien puhdistamisen jätevesimaksut kasvoivat edelleen 14 611 euroa vuodesta 2022. Jäteveden kokonaisvesimäärän ja vuotovesien pienentämiseksi tulee jatkaa suunnitelmallisia viemäriverkoston korjauksia. Jätevesiverkostoon kuulumattomien hulevesien määrä oli korkea noin 130 000 m³/vuosi (noin 33 % jäteveden kokonaismäärästä). Tämä vaikuttaa raskaana kulueränä suoraan vesilaitoksen käyttötalouteen. Laskennallisesti arvioituna viemäriin kulkeutuvan huleveden aiheuttama suora taloudellinen vaikutus on arvonlisäverottomana noin 105 000 euroa/vuosi. Käyttökustannuksista arvioituna energian ja varaosien sekä kaluston kustannuksista vastaava noin 33 %:n osuus oli arvonlisäverottomana 45 000 euron suuruusluokkaa. Hulevedestä aiheutuva osuus jäteveden puhdistamisen kokonaiskustannuksista on arvioituna noin 150 000 euroa vuodessa. Vesilaitokselle asetetut toiminnalliset tavoitteet saavutettiin.

Ilmatieteen laitoksen tilastojen mukaan vuosi 2023 oli tavanomaista lämpimämpi. Koko maan keskilämpötila oli noin +3,2 astetta (+3,8 astetta vuonna 2022), mikä on 0,3 astetta yli pitkän ajan (30 v) keskiarvon. Tammi-, helmi-, elo- ja syyskuu olivat selvästi lämpimämpiä. Loka-, marras- ja joulukuu olivat tavanomaista kylmemmät kuukaudet.

Suuressa osassa maata vuotuinen sademäärä oli selvästi tavanomaista suurempi. Heinä–elokuun aikana sateita oli paikoitellen harvinaisen paljon.

Kertomusvuonna sattui neljä (4) merkittävää vesijohtoverkoston putkirikkoa, joista kaksi oli Läyliäisten taajamassa ja kaksi Launosten taajamassa. Vuoden aikana vesijohtoverkostossa ilmeni ilmausventtiilien kautta muodostunutta ilmaa, jota poistettiin alueellisesti tehdyillä veden ohjauksutuksilla. Samassa yhteydessä suoritettiin määrävuosin tehtäviä eri verkosto-osien huuhteluja, joiden yhteydessä tapahtui myös ohjauksutusta. Pumpatun ja lasketun veden erotus pieneni noin 3 500 m³ edellisestä vuodesta. Laitoksen vesijohtojen materiaali on pääosin laadukasta muoviputkea (PEH, PVC), mutta erilaiset ympäristöstä johtuvat tekijät (painumat ja tärinät) ja dynaamiset voimat (liikennetärinä) aiheuttavat satunnaisesti ennalta arvaamattomia putkivuotoja. Merkittävin tekijä vuoden aikana tapahtuneissa vesivuodoissa oli runkolinjoista erkanevien rautaputkisten talohaarojen painuma- tai korroosiovauriot, jotka jouduttiin korjaamaan verkoston vastuullisena ylläpitäjänä toimivan Lopen vesi- ja viemärlaitoksen toimesta ja lukuun.

Läyliäinen – Loppi kirkonkylä – Riihimäki -välinen jäteveden siirtoviemäri rakennettiin vaiheittain vuosina 2003–2006. Lähes kahdenkymmenen (20) vuoden käyttöikä näkyi kuluneena vuonna siten, että alkuperäisiä elinkaarensa päähän tulleita jätevesipumppuja jouduttiin uusimaan neljä (4) kappaletta (vuonna 2022 6 kpl) nykyaikaisiin jäteveden siirto-pumppuihin, joiden laitekustannukset olivat 14 700 euroa. Jätevesipumppujen vaihtotyöt jatkuvat edelleen vuoden 2024 aikana.

Uutta vesi- ja viemäriverkostoa rakennettiin noin 280 metriä Jylhäkummun yritystoiminnan laajennusalueelle Launosiin. Rakennetun vesihuoltoverkoston linjojen ja varusteiden sijaintitietojen kartoitusta jatkettiin gnss-mittauksilla ja tallennettujen tietojen siirrolla sähköiseen KeyAqua-paikkatieto-ohjelmaan.

Hallinto

Lopen vesi- ja viemärlaitos kuuluu teknisen lautakunnan alaisuuteen ja talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut tuotti ostopalveluna Kuntien Hetapalvelut Oy. Vesilaitoksen laskutus ja liittymissopimukset hoidetaan teknisessä toimistossa.

Henkilöstön koulutuksessa on hyödynnetty Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry:n järjestämää käyttöveden käsittelyyn suunnattua vesilaitostyöntekijöiden kurssia ja uudistettujen jätevesipumppujen toimittajan järjestämää käyttökoulutuskurssia. Työntekijöitä Lopen vesi- ja viemärlaitoksella on tällä hetkellä kaksi henkilöä (vesilaitoksen hoitaja ja verkostoasentaja). Lisäksi osa kiinteistöpäällikön ja teknisen johtajan sekä palvelusihteerin palkasta kirjautuu vesi- ja viemärlaitokselle heidän vakiintuneen vuositason työpanoksen perusteella.

Arvio merkittävimmistä riskeistä

Lopen vesi- ja viemärlaitoksen riskit voidaan jakaa toiminnallisiin, taloudellisiin sekä ympäristöön ja terveyteen liittyviin riskeihin. Talousveden saastuminen on mahdollisesti terveyteen vaikuttava toiminnallinen riski, mutta myös taloudellinen riski, koska siitä aiheutuvat korvaukset voivat olla merkittäviä. Tällaisessa tapauksessa riskinä on myös vedenjakeluun tarvittavan kaluston, säiliöiden, astioiden sekä riittävän talousvesimäärän toimittamiseen liittyvät asiat. Riskeihin on varauduttu mm. naapurikuntien vesilaitosten kanssa. Edellä esitetyt vesihuollon riskit on kartoitettu ja tunnistettu vuoden 2022 aikana. Tältä pohjalta vesilaitos laati WSP (Water Safety Plan) riskienarviointiohjelman, jonka Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän ympäristöterveydenhuolto hyväksyi 4.11.2022. Lopen Vesilaitos noudattaa tätä oman toimintansa riskienhallinnassa. Lopen Vesilaitoksen vesihuollon varautumissuunnitelma on myös ajantasaistettu ja hyväksytty 25.1.2024 toimintaohjeena mahdollisten häiriötilanteiden varalle.

Taloudellinen riski voi olla myös vesihuoltoverkoston yllättävät korjaukset sekä putkirikot. Lopen vesi- ja viemärlaitoksella on käytössä viikko- /viikonloppupäivystys. Päiväaikaan vesilaitoksen ammattihenkilöstö hoitaa perustehtävänä vastuulleen kuuluvana laitosten huollon ja ylläpidon.

Arvio tulevasta

Lopen vesi- ja viemärlaitoksen käyttövesipuolen toimitus- ja laatuvarmuutta on parannettu UV-laitteistoilla kaikilla vedenottamoilla sekä vesitorneilla. Lisäksi kirkonkylän vedenottamon saneeraus on parantanut kirkonkylän alueen vedenjakelun toimintavarmuutta. Kirkonkylän ylävesisäiliön osalta laadittiin hanketasoinen peruskorjaussuunnitelma, jota jatketaan suunnitelmien osalta vuoden 2024 aikana. Läyliäisten ja Launosten ylävesisäiliöistä tehtiin kunto- selvitykset, jotka eivät edellyttäneet jatkosuunnitelmien laatimista. Alueellista vesihuoltoyhteistyötä jatketaan edelleen naapurikuntien kanssa. Vuoden 2020 aikana aloitettiin esiselvitys alueellisen vesilaitosyhtiön perustamisesta yhteistyössä Riihimäen ja Hausjärven kanssa. Asia ei ole edennyt esiselvitysvaihetta pidemmälle.

Tulevaisuuden suurimpia haasteita tulee olemaan kaavateiltä ja yksityisten kiinteistöjen pihamailta jätevesiviemäriin johdettavien hulevesien ja viemäriin johdettavien vuotovesien vähentäminen. Tavoitteena on pienentää Riihimäen jätevedenpuhdistamolle tällä hetkellä pumpattavan jäteveden m³-määrää. Vesilaitoksen talouden tasapainottamiseksi välttämänä korjaustarpeena on vuositasolla tunnistettu noin 100 000 – 150 000 m³ suuruusluokan hulevesimäärän suunnitelmallisen pienentämisen välttämätön edellytys johtamalla hulevedet asianmukaisesti viemäroinnin ulkopuoliseen imeytykseen / valuntaan. Lopen taajamissa vanhemmille, arvioituna ennen vuotta 1995 valmistuneille, asuntoalueille tulee varautua rakentamaan erilliset hulevesiviemäroinnit. Rakennettavien hulevesiviemäreiden tarpeiden määrät (m) selvitetään erikseen asuntoalueittain.

Hule- ja vuotovesiarvio perustuu vuoden 2023 ajalta jätevedenpuhdistamolle pumpatun jäteveden ”kuivien” / pienimpien (helmi-, kesä-, heinä- ja elokuu) jäteveden pumppauskuukausien mitatun keskiarvon perusteella laskettuun jäteveden vuositason tavoitepumppausmäärään 285 000 m³ ja vuositasolla todellisen jäteveden Kormun mitta-kaivosta mitatun Riihimäen jätevesipumppaamolle pumpatun jäteveden määrän keskiarvon 390 000 m³ erotukseen. Arvion tulos on lähinnä suuntaa antava, mutta vaihteluvälin huomioiden suuruusluokassaan riittävä. Näin ollen pitkän ajan kestävä ratkaisuna nykyinen vanha sekaviemärointi tulisi erottaa erikseen jäteveden ja hulevesien viemäroinniksi.

Jätevesiviemäriin ja hulevesiverkoston eriyttäminen tulee vaatimaan merkittävää investointitarvetta, johon vesilaitos ei tällä hetkellä omilla taloudellisilla resursseillaan kykene. Nykyisellä laitoksen omalla kunnossapitohenkilöstöllä ei erillisen hulevesiviemäroinnin rakentamishaasteeseen myöskään pystytäkään vastaamaan. Viemäroinnin eriyttävän hulevesiviemäroinnin rakentaminen tapahtuisi pitkällä, yli 10 vuoden, aikajaksolla. Ilman hulevesikuormitusta Riihimäelle johdettavan jäteveden määrä tulee pieneneväksi merkittävästi ja keventää asteittain vesilaitoksen raskasta käyttö-taloutta. Perustehtävänä jatkettiin jätevesiviemäriin sisäistä tiivistämistä sujutusmenetelmällä, joka vähentää jo merkittävästi ulkoisen valuntaveden ja huleveden pääsyä jätevesiviemäriin. Tätä vuotovesien vähentämissaneerausta jatketaan myös vuonna 2024 myönnettyjen määrärahojen puitteissa.

Sisäinen valvonta

Sisäinen valvonta on osa kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Päivittäinen valvonta käsittää laskujen oikeellisuuden tarkastuksen sekä investointien että käyttötalouden osalta. Talouden seuranta on päivittäistä ja siitä raportoidaan neljännesvuosikatsauksen yhteydessä.

Käyttöveden laatua seurataan verkostonäytteiden avulla, tutkimusohjelman mukaisesti, yhteistyössä terveysvalvonnan kanssa. Vedenottamot pystyivät tuottamaan määrältään riittävästi sekä laadultaan hyvää ja määräykset täyttävää vesihuoltoa. Laitosten toiminnalliset tarkastukset sekä mittareiden luennat kuuluvat päivittäisiin tarkastuksiin vedenottamoilla.

Jätevedenpumppaamoiden toimintaa pystytään valvomaan keskitetysti Lining AquaRex -sähköisellä etävalvonta-ohjelmistolla.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Tavoitteiden toteutuminen

Vuodelle 2023 vesi- ja viemärlaitokselle on asetettu seuraavat tavoitteet:

- Talousveden laatu täyttää sille asetetut vaatimukset

Kaikkien taajamien vedenottamot tuottivat vesijohtoverkoston tarvetta vastaavan määrän vettä, eikä suoritetuissa ympäristöterveydenhuollon valvontatutkimuksissa vedessä havaittu laatupoikkeamia. Vedenottamot toimivat moitteettomasti. Läyliäisten vedenottamon raakavesiputken vuoto ja korjaus ei vaikuttanut puhtaan veden laatuun.

- Varautumissuunnitelman päivitys on ajantasaistettu

Varautumissuunnitelma päivitettiin vielä vuoden 2023 aikana yhdessä teknisen toimialan varautumissuunnitelman kanssa. Nämä ovat ajantasaiset. Suunnitelmat on käsitelty teknisessä lautakunnassa 25.1.2024 (§ 4).

- Riskienhallintasuunnitelma WSP on laadittu ja käytössä

Ympäristöterveysviranomaisen hyväksyi 4.11.2022 riskienhallintasuunnitelman, joka on käytössä ja sen mukaisia kehittämistöitä saatiin vuoden aikana eteenpäin.

Käyttötalouden toteutuminen

Lopen vesi- ja viemärlaitoksen toimintatuotot olivat 1 129 392 euroa. Toimintatuotot toteutuivat 105,1 % ja ylittivät 55 092 euroa vuodelle 2023 budjetoidun 1 074 300 euron toimintatuoton.

Toimintakulut olivat 882 700 euroa. Toteutumaksi muodostui 109,3 %. Menoissa merkittävimmät poikkeamat talousarvioon nähden olivat arvioitua suuremmat palveluiden (jätevesimaksut 21 131 euroa, ICT-sovellukset ja palvelut 13 097 euroa), aineiden, tarvikkeiden ja varaosien (6 317 euroa) sekä rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalveluiden kustannusten (30 467 euroa) ylittyminen budjetoituun nähden. Asiantuntija- ja henkilöstön matkustus- ja ravitsemispalveluiden säästö tasasi toimintakulujen ylityksen kokonaisuudessaan 57 444 euroon.

Budjetoitu toimintakate oli -266 820 euroa ja toteutumaksi muodostui -246 692 euroa. Toteutuma oli 20 128 euroa budjetoitua heikompi. Toteutumaksi muodostui 92,5 %. Suunnitelmien mukaiset poistot ja arvonalennukset muodostuivat 23 967 euroa ennakoitua suuremmiksi.

Rahoitustuotot ja -kulut ylittivät 21 755 euroa talousarviosta. Vuosikate toteutui myös 41 884 euroa budjetoitua heikompana.

Tilikauden tulos oli alijäämäinen 222 860 euroa (vuoden 2022 alijäämä 137 067 euroa). Budjetoitu tulostavoite oli alijäämäinen 157 279 euroa. Tulos muodostui 65 581 euroa budjetoitua heikommaksi.

Alijäämäinen tulos 222 860 euroa on talouden kannalta kestävä ja johtui merkittävältä osalta myös ennalta arvaamattomien kertaluonteisten kulujen toteutumisesta. Käyttötalouden toimintakatteen toteutuma jäi 20 128 euroa budjetoidusta, niin sen parantaminen vaatii edelleen suunnitelmallisia korjaustoimenpiteitä. Raskas käyttötalous ei kuitenkaan mahdollista nykyisellään vesilaitoksen toiminnassa korjaavia investointeja poistovaikutustensa vuoksi. Kokonaisuutta korjaavat toimenpiteet tehdään kunnan katualueiden hulevesimäärää pienentävillä korjausinvestoinneilla.

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT JA TUNNUSLUVUT

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Liikevaihto	1 129	1 075
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0
Materiaalit ja palvelut	-734	-650
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-265	-212
Ostot tilikauden aikana	-265	-212
Palvelujen ostot	-469	-438
Henkilöstökulut	-136	-114
Palkat ja palkkiot	-109	-92
Henkilösivukulut	-28	-22
Eläkekulut	-23	-19
Muut henkilösivukulut	-5	-3
Poistot ja arvonalentumiset	-433	-405
Suunnitelman mukaiset poistot	-433	-405
Liiketoiminnan muut kulut	-12	-12
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-186	-106
Rahoitustuotot ja -kulut	-37	-32
Muut rahoitustuotot	1	0
Kunnalle maksetut korkokulut	-38	-32
Muut rahoituskulut	0	0
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-223	-137
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-223	-137
TASEYKSIKÖN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-172,4	-45,2
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-5,1	-2,6
Voitto, %	-19,7	-12,8

Sijoitetun pääoman tuotto kertoo taseyksikköön sijoitetun pääoman tuoton eli mittaa taseyksikön suhteellista kannattavuutta. Kunnan sijoittaman pääoman tuotto kuvaa Lopen Vesilaitoksen osalta käytännössä samaa, koska Lopen Vesilaitos on kunnan kokonaan omistama.

Voitto-% osoittaa, kuinka suuren prosentuaalisen osuuden taseyksikön yli-/alijäämä ennen varauksia ja veroja muodostaa liikevaihdosta. Jos prosenttiluku on negatiivinen, on taseyksikön toiminta ollut tappiollista.

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Liikelyjäämä (alijäämä)	-186	-106
Poistot ja arvonalentumiset	433	405
Rahoitustuotot ja -kulut	-37	-32
	<u>210</u>	<u>268</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-205	-477
	<u>-205</u>	<u>-477</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	<u>5</u>	<u>-209</u>
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	0	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	33	807
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle	-643	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0
Saamisten muutos muilta	534	-545
Korottomien velkojen muutos muilta	70	-54
	<u>-5</u>	<u>209</u>
Rahavarojen muutos	0	0
Rahavarojen muutos		
31. 12.	0	0
1. 1.	0	0
Taseyksikön tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000€	-309	-322
Investointien tulo-rahoitus,%	-120,3	-62,9
Laskennallinen lainanhoitokate	0,4	0,5
Kassan riittävyys (pv)	0,0	0,0
Quick ratio	3,0	19,1
Current ratio	3,0	19,1

Investointien tulo-rahoitus osoittaa, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu varsinaisella tulo-rahoituksella, ilman mahdollisia satunnaisia tuloja. Kun tunnusluvun arvo on alle 100 %, on investointimenoja jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Lainanhoitokate kertoo taseyksikön tulo-rahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulo-rahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisää lainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Quick ratio eli maksuvalmiussuhde kertoo, miten hyvin lyhytaikaisesti sidotuilla varoilla pystytään kattamaan lyhytaikaiset velat. Jos tunnusluvun arvo on yli 1, on maksuvalmiussuhde hyvä, arvoilla 0,5–1 tyydyttävä ja alle 0,5 heikko.

Current ratio eli käyttöpääomasuhde kuvaa nopeakiertoisen omaisuuden ja nopeakiertoisten velkojen suhdetta. Tunnusluku sopii quick ratio -tunnuslukua paremmin eri toimialojen yritysten vertailuun. Tunnusluvun arvona yli 2 on hyvä, 1–2 tyydyttävä ja alle 1 heikko.

Tase ja sen tunnusluvut

	2023 1 000 €	2022 1 000 €		2023 1 000 €	2022 1 000 €
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	196	196
Muut pitkävaikutteiset menot	942	1 027	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	178	315
	4 671		Tilikauden yli-/alijäämä	-223	-137
Aineelliset hyödykkeet		4 814	OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	151	374
Maa- ja vesialueet	4 373	56			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	242	4 562	VIERAS PÄÄOMA		
Ennakkomaksut ja keskenkäiset		197	Pitkäaikainen	5 692	6 302
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	5 613	5 841	Lainat kunnalta/kuntayhtymältä	4 242	4 884
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Muut velat/liittymismaksut	1 451	1 417
Saamiset	347	881	Lyhytaikainen	117	46
Lyhytaikaiset saamiset	347	881	Saadut ennakot myyntisaamiset	0	0
Myyntisaamiset	343	288	Ostovelat	98	28
Muut saamiset	0	591	Muut velat/liittymismaksut	2	2
Siirtosaamiset	4	2	Siirtovelat	17	16
RAHAT JA PANKKISAAMISET	0	0	VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	5 809	6 348
	0	0	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	5 960	6 722
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	347	881			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	5 960	6 722	Taseyksikön taseen tunnusluvut		
			Omavaraisuusaste, %	2,5	5,6
			Suhteellinen velkaantuneisuus, %	514,3	590,7
			Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	-45	178
			Lainakanta 31.12., 1000 €	5 692	6 302
			Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000€	5 692	6 302
			Lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	0

Taseyksikön taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat sen omavaraisuutta, kertynyttä yli-/alijäämää ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste mittaa taseyksikön vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä.

Suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluku kertoo, kuinka paljon taseyksikön käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet taseyksiköllä on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt yli-/alijäämä osoittaa, paljonko taseyksiköllä on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana tai paljonko sillä on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Taseyksikön lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Toiminnan tunnusluvut

Vedenottamoilta pumpattu vesi / laskutettu vesi 2017–2023

Vedenottamo	2017 m ³	2018 m ³	2019 m ³	2020 m ³	2021 m ³	2022 m ³	2023 m ³
Lopenkylä pumpattu	133 286	141 357	150 979	131 999	145 469	131 403	134 760
Launonen pumpattu	81 902	84 422	86 331	87 229	90 351	93 605	96 722
Läyliäinen pumpattu	54 092	54 830	57 505	57 891	64 983	61 710	53 698
Kaartjärvi pumpattu	7 049	7 584	7 168	4 998	6 629	10 307	10 422
Yhteensä pumpattu	276 329	288 193	301 983	282 117	307 432	297 025	295 602
Yhteensä laskutettu	191 691	190 368	201 426	211 572	210 624	195 042	197 129

Riihimäen jätevesipuhdistamolle pumpattu jätevesi / laskutettu jätevesi 2017–2023

	2017 m ³	2018 m ³	2019 m ³	2020 m ³	2021 m ³	2022 m ³	2023 m ³
Pumpattu	399 087	356 812	380 502	426 383	406 106	380 171	385 926
Laskutettu jätevesi	179 863	178 926	183 543	193 161	190 047	186 810	181 537
Laskutettu sakokaivoliete	9 947	12 385	12 320	12 993	12 673	11 141	12 825

Vesihuollon hintataso

Lopen vesi- ja viemärlaitoksen taksa on jäteveden suhteen samansuuruinen Hausjärven Vesilaitoksen jätevesitaksan kanssa, mutta reilusti noin 47 % suurempi kuin Riihimäen Vesilaitoksen jätevesitaksa. Molemmilla ympäristökunnilla jätevesi johdetaan siirtoviemäreillä Riihimäen Veden keskuspuhdistamolle, mikä nostaa merkittävästi jäteveden käsittelykustannuksia pitkillä verkosto-osuuksilla.

Vesilaitoksen veden yksikköhinta on Lopella muita ympäristökuntia korkeampi (Hausjärven Vesilaitoksen taksaan nähden +20 % ja Riihimäen Vesilaitoksen taksaan nähden +38 %). Taksassa vaikuttaa korottavasti mm. kirkonkylän uusitun vedenottamon 852 362 euron investointikustannusten ja Marjarinne II -asuntoalueen 304 000 euron sekä Jylhäkumpu II -yritysalueen vesihuoltolinjojen 80 000 euron investointikustannusten poistovaikutukset sekä erillisen Kaartjärven vesihuoltoverkoston ylläpidon kustannukset. Perus- ja liittymismaksuissa on alueellisia eroja, joita ei voida suoraan yhteismitallistaa.

	Lopen Vesilaitos	Hausjärven Vesilaitos	Riihimäen Vesi
Käyttömaksu vesi	1,94	1,63	1,44
Käyttömaksu jätevesi	2,57	2,58	1,75
Perusmaksu vesi	Alkaen 37,00 rakennustyyppin mukaan	Alkaen 63,00 toiminta- alueen mukaan	Alkaen 105,69 mittari koon mukaan
Perusmaksu jätevesi	Alkaen 43,00 rakennustyyppin mukaan	Alkaen 99,75 toiminta- alueen mukaan	Alkaen 165,74 mittari koon mukaan

Tehokkuus

Kertomusvuonna verkostoon pumpatun ja laskutetun veden ero oli 98 473 m³ (ylipumppausta noin 50 %, vesilaitosten keskimääräinen vuotoprosentti on noin 15 %), mikä selittyy pääosin vesijohtoverkostossa eri taajamissa piilevistä ja paikantamattomista vesivuodoista, osittain neljästä vesivuodosta ja ilman poiston edellyttämistä verkostohuuhteluista. Vesijohdon mahdollisia vuotokohtia selvitetään taajamakohtaisesti ja vesilaitoksen henkilökunta aloittaa liittymäkohtaiset vanhojen vesimittareiden vaihtotyöt. Tavoitteena on vaihtaa mahdollisuuksien mukaan etäluettavia kiinteistökohtaisia vesimittareita.

Investoinnit

Lopen vesi- ja viemärlaitos osallistui Riihimäen jätevedenpuhdistamon kunnossapito- ja saneerauskustannuksiin kapasiteettivarauksensa mukaisesti. Jylhäkummun alueen vesi- ja viemäriverkoston investointi valmistui vuonna 2023.

TASEYKSIKÖN TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Sijoitetun pääoman tuotto, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut} + \text{Muille maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Sijoitettu korollinen vieras pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Tunnusluvun tase-erät lasketaan tilikauden alun ja lopun keskiarvona.

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Lainat kunnalta/kuntayhtymältä} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Tunnusluvun tase-erät lasketaan tilikauden alun ja lopun keskiarvona.

Voitto, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen varauksia} / \text{Liikevaihto})$

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymä.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * (\text{Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset -Tuloverot}) / \text{Investointien omahankintameno}$

Laskennallinen lainanhoitokate

$(\text{Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} + \text{Korkokulut} - \text{Tuloverot}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} * \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Quick ratio

= $(\text{Rahat ja pankkisaamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Lyhytaikaiset saamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Current ratio

= $(\text{Vaihto-omaisuus} + \text{Lyhytaikaiset saamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Rahat ja pankkisaamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

TASEEN TUNNUSLUVUT**Omavaraisuusaste, %**

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat + Korottomat velat Kunnalta/kuntayhtymältä)

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

**VESI- JA VIEMÄRILAITOS
TULOSLASKELMA**

	2023	2022
Liikevaihto	1 129 392,35	1 074 579,69
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00	0,00
Materiaalit ja palvelut	-733 935,94	-649 553,34
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-265 291,22	-211 925,03
Ostot tilikauden aikana	-265 291,22	-211 925,03
Palvelujen ostot	-468 644,72	-437 628,31
Henkilöstökulut	-136 368,13	-113 771,88
Palkat ja palkkiot	-108 652,52	-92 072,30
Henkilösivukulut	-27 715,61	-21 699,58
Eläkekulut	-22 670,60	-18 566,34
Muut henkilösivukulut	-5 045,01	-3 133,24
Poistot ja arvonalentumiset	-432 697,69	-405 288,01
Suunnitelman mukaiset poistot	-432 697,69	-405 288,01
Liiketoiminnan muut kulut	-12 396,05	-11 527,43
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-186 005,46	-105 560,97
Rahoitustuotot ja -kulut	-36 855,45	-31 506,20
Muut rahoitustuotot	907,81	483,91
Kunnalle maksetut korkokulut	-37 756,82	-31 985,47
Muut rahoituskulut	-6,44	-4,64
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-222 860,91	-137 067,17
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-222 860,91	-137 067,17

**VESI- JA VIEMÄRILAITOS
RAHOITUSLASKELMA**

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Liikelyljäämä (alijäämä)	-186 005,46	-105 560,97
Poistot ja arvonalentumiset	432 697,69	405 288,01
Rahoitustuotot ja -kulut	-36 855,45	-31 506,20
	209 836,78	268 220,84
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-205 063,39	-476 808,29
	<u>-205 063,39</u>	<u>-476 808,29</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	4 773,39	-208 587,45
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	33 339,73	806 780,16
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle	-642 859,28	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos muilta	534 328,51	-544 659,64
Korottomien velkojen muutos muilta	70 417,65	-53 533,07
Rahoituksen rahavirta	<u>-4 773,39</u>	<u>208 587,45</u>
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Rahavarojen muutos		
31. 12.	0,00	0,00
1. 1.	0,00	0,00

**VESI- JA VIEMÄRILAITOS
TASE**

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	942 307,78	1 026 517,11
Muut pitkävaikutteiset menot	942 307,78	1 026 517,11
Aineelliset hyödykkeet	4 670 992,78	4 814 417,75
Maa- ja vesialueet	55 558,39	55 558,39
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 373 391,96	4 561 737,32
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	242 042,43	197 122,04
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	5 613 300,56	5 840 934,86
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset	346 521,44	880 849,95
Lyhytaikaiset saamiset	346 521,44	880 849,95
Myyntisaamiset	342 915,28	287 544,05
Muut saamiset	0,00	591 098,21
Siirtosaamiset	3 606,16	2 207,69
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	346 521,44	880 849,95
VASTAAVAA YHTEENSÄ	5 959 822,00	6 721 784,81
VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	196 413,20	196 413,20
Edellisten tilikausien yli/-alijäämä	177 603,17	314 670,34
Tilikauden yli/-alijäämä	-222 860,91	-137 067,17
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	151 155,46	374 016,37
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen	5 692 144,22	6 301 663,77
Lainat kunnalta/kuntayhtymältä	4 241 593,92	4 884 453,20
Muut velat/liittymismaksut	1 450 550,30	1 417 210,57
Lyhytaikainen	116 522,32	46 104,67
Saadut ennakot myyntisaamiset	227,64	441,73
Ostovelat	97 514,54	27 539,16
Muut velat/liittymismaksut	1 913,16	2 044,98
Siirtovelat	16 866,98	16 078,80
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	5 808 666,54	6 347 768,44
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	5 959 822,00	6 721 784,81

LOPEN VESI- JA VIEMÄRILAITOS

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavat on merkitty taseeseen hankintameno suunnilman mukaisilla poistoilla ja investointien rahoitusosuuksilla vähennettynä. Suunnilman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnilman mukaisesti. Poistosuunnilman mukaiset suunnilmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnilman mukaisten poistojen perusteet.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintahintaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Tilinpäätökseen ei sisälly edelliseen vuoteen kohdistuvia oikaisuja.

LOPEN VESI- JA VIEMÄRILAITOS

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtävälaitosittain

	2023	2022
Vesilaitos		
Liikevaihto	574 226,09	530 412,81
Liiketoiminnan muut tulot		
Viemärlaitos		
Liikevaihto	555 166,26	544 166,88
Liiketoiminnan muut tulot		
Toimintatuotot yhteensä	1 129 392,35	1 074 579,69

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Valtuusto on hyväksynyt 9.11.2020 § 38 Lopen kunnan 1.1.2020 alkaen voimassa olevan poistosuunnitelman.

Suunnitelman mukaiset poistot	Poisto aika	Poistomenetelmä
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet		
ICT-ohjelmistojen lisenssit	5 vuotta	Tasapoisto
Muut aineettomat oikeudet	5–20 vuotta	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot		
ICT-hankintoihin liittyvät muut kuin lisenssimenot	5 vuotta	Tasapoisto
Osallistuminen toisen yhteisön jätevedenpuhdistamon hankkeisiin	20 vuotta	Tasapoisto
Osallistuminen toisen yhteisön valokuituhankkeisiin	20 vuotta	Tasapoisto
Muut		Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset, kiviset	30–40 vuotta	Tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset, puiset	25–35 vuotta	Tasapoisto
Koulurakennukset ja päiväkodit, kiviset	30–40 vuotta	Tasapoisto
Koulurakennukset ja päiväkodit, puiset	25–35 vuotta	Tasapoisto
Tehdas-, tuotanto- ja varastorakennukset	20 vuotta	Tasapoisto
Liikuntahallit	25–35 vuotta	Tasapoisto
Vapaa-ajan rakennukset		
Urheilukenttien huoltorakennukset	20 vuotta	Tasapoisto
Virkistysalueen mökit, saunamökit	30 vuotta	Tasapoisto
Asuinrakennukset		
Kerros-, rivi- ja pientalot	30–50 vuotta	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut ja tiet	20 %	Menojäännöspoisto
Muut maa- ja vesirakenteet (urheilualueet, puistot, torit)	20 %	Menojäännöspoisto
Vesi- ja viemäriverkostot	10 %	Menojäännöspoisto
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovaistussuunnitelmien, muut putki- ja kaapeliverkot	20 %	Menojäännöspoisto
Sähkö-, vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	15 %	Menojäännöspoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	25 %	Menojäännöspoisto
Siirtoviemäri-yhdysvesijohdot ja runkolinjat	40 vuotta	Tasapoisto
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet	5 vuotta	Tasapoisto
Muut liikkuvat työkonet	5 vuotta	Tasapoisto
Muut koneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto
Atk-laitteet	3 vuotta	Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	Tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Käytön mukainen	
Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoaikaa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoaikaa	

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

19) Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti

	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet				Pysyvät vastaavat yhteensä
	Muut pitkäaikaiset menot	Aineettomat hyödykkeet yhteensä	Maa- ja vesialueet	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Keskeneräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä	
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 026 517,11	1 026 517,11	55 558,39	4 561 737,32	197 122,04	4 814 417,75	5 840 934,86
Lisäykset tilikauden aikana					642 418,16	642 418,16	642 418,16
Rahoitusosuudet tilikaudella							
Vähennykset tilikauden aikana					-597 497,77		
Siirrot erien välillä				160 143,00			
Tilikauden poisto	-84 209,33	-84 209,33		-348 488,36		-348 488,36	-432 697,69
Arvonlennukset ja niiden palautukset							
Poistamaton hankintameno 31.12.	942 307,78	942 307,78	55 558,39	4 373 391,96	242 042,43	4 670 992,78	5 613 300,56
Arvonkorotukset							
Kirjanpitoarvo 31.12.	942 307,78	942 307,78	55 558,39	4 373 391,96	242 042,43	4 670 992,78	5 613 300,56
Olennaiset lisäpoistot							
Erittely olennaisista lisäpoistoista							

Maa- ja vesialueet erittely

	2023	2022
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	55 558,39	55 558,39
Muut maa- ja vesialueet		
Maa- ja vesialueet yhteensä	55 558,39	55 558,39

23) Saamisten erittely

	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
<i>Saamiset tytäryhteisöiltä</i>				
Myyntisaamiset		15 210,18		18 537,46
Yhteensä	0,00	15 210,18	0,00	18 537,46
<i>Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä</i>				
Myyntisaamiset		0,00		0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset yhteensä	0,00	15 210,18	0,00	18 537,46

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Tulojäämät		
Muut tulojäämät	3 606,16	2 207,69
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	<i>3 606,16</i>	<i>2 207,69</i>

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25) Oman pääoman erittely

	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	196 413,20	196 413,20
Lisäykset		
Vähennykset		
Peruspääoma 31.12.	196 413,20	196 413,20
Edell. tilikausien yli/alijäämä 1.1.	177 603,17	314 670,34
Edell. tilikausien yli/alijäämä 31.12.	177 603,17	314 670,34
Tilikauden yli/alijäämä	-222 860,91	-137 067,17
Oma pääoma yhteensä 31.12.	151 155,46	374 016,37

30) Vieras pääoma

	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
<i>Velat kunnalle</i>				
Lainat kunnalta	4 241 593,92		4 884 453,20	
Yhteensä	4 241 593,92	0,00	4 884 453,20	0,00
<i>Velat tytäryhteisöille</i>				
Ostovelat		0,00		0,00
Muut velat/ liittymismaksuvelat	33 464,43		10 284,52	
Yhteensä	33 464,43	0,00	10 284,52	0,00
<i>Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä</i>				
Ostovelat		0,00		210,00
Muut velat/ liittymismaksuvelat			6 792,24	
Yhteensä	0,00	0,00	6 792,24	210,00
<i>Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille</i>		0,00		
Ostovelat		0,00		0,00
Muut velat/ liittymismaksuvelat			16 387,67	
Yhteensä	0,00	0,00	16 387,67	0,00
Vieras pääoma yhteensä	4 275 058,35	0,00	4 917 917,63	210,00

32) Muiden velkojen erittely

	2023	2022
Muut velat		
Liittymismaksut	1 450 550,30	1 417 210,57
Muut velat		
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>1 450 550,30</i>	<i>1 417 210,57</i>

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	12 634,77	9 223,74
Muut menojäämät		
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	<i>12 634,77</i>	<i>9 223,74</i>

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2023	2022
	2,9	2,9

Vesi- ja viemärlaitoksella on työskennellyt kaksi henkilöä (vesilaitoksen hoitaja ja verkostoasentaja), lisäksi osa kiinteistöpäällikön ja teknisen johtajan sekä palvelusihteerin palkasta kirjautuu vesi- ja viemärlaitokselle heidän vakiintuneen vuositason työpanoksen perusteella.

43) Henkilöstökulut

	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	136 368,13	113 771,88
henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja eineellisiin hyödykkeisiin		
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	<i>136 368,13</i>	<i>113 771,88</i>

LOPEN KUNTA

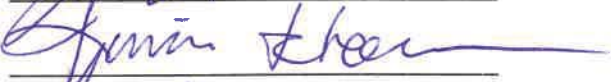
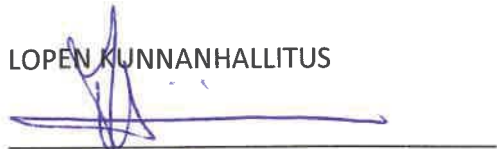
Yhdystie 5

12700 LOPPI

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Lopella 25. maaliskuuta 2024

LOPEN KUNNANHALLITUS

Mikko Salmela
kunnanjohtaja**TILINTARKASTAJAN TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ**

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Loppi 20 / 5 2024

BDO Audiator Oy

Mark Lassfolk
JHT, HT

LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITTEIDEN LAJEISTA

Käytetyt kirjanpitokirjat:

Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Tasekirja	sidottu

Tapahumatyyppi	Kpl tositemäärät
10 10 Yleislaskutus, yksityisoikeudellinen	1 074
11 11 Yleislaskutus, julkisoikeudellinen	65
15 15 Vuokrat, yksityisoikeudellinen	547
54 54 Varhaiskasvatus, julkisoikeudellinen	1 505
57 57 Kansalaisopisto, julkisoikeudellinen	827
70 70 Rakennusvalvonta, julkisoikeudellinen	171
75 75 Vesi ja jätevesi, yksityisoikeudellinen	6 111
AT Käyttöomaisuuden kirjaus	234
EK Täsmäämättömien maksujen korjaus, Myre	64
HB Pääkirjatapahtumat (ei työnkulku)	208
HD Hyväksytyjen pääkirjatapahtumien kirjaus	850
HX Kirjaus Excelistä (työnkulku)	80
HY ALV-siirrot/tyhjennykset	15
IE Täsmäämättömien maksujen korjaus, perintä	20
IK Viitesuoritukset perinnästä	76
IP Maksut - konekielinen tiliote	440
KO Viitesuoritukset	255
KP Suoritukset	247
L2 Saapuvien laskujen kirjaus	10 445
LT Luottotappiot	1
P06 Basware maksuliikenne	339
P12 Vesikanta	135
P30 Personec	28
RV Peruutus / vastakirjaus	22
UO Ulosoton kautta tulleet viitesuoritukset	6
Yhteensä	23 765

Kirjanpitoaineisto säilytetään kirjanpitolain 2 luvun 10 §:n mukaisesti.

LUOTTAMUSHENKILÖT TOIMIELIMITTÄIN 2023

Valtuusto 2023

Kansallinen Kokoomus rp.

Valtuutetut:	Läsnäolot	Varavaltuutetut:	Läsnäolot
Heinonen Timo	7/7	1. Säkkinen Eerik	2/7
Laukkanen Jarmo	6/7	2. Hopearuoho Sirpa	2/7
Lehtinen Susa	7/7	3. Rautiainen Aleks	0/7
Mikkola Antti	5/7	4. Hervalä Tiia	0/7
Mikkola Jarkko	6/7	5. Maunula Kari	1/7
Männistö Juhana	7/7	6. Voivala Kati	0/7
Pyhälä Eeva	6/7	7. Vilkas Laura	0/7
Seppälä Tiina, II vpj.	7/7 (*)	8. Kosonen Anu	0/7

Suomen Keskusta rp:n ja Suomen Kristillisdemokraatit (KD) rp:n vaaliliitto

Valtuutetut:	Läsnäolot	Varavaltuutetut:	Läsnäolot
Alho Aimo 23.1.2023 saakka	0/7	1. Myllykoski Satu 23.1.2023 saakka	1/7
Myllykoski Satu 23.1.2023 alkaen	4/7	Peltomäki Marja 23.1.2023 alkaen	1/7
Eve Anne	6/7	2. Peltomäki Marja 23.1.2023 saakka	3/7
		Kuusemo Jari 23.1.2023 alkaen	0/7
Kilpiäinen Jorma	6/7	3. Kuusemo Jari 23.1.2023 saakka	3/7
		Hatakka Harri 23.1.2023 alkaen	0/7
Louhelainen Suvi, pj.	6/7 (*)	4. Hatakka Harri 23.1.2023 saakka	0/7
		Hovi Jori 23.1.2023 alkaen	1/7
Mustajoki Petri	7/7	5. Hovi Jori 23.1.2023 saakka	0/7
		Liljeroos Tiia 23.1.2023 alkaen	0/7
Niemelä Asko	6/7	6. Liljeroos Tiia 23.1.2023 saakka	0/7
		Nisula Niina 23.1.2023 alkaen	0/7
Ukkola Marja	5/7	7. Nisula Nina 23.1.2023 saakka	0/7
		Knuuti Anne 23.1.2023 alkaen	0/7

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue rp:n ja Vasemmistoliitto rp:n vaaliliitto

Valtuutetut:	Läsnäolot	Varavaltuutetut:	Läsnäolot
Ahlqvist Leila (SDP), I vpj.	7/7 (*)	1. Kollin Ossi (SDP) 23.1.2023 saakka Marttila Katri (VAS) 23.1.2023 alkaen, 27.2.2023 saakka Vehmas Pirkko (SDP) 27.2.2023 alkaen, 12.4.2023 saakka Tuomi Aki (VAS) 12.4.2023 alkaen	1/7 2/7 1/7 1/7
Rautiainen Marianna (VAS) 23.1.2023 saakka Kollin Ossi (SDP) 23.1.2023 alkaen	0/7 6/7	2. Vehmas Pirkko (SDP) 23.1.2023 alkaen, 27.2.2023 saakka Tuomi Aki (VAS) 27.2.2023 alkaen, 12.4.2023 saakka Pikkarainen Jarmo (SDP) 12.4.2023 alkaen	0/7 0/7 0/7
Saikkonen Marko (SDP) 12.4.2023 saakka Vehmas Pirkko (SDP) 12.4.2023 alkaen	2/7 5/7	3. Tuomi Aki (VAS) 23.1.2023 alkaen, 27.2.2023 saakka Pikkarainen Jarmo (SDP) 27.2.2023 alkaen, 12.4.2023 saakka Kaasalainen Kaisa (SDP) 12.4.2023 alkaen	0/7 0/7 0/7
Salomaa Ari (SDP) 27.2.2023 saakka Marttila Katri (VAS) 27.2.2023 alkaen	0/7 4/7	4. Pikkarainen Jarmo (SDP) 23.1.2023 alkaen, 27.2.2023 saakka Kaasalainen Kaisa (SDP) 27.2.2023 alkaen, 12.4.2023 saakka Arola Otto (SDP) 12.4.2023 alkaen	0/7 0/7 0/7

Lopen Sitoutumattomat -yhteislista (Lopen Sitoutumattomat)

Valtuutetut:	Läsnäolot	Varavaltuutetut:	Läsnäolot
Hietala-Virtanen Satu-Maria	4/7	1. Kanerva Risto	2/7
Ketonen Kaisa	7/7	2. Kuusinen Markku	0/7
Lähde Joni	6/7	3. Järvinen Marjo 23.1.2023 saakka Ilmonen Hannele 23.1.2023 alkaen	0/7 1/7

Perussuomalaiset rp.

Valtuutetut:	Läsnäolot	Varavaltuutetut:	Läsnäolot
Kindt Sami	7/7	1. Kuivalahti Paul	1/7
Mäkilaine Kirsi	7/7 (*)	2. Rautio Martti	0/7
Salminen Antti	6/7	3. Nevalainen Jarno	0/7

Lopen Puolenpitäjät -yhteislista (Liike Nyt, Suomen Keskusta rp.)

Valtuutetut:	Läsnäolot	Varavaltuutetut:	Läsnäolot
Lehtilä Salmi Heli (Liike Nyt)	5/7	1. Päivärinta Teemu	2/7
		2. Myllymäki Into (KESK)	0/7

Vihreä liitto r.p.

Valtuutetut:	Läsnäolot	Varavaltuutetut:	Läsnäolot
Ojala Pilvi	6/7	1. Kekki Outi	1/7
		2. Pirttilä Satu	0/7

Valtuuston kokoonpanossa vuonna 2023 tapahtuneet muutokset:

- Valtuutettu Aimo Alho on menehtynyt.
- Suomen Keskusta rp:n ja Suomen Kristillisdemokraatit (KD) rp:n vaaliliiton ensimmäiseksi valtuutetuksi on 23.1.2023 alkaen Aimo Alhon tilalle noussut Satu Myllykoski (KESK), ensimmäiseksi varavaltuutetuksi Satu Myllykosken tilalle Marja Peltomäki (KESK), toiseksi varavaltuutetuksi Marja Peltomäen tilalle Jari Kuusemo (KESK), kolmanneksi varavaltuutetuksi Jari Kuusemon tilalle Harri Hatakka (KESK), neljänneksi varavaltuutetuksi Harri Hatakan tilalle Jori Hovi (KESK), viidenneksi varavaltuutetuksi Jori Hovin tilalle Tiia Liljeroos (KESK), kuudenneksi varavaltuutetuksi Tiia Liljeroosin tilalle Niina Nisula (KESK) ja seitsemänneksi varavaltuutetuksi Niina Nisulan tilalle Anne Knuuti (KESK).
- Marianna Rautiaiselle on 23.1.2023 myönnetty ero Lopen kunnan luottamustehtävistä, koska hän on muuttanut pois Lopelta.
- Suomen Sosialidemokraattinen Puolue rp:n + Vasemmistoliitto rp:n valtuutetuksi on 23.1.2023 alkaen Marianna Rautiaisen tilalle noussut Ossi Kollin (SDP), ensimmäiseksi varavaltuutetuksi Ossi Kollinin tilalle Katri Marttila (VAS), toiseksi varavaltuutetuksi Katri Marttilan tilalle Pirkko Vehmas (SDP), kolmanneksi varavaltuutetuksi Pirkko Vehmaksen tilalle Aki Tuomi (VAS) ja neljänneksi varavaltuutetuksi Aki Tuomen tilalle Jarmo Pikkarainen (SDP).
- Marjo Järviselle on myönnetty ero Lopen kunnan luottamustehtävistä, koska hän on muuttanut pois Lopelta.
- Lopen Sitoutumattomien kolmanneksi varavaltuutetuksi on 23.1.2023 alkaen Marjo Järvisen tilalle noussut Hannele Ilmonen.
- Ari Salomaalle on 27.2.2023 myönnetty ero Lopen kunnan luottamustehtävistä henkilökohtaisista syistä.
- Suomen Sosialidemokraattinen Puolue rp:n + Vasemmistoliitto rp:n valtuutetuksi on 27.2.2023 Ari Salomaan tilalle noussut Katri Marttila (VAS), ensimmäiseksi varavaltuutetuksi Katri Marttilan tilalle Pirkko Vehmas (SDP), toiseksi varavaltuutetuksi Pirkko Vehmaksen tilalle Aki Tuomi (VAS), kolmanneksi varavaltuutetuksi Aki Tuomen tilalle Jarmo Pikkarainen (SDP) ja neljänneksi varavaltuutetuksi Jarmo Pikkaraisen tilalle Kaisa Kaasalainen (SDP).

- Marko Saikkoselle on 12.4.2023 myönnetty ero Lopen kunnan luottamustehtävistä, koska hän on muuttanut pois Lopelta.
- Suomen Sosialidemokraattinen Puolue rp:n + Vasemmistoliitto rp:n valtuutetuksi on 12.4.2023 Marko Saikkosen tilalle noussut Pirkko Vehmas (SDP), ensimmäiseksi vara-valtuutetuksi Pirkko Vehmaksen tilalle Aki Tuomi (VAS), toiseksi varavaltuutetuksi Aki Tuomen tilalle Jarmo Pikkarainen (SDP), kolmanneksi varavaltuutetuksi Jarmo Pikkaraisen tilalle Kaisa Kaasalainen (SDP) ja neljänneksi varavaltuutetuksi Kaisa Kaasalaisen tilalle Otto Arola (SDP).

(* Muuta huomioitavaa:

- Valtuuston kokouksesta 6.11.2023 puheenjohtaja Suvi Louhelainen on ollut poissa ja kokouksen puheenjohtajana on toiminut valtuuston ensimmäinen varapuheenjohtaja Leila Ahlqvist.
- Valtuuston kokouksessa 6.11.2023 esteellisiä asian (§ 96) käsittelyyn ovat olleet valtuuston ensimmäinen varapuheenjohtaja Leila Ahlqvist sekä valtuutetut Kirsi Mäkilaine, Juhana Männistö ja Asko Niemelä.
- Valtuuston kokouksessa 6.11.2023 pykälän 96 käsittelyn ajan puheenjohtajana on toiminut valtuuston toinen varapuheenjohtaja Tiina Seppälä.

Nuorisovaltuusto 2023

Nuorisovaltuutettu	Läsnäolot valtuuston kokouksissa
Hatakka Feetu	7/7
Liikala Ella	6/7
Marjanen Tuukka	7/7
Mikkola Ada	6/7
Riikonen Viivi	6/7
Saranen Silja	5/7

Valtuuston vaalilautakunta 2023

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Seppälä Tiina (pj.)	0/0	Mikkola Antti	0/0
Ukkola Marja (vpj.)	0/0	Kilpiäinen Jorma	0/0
Hietala-Virtanen Satu-Maria	0/0	Ojala Pilvi	0/0
Kindt Sami	0/0	Rautiainen Marianna 12.4.2023 saakka	0/0
		Marttila Katri 12.4.2023 alkaen	0/0
Kollin Ossi	0/0	Lehtilä-Salmi Heli	0/0

Valtuuston vaalilautakunnan kokoonpanossa vuonna 2023 tapahtuneet muutokset:

- Marianna Rautiaiselle on 23.1.2023 myönnetty ero Lopen kunnan luottamustehtävistä, koska hän on muuttanut pois Lopelta.
- Valtuuston vaalilautakuntaan on 12.4.2023 Marianna Rautiaisen tilalle Sami Kindtin henkilökohtaiseksi varajäseneksi valittu Katri Marttila.

Kunnanhallitus 31.5.2023 saakka

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Heinonen Timo (pj.)	7/7 (*)	Männistö Juhana	1/7 (*)
Kilpiäinen Jorma (vpj.)	7/7 (*)	Hovi Jori	0/7
Alho Aimo 23.1.2023 saakka Myllykoski Satu 23.1.2023 alkaen	0/7	Peltomäki Marja	1/7
	6/7		
Eve Anne	7/7	Mustajoki Petri	0/7
Ketonen Kaisa	7/7	Hietala-Virtanen Satu-Maria	0/7
Laukkanen Jarmo	7/7 (*)	Mikkola Antti	0/7
Lehtinen Susa	7/7	Voivala Kati	0/7
Pyhälampi Eeva	5/7	Säkkinen Eerik	1/7
Rautiainen Marianna 23.1.2023 saakka Kollin Ossi 23.1.2023 alkaen	0/7	Marttila Katri 27.2.2023 saakka Pikkarainen Jarmo 27.2.2023 alkaen	1/7
	5/7		0/7
Salminen Antti	6/7	Mäkilaine Kirsi	1/7
Salomaa Ari 27.2.2023 saakka Marttila Katri 27.2.2023 alkaen	0/7	Kollin Ossi 27.2.2023 saakka Vehmas Pirkko 27.2.2023 alkaen	1/7
	5/7		0/7

Kunnanhallitus 1.6.2023 alkaen

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Heinonen Timo (pj.)	9/9 (*)	Männistö Juhana	0/9
Myllykoski Satu (vpj.)	7/9 (*)	Hovi Jori	2/9
Eve Anne	9/9 (*)	Niemelä Asko	1/9 (*)
Ketonen Kaisa	8/9	Hietala-Virtanen Satu-Maria	1/9
Kollin Ossi	9/9 (*)	Pikkarainen Jarmo	0/9
Laukkanen Jarmo	8/9 (*)	Mikkola Antti	0/9
Lehtinen Susa	9/9	Voivala Kati	0/9
Mustajoki Petri	9/9 (*)	Peltomäki Marja	0/9
Pyhälampi Eeva	8/9	Säkkinen Eerik	1/9
Salminen Antti	2/9	Mäkilaine Kirsi	7/9 (*)
Vehmas Pirkko	8/9	Marttila Katri	1/9

Kunnanhallituksen kokoonpanossa vuonna 2023 tapahtuneet muutokset:

- Kunnanhallituksen jäseneksi Aimo Alhon tilalle on 23.1.2023 valittu Satu Myllykoski 31.5.2023 saakka.
- Kunnanhallituksen jäseneksi Marianna Rautiaisen tilalle on 23.1.2023 valittu Ossi Kollin 31.5.2023 saakka.
- Kunnanhallituksen jäseneksi Ari Salomaan tilalle on 27.2.2023 valittu Katri Marttila 31.5.2023 saakka.
- Ossi Kollinin henkilökohtaiseksi varajäseneksi on 27.2.2023 valittu Jarmo Pikkarainen 31.5.2023 saakka.
- Katri Marttilan henkilökohtaiseksi varajäseneksi on 27.2.2023 valittu Pirkko Vehmas 31.5.2023 saakka.

(* Muuta huomioitavaa:

- Kunnanhallituksen kokouksessa 27.3.2023 Timo Heinonen on ollut esteellinen asian (§ 82) käsittelyyn ja poissa kokouksesta pykälät 85–90. Puheenjohtajana pykälien 82 ja 85–90 ajan on toiminut kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Jorma Kilpiäinen.
- Kunnanhallituksen kokouksessa 27.3.2023 Timo Heinosen henkilökohtainen varajäsen Juhana Männistö on ollut paikalla pykälät 82 ja 85–90.
- Kunnanhallituksen kokouksessa 22.5.2023 Jarmo Laukkanen ja Satu Myllykoski ovat olleet esteellisiä asian (§ 146) käsittelyyn.
- Kunnanhallituksen kokouksessa 22.5.2023 Jorma Kilpiäinen on ollut esteellinen asian (§ 154) käsittelyyn.
- Kunnanhallituksen kokouksessa 12.6.2023 Jarmo Laukkanen on ollut esteellinen asian (§ 181) käsittelyyn.
- Kunnanhallituksen kokouksessa 19.6.2023 pykälän 191 aikana Anne Eve on poistunut kokouksesta klo 17.45 ja kokoukseen on klo 17.56 saapunut tilalle Anne Even henkilökohtainen varajäsen Asko Niemelä, joka on ollut kokouksessa paikalla myös pykälät 192–193.

- Kunnanhallituksen kokouksessa 23.10.2023 Petri Mustajoki on ollut poissa pykälät 248–249.
- Kunnanhallituksen kokouksessa 23.10.2023 Timo Heinonen on ollut esteellinen asian (§ 255) käsittelyyn. Puheenjohtajana on pykälän 255 ajan toiminut kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Satu Myllykoski.
- Kunnanhallituksen kokouksessa 23.10.2023 Kirsi Mäkilaine on ollut esteellinen asian (§ 261) käsittelyyn.
- Kunnanhallituksen kokouksessa 13.11.2023 Ossi Kollin on ollut esteellinen asian (§ 279) käsittelyyn.

Elinkeinoasioiden neuvottelukunta 31.5.2023 saakka

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Laukkanen Jarmo (pj.)	4/4	Säkkinen Eerik	0/4
Ahlqvist Leila	4/4	Ojala Pilvi	0/4
Natunen Maija / Lopen Yrittäjät ry	3/4	Hatakka Jarno / Lopen Yrittäjät ry	0/4
Peltomäki Marja	2/4	Leino Maria	1/4
Salminen Antti	3/4	Mikkola Jarkko	0/4
Tuure Juhani	4/4	Kuusemo Jari	0/4
Ukkola Jonna / MTK-Loppi	3/4 ^(*)	Salmela Liisa / MTK-Loppi	0/4

Elinkeinoasioiden neuvottelukunta 1.6.2023 alkaen

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Laukkanen Jarmo (pj.)	3/3	Säkkinen Eerik	0/3
Ahlqvist Leila	3/3	Marttila Katri	0/3
Hatakka Jarno / Lopen Yrittäjät ry	2/3	Männistö Heli / Lopen Yrittäjät ry	1/3
Peltomäki Marja	3/3	Leino Maria	0/3
Salminen Antti	2/3	Mikkola Jarkko	0/3
Tuure Juhani	3/3	Kuusemo Jari	0/3
Ukkola Jonna / MTK-Loppi	3/3	Männistö Joonatan / MTK-Loppi	0/3

(*) Muuta huomioitavaa:

- Elinkeinoasioiden neuvottelukunnan kokouksessa 11.1.2023 Jonna Ukkola on saapunut kokoukseen pykälän 3 käsittelyn aikana klo 17.50.

Henkilöstöjaosto 31.5.2023 saakka

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Pyhälampi Eeva (pj.)	2/2	Lehtinen Susa	0/2
Kilpiäinen Jorma (vpj.)	2/2	Alho Aimo 23.1.2023 saakka Kollin Ossi 13.2.2023 alkaen	0/2 0/2
Rautiainen Marianna 23.1.2023 saakka Eve Anne 13.2.2023 alkaen	0/2 2/2	Ketonen Kaisa	0/2
Kunnanjohtaja (Salmela Mikko)	1/2		

Henkilöstöjaosto 1.6.2023 alkaen

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Pyhälampi Eeva (pj.)	2/2	Lehtinen Susa	0/2
Eve Anne (vpj.)	2/2	Mustajoki Petri	0/2
Kollin Ossi	2/2 [*]	Ketonen Kaisa	0/2
Kunnanjohtaja (Salmela Mikko)	2/2		

Henkilöstöjaoston kokoonpanossa vuonna 2023 tapahtuneet muutokset:

- Henkilöstöjaoston jäseneksi Marianna Rautiaisen tilalle on 13.2.2023 valittu Anne Eve 31.5.2023 saakka.
- Henkilöstöjaostoon Jorma Kilpiäisen henkilökohtaiseksi varajäseneksi Aimo Alhon tilalle on 13.2.2023 valittu Ossi Kollin 31.5.2023 saakka.

(* Muuta huomioitavaa:

- Ossi Kollin on saapunut henkilöstöjaoston kokoukseen 27.11.2023 klo 15.15.

Loppilaisten rahaston jaosto 2023

Jäsen	Läsnäolot
Heinonen Timo (pj.)	2/2
Ketonen Kaisa	2/2
Louhelainen Suvi	2/2

Hyvinvointitoimikunta 31.5.2023 saakka

Jäsen	Läsnäolot
Ukkola Marja (pj.)	0/0
Männistö Juhana (vpj.)	0/0
Arola Otto	0/0
Hintsala Anne	0/0
Haakana Anne	0/0
Ylitalo Matleena	0/0
Pirinen Tuula	0/0

Yhteistyötoimikunta 2023

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Kuutti Kirsi (pj.) (pääluottamusmies / JUKO ry)	6/6 [*]		
Pyhälampi Eeva (vpj.) (kunnanhallituksen edustaja)	5/6 [*]	Lehtinen Susa	0/6
Ylitalo Matleena (henkilöstöpäällikkö, työsuojelupäällikkö)	6/6		
Salmela Mikko (kunnanjohtaja)	5/6		
Jaaramaa Liisa (pääluottamusmies / JHL ry)	6/6		
Pesonen Pirjo (pääluottamusmies / JYTY ry)	5/6 [*]		
Vuotila Tiina (työsuojeluvaltuutettu)	5/6		

(* Muuta huomioitavaa:

- Yhteistyötoimikunnan kokouksessa 10.1.2023 puheenjohtajaksi vuodelle 2023 on valittu Kirsi Kuutti ja varapuheenjohtajaksi Eeva Pyhälampi.
- Kokouksen 10.1.2023 puheenjohtajana on toiminut vuoden 2022 puheenjohtaja Eeva Pyhälampi.
- Yhteistyötoimikunnan kokouksessa 19.4.2023 on Pirjo Pesosen tilalla ollut paikalla Tuula Pirinen (varapääluottamusmies / JYTY ry).

Keskusvaalilautakunta 31.5.2023 saakka

Jäsen	Läsnäolot	Varajäsen	Läsnäolot
Hatakka Venla (pj.)	0/2 (*)	1. Kallela Sanna	2/2
Pursiainen Tuomo (vpj.) 23.1.2023 saakka	0/2	2. Kataja Janne	0/2
Kindt Sami (vpj.) 23.1.2023 alkaen	2/2		
Ilmonen Hannele	2/2	3. Zetterman Jukka	0/2
Mikkola Tapio	2/2	4. Hietala-Virtanen Satu-Maria	0/2
Pikkarainen Jarmo	2/2	5. Partanen Juha	0/2

Keskusvaalilautakunta 1.6.2023 alkaen

Jäsen	Läsnäolot	Varajäsen	Läsnäolot
Hatakka Venla (pj.)	1/1	1. Kallela Sanna	0/1
Kindt Sami (vpj.)	1/1	2. Kataja Janne	0/1
Ilmonen Hannele	1/1	3. Zetterman Jukka	0/1
Mikkola Tapio	1/1	4. Hietala-Virtanen Satu-Maria	0/1
Pikkarainen Jarmo	1/1	5. Partanen Juha	0/1

Keskusvaalilautakunnan kokoonpanossa vuonna 2023 tapahtuneet muutokset:

- Tuomo Pursiaiselle on 23.1.2023 myönnetty ero keskusvaalilautakunnan jäsenyydestä ja varapuheenjohtajuudesta.
- Keskusvaalilautakunnan jäseneksi ja varapuheenjohtajaksi Tuomo Pursiaisen tilalle on 23.1.2023 valittu Sami Kindt 31.5.2023 saakka.

(* Muuta huomioitavaa:

- Keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja Venla Hatakka on ollut esteellinen toimimaan puheenjohtajana eduskuntavaaleissa 2023.

Tarkastuslautakunta 31.5.2023 saakka

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Lehtilä-Salmi Heli (pj.)	7/7	Pesonen Vesa	0/7
Lähde Joni (vpj.)	0/7	Tani Sari	7/7 (*)
Knuuti Anne	7/7	Koivu Julianna	0/7
Kuusemo Jari	6/7	Tuure Juhani	0/7
Rautiainen Aleks	6/7	Arminen Mika	1/7
Sillanpää Sami	5/7	Johansson Jukka	1/7
Vuorimies Kristiina	6/7	Ojaranta Jutta	0/7

Tarkastuslautakunta 1.6.2023 alkaen

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Lehtilä-Salmi Heli (pj.)	5/5 (*)	Pesonen Vesa	0/5
Lähde Joni (vpj.)	5/5	Tani Sari	7/7 (*)
Knuuti Anne	5/5 (*)	Koivu Julianna	0/5
Kuusemo Jari	5/5	Tuure Juhani	0/5
Rautiainen Aleks	5/5	Arminen Mika	0/5
Sillanpää Sami	5/5	Johansson Jukka	0/5
Vuorimies Kristiina	5/5	Ojaranta Jutta	0/5

(* Muuta huomioitavaa:

- Tarkastuslautakunnan kokoukseen 14.2.2023 ovat saapuneet pykälän 5 käsittelyn aikana Kristiina Vuorimies klo 17.35 ja Anne Knuuti klo 17.40.
- Tarkastuslautakunnan kokouksessa 14.2.2023 Sari Tani on ollut paikalla pykälät 5–7.
- Tarkastuslautakunnan kokoukseen 14.3.2023 ovat saapuneet pykälän 10 käsittelyn aikana Kristiina Vuorimies klo 17.34 ja Sami Sillanpää klo 17.40.
- Tarkastuslautakunnan kokoukseen 10.5.2023 on saapunut pykälän 18 käsittelyn aikana Kristiina Vuorimies klo 18.11.
- Tarkastuslautakunnan kokouksesta 16.5.2023 on poistunut pykälän 21 käsittelyn jälkeen Jari Kuusemo klo 18.44.
- Tarkastuslautakunnan kokouksessa 19.9.2023 puheenjohtaja Heli Lehtilä-Salmi on ollut pykälän 31 aikana poissa kokouksesta klo 18.04–18.25, jonka aikana Anne Knuuti toimi kokouksen puheenjohtajana.

Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta 31.5.2023 saakka

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Ahlqvist Leila (pj.)	4/4	Rautiainen Marianna 23.1.2023 saakka Vehmas Pirkko 23.1.2023 alkaen	0/4 0/4
Ukkola Marja (vpj.)	4/4	Peltomäki Marja	0/4
Ahola Jani	4/4	Joutsi Essi	0/4
Hervala Tiia	3/4	Lehtimäki Tuire	1/4
Kollin Ossi	4/4	Salomaa Ari 12.4.2023 saakka Pikkarainen Jarmo 12.4.2023 alkaen	0/4 0/4
Leino Marko	4/4	Hatakka Harri	0/4
Lähde Joni	4/4	Laurila Jarkko	0/4
Neuvonen Karolina	1/4	Tammilehto Jyrki	3/4
Vilkas Laura	3/4	Salonen Tiia	0/4

Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta 1.6.2023 alkaen

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Marttila Katri (pj.)	5/5	Vehmas Pirkko	0/5
Eve Anne (vpj.)	1/5	Peltomäki Marja	2/5
Ahola Jani	5/5	Joutsi Essi	0/5
Hervala Tiia	5/5	Lehtimäki Tuire	0/5
Joutsi-Hänninen Riitta	3/5 (*)	Tammilehto Jyrki	2/5
Kollin Ossi	4/5	Pikkarainen Jarmo	1/5
Leino Marko	4/5	Hatakka Harri	0/5
Lähde Joni	5/5	Laurila Jarkko	0/5
Lähde Joni	5/5	Laurila Jarkko	0/5
Vilkas Laura	5/5	Salonen Tiia	0/5

Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnan kokoonpanossa vuonna 2023 tapahtuneet muutokset:

- Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnan varajäseneksi Marianna Rautiaisen tilalle on 23.1.2023 valittu Leila Ahlqvistin henkilökohtaiseksi varajäseneksi Pirkko Vehmas 31.5.2023 saakka.

(* Muuta huomioitavaa:

- Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunnan kokouksessa 22.8.2023 Riitta Joutsi-Hänninen on poistunut kokouksesta pykälän 52 käsittelyn aikana ja ollut poissa pykälät 53–61.

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 31.5.2023 saakka

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Lähde Joni (pj.)	3/3 (*)	Koskinen Toni	0/3
Ojala Pilvi (vpj.)	2/3 (*)	Pirttilä Satu	1/3
Hatakka Harri	3/3	Mustajoki Petri	0/3
Kindt Sami	3/3	Nevalainen Jarno	0/3
Maunula Kari	3/3	Muhonen Pieti	0/3
Nisula Niina	3/3	Ulmanen Laura	0/3
Tammilehto Eija	3/3 (*)	Kallela Sanna	0/3

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 1.6.2023 alkaen

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Lähde Joni (pj.)	3/3 (*)	Koskinen Toni	0/3
Ojala Pilvi (vpj.)	2/3 (*)	Pirttilä Satu	1/3
Hatakka Harri	3/3	Arminen Oiva	0/3
Kindt Sami	3/3	Sallinen Ilpo	0/3
Maunula Kari	3/3	Tammilehto Jyrki	0/3
Nisula Niina	3/3	Ulmanen Laura	0/3
Tammilehto Eija	3/3 (*)	Kallela Sanna	0/3

(* Muuta huomioitavaa:

- Ympäristö- ja rakennuslautakunnan kokouksessa 9.3.2023 puheenjohtaja Joni Lähde on ollut esteellinen asian (§ 10) käsittelyyn. Puheenjohtajana on pykälän 10 ajan toiminut ympäristö- ja rakennuslautakunnan varapuheenjohtaja Pilvi Ojala.
- Ympäristö- ja rakennuslautakunnan kokouksessa 27.4.2023 Eija Tammilehto on ollut esteellinen asian (§ 20) käsittelyyn.
- Ympäristö- ja rakennuslautakunnan kokouksessa 8.6.2023 Eija Tammilehto ja Kari Maunulan henkilökohtainen varajäsen Jyrki Tammilehto ovat olleet esteellisiä asian (§ 27) käsittelyyn.

Sivistyslautakunta 31.5.2023 saakka

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Niemelä Asko (pj.)	4/4	Tuure Juhani	0/4
Mikkola Jarkko (vpj.)	4/4	Rautiainen Aleks	0/4
Ahlqvist Leila	3/4	Latvaniemi Heidi	0/4
Hietala-Virtanen Satu-Maria	2/4	Järvinen Marjo 23.1.2023 saakka Ketonen Kaisa 23.1.2023 alkaen	0/4 2/4
Kosonen Anu	3/4	Ruuskanen Piritta	0/4
Kuivalahti Paul	3/4	Kindt Sami	1/4
Liljeroos Tiia	3/4	Nisula Niina	1/4
Saikkonen Marko 12.4.2023 saakka Vehmas Pirkko 12.4.2023 alkaen	3/4 1/4	Marttila Katri	0/4
Säkkinen Eerik	1/4	Maunula Kari	2/4

Sivistyslautakunta 1.6.2023 alkaen

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Niemelä Asko (pj.)	6/6	Tuure Juhani	0/6
Mikkola Jarkko (vpj.)	5/6	Rautiainen Aleks	0/6
Hietala-Virtanen Satu-Maria	4/6	Ketonen Kaisa	1/6
Kosonen Anu	5/6	Ruuskanen Piritta	0/6
Kuivalahti Paul	6/6	Kindt Sami	0/6
Latvaniemi Heidi	3/6	Ahlqvist Leila	3/6
Liljeroos Tiia	6/6	Nisula Niina	0/6
Maunula Kari	4/6	Säkkinen Eerik	0/6
Vehmas Pirkko	4/6	Marttila Katri	0/6

Sivistyslautakunnan kokoonpanossa vuonna 2023 tapahtuneet muutokset:

- Sivistyslautakunnan jäseneksi Marko Saikkosen tilalle on 12.4.2023 valittu Pirkko Vehmas 31.5.2023 saakka.

Tekninen lautakunta 31.5.2023 saakka

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Mikkola Antti (pj.)	4/5 (*)	Rybak Viktoriia	0/5
Mustajoki Petri (vpj.)	4/5 (*)	Arminen Oiva	0/5
Knuuti Asko	5/5	Kanerva Risto	0/5
Männistö Juhana	3/5	Hatakka Jarno	1/5
Marttila Katri	3/5	Tuomi Aki	1/5
Nevalainen Jarno 27.2.2023 saakka	0/5	Kindt Sami	0/5
Sallinen Ilpo 27.2.2023 alkaen	3/5		
Pirttilä Satu	5/5	Kaasalainen Kaisa	0/5
Vesto Leena	4/5	Peltomäki Marja	0/5
Voivala Kati	3/5	Vilkas Laura	1/5

Tekninen lautakunta 1.6.2023 alkaen

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Mikkola Antti (pj.)	6/7 (*)	Rybak Viktoriia	0/7
Ukkola Marja (vpj.)	3/7 (*)	Hovi Jori	4/7
Ahlqvist Leila	7/7	Tuomi Aki	0/7
Knuuti Asko	3/7	Kanerva Risto	0/7
Männistö Juhana	4/7	Hatakka Jarno	3/7 (*)
Pirttilä Satu	7/7	Kaasalainen Kaisa	0/7
Sallinen Ilpo	6/7	Kindt Sami	1/7
Salonen Tiia	5/7	Voivala Kati	0/7
Vesto Leena	5/7	Peltomäki Marja	2/7

Teknisen lautakunnan kokoonpanossa vuonna 2023 tapahtuneet muutokset:

- Jarno Nevalaiselle on 27.2.2023 myönnetty ero teknisen lautakunnan jäsenyydestä henkilökohtaisista syistä.
- Teknisen lautakunnan jäseneksi Jarno Nevalaisen tilalle on 27.2.2023 valittu Ilpo Sallinen 31.5.2023 saakka.

(* Muuta huomioitavaa:

- Teknisen lautakunnan kokouksesta 23.2.2023 puheenjohtaja Antti Mikkola on ollut poissa ja kokouksen puheenjohtajana on toiminut teknisen lautakunnan varapuheenjohtaja Petri Mustajoki.

- Teknisen lautakunnan kokouksessa 2.11.2023 Juhana Männistön henkilökohtainen varajäsen Jarno Hatakka on ollut paikalla pykälän 83 käsittelyn ajan ja saapunut kokoukseen klo 17.14.
- Teknisen lautakunnan kokouksesta 30.11.2023 puheenjohtaja Antti Mikkola on ollut poissa ja kokouksen puheenjohtajana on toiminut teknisen lautakunnan varapuheenjohtaja Marja Ukkola.

Vammaisneuvosto 31.5.2023 saakka

Jäsen	Läsnäolot
Männistö Juhana (pj.)	(1/1) (*)
Grönholm Anja (Kanta-Hämeen Hengitys ry)	(1/1) (*)
Haapala Laura (Riihimäen Seudun Diabeetikot ry)	(1/1) (*)
Hutri Sinikka (Riihimäen Seudun Invalidit ry)	(1/1) (*)
Korttoo Esa (Riihimäen MT-yhdistys ry)	(0/1) (*)
Kovalainen Auli (Lopen seurakunta)	(0/1) (*)
Lehtonen Orvokki (Riihimäen Seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry)	(1/1) (*)
Matikka-Oksanen Sari (Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymä)	(1/1) (*)
Peura Heidi (Kanta-Hämeen Neuroyhdistys ry)	(1/1) (*)
Rintaluoma Maija-Liisa (Riihimäen seudun reuma-tules ry)	(1/1) (*)

Vammaisneuvosto 1.6.2023 alkaen

Jäsen	Läsnäolot
Ahlqvist Leila (pj.)	2/2
Haapala Laura (Riihimäen Seudun Diabeetikot ry)	2/2
Hutri Sinikka (Riihimäen Seudun Invalidit ry)	2/2
Kovalainen Auli (Lopen seurakunta)	0/2
Lehtonen Orvokki (Riihimäen Seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry)	1/2
Peura Heidi (Kanta-Hämeen Neuroyhdistys ry)	1/2
Rintaluoma Maija-Liisa (Riihimäen seudun reuma-tules ry)	2/2

(* Muuta huomioitavaa:

- Vanhusneuvosto on kutsunut vammaisneuvoston kokoukseensa 14.3.2023. Vammaisneuvoston jäsenten läsnäolot kokouksessa on kirjattu vanhusneuvoston pöytäkirjan kohtaan ”Muut saapuvilla olleet”.

Vanhusneuvosto 31.5.2023 saakka

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Ukkola Marja (pj.)	2/2 [*]		
Hakala Mirjami (Lopen Eläkkeensaajat ry)	2/2	Saukkola Päivi (Lopen Eläkkeensaajat ry)	0/2
Hopearuoho Sirpa (Lopen Seniorit ry)	1/2 [*]	Kartano Auli (Lopen Seniorit ry)	0/2
Hutri Eila (Eläkeliiton Lopen Yhdistys)	2/2	Ilvonen Seppo (Eläkeliiton Lopen Yhdistys)	0/2
Toivonen Sirkka (Lopen Eläkeläiset ry)	2/2	Vainio Leena (Lopen Eläkeläiset ry)	0/2

Vanhusneuvosto 1.6.2023 alkaen

Jäsen	Läsnäolot	Henkilökohtainen varajäsen	Läsnäolot
Männistö Juhana (pj.)	2/2		
Hakala Mirjami (Lopen Eläkkeensaajat ry)	1/2	Saukkola Päivi (Lopen Eläkkeensaajat ry)	0/2
Hopearuoho Sirpa (Lopen Seniorit ry)	1/2	Tammilehto Jyrki (Lopen Seniorit ry)	1/2
Salmi Tuula (Eläkeliiton Lopen Yhdistys)	2/2	Väänänen Elis (Eläkeliiton Lopen Yhdistys)	0/2
Toivonen Sirkka (Lopen Eläkeläiset ry)	2/2	Vainio Leena (Lopen Eläkeläiset ry)	0/2

(* Muuta huomioitavaa:

- Vanhusneuvoston kokouksessa 24.1.2023 puheenjohtaja Marja Ukkola on ollut poissa pykälän 1 käsittelyn ajan ja paikalla pykälät 2–4. Sirpa Hopearuoho on toiminut puheenjohtajana pykälän 1 käsittelyn ajan.
- Vanhusneuvoston kokous 14.3.2023 on ollut yhteinen vammaisneuvoston kanssa. Vanhusneuvoston puheenjohtaja Marja Ukkola on ollut esteellinen asian (§ 6) käsittelyyn. Puheenjohtajana pykälän 6 käsittelyn ajan on toiminut vammaisneuvoston puheenjohtaja Juhana Männistö.

Lopen Vanhustentalot Oy / Hallitus 2023

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Hopearuoho Sirpa (pj.)	Vilkas Laura
Ojala Pilvi (vpj.)	Salminen Antti
Lähde Joni	Hovi Jori

Lopen Vuokratalot Oy / Hallitus 2023

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Kilpiäinen Jorma (pj.)	Kuparinen Marja-Leena
Mikkola Antti (vpj.)	Mikkola Jarkko 31.5.2023 saakka Säkkinen Erik 1.6.2023 alkaen
Eve Anne	Kindt Sami

Riihimäen seudun terveystieteiden kuntayhtymä 2023

Yhtymähallitus

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Mäkilaine Kirsi	Männistö Juhana
Niemelä Asko	Myllykoski Satu
Rautiainen Marianna 27.2.2023 saakka Ahlqvist Leila 27.2.2023 alkaen	Kuusinen Markku

Tarkastuslautakunta

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Hopearuoho Sirpa	Hervalta Tiia

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä 2023

Valtuusto

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Hervalta Tiia	Vilkas Laura
Knuuti Anne	Ukkola Marja

Hämeen liitto 2023

Maakuntavaltuusto

Jäsen	Varajäsen
Pyhälampi Eeva, I vpj.	Mikkola Antti
Louhelainen Suvi	Hovi Jori
Saikkonen Marko 24.4.2023 saakka Kollin Ossi 24.4.2023 alkaen	Kollin Ossi 24.4.2023 saakka Pikkarainen Jarmo 24.4.2023 alkaen

Maakuntavaltuuston kokoonpanossa vuonna 2023 tapahtuneet muutokset:

- Maakuntavaltuuston jäseneksi Marko Saikkosen tilalle on 24.4.2023 valittu Ossi Kollin ja Ossi Kollinin henkilökohtaiseksi varajäseneksi Jarmo Pikkarainen.

Maakuntahallitus

Jäsen
Salminen Antti

Jätelautakunta (Kiertokapula Oy:n osakaskuntien muodostama) 2023

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Myllykoski Satu	Vesto Leena

Käräjäoikeuden lautamiehet 2023

Joutsu-Hänninen Riitta

Kiinteistötoimitusten uskotut miehet 2023

Hatakka Jarno
Järvinen Marjo 12.4.2023 saakka Tani Sari 29.5.2023 alkaen
Kallela Sanna
Kekki Outi
Kuivalahti Paul
Niemelä Asko
Saikkonen Marko 29.5.2023 saakka Kollin Ossi 29.5.2023 alkaen
Siivonen Erkki
Tuure Juhani
Vesto Leena

Hämeen poliisilaitoksen neuvottelukunta 2023

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Ahlqvist Leila	Rautiainen Marianna 27.2.2023 saakka Arola Otto 27.2.2023 alkaen

K.F.A. ja Edla Johanna von Qvantenin Opintorahastosäätiö 2023

Hallitus

Jäsen	Varajäsen
Laukkanen Jarmo (vpj.)	Hopearuoho Sirpa
Peltomäki Marja	

Lopen kunta

Henkilöstöraportti 2023

Käsittely
Yhteistyötoimikunta 16.4.2024 (§ 8)
Kunnanhallitus 29.4.2024 (§ 71)
Valtuusto 27.5.2024 (§ 18)

SISÄLTÖ

Johdanto	1
Henkilöstömäärä ja henkilötyövuodet	2
Henkilöstömäärä	2
Henkilötyövuodet	3
Henkilöstön sukupuoli- ja ikärakenne sekä vaihtuvuus	4
Sukupuolirakenne	4
Henkilöstön ikäjakauma ja keski-ikä.....	5
Henkilöstön vaihtuvuus	6
Henkilöstön poissaolot eri syiden perusteella	6
Henkilöstön työkyky	7
Sairauspoissaolot.....	8
Työtapaturmat.....	10
Sisäilmatyöryhmän toiminta	10
Henkilöstökulut	11
Työolot ja työyhteisön kehittäminen	12
Osaamisen kehittäminen.....	12
Työhyvinvoinnin johtaminen ja tyhy-toiminta	13
Yhteistoiminta ja työsuojelu	14
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus	15

Johdanto

Henkilöstöraportin 2023 sisältö noudattaa KT Kuntatyönantajien antamaa suositusta henkilöstöraportoinnin laatimisesta. Yhdenmukaiset ja yhteismitalliset tiedot helpottavat henkilöstövoimavarojen arviointia ja suunnittelua kuntarakenteiden uudistamisessa ja kuntien yhteistyössä. Henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja voidaan käyttää myös kuntien välisessä vertailussa.

Henkilöstöraportissa kuvataan henkilöstön määrälliset ja laadulliset tunnusluvut, kehittämis-toimenpiteet ja näiden vaikutukset henkilöstöön, toimintaan ja talouteen. Raportin tiedot ilmoitetaan vuosittain 31.12. poikkileikkaustilanteen mukaan tai koko kalenterivuodelta.

Henkilöstöraportissa käytetty tilastoaineisto on koottu pääasiassa Lopen kunnassa käytössä olevasta palkka- ja henkilöstöhallinnon Personec ESS F -raportointijärjestelmästä. Lisäksi tietoja on koottu mm. taloushallinnon järjestelmästä, tapaturmavakuutusyhtiön tilastoista ja työterveys-huollon raporteista. Kaikki raportissa esitetyt tunnusluvut eivät ole täysin vertailtavissa aiempien vuosien tunnuslukuihin. Vuosia 2020 ja 2021 koskevat tiedot ja tunnusluvut on koottu Populus-järjestelmästä. Vuodesta 2022 eteenpäin tiedot on koottu Personec ESS F -raportointijärjestelmästä.

Lopen kunnalle on laadittu uusi strategia vuosille 2023–2027. Strategian yhtenä painopisteenä on osaava ja hyvinvoiva henkilöstö. Strategiassa todetaan, että peruspalveluita tuottamaan mitoitettu henkilöstö on menestyvän kunnan tae. Kehitämme ja toimimme yhdessä luotua toimintakulttuuria kunnioittaen. Tavoitteenamme on pitkäjänteinen osaamisen kehittäminen, sitoutunut ja hyvinvoiva henkilöstö. Panostamme hyvään johtamiseen ja koko työyhteisön keskinäiseen vuoro-vaikutukseen. Lopen kunnan arvot ovat lähellä, luova ja luotettava. Strategian tavoitteita lähdetiin toteuttamaan toimeenpanosuunnitelman mukaisesti.

Vuonna 2023 toteutettiin henkilöstökysely yhteistyössä tutkimustalo Feelbackin kanssa. Kyselyyn vastasi yhteensä 228 työntekijää vastausprosentin ollessa 69 %. Vastausten perusteella työntekijät ovat arvioineet, että Lopen kunta on hyvä työpaikka. Vahvimmat kokonaisuudet aihealueittain (asteikoilla 1–6) olivat tavoitteellisuus 4,98 sekä lähiesihenkilön johtaminen 4,97. Työkykyyn liittyvän kokonaisuuden keskiarvo oli 4,5. Suositteletodennäköisyys eNPS -luvuksi saatiin 33.

1.6.2023 lukien astuivat voimaan kunta-alan virka- ja työehtosopimusten mukaiset palkan- korotukset. Yleiskorotukset olivat sopimusaloittain KVTES ja TS 2,20 % sekä OVTES 2,02 %. Paikallisen järjestelyerän ja kehittämisohjelmaerän suuruus oli kaikilla sopimusaloilla yhteensä 1,9 % palkkasummasta. Lisäksi sopimuskorotuksiin kuului kaikille työntekijöille 30.6.2023 maksettu kertaerä 467 euroa. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen työntekijöille (KVTES liite 5 ja OVTES osio G) maksettiin kertaerä 120 euroa.

Henkilöstömäärä ja henkilötyövuodet

Henkilöstömäärä

Kunnan palveluksessa 31.12.2023 oli yhteensä 340 työntekijää. Henkilöstöraportissa henkilöstömäärän tunnus- ja vertailulukuna käytetään alla olevassa taulukossa esitettyä yhteissummaa 340, joka sisältää kaikki palvelussuhdemuodot.

Henkilöstömäärä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Muutos ed. vuodesta
Vakituiset	39	211	250	- 103
Määräaikaiset	13	58	71	- 24
Sijaiset	2	9	11	- 2
Työllistetyt	4	2	6	- 6
Oppisopimus	–	1	1	- 3
Toimeksiantosopimus	1	–	1	- 1
Yhteensä	59	281	340	- 139

Kunnan henkilöstö 31.12.2023 henkilöstöryhmittäin ja toimialoittain:

Henkilöstömäärä toimialoittain	Vakinaiset		Määräaikaiset		Yhteensä	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Kunnanhallitus	15	11	7	1	22	12
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta*	–	6	–	4	–	10
Ympäristö- ja rakennuslautakunta	3	5	6	5	9	10
Sivistyslautakunta	181	176	69	68	250	244
Tekninen lautakunta	54	52	14	12	68	64
Yhteensä	353	250	130	90	483	340

* Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta aloitti toimintansa 1.1.2023.

Taulukon määräaikaisten henkilöstömäärässä ovat mukana myös sijaiset, työllistetyt, oppisopimukset sekä toimeksiantosopimukset.

Määräaikaisissa palvelussuhteissa olevien määräaikaisuuden perusteena on pääsääntöisesti erilaisten lakisääteisten vapaiden (perhevapaa, opintovapaa, vuorotteluvapaa, sairausloma) sijaisuudet sekä avoimen viran hoito niissä tilanteissa, joissa virkaa ei ole saatu täytettyä vakinaisesti pätevällä viranhaltijalla.

Henkilötyövuodet

Kunnan henkilöstön ajalla 1.1.–31.12.2023 tekemä työ henkilötyövuosina:

Henkilötyövuodet	Miehet	Naiset	Yhteensä	Muutos-% ed. vuodesta
2019	58,35	332,99	391,34	-3,26
2020	54,94	343,09	398,03	1,71
2021	61,33	351,80	413,13	3,79
2022	62,19	359,21	421,40	2,00
2023	56,82	248,53	305,35	-27,54

Henkilötyövuodella tarkoitetaan täyttä työaikaa tekevän henkilön koko vuoden työskentelyä. Osa-aikainen henkilö muutetaan henkilötyövuodeksi osa-aikaprosenttiaan vastaavasti. Henkilötyövuoteen raportoidaan ainoastaan palkallinen työpanos. Palkattomat poissaolot on vähennetty luvusta.

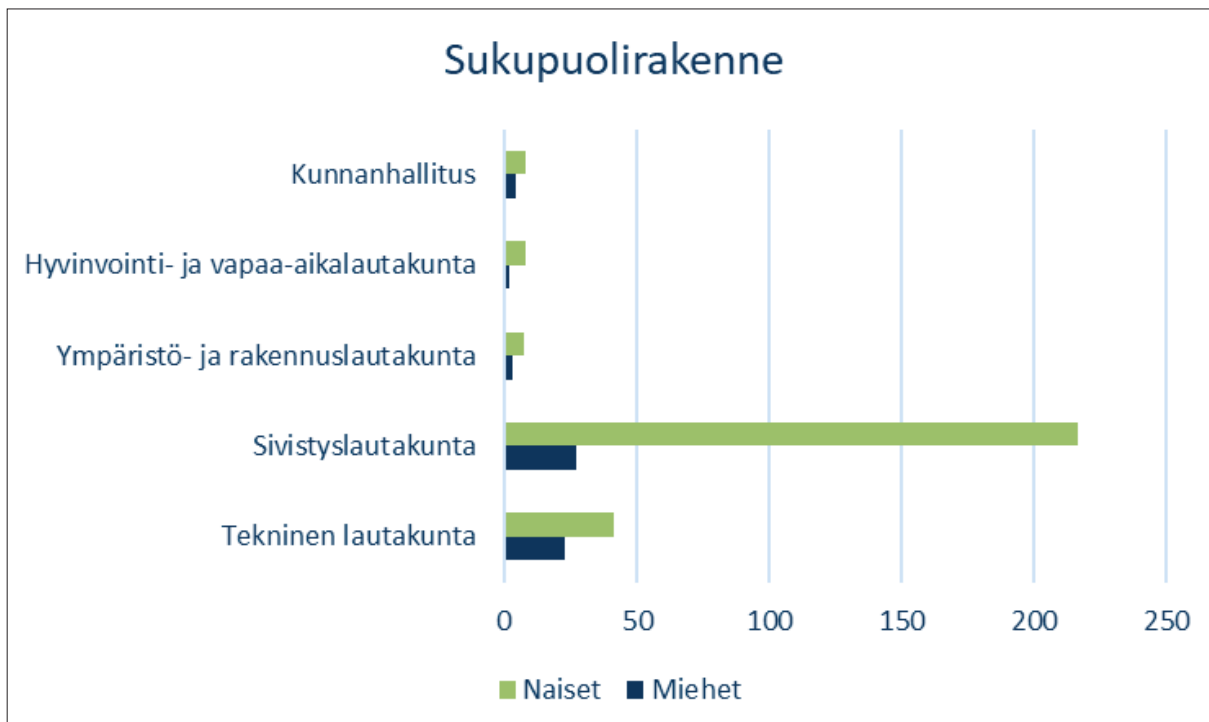
Vuoden 2023 henkilötyövuosien vähentymiseen vaikuttaa perusturvapalvelujen siirtyminen hyvinvointialueelle.

Henkilöstön sukupuoli- ja ikärakenne sekä vaihtuvuus

Sukupuolirakenne

Kunnan henkilöstön jakautuminen 31.12.2023 toimialoittain:

Toimiala	Miehet	Naiset
Kunnanhallitus	4	8
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta	2	8
Ympäristö- ja rakennuslautakunta	3	7
Sivistyslautakunta	27	217
Tekninen lautakunta	23	41
Yhteensä	59	281

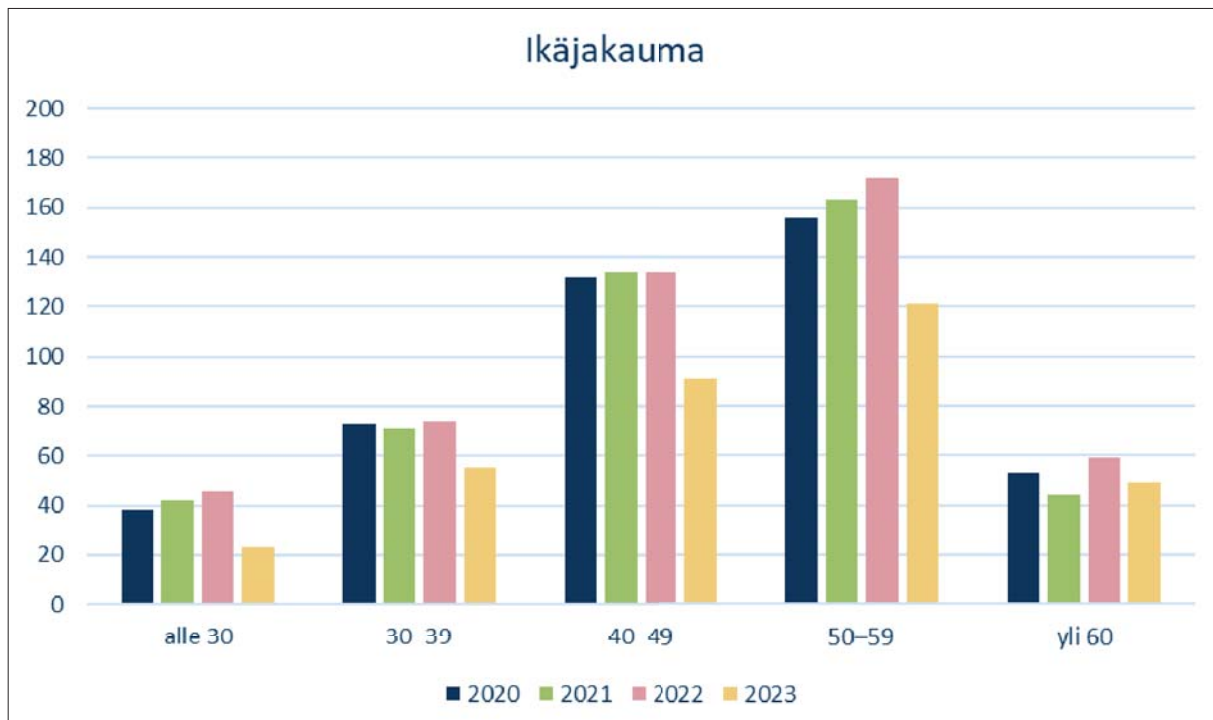

Henkilöstön ikäjakauma ja keski-ikä

Kunnan henkilöstön ikäjakauma 31.12.2023:

Ikä	Lukumäärä	%-osuus
alle 30	24	6,79
30–39	55	16,22
40–49	91	26,84
50–59	121	35,70
yli 60	49	14,45
Yhteensä	340	100,00
Keski-ikä		48,9 vuotta (2022: 47,8) (2021: 46,5) (2020: 46,9) (2019: 46,8)

Vuonna 2023 miesten keski-ikä oli 48,9 vuotta (2022: 47,8 / 2021: 47,0) ja naisten 47,9 vuotta (2022: 47,8 / 2021: 46,4 vuotta).

Henkilöstön vaihtuvuus

Vakituisen henkilöstön vaihtuvuus toimialoittain:

	Aloittaneet			Lopettaneet		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Kunnanhallitus	2	3	2	1	3	–
Ympäristö- ja rakennuslautakunta	–	2	2	1	2	–
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta	–	–	2	–	–	2
Sivistyslautakunta	22	29	19	21	28	19
Tekninen lautakunta	4	4	5	6	8	4
Koko kunta	28	38	30	29	41	25

Vuoden 2023 aikana kunnan vakituisesta henkilöstöstä eläkkeelle siirtyi 5 työntekijää (2022: 10 / 2021: 5 / 2019: 4). Eläkkeelle siirtyneen henkilöstön keski-ikä oli 61,2 vuotta (2022: 63,7 / 2021: 64 / 2020: 64 / 2019: 65).

Vuoden 2023 aikana Lopen kunta julkaisi Kuntarekry-ohjelmassa 81 rekrytointia / 104 työpaikkaa (2022: 182 / 218). Työsopimussuhteisia tehtäviä oli avoinna 77 (2022: 175) ja virkasuhteisia tehtäviä 27 (2022: 44). Vakinaiseen palvelussuhteeseen rekrytoitiin 39 henkilöä (2022: 103) ja määräaikaiseen palvelussuhteeseen 66 (2022: 118).

Henkilöstön poissaolot eri syiden perusteella

Poissaolosyiden mukainen ryhmittely, jossa poissaolot on kirjattu kalenteripäivien mukaan:

Keskeytyksen syy	2019	2020	2021	2022	2023
Sairauspoissaolo *)	7 787	7 920	7 309	10 053	5 695
Perhevapaat	5 106	5 502	4 029	2 656	2 564
Opintovapaa	2 021	2 168	1 201	2 329	1 116
Vuorotteluvapaa	284	452	152	202	490
Koulutus	992	883	1 179	797	838
Kuntoutus	96	9	5	115	20
Kuntoutustuki	749	519	822	868	675
Muut **)	4 726	4 483	5 454	3 181	2 317
Yhteensä	21 761	21 936	20 988	20 201	13 715
Poissaolopäivät/työntekijä	50,26	48,53	46,23	41,65	40,34

*) Terveysperusteinen sairauspoissaolo sis. tavanomaisten sairauspoissaolojen lisäksi tapaturma- ja ammattitaudit.

**) Sisältää mm. palkattomat virka- ja työvapaat.

Vuosilomat sekä toisen vakanssin hoito Lopen kunnassa eivät sisälly näihin poissaolotietoihin. Vakinaisen henkilöstön vuosilomapäivien määrä on palvelusajasta riippuen pääsääntöisesti 28–38 päivää.

Läheskään kaikkien poissaolojen ajaksi työnantaja ei palkkaa sijaista. Erityisesti lyhytaikaiset poissaolot kuormittavat työssä olevaa henkilöstöä, kun he tekevät poissaolon aikana myös osan poissaolevan työtehtävistä omien tehtäviensä ohella.

Sairauspoissaoloja eritellään tarkemmin jäljempänä.

Henkilöstön työkyky

Kunnan henkilöstön työterveyspalvelujen tuottajana toimii Mehiläinen Oy. Työterveyshuolto- ja työterveyspalvelujen päätoimipiste sijaitsee Riihimäellä. Työterveyshuolto on sisältänyt ennaltaehkäisevien palvelujen lisäksi myös työnantajalle vapaaehtoisia sairaanhoidollisia palveluja.

Työterveyspalvelujen käyttö: Vastaanotto toiminta, käyntiä/tuntia. Sisältää sekä lakisääteiset että sairaanhoidon yksilökäynnit:

	2019	2020	2021	2022	2023
Käynti työterveyshoitajalla	381	366	461	382	302
Käynti työterveyslääkärillä	1 086	1 105	910	1 066	708
Käynti erikoislääkärillä	16	221	34	43	9
Käynti psykologilla	60	57	64	71	95
Käynti työfysioterapeutilla	181	167	83	46	100
Käynti sosiaalialan asiantuntijalla	–	2	8	3	–
Laboratoriokäyntejä	1 052	965	793	674	722
Kuvantaminen	71	51	53	47	38

Työterveyshuollon palvelut jakaantuvat lakisääteiseen ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon, josta työnantajalla on oikeus 60 %:n KELA-korvaukseen kuluista tiettyyn työntekijäkohtaiseen kattosummaan asti. Työnantajalle vapaaehtoisesta sairaanhoitopalvelusta KELA-korvaus on 50 %, mutta kuitenkin enintään 40 % työterveyspalvelujen korvattavasta yhteismäärästä.

Vuonna 2023 työterveyshuollon bruttokustannukset (ennen Kelalta saatavaa korvausta) olivat 202 149 euroa (2022: 195 484 euroa / 2021: 169 774 euroa / 2020: 188 620 euroa / 2019: 170 971 euroa). Tästä ennaltaehkäisevän työterveyshuollon osuus oli 109 595 euroa ja sairaanhoidon osuus 92 554 euroa.

Lakisääteiseen ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon kuuluvat muun muassa työhönsijoitus- ja tarkastukset ja lakisääteiset terveystarkastukset sekä työyksikkökohtaiset työpaikkaselvitykset. Ennaltaehkäisevän toiminnan osuutta pyritään edelleen lisäämään jatkossakin, bruttokustannuksia kuitenkin kasvattamatta. Työterveyshuollon järjestämä sairaanhoito on ns. työterveyspainotteista sairaanhoitoa eli työ ja työolosuhteet otetaan huomioon myös sairausvastaanotolla asioitaessa.

Työterveyshuollon kustannukset nousivat hienoisesti edelliseen vuoteen verrattuna. Työterveyslääkärin käyntimäärät laskivat vuoteen 2022 verrattuna. Psykologi-, fysioterapia- ja laboratorioskäyntimäärät puolestaan nousivat vuoteen 2022 verrattuna.

Yhteenveto työterveyshuollon toiminnasta:

		2021	2022	2023
Työpaikka- selvitykset	Työterveyslääkäri	2,5 h	4,5 h	16,5 h
	Työterveyshoitaja	20,0 h	26,5 h	51,5 h
	Työfysioterapeutti	3,5 h	7,5 h	14,0 h
	Työpsykologi	– h	– h	4,0 h
Tietojen antaminen, neuvonta ja ohjaus	Työterveyslääkäri	*17 h/29 kpl	*26 h/16 kpl	*24 h/1 kpl
	Työterveyshoitaja	*46,5 h/309 kpl	*47 h / 187 kpl	*6,5 h/99 kpl
	Työfysioterapeutti	83 kpl	46 kpl	11 kpl
	Työpsykologi	*9,0 h/64 kpl	0,5 h/44 kpl	*1 kpl
	Sosiaalialan asiantuntija	8 kpl	3 kpl	– kpl
Terveys- tarkastukset	Työterveyslääkäri	194 kpl	228 kpl	149 kpl
	Työterveyshoitaja	93 kpl	108 kpl	90 kpl
	Työfysioterapeutti	– kpl	3 kpl	25 kpl
	Työpsykologi	– kpl	– kpl	7 kpl
	Erikoislääkäri	8 kpl	11 kpl	9 kpl
Sairaus- käynnit / Sairaanhoido	Työterveyslääkäri	687 kpl	822 kpl	558 kpl
	Työterveyshoitaja	58 kpl	87 kpl	113 kpl
	Erikoislääkäri	34 kpl	32 kpl	9 kpl

* Tunnit tarkoittavat ryhmän ohjaukseen ja neuvontaan käytettyä aikaa ja kappalemäärät yksilön ohjaus- ja neuvontakäyntien määrää.

Sairauspoissaolot

Terveysperusteisten sairauspoissaolojen määrä kalenteripäivinä toimialoittain:

	2020	2021	2022	2023
Kunnanhallitus	319	388	156	80
Ympäristö- ja rakennuslautakunta	255	57	134	381
Hyvinvointi- ja vapaa- aikalautakuntakunta	–	–	–	92
Sivistyslautakunta	3 339	2 992	4 395	4 053
Tekninen lautakunta	1 464	1 132	1 221	1 089
Yhteensä	*7 655	*6 515	10 053	5 695
Kalenteripäivät/hlö	16,9	14,4	20,7	16,8
Sairauspoissaolo, % vuonna 2023				9,5

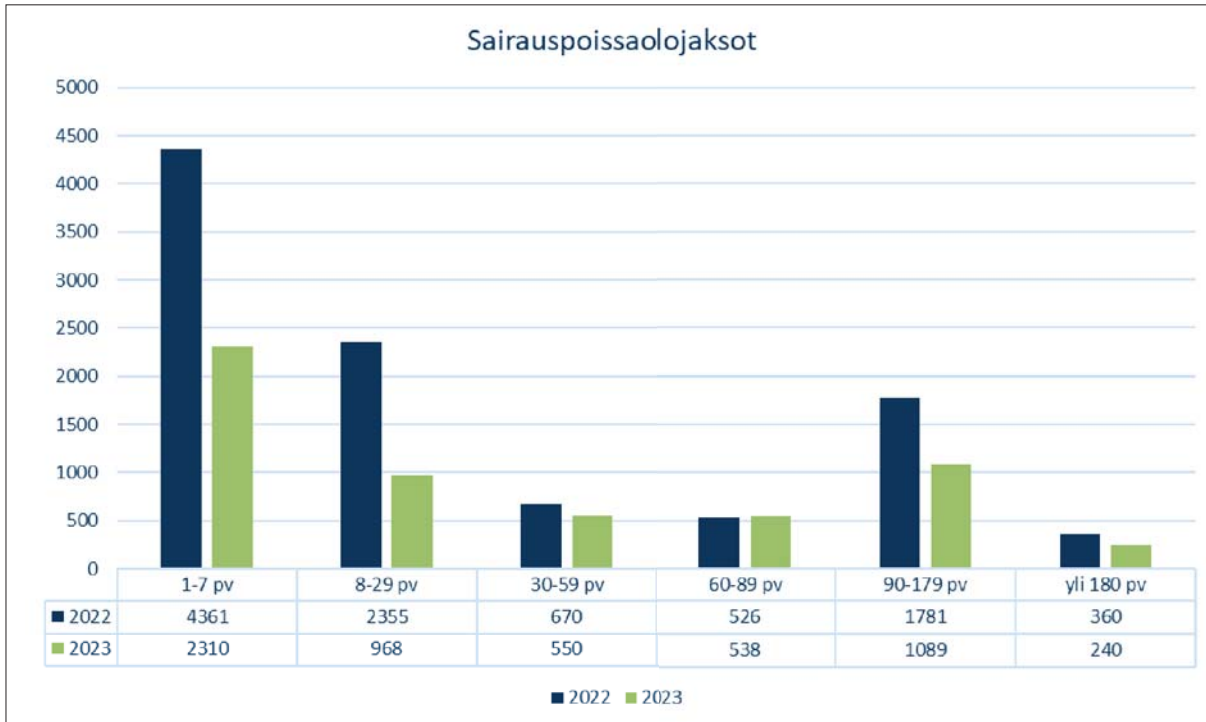
* Luku ei sisällä työtapaturmista johtuvia sairauspoissaolopäiviä vuosina 2020-2021.

Vuoden 2023 sairauspoissaoloprosentti on laskettu sairauspoissaolojen osuutena teoreettisesta säännöllisestä työajasta KT:n suosituksen mukaisesti. Vuonna 2022 sairauspoissaoloprosentti oli 11,9.

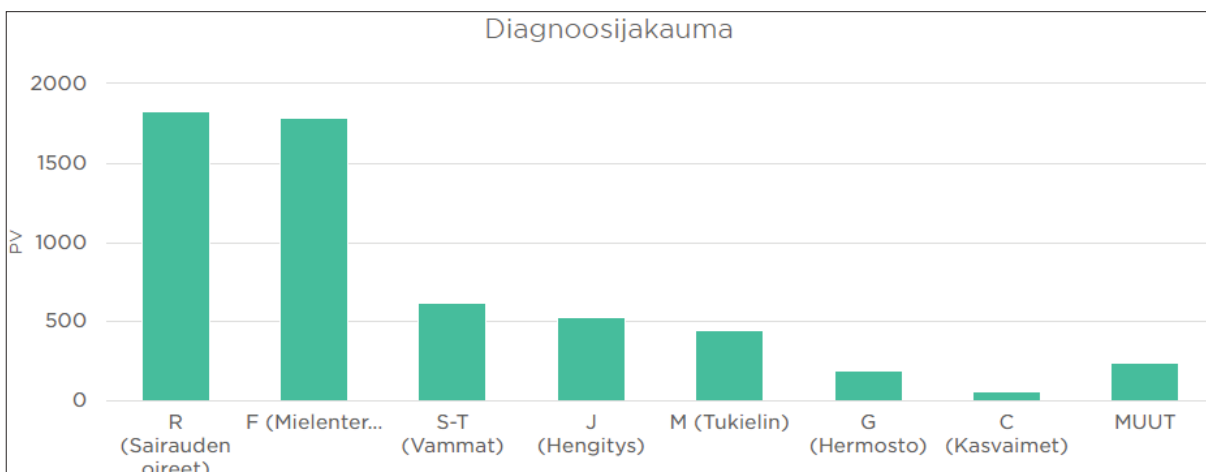
Vuonna 2023 sairauspoissaolopäiviä oli henkilötyövuotta kohden laskettuna 18,6 kalenteripäivää/henkilötyövuosi (2022: 21,6 / 2021: 15,8 / 2020: 19,9 / 2019: 19,4).

Kunta-alalla vuonna 2022 sairauspoissaolojen keskimääräinen määrä oli 20,7 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. (2021: 16,7 / 2020: 16,7 / 2019: 16,5). Lähde: Kunta10-tutkimus; Työterveyslaitos.

Sairauspoissaolojaksot pituuksien perusteella:

Sairauspoissaolot jakautuivat ajalla 1.1.–31.12.2023 diagnoosiryhmittäin seuraavasti:

Työtäpaturmat

Työtäpaturmia sattui vuonna 2023 yhteensä 22 (2022: 43 / 2021: 32 / 2020: 32 / 2019: 26), joista työmatkatäpaturmia 3 (2022: 6 / 2021: 4 / 2020: 9 / 2019: 4).

Työtäpaturmista koitui maksettavia korvauksia 57 389 euroa (2022: 32 264 euroa / 2021: 81 096 euroa / 2020: 41 230 euroa / 2019: 21 874 euroa).

Työtäpaturmien määrä laski edellisestä vuodesta, mutta maksettavat korvaukset nousivat. Työtäpaturmat olivat pääosin murtumia, tärähdyksiä sekä sijoiltaan menoja.

Sisäilmatyöryhmän toiminta

Lopen kunnan sisäilmatyöryhmän tehtävänä on vaikeiden ja monitahoisten sisäilmaongelmien ratkaiseminen. Työryhmä käsittelee sisäilmaongelmatapauksia, tekee päätöksiä tutkimuksista ja jatkotoimenpiteistä tehtyjen tutkimusten tulosten ja asiantuntijoiden toimenpidekehötusten mukaisesti sekä seuraa korjaustoimenpiteiden etenemistä. Asetetuista tavoitteista ja tehtävistä toimenpiteistä työryhmä viestii vuorovaikutteisesti ja säännöllisesti kaikille tarvittaville tahoille.

Vuonna 2023 sisäilmatyöryhmän puheenjohtajana toimi tekninen johtaja ja sihteerinä henkilöstöpäällikkö/työsuojelupäällikkö. Lisäksi työryhmään kuuluvat teknisen lautakunnan puheenjohtaja ja henkilöstöjaoston puheenjohtaja, työsuojeluvaltuutetut, työterveyshuollon edustajana työterveyshoitaja sekä ympäristöterveydenhuollon terveystarkastaja. Tarvittaessa työryhmän kokouksiin kutsutaan mukaan muita teknisen toimen edustajia, kohdetyöpaikan esihenkilö ja työntekijöiden edustaja.

Kokouksessa käsitellyistä asioista laaditaan muistio, joka julkaistaan kaikkien nähtäville kunnan verkkosivuilla. Vuoden 2023 aikana sisäilmatyöryhmä kokoontui neljä kertaa.

Henkilöstökulut

		TP 2023	TP 2022
4000	Maksetut palkat ja palkkiot	1 000	0
4001	Luottamushenkilöiden kokouspalkkiot	155 228	177 463
4002	Luottamushenkilöiden vuosipalkkiot ja ansionmenetykskorvaukset	1 392	1 721
4003	Viranhaltijoiden ja työntekijöiden kokouspalkkiot	39 103	97 680
4004	Vakinaisten viranhaltijoiden kk-palkat	4 870 502	5 316 823
4005	Vakinaisten työsuhteisten kk-palkat	4 816 934	7 047 557
4006	Tilapäisten ja määräaikaisten palkat	1 855 991	2 299 113
4007	Sairauslomansijaiset	216 557	240 367
4008	Vuosiloma, äitiysloma ja muut sijaiset	625 982	896 008
4009	Työllistettyjen palkat	88 780	264 276
4012	Erilliskorvaukset	134 015	985 212
4013	Varallaolokorvaukset	32 863	30 171
4016	Verolliset matkakorvaukset	428	472
4017	Asiantuntijapalkkiot ja luentokorvaukset	3 486	5 377
4030	Siviilipalveluspäiväraha	3 755	2 383
4060	Jaksotetut palkat ja palkkiot	100 241	30 735
4000	Palkat ja palkkiot	12 946 257	17 395 358
4230	Sairausvakuutuskorvaukset	-119 757	-265 337
4240	Tapaturmakorvaukset	-29 685	-12 683
4242	Muut Kansaneläkelaitoksen korvaukset	-57 263	-35 981
4100	Henkilöstösivukulut	-206 705	-314 001
4101	Työansiopohjainen eläkemaksu (KuEL)	1 871 742	2 623 483
4102	Työansiopohjainen eläkemaksu (VaEL)	298 797	299 759
4105	Eläkemenoperusteinen maksu	8 260	524 708
4106	Muut eläkevakuutusmaksut	0	0
4110	Eläkevakuutusmaksut	436 182	0
4130	Jaksotetut eläkekulut	15 795	10 339
4101	Eläkekulut	2 630 776	3 458 289
4150	Työnantajan sairausvakuutusmaksut	192 275	226 114
4160	Työttömyysvakuutusmaksut	227 140	312 871
4162	Tapaturmavakuutusmaksut	290 375	83 130
4180	Muut sosiaalivakuutusmaksut	3 441	5 682
4190	Jaksotetut sosiaalivakuutusmaksut	-9 458	12 601
4102	Muut henkilösivukulut	703 774	640 400
4000	Henkilöstökulut	16 074 102	21 180 044
	Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	1 335	7 947
	HENKILÖSTÖKULUT YHTEENSÄ	16 075 437	21 187 994

	2020	2021	2022	2023
Henkilöstökulut yhteensä (€)	18 961 353	20 333 544	21 187 994	16 075 437
Palkkausmenot €/asukas	2 413	2 610	2 734	2 089

Asukasmäärä 31.12.2023: 7 694 henkilöä

Erilliskorvaukset-tilikohta sisältää erilaisia virka- ja työehtosopimusten mukaisia työaikakorvauksia.

Jaksotetut palkat eli ns. lomapalkkavelka muodostuu lomanmääräytymisvuodelta kertyneistä, mutta vasta seuraavana tilikautena pidettävistä vuosilomista ja maksuun menevistä lomarahosta.

Muut henkilöstömenot:

	2019	2020	2021	2022	2023
Työsuojelu ja työterveydenhuolto (netto)	108 426	132 769	185 387	209 243	219 751
Henkilöstön koulutus	56 892	47 558	62 222	55 867	40 041
Matkustuskulut	106 683	83 631	98 789	105 917	82 406
Yhteistoiminta (sis. tyhy-toiminnan)	36 705	47 041	31 364	28 385	43 733

Yhteistoimintakustannuksiin on sisällytetty pääluottamusmiehille maksettavat korvaukset.

Työolot ja työyhteisön kehittäminen

Osaamisen kehittäminen

Lopen kunnan strateginen tavoite on kehittää pitkäjänteisesti henkilöstön osaamista. Henkilöstön osaamista kehitetään vuosittain laadittavan koulutussuunnitelman mukaisesti. Koulutusten toteuttamisessa hyödynnetään sisäisiä ja ulkoisia koulutuksia sekä erilaisia verkkokoulutuksia. Koulutuspäivät koostuvat pääosin 1–3 päivän lyhyistä ajankohtais-, lisä- ja täydennyskoulutuksista.

Kuntatyönantajan on mahdollista saada koulutuskorvausta työntekijöilleen tarjoamasta koulutuksesta. Koulutuskorvaus on taloudellinen tuki osaamisen kehittämistoimiin niille työnantajille, joilla ei ole oikeutta koulutusvähennykseen elinkeinoverolain tai maatilatalouden tuloverolain perusteella. Koulutuskorvaus perustuu lakiin koulutuksen korvaamisesta. Koulutuskorvauksen tarkoituksena on parantaa työnantajan mahdollisuuksia järjestää työntekijöilleen ammatillista osaamista kehittävää koulutusta. Koulutuskorvauksen maksaminen edellyttää työnantajalta vuosittaisen yksityiskohtaisen koulutussuunnitelman laatimista.

Koulutuskorvaukseen oikeuttavia koulutuspäiviä vuonna 2023 oli 288 (2022: 310 / 2021: 230 / 2020: 244 / 2019: 650 / 2018: 524 / 2017: 552 / 2016: 664) ja Lopen kunnalle hyvitettyä koulutuspäivien mukainen koulutuskorvaus on suuruudeltaan noin 5 900 euroa.

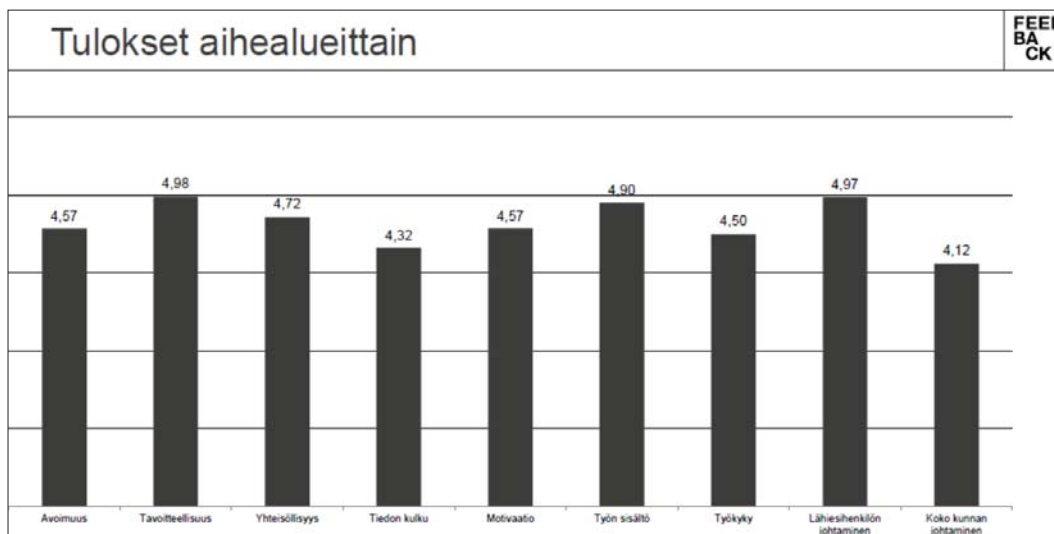
Työntekijöillä on oikeus saada harkinnanvaraista työ- tai virkavapaata palkallisena viisi päivää kalenterivuoden aikana työaikana tapahtuvaan omassa nykyisessä työssä menestymistä tukevaan ja tutkintoon tähtäävään omaehtoiseen opiskeluun. Omaehtoiseen opiskeluun anottiin palkallista vapaata 60 päivää. Lisäksi Lopen kunta tukee henkilöstöä omaehtoiseen kouluttautumiseen avustuksella. Henkilöstöjaoston päätöksellä avustuksia jaetaan vuosittain määrärahan puitteissa. Vuonna 2023 avustusrahaa oli jaettavana yhteensä 1 500 euroa ja sitä haki neljä työntekijää.

Lopen kunnan strateginen tavoite on panostaa hyvään johtamiseen. Syksyllä 2023 toteutetun henkilöstökyselyn perusteella työntekijät ovat arvioineet lähiesihenkilön johtamisen hyväksi: 4,97 (asteikko 1–6). Vuoden 2023 aikana esihenkilöille järjestettiin säännöllisiä infotilaisuuksia ajankohtaisista henkilöstö- ja talousasioista sekä johtamisvalmennusta. Lisäksi esihenkilöille järjestettiin strategian toimeenpanoon liittyvä koulutus. Syksyllä 2023 alkoi Lopen kunnan ja Riihimäen kaupungin yhteinen lähiesihenkilötyön ammattitutkintoon johtava opiskelijaryhmä Hyriassa. Lopelta tutkinnon suorittamisen aloitti neljä esihenkilöä.

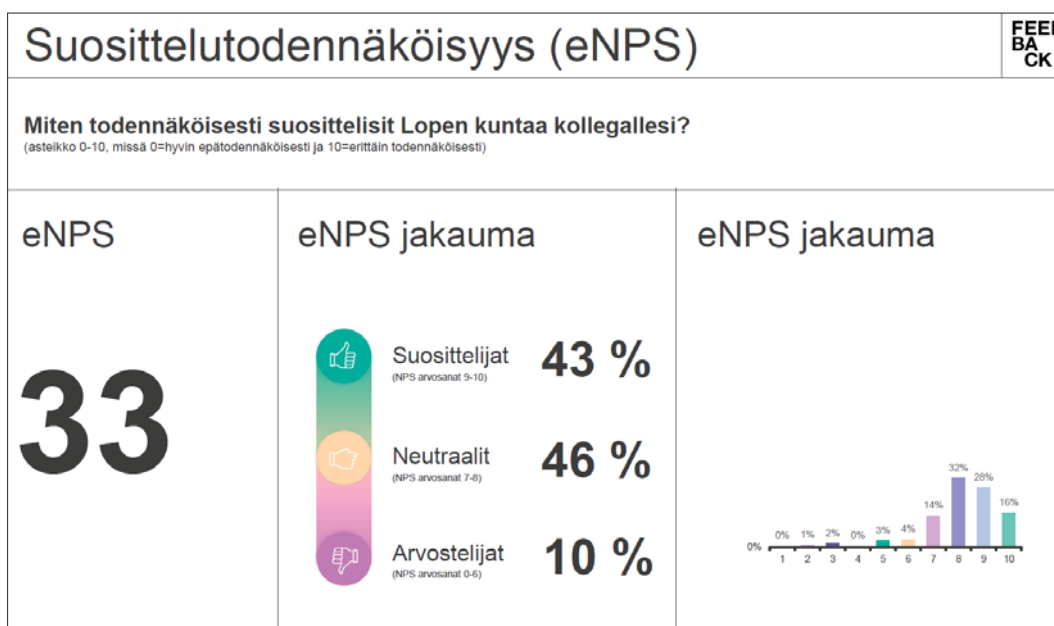
Työhyvinvoinnin johtaminen ja tyhy-toiminta

Syksyllä 2023 toteutettiin henkilöstökysely yhteistyössä tutkimustalo Feelbackin kanssa. Kyselyyn vastasi yhteensä 228 työntekijää vastausprosentin ollessa 69 %. Vastausten perusteella työntekijät ovat arvioineet, että Lopen kunta on hyvä työpaikka. Vahvimmat kokonaisuudet aihealueittain (asteikoilla 1–6) olivat tavoitteellisuus 4,98 sekä lähiesihenkilön johtaminen 4,97. Työkykyyn liittyvän kokonaisuuden keskiarvo oli 4,5. Koko kunnan tasoiset tulokset on käsitelty yhdessä esihenkilöiden kanssa. Työyksiköissä on käsitelty työyksikkökohtaiset tulokset ja niiden perusteella on laadittu kehittämissuunnitelmat.

Tulokset aihealueittain asteikolla 1–6:

Suosittelutodennäköisyys eNPS -luvuksi saatiin 33. eNPS-luvulla tarkoitetaan henkilöstön suositelutodennäköisyyttä. eNPS-luku voi olla välillä -100 + 100. Mikäli eNPS-arvo on positiivinen, tulos on hyvä. Jos eNPS-arvo on enemmän kuin 50, on tulos erinomainen.

Työkykyjohtamista vahvistettiin ottamalla käyttöön korvaavan työn malli syksyllä 2023. Korvaavalla työllä tarkoitetaan sitä, että estyttyään sairauden tai tapaturman vuoksi tekemästä vakiintuneita tai työsopimuksen mukaisia töitä, työntekijä kykenee terveyttään vaarantamatta tekemään väliaikaisesti jotakin muuta työtä omalle työnantajalleen. Korvaava työ on kestoltaan 1 päivästä 8 viikkoon. Toimintamallin käyttöönottoa ja omaksumista arkeen jatketaan edelleen tulevina vuosina.

Henkilöstön työhyvinvointitoimintaa koordinoi ja suunnittelee tyhy-tiimi, jossa on edustus kaikilta toimialoilta. Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan henkilöstöltä saadun palautteen ja ehdotusten pohjalta. Vuodelle 2023 tyhy-toimintaan oli varattu 40 000 euron suuruinen määräraha.

Kunnalla on käytössä Smartum-etu (liikunta, kulttuuri ja hieronta), jota jaettiin vuonna 2023 60 euroa/työntekijä. Tyhy-rahaa käytettiin Smartumin lisäksi yhteiseen henkilöstöjuhlaan, joka pidettiin marraskuussa. Lisäksi työyhteisöt saivat järjestää omaa tyhy-toimintaa määrärahan puitteissa. Uutena työhyvinvointietuna otettiin käyttöön työsuhdepolkupyörä. Etua hyödynsi 20 työntekijää. Henkilöstöllä oli niin ikään mahdollisuus osallistua Poronpolku-tapahtumaan työnantajan kustantamana.

Kunnan henkilöstön on tietyillä käyttäjävuoroilla mahdollista hyödyntää liikuntahalli Elmolan yhteydessä sijaitsevaa kuntosalia. Henkilöstön käyttöön suunnattuja vuoroja on tarjolla neljä viikossa. Lisäksi henkilöstöön kuuluva voi lunastaa kuntosalikortin käyttöönsä puoleen hintaan.

Kunnan henkilöstön virkistyskäytössä on Loppijärven rannalla sijaitseva, kunnan omistama hirsinen rantasaunarakennus Syrjä. Syrjässä on sauna, keittomahdollisuudet ja muut perustoiminnallisuudet. Syrjä on kaikkien henkilökuntaan kuuluvien käytettävissä 15 euron korvausta vastaan. Vuonna 2023 Syrjän käyttökertoja oli 70 (2022: 82).

Joulukuussa 2023 Lopen kunta kiitti henkilöstöään sitoutuneesta työskentelystä ja muisti työntekijöitään Valion tuotelahjalla tai Smartum-edulla.

Vuonna 2023 päivitettiin henkilöstön muistamisohje. Yhtäjaksoisesta palveluksesta Lopen kunnassa muistetaan palkallisella vapaalla. Muistamisessa otetaan huomioon yhtäjaksoiset työurat Lopen kunnassa 5 vuodesta eteenpäin.

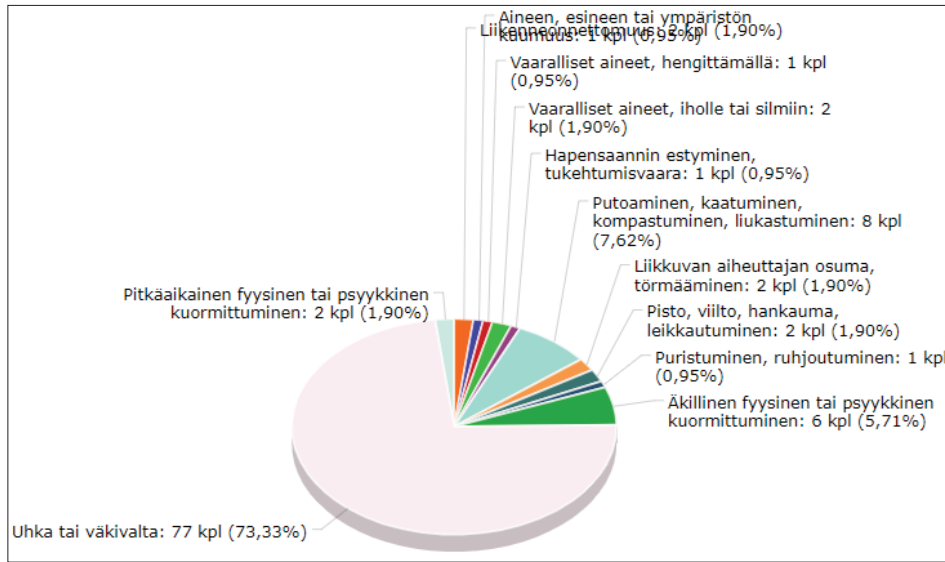
Yhteistoiminta ja työsuojelu

Työnantajan ja henkilöstön välistä yhteistoimintaa on toteutettu vuonna 2008 hyväksytyyn Lopen kunnan yhteistoimintaohjeen mukaisesti. Kunnan yhteistyöelimenä ja samalla työsuojelutoimikuntana toimii yhteistyötoimikunta. Yhteistyötoimikunnassa on jokaisen kunnallisen pääsopijapuolen edustaja, työsuojeluvaltuutetut sekä työnantajan edustajia.

Vuonna 2023 yhteistyötoimikunta kokoontui kuusi kertaa. Lisäksi työnantajan edustaja (henkilöstöpäällikkö) tapasi pääluottamusmiehiä ja ammattijärjestöjen muita edustajia sekä työsuojeluvaltuutettuja paikallisneuvotteluissa, yhteistoimintalain edellyttämässä neuvotteluissa sekä erilaisissa yhteistyö- ja ajankohtaistapaamisissa.

Lopen kunnassa on käytössä Wpro-järjestelmä työturvallisuuspoikkeamailmoitusten tekemiseen. Ilmoitukset tulevat esihenkilön, työsuojelupäällikön sekä työsuojeluvaltuutettujen tietoon. Esihenkilöiden vastuulla on ilmoitusten käsittely. Ilmoituksista koostetaan raportti yhteistyötoimikunnalle. Vuonna 2023 ilmoituksia tehtiin yhteensä 105. Sivistystoimessa tehtiin ilmoituksia eniten 97, teknisessä toimessa 5, hyvinvointi- ja vapaa-aikapalveluissa 2 sekä keskushallinnossa 1. Ammattiryhmittäin eniten ilmoituksia tekivät erityisluokanopettajat 27,6 %, aineenopettajat 10,5 %, varhaiskasvatuksen opettajat 8,6 %, avustajat 8,6 % sekä lastenhoitajat 6,7 %.

Vaaratyypit:

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lopen kunnan tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitettiin vuonna 2023. Se on laadittu vuosille 2024–2026. Suunnitelma sisältää ohjeistuksen sukupuolten välisen tasa-arvon ja yksilöiden yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi kunnan viranomais- ja työnantajatoiminnassa. Suunnitelmassa tuodaan esiin ne sukupuolten välisen tasa-arvon ja yksilöiden yhdenvertaisuuden toteuttamista tukevat, koko kuntaorganisaatiota koskevat periaatteet, joiden mukaisesti kunnassa toimitaan. Lisäksi suunnitelmaan on kirjattu ne konkreettiset toimenpiteet, joihin kunta sitoutuu sukupuolten välisen tasa-arvon ja yksilöiden yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tässä raportissa kuvataan osaltaan sukupuolirakennetta toimialoittain.

Lopella on itua.
Meillä on hyvä maaperä kasvulle.

Loppi

Lopella on itua.
Meillä on hyvä maaperä kasvulle.

Loppi